

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

Szám	Tárgy	Oldal
12/2010. (II. 4.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 386/2009. (IX. 15.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	92
13/2010. (II. 4.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 388/2009. (IX. 15.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	93
17/2010. (II. 18.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 403/2009. (X. 8.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	95
21/2010. (II. 25.) AB határozat	Alkotmányos követelmény megállapításáról a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 12/A. § (1) bekezdésével összefüggésben	96
22/2010. (II. 25.) AB határozat	A gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény 5. § f) pontjában szereplő „a tulajdonában lévő” szövegrész alkotmányellenességéről	101
14/2010. (II. 5.) AB határozat	Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának a szociális ellátásokról és a lakbértámogatás helyi szabályairól szóló 19/2003. (V. 12.) számú – többször módosított és egységes szerkezetben lévő – rendelete 14. § (2) bekezdése, 21. § (1) bekezdése „egészségi állapota miatt alkalmas” szövegrésze és 21. § (2) bekezdése alkotmányellenességéről	104
18/2010. (II. 18.) AB határozat	Dunaújváros Megyei Jogú Város Közgyűlésének a 32/2004. (IV. 23.) KR számú rendelete méhtartásra vonatkozó egyes rendelkezései alkotmányellenességéről.....	108
19/2010. (II. 18.) AB határozat	Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének a közterületek használatának és igénybevételeinek szabályozásáról alkotott 46/1999. (XII. 23.) Kr. rendelete 8. § (5) bekezdése a „tulajdonosi” szövegrész alkotmányellenességéről, valamint alkotmányos követelmény megállapításáról .	111
20/2010. (II. 18.) AB határozat	Monok Községi Önkormányzat Képviselő-testületének a gyermekvédelem helyi szabályozásáról szóló 16/2007. (XI. 29.) rendelete 7. § (4) bekezdése alkotmányellenességéről	114
15/2010. (II. 11.) AB végzés	Az eljárás megszüntetéséről az Országos Választási Bizottság 348/2009. (VIII. 14.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában	116
16/2010. (II. 11.) AB végzés	Az eljárás megszüntetéséről az Országos Választási Bizottság 356/2009. (VIII. 14.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában	117
754/B/2001. AB határozat	Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 186. § (1) bekezdés b) pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	118
867/B/2002. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról egyes kárpótlási jogszabályokkal összefüggésben	120

1103/B/2004. AB határozat	Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 10. § (3) bekezdésében „a díj” szövegrész, valamint 10. § (6) bekezdése, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 67. § (2) bekezdés első mondata, illetve a növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 2003. évi LII. törvény 30. § (2) bekezdés <i>j)</i> pontja, továbbá a növényfajták állami elismerésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 106/2003. (IX. 16.) FVM rendelet, illetve a vetőmagvak és szaporítóanyagok minősítésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 107/2003. (IX. 16.) FVM rendelet alkotmányellenességének vizsgálatáról .	122
780/B/2005. AB határozat	Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 29. § (2) bekezdés <i>f)</i> pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról ...	129
795/D/2005. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 38. § (1) bekezdésével összefüggésben.....	130
905/B/2005. AB határozat	A Magyar Köztársaság 2004. évi költségvetéséről és az államháztartás hároméves kereteiről szóló 2003. évi CXVI. törvény 3. számú melléklet „20. Iskolai oktatás” cím <i>ec)</i> pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról .	134
1131/B/2005. AB határozat	A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 11. § (2) bekezdése, 32. § (1) bekezdése, valamint 73. § (10) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	136
524/E/2006. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvénnyel összefüggésben.....	139
573/B/2006. AB határozat	A társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény 14. § (4) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	141
1203/B/2006. AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 86. § (3) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	143
568/B/2007. AB határozat	A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19. § (4) bekezdése „ , , valamint a 39. § (2) bekezdésében meghatározott személy” szövegrésze, és a 39. § (2) és (4) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	146
634/B/2007. AB határozat	Az igazságügyi szakértői kamaráról szóló 1995. évi CXIV. törvény 3/C. § (1) bekezdésének <i>a)</i> pontja, valamint a (3) bekezdés első fordulata alkotmányellenességének vizsgálatáról	149
355/B/2008. AB határozat	Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 8. § (1) bekezdése és a 2008. március 9-i országos ügydöntő népszavazásokon hozott döntések végrehajtásáról szóló 2008. évi IX. törvény 6. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	154
645/B/2008. AB határozat	A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 11. § (3) bekezdése és 12. § (1)–(2) bekezdései alkotmányellenességének vizsgálatáról	157
1175/B/2008. AB határozat	Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 21. § (6) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	162
1244/B/2008. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 136. § (1) bekezdésével és 143. § (1) bekezdésével összefüggésben.....	164
317/B/2009. AB határozat	A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 11. § (3) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	166
808/B/2009. AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 41. § (6) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	168

256/B/2004. AB határozat	Dubicsány Község Önkormányzata Képviselő-testületének az állattartással összefüggő egyes kérdések szabályozásáról szóló 2/2004. (II. 3.) KT. sz. rendelet 3. § (1) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	171
909/B/2005. AB határozat	A vízgazdálkodási társulatokról szóló 160/1995. (XII. 26.) Korm. rendelet 12. § (3) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	172
985/B/2008. AB határozat	A részarány földkiadás során keletkezett osztatlan közös tulajdon megszüntetésének részletes szabályairól szóló 63/2005. (IV. 8.) Korm. rendelet 4. § (2) bekezdése, az 5. § (1)–(2) és (6) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	174
1278/B/2008. AB határozat	Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál a közszolgálati jogviszony létesítését megelőző pszichikai alkalmassági vizsgálatokról szóló 29/2008. (XI. 7.) PM rendelet 1. § (3) bekezdése, 11. § (4) bekezdése „aki szabadon mérlegelheti, hogy döntésénél az alkalmassági minősítésben foglaltakat figyelembe veszi-e” szövegrésze, továbbá melléklete alkotmányellenességének vizsgálatáról	177
505/D/2009. AB határozat	Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlésének az Önkormányzat és Szervei Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 23/1995. (VI. 16.) KGY. rendelete 92. § (1) bekezdése, illetőleg annak egésze alkotmányellenességének vizsgálatáról	180
611/B/2009. AB határozat	A közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet egyes rendelkezései alkotmányellenességének a vizsgálatáról	182
3/B/2002. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	186
511/B/2002. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	186
745/D/2004. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	188
127/D/2005. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	190
153/D/2005. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	192
959/B/2006. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	194
534/B/2007. AB végzés	Az Alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	195
1193/D/2007. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	195
1485/H/2007. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	197
140/D/2008. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	198
137/D/2009. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	200
380/B/2009. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	201
485/B/2009. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	201
1168/B/2009. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	202
533/H/2007. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	204
7/H/2009. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	204
228/B/2009. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	205

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

12/2010. (II. 4.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitzúzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 386/2009. (IX. 15.) OVB határozatát a jelen határozatban foglaltakat kiegészítő indokollással helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát nyújtotta be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB). Az aláírásgyűjtő íven a következő szerepelt: „Támogatjuk, hogy Magyarországon ne legyen olimpia.” Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 386/2009. (IX. 15.) OVB határozatával megtagadta.

Az OVB a döntését egyrészt arra az alkotmányi rendelkezésre alapította, mely szerint országos népszavazás tárgya csak az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet [Alkotmány 28/B. § (1) bekezdése]. Mivel az olimpiai pályázat kezdeményezésének joga az adott város képviselőtestületét, illetve közgyűlését illeti meg a Magyar Olimpiai Bizottság támogatásával, a pályázat benyújtásáról való döntés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe. Másrészt az OVB megtevesztőnek is minősítette a kezdeményezést, mert a választópolgárok számára azt sugallja, mintha Magyarországon olimpia kerülne megrendezésre és a kezdeményező ennek megtagadásáról kíván országos népszavazást tartani. Ezért a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelmé-

nyének, amely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.

Az indítványozó a törvényben előírt határidőn belül kifogást terjesztett elő az OVB határozatával szemben. Álláspontja szerint „a kérdés szabályozása az Országgyűlés hatáskörébe tartozik, mert egy olimpia megrendezése olyan jelentőségű ügy, amely törvényi szabályozást igényel”. Értelmetlennek minősíti az OVB megállapítását, mert „a kérdés nem a pályázatról szól, hanem az olimpia Magyarországon történő megrendezéséről”. Úgy véli, „a kérdés nem megtevesztő”, mert nem az OVB, hanem a választópolgárok joga eldönteni mit „sugall” számukra egy kérdés.

Ezért kérte, hogy az Alkotmánybíróság az OVB határozatát semmisítse meg, és az OVB-t kötelezze új eljárás lefolytatására.

II.

Az Alkotmánybíróság a kifogást az alábbi jogszabályi rendelkezések alapján vizsgálta meg:

1. Az Nsztv. vonatkozó rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

2. A Ve. vizsgálatba bevont rendelkezései:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás, melynek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdése a)–c) pontjaiban, valamint a 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

A kifogás a törvényi feltételeknek megfelel, ezért azt az Alkotmánybíróság a Ve. 130. § (3) bekezdése alapján érdemben bírálta el.

2. Ezt követően az Alkotmánybíróság áttért az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés vizsgálatára, és azt vizsgálta – a kifogást tevő indítványa alapján –, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés megfelel-e az Nsztv. 10. § c) pontjában foglalt követelménynek.

Az Nsztv. rendelkezései értelmében az OVB-hez hitelesítés céljából benyújtott aláírásgyűjtő íven konkrét kérdést kell megfogalmazni. A konkrét kérdésnek olyannak kell lennie, hogy arra a választópolgárok egy esetlegesen megtartandó népszavazás alkalmával egyértelműen „igennel” vagy „nemmel” tudjanak válaszolni, mivel az Nsztv. 13. § (2) bekezdése szerint a konkrét kérdést a kezdeményezésben megfogalmazott formában, változtatás nélkül kell népszavazásra bocsátani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen esetben hitelesítés céljából az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő íven szereplő mondat nem kérdés, hanem kijelentő mondat, és így nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek, ezért arról az Nsztv. 10. § c) pontja alapján népszavazást tartani nem lehet. Népszavazást ugyanis csak kérdéstről lehet tartani, melyre „válaszolni” lehet. Egy kijelentő mondatra viszont nem lehet válaszolni egy esetleges népszavazáson, mert az csak közlést tartalmaz az indítványozó szándékáról. Ennek különös jelentőséget ad a fentebb már említett Nsztv. 13. § (2) bekezdése, amely szerint a kérdést változatlan formában kell népszavazásra bocsátani. Mivel a hitelesítésre benyújtott szöveg nem kérdés, népszavazás tartására eleve nem alkalmas.

Az Alkotmánybíróság az OVB döntése indokolásában foglalt érveket a jelen ügyben helytállónak tartja, viszont az aláírásgyűjtő íven szereplő, népszavazásra feltenni kívánt kérdéssel szemben támasztott alaki jogszabályi követelmények vizsgálata a kérdés tartalmi vizsgálatát meg kell, hogy előzze, így az OVB döntését a jelen határozatában foglalt indokolással hagyta helyben.

Az Alkotmánybíróság határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. február 1.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 968/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 13. számában.

13/2010. (II. 4.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitzűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 388/2009. (IX. 15.) OVB határozatát a jelen határozatban foglaltakat kiegészítő indokolással helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát nyújtotta be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB). Az aláírásgyűjtő íven a következő sze-

repelt: „Kezdeményezzük a vonatkozó jogszabályok módosítását úgy, hogy az áram szolgáltatók ne vásárolhassanak a szabad piaci feltételek alapján elérhető és a biztonságos ellátás követelményeinek megfelelő legolcsóbb áramnál drágább áramot.” Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 388/2009. (IX. 15.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) megtagadta.

Az OVBh. indokolása szerint a népszavazásra feltett kérdés nem felel meg sem a választópolgári, sem a jogalkotói egyértelműség követelményének, amelyet az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdése fogalmaz meg. Egyrészt nem állapítható meg pontosan, hogy milyen alanyi körre vonatkozik, másrészt több, egyaránt a választópolgár és a jogalkotó számára bizonytalan fogalmat tartalmaz, nem értelmezhető, mit ért a népszavazás kezdeményezője a „szabad piaci feltételek” és a „legolcsóbb áram” kifejezéseken.

Az OVB véleménye szerint az eredményes népszavazás olyan jogalkotási kötelezettséget róna az Országgyűlésre, amely korlátozná az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében foglalt vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát, így a kezdeményezés alkotmánymódosítás szükségességét vetné fel. Az OVB hivatkozik az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatára, mely szerint a népszavazás közvetlen sem vonhatja el az Országgyűlés alkotmányozó szerepét.

Következésképpen az OVB az Nsztv. 10. § b), illetve c) pontja értelmében megtagadta az aláírásgyűjtő ív hitelesítését.

Az indítványozó a törvényben előírt határidőn belül kifogást terjesztett elő az OVB határozatával szemben, amelyben vitatta az OVB-nek a kérdés egyértelműségével kapcsolatos megállapítását. Álláspontja szerint a kérdés egyértelműen az áramszolgáltatókra vonatkozik, a „szabad piaci feltételek” általánosan ismert fogalom, és egyértelmű a „legolcsóbb áram” fogalma is. Úgy vélekedik, a népszavazás inkább elősegítené a verseny szabadságát és az Alkotmány 9. § (2) bekezdése „egyébként sem tiltja a gazdasági verseny és a vállalkozás jogának korlátozását”.

Ezért kérte, hogy az Alkotmánybíróság az OVBh.-t semmisítse meg, és az OVB-t kötelezze új eljárás lefolytatására.

II.

Az Alkotmánybíróság a kifogást az alábbi jogszabályi rendelkezések alapján vizsgálta meg:

1. Az Nsztv. vonatkozó rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

2. A Ve. vizsgálatba bevont rendelkezései:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás, melynek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdése a)–c) pontjaiban, valamint a 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

A kifogás a törvényi feltételeknek megfelel, ezért azt az Alkotmánybíróság a Ve. 130. § (3) bekezdése alapján érdemben bírálta el.

2. Ezt követően az Alkotmánybíróság áttért az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés vizsgálatára, és azt vizsgálta – a kifogást tevő indítványa alapján –, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés megfelel-e az Nsztv. 10. § c) pontjában foglalt követelménynek.

Az Nsztv. rendelkezései értelmében az OVB-hez hitelesítés céljából benyújtott aláírásgyűjtő íven konkrét kérdést kell megfogalmazni. A konkrét kérdésnek olyannak kell lennie, hogy arra a választópolgárok egy esetlegesen megtartandó népszavazás alkalmával egyértelműen „igen” vagy „nem” tudjanak válaszolni, mivel az Nsztv. 13. § (2) bekezdése szerint a konkrét kérdést a kezdeményezésben megfogalmazott formában, változtatás nélkül kell népszavazásra bocsátani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen esetben hitelesítés céljából az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő íven szereplő mondat nem kérdés, hanem kijelentő mondat, és így nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek, ezért arról az

Nsztv. 10. § c) pontja alapján népszavazást tartani nem lehet. Népszavazást ugyanis csak kérdésről lehet tartani, melyre „válaszolni” lehet. Egy kijelentő mondatra viszont nem lehet válaszolni egy esetleges népszavazáson, mert az csak közlést tartalmaz az indítványozó szándékáról. Ennek különös jelentőséget ad a fentebb már említett Nsztv. 13. § (2) bekezdése, amely szerint a kérdést változatlan formában kell népszavazásra bocsátani. Mivel a hitelesítésre benyújtott szöveg nem kérdés, népszavazás tartására eleve nem alkalmas.

Az Alkotmánybíróság az OVB döntése indokolásában foglalt érveket a jelen ügyben helytállónak tartja, viszont az aláírásgyűjtő íven szereplő, népszavazásra feltenni kívánt kérdéssel szemben támasztott alaki jogszabályi követelmények vizsgálata a kérdés tartalmi vizsgálatát meg kell, hogy előzze, így az OVB döntését a jelen határozatában foglalt indokolással hagyta helyben.

Az Alkotmánybíróság határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. február 1.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás* s. k.,
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László* s. k.,
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 969/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 13. számában.

17/2010. (II. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tár-

gyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 403/2009. (X. 8.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 403/2009. (X. 8.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevők 2009. szeptember 8-án országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényben mondja ki: az Alkotmánybíróság tagjának a határozat meghozatala során az iratokhoz csatolt különvéleménye hivatalos lapban ne kerüljön közzétételre?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVBh. indokolása megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében meghatározott „szabad véleménynyilvánítás jogát érinti, mégpedig a közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő alapvető jog vonatkozásában, így burkolt Alkotmánymódosítást jelentene. (...) Az Alkotmánybíróság jelenlegi jogállásából és tevékenységéből adódóan fontos szerepe van a nyilvánosságnak, hogy a különvélemények megjelenjenek és bárki számára megismerhetőek legyenek. Ezen információk közérdekűnek is tekinthetőek, hiszen ebből megismerhető az Alkotmánybíróság döntésénél az esetleges ellenvélemény.” Az OVB ezért az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § b) pontja alapján megtagadta a hitelesítést.

A kifogástevők álláspontja szerint a kezdeményezés megfelel a jogszabályoknak, az aláírásgyűjtő ív hitelesíthető, ezért az OVBh. indoklása nem helytálló. Indokolásuk szerint alapjogok korlátozásáról lehet népszavazást tartani, továbbá a kérdés nem irányul az alkotmánybírák véleménynyilvánítási szabadságának korlátozására, és nem ellentétes a közérdekű adatok megismeréséhez való joggal sem.

2. Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályokat vette alapul:

Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.”

Az Nsztv. alkalmazott rendelkezése:

10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,”

A Ve. alkalmazott szabályai:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást a határozat közzétételét követő nyolc napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. [...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

II.

A kifogás nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak. Ezért a 403/2009. (X. 8.) OVB határozatot az abban foglalt indok helyességére tekintettel, azonos indok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a Ve. 130. §-ában meghatározott hatáskörében eljárva – jogorvoslati fórumként – az OVB kifogással támadott határozatát vizsgálja felül. Mivel az Alkotmánybíróság döntése szerint a kérdésről nem tartható népszavazás, a határozatot érintő egyéb kifogásokkal az Alkotmánybíróság érdemben nem foglalkozott.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1113/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 21. számában.

21/2010. (II. 25.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló indítvány alapján meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 12/A. § (1) bekezdése alkalmazásánál az Alkotmány 46. § (3) bekezdéséből és az 55. § (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény, hogy bírósági titkár nem hozhat érdemi döntést az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény X. fejezet 2. „Pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelése” cím alatt (196–201. §-okban) szabályozott bírósági eljárásokban.

2. Az Alkotmánybíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 12/A. § (1) bekezdése alkotmányellenességének – az Alkotmány 54. § (1) bekezdése, 57. § (1) bekezdése és 70/A. §-a alapján történő – megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozók a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 12/A. § (1) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatára terjesztettek elő kérelmet. Véleményük, hogy az Alkotmány 54. § (1) bekezdésébe foglalt emberi méltósághoz való jogot, az 55. § (1) bekezdésben meghatározott személyi szabadsághoz való jogot, az 57. § (1) bekezdése szerinti bíróság előtti egyenlőség elvét és a 70/A. §-ba foglalt diszkrimináció tilalmát egyaránt sérti, hogy a pszichiátriai betegek gyógykezeléséhez kapcsolódó bírósági feladatok ellátása során bírósági titkár is eljárhat.

Az indítványozók kifejtették, hogy az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 196–201. §-ai határozzák meg a pszichiátriai betegek gyógykezelésével kapcsolatos különböző eljárásokat; az itt meghatározott, a bíróság által a gyógykezelést elrendelő vagy annak folytatásáról döntő határozatok az Alkotmány 55. § (1) bekezdésébe található személyi szabadsághoz való jogot nyilvánvalóan korlátozzák. Az indítványozók szerint a pszichiátriai betegek gyógykezelésével kapcsolatos ügyekben garanciális okokból hivatásos bírónak kell dönteni, s nem bírósági titkárnak, a bírósági titkár ugyanis – az igazságügyi alkalmazottak jogállásáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény értelmében – igazságügyi alkalmazott.

Az indítványozók álláspontja, hogy a pszichiátria betegek gyógykezelésének az Eütv. alapján történő elrendelése a személyi szabadságnak az előzetes letartóztatáshoz, kényszergyógykezelés elrendeléséhez hasonló korlátozása. Míg ez utóbbiakban bírák járnak el, az előbbiben – a vizsgálni és megsemmisíteni kért Pp. rendelkezés alapján – eljárhat bírósági titkár is. Ez a különbségtétel az Alkotmány 70/A. §-át sértő alkotmányellenes diszkriminációt valósít meg, sérti az 54. § (1) bekezdésbe foglalt emberi méltósághoz való jogot, a minden ember egyenlő méltóságú személyként való kezelésének alkotmányos követelményét, valamint az 57. § (1) bekezdésében meghatározott bíróság előtti egyenlőséget is.

Mindezen indokok alapján az indítványozók kérelmet terjesztettek elő a Pp. 12/A. § (1) bekezdésének a megsemmisítésére.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései szerint:

„46. § (1) A bíróság – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – tanácsban ítélezik.

(2) A törvény által meghatározott ügyekben és módon nem hivatásos bírák is részt vesznek az ítélezésben.

(3) Egyesbíróként és a tanács elnökeként csak hivatásos bírósági titkár is eljárhat el.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.

(...)

55. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.

(2) A bűncselekmény elkövetésével gyanúsított és őrizetbe vett személyt a lehető legrövidebb időn belül vagy szabadon kell bocsátani, vagy bíró elé kell állítani. A bíró köteles az elé állított személyt meghallgatni és írásbeli indokollással ellátott határozatban szabadlábba helyezéséről vagy letartóztatásáról haladéktalanul dönteni.

(...)

57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Pp. vizsgálni kért szabálya értelmében:

„A bírósági titkár és a bírósági ügyintéző

12/A. § (1) Az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben az egyesbíró, illetve a tanács elnöke helyett tárgyaláson kívül bírósági titkár is eljárhat; a bírósági titkár jogosult továbbá a 202. § (2) bekezdésében meghatározottak szerinti bizonyítási eljárás lefolytatására. A bíróság eljárására irányadó, e törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági titkár eljárására kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a bírósági titkárnak – ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik – önálló aláírási joga van, és megteheti mindazokat az intézkedéseket, illetve – az ítélet kivételével – meghozhatja mindazokat a határozatokat, amelyeket a törvény a bíróság vagy a tanács elnöke hatáskörébe utal.

(3) A bírósági titkár ideiglenes intézkedésről nem hozhat határozatot.

(4) Külön jogszabályban meghatározott esetekben, önálló aláírási joggal, tárgyaláson kívül – a bírósági ügyintéző is eljárhat. A bíróság eljárására irányadó, e törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági ügyintéző eljárására kell alkalmazni.

(5) A bírósági titkár, valamint a bírósági ügyintéző kizárására a 13. § rendelkezéseit kell értelemszerűen alkalmazni.”

3. Az Eütv. ügyben érintett egyes rendelkezései szerint:

„2. Cím

Pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelése

(...)

Közös eljárási szabályok

201. § (1) A bíróság az e fejezetben szabályozott eljárások során nemperes eljárásban jár el. Ha e törvényből, illetve az eljárás nemperes jellegéből más nem következik, a bírósági eljárásban a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2) Az e fejezetben szabályozott nemperes eljárások tárgyi költségmentesek.

(3) A kötelező pszichiátriai gyógykezelés elrendelésére irányuló eljárásra a beteg lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti helyi bíróság illetékes. A pszichiátriai intézeti gyógykezelés felülvizsgálatára vonatkozó eljárásban a pszichiátriai intézet székhelye szerinti helyi bíróság illetékes.

(4) A bírósági eljárásban biztosítani kell a beteg megfelelő képviseletét. A beteg képviseletére a beteg vagy törvényes képviselője meghatalmazása alapján a betegjogi képviselő is jogosult. Ha a betegnek az eljárás során nincs törvényes vagy meghatalmazott képviselője, részére a bíróság ügygondnokot rendel ki.

(5) A beteg képviseletét ellátó betegjogi képviselő vagy ügygondnok köteles a beteget a bírósági meghallgatás előtt felkeresni, tájékozódni a beszállítási körülményeiről és tájékoztatni az eljárással kapcsolatos jogairól.

(6) A meghallgatást szükség esetén a bíróság hivatalos helyiségén kívül is meg lehet tartani.

(7) A meghallgatás során az igazságügyi elmeorvos szakértő arra vonatkozóan is nyilatkozik, hogy a beteg ügyeinek vitelére képes-e.

(8) Az eljárás során hozott határozat ellen a közléstől számított 8 napon belül lehet fellebbezni.

(9) A sürgősségi gyógykezelés során a kötelező intézeti gyógykezelést elrendelő határozat ellen benyújtott fellebbezésnek a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya.

(10) Amennyiben az igazságügyi elmeorvos szakértői vélemény szerint a beteg ügyei viteléhez szükséges belátási képessége csökkent vagy hiányzik, a bíróság a szakértői véleményt megküldi a gyámhivatalnak a gondnokság alá helyezési eljárás megindítása céljából.”

III.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következőkkel indokolja.

1. Az Eütv. 196–201. §-ai alapján a pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelése során a bíróság a gyógykezelés indokoltságát az önkéntes, a sürgősségi, valamint a kötelező gyógykezelés esetén is vizsgálja, a bíróság döntése a gyógykezelés mindhárom típusának elrendelése során az

eljárás központi eleme. Az Eütv.-nek a pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelésére vonatkozó szabályai alapján a bíróság gyors eljárásra kötelezett: Önkéntes gyógykezelés esetén (hivatalból eljárva, illetve a beleegyezés érvényességének vizsgálata során) a bíróságnak az értesítés beérkezésétől számított 72 órán belül meg kell vizsgálnia, hogy a gyógykezelés feltételei fennállnak-e, s döntenie kell. Sürgősségi gyógykezelés esetén szintén 72 órán belül, kötelező gyógykezelés esetén pedig 15 napon belül kell határozatot hozni. Mindhárom gyógykezelési forma tekintetében közel azonos az eljárás menete. E szerint a bíróságnak meg kell hallgatni a beteget (vagy a beteg megfelelő képviseletében eljáró személyt), az intézet vezetőjét vagy az általa kijelölt orvost, be kell szereznie a független elmeorvos szakértő véleményét, s mindezek alapján – mérlegelve a tényeket és körülményeket – döntenie kell a gyógykezelés adott formájának indokoltságáról. Kötelező gyógykezelés esetén, ha a beteg a bíróság idézésre nem jelenik meg, a bíróság az elővezetését is elrendelheti. A bíróságnak az eljárás során hozott határozatai a közléstől számított 8 napon belül megfellebbezhetőek. Az Eütv. a gyógykezelés mindhárom esetében időszakonként történő felülvizsgálatot rendel el a tekintetben, hogy az adott gyógykezelés feltételei fennállnak-e, a felülvizsgálatra a pszichiátriai fekvőbeteg-gyógyintézetben lévő betegek esetén 30 naponként kerül sor.

Az Alkotmánybíróság a pszichiátriai betegek gyógykezelésével összefüggésben a 36/2000. (X. 27.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.1.) – a személyi szabadsághoz való joggal kapcsolatban – az alábbiakra mutatott rá: „A személyi szabadság alapjogát az Alkotmánybíróság ez idáig jellemzően csak a büntetőeljárás, illetve az ezzel összefüggő állami, hatósági kényszer alkalmazása tekintetében értelmezte. ... Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a személyi szabadsághoz való jog ennél tágabb, e jog érvényesülése vizsgálható valamennyi – a személyi szabadságot valóban érintő – állami intézkedés alkotmányossági megítélésékor. Mindez az Alkotmány szövegekörnyezetéből is következik, mert amíg az 55. § (1) bekezdés általános érvénnyel deklarálja e szabadságjogot, annak a büntetőeljárásra vonatkozó további garanciáit az 55. § (2)–(3) bekezdése tartalmazza. ... Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Alkotmány 55. § (1) bekezdése és az 58. § (1) bekezdése szerinti jogok egymásra vonatkoztatása alapján a személyi szabadsághoz való jog érdemben felhívható valamennyi, a mozgás és a helyváltoztatást is korlátozó jogszabály alkotmányossági megítéléséhez. Az Alkotmány 58. § (1) bekezdésébe foglalt alapjog az Alkotmány 55. § (1) bekezdésbe foglalt joggal együttesen is értelmezhető. ... Az Eütv. pszichiátriai betegeknek vonatkozó rendelkezései nyilvánvalóan érintik az Alkotmány 55. § (1) bekezdésébe foglalt személyi szabadsághoz való jog érvényesülését.” (ABH 2000, 241, 271–272.)

Az Eütv. fentebb ismertetett 196–201. §-aiban a bírósági eljárásra vonatkozó szabályok az Alkotmány 55. § (1) bekezdésbe foglalt személyi szabadság korlátozása eljárási garanciáinak tekinthetők. Az Eütv. 201. §-a a közös eljárás-

si szabályokat határozza meg, amelynek lényege, hogy az eljárás nemperes eljárás, illetékessége a beteg lakóhelye, vagy pedig az intézet székhelye szerinti helyi bíróságnak van, és az Eütv. mögöttes jogszabálya a Pp.

A Pp. indítványozó által vizsgált és megsemmisíteni kért 12/A. § (1) bekezdése általában határozza meg a bírósági titkárok eljárásának terjedelmét a polgári eljárás során. A Pp. 12/A. § (1) bekezdése értelmében: „Az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben az egyesbíró, illetve a tanács elnöke helyett tárgyaláson kívül bírósági titkár is eljárhat; a bírósági titkár jogosult továbbá a 202. § (2) bekezdésében meghatározottak szerinti bizonyítási eljárás lefolytatására. A bíróság eljárására irányadó, e törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági titkár eljárására kell alkalmazni.” E rendelkezést az Eütv. fentebb idézett illetékességi szabályaival összevetve megállapítható, hogy az Eütv. 196–201. §-aiban meghatározott pszichiátriai betegek intézeti gyógykezeléséről való döntés meghozatalában bírósági titkár is eljárhat. A Pp. 12/A. § (2) bekezdése ezen eljárásra irányadóan kimondja, hogy „Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a bírósági titkárnak – ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik – önálló aláírási joga van, és megteheti mindazokat az intézkedéseket, illetve – az ítélet kivételével – meghozhatja mindazokat a határozatokat, amelyeket a törvény a bíróság vagy a tanács elnöke hatáskörébe utal.” A (3) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy „A bírósági titkár ideiglenes intézkedésről nem hozhat határozatot.”

A Pp. e rendelkezései alapján tehát a bírósági titkár az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben járhat el, de nem tarthat tárgyalást, nem hozhat ítéletet, illetve ideiglenes intézkedést, viszont bizonyítási eljárást lefolytathat, és az ítéleten kívül meghozhat minden olyan határozatot amelyet a törvény a bíróság vagy a tanács elnöke hatáskörébe utal. Mindez – az Eütv. 201. § (1) bekezdésbe foglalt utaló szabály alapján – irányadó a pszichiátriai beteg gyógykezelésére vonatkozó eljárásra is.

2. Az Alkotmány 46. § (1) bekezdése szerint a bíróság – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – tanácsban ítélik. A (2) bekezdés kimondja, hogy a törvény által meghatározott ügyekben és módon nem hivatásos bírák is részt vesznek az ítékezésben, a (3) bekezdés értelmében pedig „Egyesbíróként és a tanács elnökeként csak hivatásos bíró járhat el.” A Pp. 12/A. § (1) bekezdése az „egyesbíró, illetve a tanács elnöke helyett” rendelkezik arról, hogy bírósági titkár is eljárhat.

Az alkotmányi és a törvényi rendelkezések összevetéséből megállapíthatóan az Alkotmány 46. § (3) bekezdése általános szabályként írja elő, hogy csak hivatásos bíró járhat el egyesbíróként és a tanács elnökeként. Ugyanakkor a Pp. 12/A. § (1) bekezdése a hivatkozott alkotmányi előírás alól „kivételt” fogalmaz meg, lehetővé téve az egyesbíró és a tanács elnöke helyett – bizonyos törvényi korlátok között – a bírósági titkár eljárását. Az Alkotmány 46. § (1) és

(2) bekezdésére is figyelemmel a hivatásos bírói tevékenység alatt az ítélező tevékenység, az eljárás érdemi eldöntése értendő.

Jelen ügyben – mivel az indítványozó csak a pszichiátriai betegek gyógykezelésével kapcsolatos eljárások szempontjából kezdeményezte a vizsgálatot – az Alkotmánybíróság csak azt vizsgálta, hogy az Eütv.-ben szereplő eljárás hivatásos bíró eljárását igényli-e, vagy az abban foglaltak tekintetében eljárhat bírósági titkár is.

Az Alkotmánybíróság az 1/2008. (I. 11.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.2.) azt vizsgálta, hogy a szabálysértési eljárásban milyen feladatokat láthatnak el a bírósági titkárok, illetve, hogy alkotmányosan megengedhető-e a szabálysértések bírósági titkárok általi elbírálása. A határozat – többek között – az alábbiakat állapította meg: „A bírósági titkárokra vonatkozó jogszabályi rendelkezések áttekintése alapján megállapítható, hogy a bírósági titkár eredetileg önálló ügyintézésre feljogosított bírósági fogalmazó volt, ma viszont olyan igazságügyi alkalmazott, akinek önálló hatáskörét törvény állapíthatja meg. A bírósági titkár az Alkotmány alkalmazásában nem tekinthető hivatásos bírónak, hiszen e bírakat a köztársasági elnök nevezi ki, a titkárokat viszont a megyei bírósági elnökök, így a titkárok tekintetében nem érvényesül az Alkotmány 48. § (3) bekezdésében rögzített elmozdíthatatlanság követelménye sem. Ugyanakkor nem tekinthető a titkár az Alkotmány 46. § (2) bekezdésében említett nem hivatásos bírónak sem, hiszen e kifejezés alatt a bíraskodásban részt vevő laikusokat érti az Alkotmány, a bírósági titkárok hivatásszerűen végzik tevékenységüket, a bírósággal igazságügyi szolgálati jogviszonyban állnak.” (ABH 2008, 51, 72.). Utalt továbbá e határozat arra, hogy „A bírósági titkárok döntéshozatali jogkörökkel való feljogosítása a bíróságok (pontosabban az ítélező bírák) tehermentesítése céljából történt. Ez a jogalkotói cél nem vezethet arra az eredményre, hogy az Alkotmány kifejezett rendelkezésével ellentétes módon, az igazságszolgáltató, érdemi ítélező tevékenység kikerüljön a hivatásos bírák hatásköréből.” (ABH 2008, 51, 73.) Az Abh.2. különbséget tett a bíróságok ítélező és egyéb feladatai között, a bírósági titkár eljárásával összefüggésben megállapította: „Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a bíróságok (és így az egyesbíróként eljáró hivatásos bíró) nem minden eljárási cselekménye és nem minden döntése vonható az Alkotmányban írt ítélezés vagy ítékezés fogalmi körébe. A bíróságok számos határozatot hozhatnak. E határozatoknak a meghozatala mindig valamelyik eljárásrend mentén, az arra irányadó törvényi vagy azokon alapuló rendeleti szabályok alkalmazásával történik. A Pp. és a Be. a két legnagyobb kodifikált eljárásrendet tartalmazó törvény.” (ABH 2008, 51, 73–74.). Mindezek alapján az Abh.2. megsemmisítette azon törvényi rendelkezéseket, amelyek lehetővé tették, hogy egyes szabálysértési eljárásokban a bírósági titkárok az ügyek érdemét tekintő döntéseket hozzanak, megsemmisítette azt a szabályt amely lehetővé tette, hogy a bírósági titkárok ellássák az elsőfokú bíróságok feladatait.

3. Jelen ügyben az Eütv. és a Pp. rendelkezéseinek összevetése alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy e rendelkezések sem zárják ki, hogy a pszichiátriai betegek gyógykezelésének elrendelésével és az elrendelés felülvizsgálatával kapcsolatos feladatokat bírósági titkárok is ellássák. E feladatok magukba foglalják a „bizonyítás-felvételt”, úgymint a beteg, a kezelőorvos meghallgatását, illetve az igazságügyi orvos szakértő véleményének beszerzését; de magukba foglalják a határozathozatalt (a gyógykezelés indokoltságának megállapítását, a beteg elbocsátásról való döntést, illetve az önkéntes gyógykezelés bizonyos eseteiben a kötelező gyógykezelés elrendelését), és magukban foglalják a gyógykezelés indokoltságának 30 naponkénti felülvizsgálatát egyaránt. Az Alkotmánybíróság szerint – figyelembe véve az Abh.1. megállapításait is – az Eütv.-ben a pszichiátriai betegek gyógykezelésével kapcsolatos bírósági hatáskörbe utalt döntések az Alkotmány 55. § (1) bekezdésében meghatározott alapjogot érintik. Az Eütv.-ben a bíróságok döntési kompetenciája tehát alapjog-korlátozás tekintetében áll fenn, ezért ezek a döntések – tartalmuk szerint – az igazságszolgáltató hatalmi ág alkotmányos feladatával, következésképpen a bíróságok ítélkező tevékenységével rokoníthatók. Az Alkotmánybíróság ebben az ügyben is irányadónak tekintti az Abh.2.-ben kifejtett álláspontját, miszerint a bírósági titkárok hivatásos bírókat tehermentesítő funkciója nem válthatja ki az Alkotmány 46. § (3) bekezdéséből következő bírói feladatokat, nevezetesen: az ítélkező tevékenységet, illetve egyéb (így a nemperes) eljárásokban hozott érdemi döntések meghozatalát. Az Eütv. 196–201. §-aiban szabályozott eljárások során érdemi, személyi szabadságot érintő (korlátozó) döntéseket kell hozni. Az Alkotmánybíróság ezért úgy ítélte meg, hogy az Eütv.-ben meghatározott, a pszichiátriai betegek gyógykezelésével kapcsolatos döntések tekintetében csak hivatásos bírók hozhatnak határozatot.

Tekintettel arra, hogy az indítvány kifejezetten a pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelésével kapcsolatos eljárások tekintetében sérelmezte a bírósági titkár eljárását, ugyanakkor a Pp. 12/A. § (1) bekezdése generálisan szól a bírósági titkárok polgári eljárásbeli feladatairól, annak vizsgálata nem volt az alkotmánybírósági eljárás tárgya, az Alkotmánybíróság a Pp. 12/A. § (1) bekezdésének megsemmisítése helyett – eddigi gyakorlatának megfelelően – a 38/1993. (VI. 11.) AB határozatban kidolgozott megoldást választotta. Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozata szerint: „Az Alkotmánybíróságnak a jogszabály alkotmányossági vizsgálata során az Alkotmány értelmezésével meg kell állapítania, hogy az adott jogszabályi rendelkezés tárgyában melyek az alkotmányos követelmények. A jogszabály alkotmányos, ha ezeknek megfelel. (...) A norma alkotmányosságának megállapítása egyben a norma alkotmányos értelmezéseinek tartományát is kijelöli: a norma mindazokban az értelmezéseiben alkotmányos, amelyek az adott ügyben megállapított alkotmányi követelményeknek megfelelnek. (...) Ha a vizsgált jogszabálynak van (egy vagy több) olyan értelmezése, amely az

alkotmányos követelményeknek megfelel, az Alkotmánybíróságnak nem feltétlenül kell megállapítania a jogszabály alkotmányellenességét. A normát nem kell minden esetben megsemmisíteni csupán azért, mert az alkotmányos követelményeknek meg nem felelő értelmezése is lehetséges vagy előfordul.” (ABH 1993, 256, 266–267.)

Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy a Pp. 12/A. § (1) bekezdése alkalmazásánál az Alkotmány 46. § (3) bekezdéséből és az Alkotmány 55. § (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény, hogy bírósági titkár nem hozhat érdemi döntést az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény X. fejezet 2. „Pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelése” cím alatt (196–201. §-okban) szabályozott bírósági eljárásokban, azaz az intézeti gyógykezelés indokoltága és a beleegyezés érvényessége, a kötelező intézeti gyógykezelés elrendelése, az intézetből való elbocsátás, valamint az intézeti gyógykezelés szükségességének időszakos felülvizsgálata tárgyában. Ugyanakkor ez az alkotmányos követelmény nem érinti a bírósági titkárok előkészítő eljárásban való részvételét.

4. Jelen ügyben az indítványozó nemcsak az Alkotmány 55. § (1) bekezdésébe foglalt személyi szabadsághoz való jog, hanem az Alkotmány 54. § (1) bekezdésébe foglalt emberi méltósághoz való jog, az Alkotmány 57. §-ában meghatározott bíróság előtti egyenlőség és ezzel összefüggésben a 70/A. §-ban deklarált diszkrimináció tilalma szempontjából is kérte vizsgálni a Pp. 12/A. § (1) bekezdését. Az Alkotmánybíróság az Abh.1-ben részletesen foglalkozott a pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelésével kapcsolatos szabályokkal a diszkrimináció tilalma szempontjából. Így az Alkotmánybíróság nem találta alkotmányellenesnek azt, hogy a pszichiátriai betegek gyógykezelésére vonatkozó szabályok eltérnek az általános betegjogi rendelkezésektől (ABH 2000, 241, 265–266.) és azt sem, hogy a szabadságkorlátozást érintően az Eütv. speciális (erre irányadó nemperes) bírósági eljárást intézményesít. (ABH 2000, 241, 278–279.). Az Alkotmánybíróság megítélése szerint – figyelembe véve az Abh.1.-ben foglaltakat is – a pszichiátriai betegek vonatkozó szabályok önálló szabályozási koncepciót képeznek, s külön koncepciók alá tartoznak a jogrendszerben szabályozott egyéb szabadságkorlátozásra (pl. az indítványozó által említett előzetes letartóztatásra) irányadó rendelkezések. Az Alkotmánybíróság már a 32/1991. (VI. 6.) AB határozatában megállapította, hogy a meg nem engedett megkülönböztetés alkotmányos tilalma csak az azonos szabályozási koncepción belüli diszkrimináció esetében merül fel (ABH 1991, 146, 162.). Jelen határozatban az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményt határozott meg a vizsgálni kért rendelkezések alkalmazását tekintve. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az alkotmányos követelmény szerinti bírósági eljárás megvalósulásával – önmagában a szabályozási koncepció eltérő volta miatt – az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének, illetve ezzel összefüggésben az Alkotmány 57. § (1) bekezdésbe foglalt bíróság előtti egyenlőség sérelme nem állapítható meg. Az Alkot-

mánybíróság végül nem állapította meg az Alkotmány 54. § (1) bekezdés szerinti emberi méltósághoz való jog sérelmét sem. A minden ember egyenlő méltóságú személyként kezelésének követelménye teljesül, ha – az alkotmányos követelménynek megfelelően – a pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelésével kapcsolatos bírósági hatáskörbe utalt döntéseket hivatásos bírák hozzák meg.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság elutasította azt az indítványt, amely a Pp. 12/A. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását az Alkotmány 54. § (1) bekezdése, 57. § (1) bekezdése és 70/A. §-ának sérelmére alapozta.

Az Alkotmánybíróság határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az alkotmányos követelmény megállapítására tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. február 22.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 935/B/2006.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 26. számában.

22/2010. (II. 25.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény 5. § *f)* pontjában szereplő „a tulajdonában lévő” szövegrész alkotmány-

ellenes, ezért azt megsemmisíti. A megsemmisített rendelkezés 2010. december 31. napján veszti hatályát.

A gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény 5. § *f)* pontja a következő szöveggel marad hatályban:

„a súlyos mozgáskorlátozott személy, a súlyos mozgáskorlátozott kiskorú, a cselekvőképességet korlátozó (kizáró) gondnokság alatt álló súlyos mozgáskorlátozott nagykorú személyt rendszeresen szállító, vele közös háztartásban élő szülő – ideértve a nevelő-, mostoha- vagy örökbe fogadó szülőt is – (a továbbiakban együtt: mentességre jogosult adóalany) egy darab, 100 kW teljesítményt el nem érő személygépkocsi után, ide nem értve a személytaxiként üzemelő személygépkocsit. Ha a mentességre jogosult adóalany adóalanyiséga és adókötelezettsége az adóévben több személygépkocsi után is fenn áll, akkor a mentesség kizárólag egy, a legkisebb teljesítményű személygépkocsi után jár.”

2. Az Alkotmánybíróság a gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény 5. § *f)* pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt egyebekben elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz több indítvány érkezett a gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Gjt.) 5. § *f)* pontja alkotmányosságának vizsgálata tárgyában. A tartalmilag összefüggő indítványokat az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság egyesítette, és jelen határozatában egységesen bírálta el.

Az indítványozók szerint e rendelkezés az Alkotmány 70/A. §-ával ellentétes módon tesz különbséget azon mozgássérültek között, akik tulajdonosként, és azok között, akik üzembentartóként használnak gépjárművet; a Gjt. ugyanis csak az előbbieket mentesíti a gépjárműadó megfizetése alól.

Az indítványozók előadták, hogy 2007. január 1. napját megelőzően ilyen különbségtételt a Gjt. nem tartalmazott, és a súlyos mozgáskorlátozott személy szállítására szolgáló egy személyszállító gépjármű bejelentésre mentes volt a gépjárműadó megfizetése alól; függetlenül attól, hogy annak mozgássérült személy volt-e a tulajdonosa. Az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2006. évi LXI. törvény (a továbbiakban: Tvmódl.) 94. §-a azonban módosította a Gjt. 5. § *f)* pontját, meghatározva azt az ala-

nyi kört, amely számára a gépjárműadó-mentesség igénybe vehető.

Az egyik indítványozó hivatkozott arra is, hogy a Gjt. – mivel csak a 100 kW teljesítmény alatti személygépkocsi számára biztosítja a mentességet – diszkriminatív módon különbséget tesz a személygépkocsi tulajdonosainak vagyoni és fizikai adottságai tekintetében.

2. Az indítványok benyújtását követően az egyes adótörvények módosításáról szóló 2007. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Tvmód2.) 168. §-a ismét módosította a Gjt. 5. § f) pontját. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a hatályon kívül helyezett jogszabály helyébe lépő új rendelkezések tekintetében csak a régi és az új szabályozás tartalmi azonosságának megállapíthatóságaakor folytatja le az alkotmányossági vizsgálatot [pl. 335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261, 262.; 32/2005. (IX. 15.) AB határozat, ABH 2005, 329, 333–334.; 519/B/2003. AB határozat, ABH 2005, 1182, 1184.]. A Tvmód2. ugyan kiterjesztette a mentességet élvező alanyi kört, de a gépjármű üzembentartója továbbra sem mentesül minden esetben a gépjárműadó megfizetése alól. Mivel tehát az indítványozók által kifogásolt rendelkezés tartalma e tekintetben nem változott, az Alkotmánybíróság az indítványokat a Gjt. hatályos szabályai alapján vizsgálta.

II.

Az Alkotmány indítvány elbírálásánál figyelembe vett rendelkezései:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.

(...)

70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegyesség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.”

A Gjt. vonatkozó, az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezései:

„2. § (1) Az adó alanya – a (2)–(4), illetve a (6) bekezdésben foglalt kivétellel – az a személy, aki/amely a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV.

törvény alapján vezetett járműnyilvántartásban (a továbbiakban: hatósági nyilvántartás) az év első napján üzemben tartóként, ennek hiányában tulajdonosként (a továbbiakban együtt e § alkalmazásában: tulajdonos) szerepel. Amennyiben a hatósági nyilvántartás szerint egy gépjárműnek több tulajdonosa vagy több üzemben tartója van, akkor közülük az adó alanya az, akinek/amelynek a nevére a forgalmi engedélyt kiállították.

(...)

5. § Mentés az adó alól (...)

f) a súlyos mozgáskorlátozott személy, a súlyos mozgáskorlátozott kiskorú, a cselekvőképességet korlátozó (kizáró) gondnokság alatt álló súlyos mozgáskorlátozott nagykorú személyt rendszeresen szállító, vele közös háztartásban élő szülő – ideértve a nevelő-, mostoha- vagy örökbefogadó szülőt is – (a továbbiakban együtt: mentességre jogosult adóalany) a tulajdonában lévő egy darab, 100 kW teljesítményt el nem érő személygépkocsi után, ide nem értve a személytaxiként üzemelő személygépkocsit. Ha a mentességre jogosult adóalany adóalanyiséga és adókötelezettsége az adóévben több személygépkocsi után is fenn áll, akkor a mentesség kizárólag egy, a legkisebb teljesítményű személygépkocsi után jár.”

III.

Az indítványok részben megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta a Gjt.-ben biztosított gépjárműadó-kedvezményt, valamint más jogszabályok mozgássérültek számára közlekedési kedvezményt biztosító szabályait, mind az Alkotmány 70/E. §-ába foglalt szociális biztonság, mind az Alkotmány hátrányos megkülönböztetést tiltó 70/A. §-a szempontjából. E határozataiban az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy „a szociális juttatások, járadékok mértéke alapvetően a nemzetgazdaság teherbíró képességének és számos egyéb tényezőnek a függvénye. A szociális biztonság nem jelenti azt, hogy az állampolgárok egyszer elért életszínvonala a gazdasági viszonyok következtében ne csökkenhetne” [553/B/1994. AB határozat (a továbbiakban: Abh1.), ABH 1997, 773, 780.].

A Gjt. indítvánnyal támadott szabálya mentességet biztosít a gépjárműadó megfizetése alól, az ott megjelölt alanyi kör számára. A 29/B/2003. AB határozat (a továbbiakban: Abh2.) e mentességgel összefüggésben megállapította: „az adókedvezményekre senkinek nincsen az Alkotmányon alapuló alanyi joga; illetőleg visszavonása a jogalkotó mérlegelési jogkörébe tartozik, önmagában alkotmányossági problémát nem képez” (ABH 2004, 1695, 1697.). Az Abh1. azt is megállapította, hogy „a mozgáskorlátozottak közlekedési kedvezményeit csökkentő jogszabályok nem támadhatók eredményesen az ún. szerzett jogok megvonására hivatkozva sem. [Az ilyen] kedvezmények ugyanis a szociális támogatások körébe tartoznak, velük szemben nem áll a jogosultnak saját anyagi ellenszolgáltatás-

tása” (ABH 1997, 773, 781.). Hasonlóképp foglalt állást az Abh2. is, visszautalva az Alkotmánybíróság korábbi határozataira: „[a]mennyiben a jogalkotó nem részesíti előnyben tovább az eredetileg támogatandó tevékenységet, aggálytalanul korlátozhatja vagy a jövőre nézve megszüntetheti a korábban juttatott kedvezményeket” (ABH 2004, 1695, 1698.). Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott arra is, hogy a közterhekhez való hozzájárulás tekintetében a mentesség és a kedvezmény meghatározásánál a jogalkotónak széles körű mérlegelési joga van, azonban az Alkotmányban meghatározott korlátok itt is érvényesülnek [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.].

A Tvmód1. által bevezetett módosítást megelőzően a Gjt. nem az adómentességre jogosult alanyi kört határozta meg, hanem azokat az adótárgyakat (mozgáskorlátozott személy szállítására szolgáló gépjármű), amelyekkel összefüggésben az adómentesség igénybe vehető.

A jelen esetben azonban nem tárgyi (valamely tevékenységre, eljárásra vagy más adótárgyra vonatkozó), hanem alanyi adómentességről van szó. A Gjt. alanya pedig fő szabály szerint az üzemeltető, s csak ennek hiányában a tulajdonos [2. § (1) bekezdés].

Az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdése értelmében a Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti. A mozgáskorlátozott személyek ellátása kötelezettséget jelent az állam és a társadalom számára. A fogyatékos személyek jogait és esélyegyenlőségét az államnak jogalkotás útján is elő kell segíteni. Az Abh1. szerint „[a] mozgáskorlátozottak közlekedési kedvezményeiről szóló jogszabályok megalkotásával az állam az érintettek esélyegyenlőségét kívánta elősegíteni” (ABH 1997, 773, 780.). Ennek során tekintettel kell lennie a fogyatékos személyek érinthetetlen emberi méltóságára a jogosultságok és kötelezettségek elosztásakor, akkor is, ha nem eleve jogosultakról van szó. Nincs ésszerű oka annak, hogy a Gjt. 5. § f) pontjában megjelölt adóalany csak a gépjármű tulajdonosaként jogosult az esélyegyenlőséget közvetlenül szolgáló gépjárművel kapcsolatos kedvezményre, és üzemeltetőként már nem. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: elsősorban a jogalkotónak kell mérlegelnie azt, hogy a visszaélések megelőzése, a jogalkalmazási nehézségek csökkentése érdekében indokolt-e módosítani a Gjt. szóban lévő szabályait. Az Alkotmánybíróság szerint azonban a jelen szabályozásnak az a csoportképző ismérve, amely egyetlen szempontként a gépjármű tulajdonlását helyezi előtérbe, önmagában hátrányos megkülönböztetést jelent az adott esetben. A személyi körülményre tekintettel erre a mentességre jogosult adóalanyok közül kizárja azokat, akik ugyan üzemeltetők, de a gépjárműnek – bármilyen ok miatt – nem tulajdonosai.

A jelen esetben ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Gjt. 5. § f) pontjában megállapított korlátozás sérti „az egyenlő méltóságú személyként való kezelés” elvét. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította az alkotmányellenességét az indítvánnyal támadott szabály azon részének, amely az adómentességet a mozgáskorlátozott személy (illetve a kiskorú mozgáskorlátozott szülője) tulajdonában álló gépjárműre szűkítette, és 2010. december 31. napjával megsemmisítette azt.

Az Alkotmánybíróság a megsemmisítés időpontjánál figyelembe vette, hogy a jogalkotónak az adómentességi szabályok megalkotásánál széles mozgástere van. A jogalkotó más esetekben ésszerűen figyelembe veheti a gépjárművek üzemeltetői és tulajdonosai közti különbségeket, ám ezek között – mint adóalanyok között – nem alkalmazhat önkényes diszkriminációt.

2. Nem sérti azonban az Alkotmány 70/A. §-át, hogy a Gjt. 5. § f) pontja csak meghatározott teljesítményt el nem érő gépjárművekre biztosít adómentességet. A törvényhozó szabadságába tartozik, hogy meghatározza az adótárgy azon ismérveit, amelyekre tekintettel az adómentességet biztosítja. Amennyiben ez nem vezet közvetlenül személyek közötti hátrányos megkülönböztetéshez, az Alkotmány 70/A. §-ának sérelme fel sem merül.

A határozat Magyar Közlönyben való közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2010. február 23.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1170/B/2006.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 26. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

14/2010. (II. 5.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának a szociális ellátásokról, és a lakbértámogatás helyi szabályairól szóló 19/2003. (V. 12.) számú – többször módosított és egységes szerkezetben lévő – rendelete 14. § (2) bekezdése, és a 21. § (2) bekezdése alkotmányellenes, ezért azokat e határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának a szociális ellátásokról, és a lakbértámogatás helyi szabályairól szóló 19/2003. (V. 12.) számú – többször módosított és egységes szerkezetben lévő – rendelete 21. § (1) bekezdése „egészségi állapota miatt alkalmas” szövegrésze alkotmányellenes, ezért azt e határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

3. Az Alkotmánybíróság Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának a szociális ellátásokról, és a lakbértámogatás helyi szabályairól szóló 19/2003. (V. 12.) számú – többször módosított és egységes szerkezetben lévő – rendelete 21. § (1) bekezdés, 22. § (1) és (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának a szociális ellátásokról, és a lakbértámogatás helyi szabályairól szóló 19/2003. (V. 12.) számú – többször módosított és egységes szerkezetben lévő – rendelete 6. § (2) bekezdés és a 8. § (1) bekezdés *a), b), f), g), h)* pontjai alkotmányellenességének megállapítására irányuló eljárást megszünteti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője törvényességi észrevételt tett Miskolc Megyei

Jogú Város Önkormányzatának a szociális ellátásokról, és a lakbértámogatás helyi szabályairól szóló 19/2003. (V. 12.) számú (a továbbiakban: Ör.) rendeletére vonatkozóan, amit a képviselő-testület részben elutasított.

Az indítványozó álláspontja szerint az Ör. 6. § (2) bekezdés, 8. § (1) bekezdés *a), b), f), g), h)* pont, 14. § (2) bekezdés, 21. § (1)–(2) bekezdés, 22. § (1)–(2) bekezdés rendelkezései részben ellentétesek magasabb szintű jogszabállyal, így a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Sztv.) egyes rendelkezéseivel, és a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 18. § (2) bekezdésének rendelkezésével, ezért az Alkotmány 2. § (1) bekezdésén és a 44/A. § (2) bekezdésén alapuló alkotmányellenesség megállapítását és a támadott rendelkezések megsemmisítését indítványozta.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. A Jat. hivatkozott rendelkezése:

„18. § (2) A jogszabályokat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, világosan és közérthetően kell megszövegezni.”

3. Az Sztv. érintett rendelkezései:

„40. § Az ápolási díj a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás.”

„41. § (1) Ápolási díjra jogosult – a jegyes kivételével – a hozzátartozó [Ptk. 685. § *b)* pontja], ha állandó és tartós gondozásra szoruló

a) súlyosan fogyatékos, vagy

b) tartósan beteg 18 év alatti személy gondozását, ápolását végzi.

(2) Az ápolási díjat – a 43. /B. § (1) bekezdésében foglaltak kivételével – az ápolást végző személy lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzője állapítja meg.”

„42. § (1) Nem jogosult ápolási díjra a hozzátartozó, ha

a) az ápolat személy két hónapot meghaladóan fekvőbeteg-gyógyintézeti, valamint nappali ellátást nyújtó vagy bentlakásos szociális intézményi ellátásban, illetőleg óvodai, gyermekvédelmi szakellátást nyújtó bentlakásos intézményi elhelyezésben részesül, vagy közoktatási intéz-

mény tanulója, illetőleg felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója, kivéve, ha

aa) a közoktatási intézményben eltöltött idő a kötelező tanórai foglalkozások időtartamát nem haladja meg, vagy

ab) az óvoda, a nappali ellátást nyújtó szociális intézmény igénybevételének, illetőleg a felsőoktatási intézmény látogatási kötelezettségének időtartama átlagosan a napi 5 órát nem haladja meg, vagy

ac) az óvoda, a közoktatási, illetőleg felsőoktatási intézmény látogatása, vagy a nappali ellátást nyújtó szociális intézmény igénybevétele csak az ápolást végző személy rendszeres közreműködésével valósítható meg,

b) rendszeres pénzellátásban részesül, és annak összege meghaladja az ápolási díj összegét, ide nem értve a (4) bekezdés szerinti esetet, valamint azt a táppénzt, amelyet az ápolási díj folyósításának időtartama alatt végzett keresőtevékenységből adódó biztosítási jogviszony alapján – keresőképtelenné válása esetén – folyósítanak,

c) szakiskola, középiskola, illetve felsőoktatási intézmény nappali tagozatos tanulója, hallgatója,

d) keresőtevékenységet folytat és munkaideje – az ott-hon történő munkavégzés kivételével – a napi 4 órát meghaladja,

(2) Az ápolási díjra való jogosultságot meg kell szüntetni, ha

a) az ápolat személy állapota az állandó ápolást már nem teszi szükségessé,

b) az ápolást végző személy a kötelezettségét nem teljesíti,

c) az ápolat személy meghal,

d) az ápolást végző vagy az ápolat személy tartózkodási joga megszűnt vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott,

e) az (1) bekezdésben megjelölt jogosultságot kizáró körülmény következik be.”

4. Az Ör. támadott rendelkezései:

„6. § (2) Az egyes rendszeres vagy átmeneti segélyek, támogatások felhasználására vonatkozóan elszámolási kötelezettség írható elő, illetve kötelezhető a segély, támogatás jogosultja, hogy azt meghatározott célra fordítsa. Amennyiben az érintett, a megadott határidőre nem tesz eleget az elszámolási kötelezettségének, úgy az adott támogatási formában sem ő, sem a vele azonos lakásban élő közeli hozzátartozója egy évig nem részesülhet.”

„8. § (1) Nem állapíthatók meg az e rendelet alapján nyújtható támogatások, illetve a már megállapított jogosultságot, támogatást meg kell szüntetni – kivéve az adósságkezelési szolgáltatást –, ha az eljárás során az igénylő vagy vele azonos lakásban élő közeli hozzátartozó

a) valótlan adatokat közöl, vagy a tényeknek nem megfelelően nyilatkozik

b) jó szociális helyzete, életvitele, életmódja ezt nem indokolja, különös tekintettel arra, ha a részére folyósított támogatás éves összegét elérő vagy azt meghaladó értékű ingóságot, ingatlant vásárol, a támogatás folyósításának időtartam alatt,

(...)

f) az illetékes munkaügyi központ-, vagy az önkormányzat közreműködésével felajánlott munkahelyet vagy az önkormányzat által felkínált közhasznú, közcélú munkát nem fogadja el – a felajánlástól számított 1 évig – feltéve, hogy a felajánlott munkahely, közhasznú, közcélú munka az Sztv. 37/A. § (11) bekezdésében foglaltaknak megfelel,

g) az eljárás során a Polgármesteri Hivatal Egészségügyi és Szociális Osztálya által megjelölt intézményekkel nem működik együtt,

h) a jogosulatlanul felvett szociális ellátás visszafizetésére lett kötelezve, de visszafizetési kötelezettségének nem tett eleget, kivéve, ha a tartozás részletekben történő levonásához hozzájárul.”

„Átmeneti segély”

„14. § (1) Az átmeneti segély formái:

a) egyszeri segély a tárgyév folyamán legfeljebb két alkalommal állapítható meg, amelynek együttes összege nem haladhatja meg e rendelet 2. sz. mellékletében foglalt összeghatárt,

b) időszaki támogatásként legfeljebb hat hónapra adható és havi összege nem haladhatja meg e rendelet 2. számú mellékletében foglalt összeghatárt.

(2) Az (1) bekezdés *a)* pontjában meghatározott esetszámtól és a *z* (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjában meghatározott összeghatároktól – méltányosságból – egyedi elbírálás alapján a Miskolci Megyei Jogú Város Közgyűlésének Ifjúsági, Idősügyi és Családpolitikai Bizottsága a kérelmező javára eltérhet.”

„Ápolási díj”

„21. § (1) Ápolási díjra jogosult az a nagykorú hozzátartozó – kivéve a jegyes – [Ptk. 685. § *b)* pont], aki egészségi állapota alapján alkalmas az önmaga ellátására képtelen, állandó ápolásra, vagy egészségi állapota miatt gondozásra és felügyeletre szoruló tartósan beteg, 18. életévét betöltött hozzátartozója (továbbiakban: ápolat) gondozására, ápolására, amennyiben családjában az egy főre jutó havi nettó jövedelem nem haladja meg az 1. számú mellékletben foglalt jövedelemhatárt.

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt feltételekkel más hozzátartozó jogosult az ápolási díjra, ha az ápolattal közös háztartásban él – munkaviszonyban nem álló – házastárs, vagy élettárs egészségi állapota miatt alkalmatlan az ápolási, gondozási teendők ellátására, vagy a munkaviszonyban álló házastárs, vagy élettárs – ápolás céljára igénybe vehető – fizetés nélküli szabadsága miatt a család veszélyeztetett szociális helyzetbe kerülne.”

„22. § (1) Nem jogosult ápolási díjra a hozzátartozó, ha

a) az ápolat két hónapot meghaladóan fekvőbeteg-gyógyintézeti, valamint nappali ellátást nyújtó, vagy bentlakásos szociális intézményi elhelyezésben részesül, közoktatási intézmény tanulója, illetőleg felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója, kivéve, ha

aa) a közoktatási intézményben eltöltött idő a kötelező tanórai foglalkozások időtartamát nem haladja meg, vagy

ab) a nappali ellátást nyújtó szociális intézmény igénybevételének, illetőleg a felsőoktatási intézmény látogatási

kötelezettségének időtartama átlagosan a napi 5 óráát nem haladhatja meg, vagy

a) a közoktatási, illetőleg a felsőoktatási intézmény látogatása, vagy a nappali ellátást nyújtó szociális intézmény igénybevétele csak az ápolást végző személy rendszeres közreműködésével valósítható meg,

b) rendszeres pénzellátásban részesül, ide nem értve azt a táppénzt, amelyet az ápolási díj folyósításának időtartama alatt végzett keresőtevékenységből adódó biztosítási jogviszony alapján – keresőképtelenné válása esetén – folyósítanak,

c) szakiskola, középiskola, illetve felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója,

d) keresőtevékenységet folytat és munkaideje – az otthon történő munkavégzés kivételével – a napi 4 órát meghaladja,

e) az ápolási tartási, életjáradéki vagy öröklési szerződés alapján eltartásra jogosult, kivéve, ha a szerződés felbontás alatt áll, vagy a kötelezett igazoltan nem tesz eleget a szerződésben foglaltaknak.

(2) Az ápolási díjra való jogosultságot meg kell szüntetni, ha

a) az ápolási díjra való jogosultságot már nem teszi szükségessé,

b) az ápolást végző személy a kötelezettségét nem teljesíti,

c) az ápolási díjra való jogosultságot már nem teszi szükségessé,

d) az (1) bekezdésben megjelölt jogosultságot kizáró körülmény következik be,

e) az ápoló családjában az egy főre jutó havi nettó jövedelem meghaladja az e rendelet 1. számú mellékletében foglalt jövedelemhatárt.”

III.

Az indítvány részben megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során megállapította, hogy a támadott Ör.-t Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának képviselő-testülete az indítvány benyújtását követően többször módosította. Ennek során az Ör. támadott 6. § (2) bekezdését a szociális ellátásokról és a lakbértámogatás helyi szabályairól szóló 17/2005. (V. 10.) számú rendelet 2. §-a 2005. május 10. napjával hatályon kívül helyezte. Az Ör. támadott 8. § (1) bekezdés *a)*, *b)*, *f)*, *g)*, *h)* pontjait a szociális ellátásokról, és a lakbértámogatás helyi szabályairól szóló 4/2008. (III. 12.) számú rendelet 4. §-a helyezte hatályon kívül, 2008. április 1-től. Az Alkotmánybíróság hatályát veszített jogszabály alkotmányellenességét – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (továbbiakban Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz kivételével – nem vizsgálja [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 92, 72, 76.].

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes

szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. § *a)* pontja szerint az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után vizsgálat alá vont jogszabály hatályát veszítette, és ezért az indítvány tárgyalanná vált.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ör. támadott 6. § (2) bekezdése és a 8. § (1) bekezdés *a)*, *b)*, *g)*, *f)*, *h)* pontjai alkotmányosságának vizsgálatára vonatkozó indítvány tárgyában az eljárást – az Ügyrend 31. § *a)* pontja alapján – megszüntette.

Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy a Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának képviselő-testülete által, a szociális ellátásokról, és a lakbértámogatás helyi szabályairól szóló 30/2008. (X. 22.) számú rendelettel módosított és egységes szerkezetben lévő Ör. az indítványban támadott többi rendelkezést – Ör. 14. § (2) bekezdés, 21. § (1) és (2) bekezdés, 22. § (1) és (2) bekezdés – változatlanul tartalmazza. Ezért az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 882/B/1998. AB határozat, ABH 2002, 861, 862.) – az alkotmányossági vizsgálatot a hatályos – egységes szerkezetben lévő – rendelkezések tekintetében folytatta le.

2. Az indítványozó az Ör. átmeneti segélyre vonatkozó, támadott 14. § (2) bekezdésének és az ápolási díjra vonatkozó 22. § (1) és (2) bekezdésének rendelkezéseit tartja jogbiztonságot sértőnek, míg a 21. § (1) és (2) bekezdés rendelkezései álláspontja szerint magasabb jogszabályba ütköznek, így az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének sérelmét okozzák.

A települési önkormányzat (a továbbiakban: önkormányzat) a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 8. § (4) bekezdése szerint köteles gondoskodni a szociális alapellátásról. Az Sztv. 3. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a pénzügyi, a természetben nyújtott és a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátás finanszírozásának elveit és intézményrendszerét e törvény határozza meg. Az ellátások formái az Sztv. 25. § (1) bekezdés rendelkezése szerint pénzügyi, illetve az Sztv. 47. §-a szerint természetben nyújtott ellátások. Az előbbi körbe tartozik az ápolási díj, amelyre a hozzátartozó jogosult, aki súlyosan fogyatékos, vagy tartósan beteg 18 év alatti személy gondozását, ápolását végzi (a továbbiakban: alanyi jogú ápolási díj, Sztv. 41. §).

E mellett az Sztv. 43/B. § (1) bekezdése felhatalmazást ad az önkormányzat képviselő-testületének arra, hogy az önkormányzat rendeletében – meghatározott feltételek fennállása esetén – a 18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolását, gondozását végző hozzátartozó részére is ápolási díjat (a továbbiakban: méltányossági ápolási díj) állapítson meg azzal, hogy a díj megállapítása során megfelelően alkalmazni kell az Sztv. – állandó és tartós gondozásra szoruló, illetőleg fokozott ápolást igénylő, súlyosan fogyatékos személy hozzátartozója ápolási díjának megállapítására vonatkozó – 41–43. §-okban foglaltakat.

A jogosult részére jövedelme kiegészítésére, pótlására nyújtható pénzbeli szociális ellátás további formája az átmeneti segély [Sztv. 25. § (3) bekezdés *bc* pont]. A települési önkormányzat képviselő-testülete a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint időszakosan vagy tartósan létfenntartási gondokkal küzdő személyek részére a rendelkezésben meghatározott átmeneti segélyt nyújt, ami alkalmanként vagy havi rendszerességgel adható. Az Ör. 4. § (1) bekezdés *a*) és *b*) pontjának rendelkezései tartalmazzák az átmeneti segély formáit, míg a támadott (2) bekezdés rendelkezése lehetőséget biztosít arra, hogy „méltányosságból, egyedi elbírálás alapján a Miskolc Megyei Jogú Város Közgyűlésének Ifjúsági, Szociálpolitikai és Sport Bizottsága a kérelmező javára eltérhet”. Az Ör. indítvány benyújtásakor hatályos szövege szerint, a támadott méltányosság gyakorlására – egy másik elnevezésű, de azonos hatáskörű bizottság – Miskolc Megyei Jogú Város Közgyűlésének Ifjúsági, Idősügyi és Családpolitikai Bizottsága volt jogosult.

Az indítványozó álláspontja szerint a „méltányosság gyakorlásánál irányadó szempontok” meghatározásának mellőzése sérti a jogbiztonságot, ezért a támadott rendelkezés alkotmányosan aggályos.

Az Alkotmánybíróság már több döntésében – különösen a 11/1992. (III. 5.) AB határozatban – elvi jelentőséggel hívta fel a figyelmet a jogállamiságnak arra az alkotmányos követelményére, hogy – mivel a jogbiztonság szorosan a jogállamisághoz kapcsolódik a jogbiztonság „az államtól és elsősorban a jogalkotótól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei és egyes szabályai is világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek”. (ABH 1992, 84.)

Jelen esetben az Ör. támadott rendelkezése, de más előírásai sem állapították meg az átmeneti segély normatív szabályaitól való eltérés mérlegelhető körülményeit. A 63/1995. (X. 27.) AB határozat (ABH 1995, 530.) mutatott rá arra, hogy az önkormányzati rendeleti szabályozás megállapíthat olyan körülményeket, amelyek figyelembevételével – az egyedi, sajátos szempontokra tekintettel – mérlegelhető a döntés. Az önkormányzat azonban ha lehetővé teszi az egyedi döntések megalkotását, a mérlegelés alkalmazását az Sztv. keretei között alkotott rendeletében, meg kell határoznia annak feltételeit, körülményeit.

Mivel az Ör. az ilyen tartalmú szabályozást mellőzte, az Alkotmánybíróság – mint a jogbiztonság alkotmányos elvét sértő rendelkezést – az Ör. 14. § (2) bekezdését megsemmisítette.

3. Az indítványozó álláspontja szerint az Ör. 21. § (1) és (2) bekezdésében, az ápolási díjra jogosultak körének meghatározása ellentétes a magasabb szintű jogszabályban meghatározottakkal, így a képviselő-testület túllépve a rendeletalkotásra vonatkozó törvényi felhatalmazásán, megsértette az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését.

Az Sztv. 41. § (1) bekezdésének rendelkezése szerint az alanyi jogú ápolási díj jogosultja – a jegyes kivételével – a

Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 685. § *b*) pontja szerinti nagykorú hozzátartozó, valamint az Sztv. 43/B § (1) bekezdésének rendelkezése szerinti méltányossági ápolási díj jogosultja is. E szabályt tartalmazza az Ör. 21. § (1) bekezdésének rendelkezése.

Az Sztv. 43/B. §-ában szabályozott méltányossági ápolási díj megállapítására az alanyi jogú ápolási díjra vonatkozó szabályok alkalmazandók. Mivel az Sztv. ezen szabályai nem diszpozitívek, az önkormányzatnak nincs lehetősége a feltételek további szűkítésére.

Az Ör. 21. § (1) bekezdése az Sztv.-ben meghatározott – és hivatkozott – alanyi jogosultak körének felsorolásán túl, többletként az „egészségi állapota miatt alkalmas” feltételt is megállapítja. Ezzel összhangban az Ör. 21. § (2) bekezdés rendelkezése minden további feltétel nélkül kizárta a munkaviszonyban nem álló és egészségi állapota miatt alkalmatlan, valamint a munkaviszonyban álló és fizetés nélküli szabadságon lévő házastársat vagy élettársat az ápolási díjra jogosultak köréből, amely ellentétes az Sztv. 43/B. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 42. § (1) bekezdés *d*) pontjával, így sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését.

A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ör. 21. § (1) bekezdéséből az „egészségi állapota miatt alkalmas” kifejezést és a 21. § (2) bekezdését megsemmisítette.

4. Az indítványozó az Ör. 22. § (1) és (2) bekezdésének rendelkezéseit azért tartja jogbiztonságot sértőnek, mivel azok sértik a Jat. 18. § (2) bekezdését, miszerint a jogszabályokat „világosan és közérthetően kell szövegezni”.

Az Ör. most vizsgált rendelkezései – a 3. pontban már hivatkozott Sztv. 43/B. § (2) bekezdésének kötelezően alkalmazandó rendelkezésére is figyelemmel – tartalmazzák az ápolási díjra való jogosultságból kizáró illetve a jogosultságot megszüntető feltételeket olyan módon, hogy az Sztv. 42. § (1) és (2) bekezdés rendelkezéseinek megismétlése mellett helyi szabály is megfogalmazásra került. [Ör. 22. § (2) bekezdés *e*) pont]

Az Alkotmánybíróság a 61/1994. (XII. 24.) AB határozatában a vegyes jogszabályszerkesztésről megállapította: „Nincs jogszerű akadálya annak, hogy a helyi rendelet a magasabb szintű jogszabálynak a saját rendeletébe illeszthető előírásait – szó szerint – átvegye. Az sem törvénysértő, ha a helyi rendelet a magasabb szintű jogszabály előírásait nem ismétli meg. A magasabb szintű jogszabályi rendelkezések ugyanis – akár a szó szerinti átvétellel, akár alacsonyabb szintű jogszabályba való beillesztés nélkül – önmagukban is érvényesek” (ABH 1994, 471, 472.)

Az Alkotmánybíróság a jogértelmezéssel összefüggésben az 1263/B/1993. AB határozatában arra mutatott rá, hogy alkotmányellenességre csak az a helyzet vezet, ha a „sérlemzett jogszabály tartalma olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései olyannyira ellenmondások, hogy a tisztázatlanság feloldására a jogszabály-értelmezés már nem elegendő, és a jogalkotási fogyatékoság az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében írt jogállamiság szerves

részét alkotó jogbiztonság sérelmét idézi elő.” (ABH 1994, 672, 673–674.)

Jelen esetben bár az alkotmányossági vizsgálat tárgya a vitatott vegyes jogszabályszerkesztés, azonban az Ör. támadott rendelkezésében egyértelműen felismerhető, megállapítható és a laikus számára is értelmezhető – a már hivatkozott – helyi szabály.

Következésképpen az Ör. támadott 22. § (1) és (2) bekezdés rendelkezése világos, értelmezhető normatartalmat eredményez, amely megfelel a jogbiztonság követelményének, ezért az Alkotmánybíróság az Ör. 22. § (1) és (2) bekezdés jogbiztonság szempontjából történő alkotmányellenességének megállapítására és a megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

A megsemmisített rendelkezések az Abtv. 42. § (1) bekezdése alapján e határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzétételének napján vesztek hatályukat.

A határozat Magyar Közlönyben való közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Budapest, 2010. február 2.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 10/H/2005.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 14. számában.

18/2010. (II. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Dunaújváros Megyei Jogú Város Közgyűlésének 32/2004. (IV. 23.) KR számú rendelete 9. § (6) bekezdésének „amennyiben 200 méteres védőtávolság biztosítható a lakott épületektől” fordulata alkotmányellenes, ezért azt e határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

A megsemmisítés folytán a 9. § (6) bekezdése az alábbi szöveggel marad hatályban:

„Méhüket tartani, méhészkedést gyakorolni az (1) bekezdésben rögzített területen a 15/1969. (XI. 6.) MÉM

számú rendelet – valamint az állategészségügyi és növényvédelmi jogszabályok – megtartása mellett, az alábbi korlátozással lehet:

A méhek aktív időszakában (április 15-től szeptember 15-ig) a kertés családi házas ingatlanokon a 10. § (1) bekezdés a.) pontjában rögzített méhcsalád tartható. A többi méhet vándortanyán kell tartani, mely belterületen is létesíthető. A méhésztől 50-50 méterre »Vigyázat méhek!« feliratú figyelmeztető táblát kell elhelyezni.

Nyugalmi időszakban (szeptember 16-tól április 14-ig) a méhcsaládok száma nem esik korlátozás alá.”

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Dunaújváros Megyei Jogú Város Közgyűlésének 32/2004. (IV. 23.) KR számú rendelete 10. § (1) bekezdés a) pont „kaptár,” fordulata, valamint „Méhék (család) –; 5; 10;” rendelkezései alkotmányellenesek, ezért azokat e határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

A megsemmisítés folytán a 10. § (1) bekezdés a) pontja az alábbi szöveggel marad hatályban:

„10. § (1) Az állattartó övezetekben tartható állatlétszám védőtávolsága:

a) Állattartásra szolgáló épület, kifutó, ketrec, trágyatároló legkisebb védőtávolsága a huzamos emberi tartózkodásra szolgáló helyiség falától:

Védőtávolság (méter)	Kisállat (kivéve: vízi állatok, méhek) (db)	Vízi állatok (db)	Nagy és közepes haszonállat (számosállat)
10	20	–	–
15	50	20	5
25	100	40	5

A fenti állatlétszámon felül azok szaporulata elválasztásig tartható.”

3. Az Alkotmánybíróság a Dunaújváros Megyei Jogú Város Közgyűlésének 32/2004. (IV. 23.) KR számú rendelete 17. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Dunaújváros Megyei Jogú Város Közgyűlésének 32/2004. (IV. 23.) KR számú rendelete (a továbbiakban: Ör.) méhtartásra irányadó szabályainak megsemmisítését kéri. A támadott Ör. 9. § (6) bekezdése és 10. § (1) bekezdés a) pontjának méhekre vonatkozó rendelkezései álláspontja szerint ellentétesek a méhészetről szóló 15/1969. (XI. 6.) MÉM rendelet (a továbbiakban: MÉMr.) méhészkedést általánosságban megengedő szabá-

lyaival, mert időszakosan korlátozzák a tartható méhcsaládok számát, a tartás célját, valamint magasabb védőtávolságot állapítanak meg a MÉMr.-ben szabályozottaknál. Az indítványozó emiatt az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének és 44/A. § (2) bekezdésének sérelmét állítja; továbbá az Alkotmány 13. § (1) bekezdésének sérelmét azért látja megvalósulni, mert a méhtartó polgárok tulajdonjogát nem biztosítja a szabályozás.

Az indítványozó a Fejér Megyei Közigazgatási Hivatal vezetőjénél is kezdeményezte az Ör. törvényességi ellenőrzését, aki a kezdeményezéssel részben egyetértett és törvényességi észrevételt tett az Ör.-re vonatkozóan. Az Ör.-t az észrevételnek megfelelően módosította Dunaujváros Megyei Jogú Város Közgyűlésének 16/2005. (III. 25.) KR. számú rendelet 1. §-a, törölve a méhkaptárak aktív időszakban való tartása céljának (szaporítás) korlátozását. Az indítványozó ezzel kapcsolatban kiegészítette korábbi indítványát és továbbra is vitatta, hogy a bizonyos időszakban tartható méhcsaládok számának korlátozása – tekintet nélkül a tartás céljára – alkotmányos lenne. Majd újabb indítványában hivatkozott az Alkotmánybíróságnak arra a gyakorlatára, mely szerint nem alkotmányos olyan tevékenység tiltása valamely önkormányzat teljes területén, amely egyébként engedélyezett. Ezt követően a vele szemben folytatott hatósági eljárás történéseiről tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, mellékelve az ügyben keletkezett iratokat is. Megismételte korábbi alkotmányossági érveit is, vitatva az Alkotmánybíróság azon ítélezési gyakorlatának érvényesíthetőségét, amely szerint nem alkotmányellenes valamely magasabb szintű jogszabályban megengedett tevékenységet területi kiterjedtséggel megszorító módon korlátozni, mindaddig, amíg a magasabb szintű jogszabály lehetőséget biztosító rendelkezéseinek érvényesülését általános jelleggel meg nem akadályozza az ilyen korlátozás. Ezt követő beadványában az indítványozó kifejezetten sérelmezte a védőtávolságok MÉMr.-től való eltéréseinek alkotmányellenességét, ugyanis az Ör.-ben szabályozott védőtávolságok meghaladják azokat, amelyeket a MÉMr. előír. Az indítványozó megtámadta az Ör. 17. § (1) bekezdését is, amely – magasabb szintű jogszabály eltérő rendelkezése híján – a polgármester hatáskörébe utalja a rendelet szabályainak megszegése miatti intézkedést. Az indítványozó véleménye szerint az Ör. nem helyi közügy tárgyában szabályoz, ezért a méhtartással kapcsolatos ügyek államigazgatási ügyek, s ilyenként a jegyző hatáskörébe tartozik az eljárás. Végül az indítványozó tájékoztatta az Alkotmánybíróságot a vele szemben folytatott egyes eljárások megszüntetéséről, további alkotmányossági érvekre nem hivatkozott.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezése:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Ör. vizsgált rendelkezései:

„A haszonállattartás területei

9. § (1) Haszonállat a következő területeken tartható, figyelemmel a (2)–(6) bekezdésekre is:

a) Kertváros (Baracsi út – Dózsa Gy. út – Kádár völgy által határolt terület), Új-telep (6-os út – Alsófoki patak – Szilágyi E. út – Aranyvölgyi út – Petőfi út által határolt terület), Táborállás (Magyar út – Üdülősor – Laktanya és környéke közötti terület) családi házas ingatlanai;

b) Óváros (Aranyvölgyi út – Római tábor – Dunapart – Felsőfoki patak – 6-os út – Petőfi út – Aranyvölgyi út által határolt terület) családi házai, valamint a lakóövezeteken kívüli belterületi tanyák;

c) Mezőgazdasági hasznosítású belterületi ingatlanok;

d) Külterületi mezőgazdasági ingatlanok;

...

(6) Méheket tartani, méhészkedést gyakorolni az (1) bekezdésben rögzített területen a 15/1969. (XI. 6.) MÉM számú rendelet – valamint az állategészségügyi és növényvédelmi jogszabályok – megtartása mellett, az alábbi korlátozással lehet:

A méhek aktív időszakában (április 15-től szeptember 15-ig) a kertes családi házas ingatlanokon a 10. § (1) bekezdés a.) pontjában rögzített méhcsalád tartható. A többi méhet vándortanyán kell tartani, mely belterületen is létesíthető, amennyiben 200 méteres védőtávolság biztosítható a lakott épületektől. A méhésztől 50-50 méterre „Vigyázat méhek!” feliratú figyelmeztető táblát kell elhelyezni.

Nyugalmi időszakban (szeptember 16-tól április 14-ig) a méhcsaládok száma nem esik korlátozás alá.”

„10. § (1) Az állattartó övezetekben tartható állatlétszám védőtávolsága:

a) Állattartásra szolgáló épület, kaptár, kifutó, ketrec, trágyatároló legkisebb védőtávolsága a huzamos emberi tartózkodásra szolgáló helyiség falától:

Védőtávolság (méter)	Kisállat (kivéve: vízi állatok, méhek) (db)	Vízi állatok (db)	Méhek (család)	Nagy és közepes haszonállat (számosállat)
10	20	–	–	–
15	50	20	5	5
25	100	40	10	5

A fenti állatlétszámon felül azok szaporulata elválasztásig tartható.

b) Ásott kúttól, élővíztől a fenti létesítmények védőtávolsága 15 méter.

c) 50 méter a védőtávolság az egészségügyi- és gyermekintézmények, élelmiszeripari- és vendéglátó üzemek telekhatárától, a telepszerű, többszintes és korszerű csoportos lakóházak falsíkjától. Ezen védőtávolságon belül – amennyiben a területen haszonállat tartható – max. 20 db kisállat tartható (kivéve: méh) ha az állattartó épület min. 20 méterre helyezkedik el a védett létesítménytől.”

„17. § Amennyiben az állattartó e rendelet szabályait megszegi, a polgármester előzetes figyelmeztetés után az állattartást megtilthatja, korlátozhatja, illetve szabálysértési eljárást kezdeményezhet, ha magasabb szintű jogszabály másként nem rendelkezik.”

III.

Az indítvány részben megalapozott.

1. Az Ör. 9. § (6) bekezdését és 10. § (1) bekezdés a) pontjának méhekre vonatkozó rendelkezését azért kérte megsemmisíteni az indítványozó, mert álláspontja szerint magasabb szintű jogforrással ellentétes; a MÉMr.-nél nagyobb védőtávolságokat határozott meg, valamint meghatározott időszakokra korlátozta a belterületen tartható méhcsaládok számát.

A helyi önkormányzat rendeletalkotási hatáskörének korlátját egyrészt az Alkotmány, másrészt a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban : Ötv.) határozza meg. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint: „A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.” Az Ötv. 16. § (1) bekezdése pedig megállapítja, hogy „a képviselőtestület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot.”

Az Alkotmánybíróság legutóbb a 115/2009. (XI. 20.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh1.) foglalkozott a méhtartás helyi szabályozásának alkotmányos kereteivel. Az Abh1.-ban az Alkotmánybíróság megsemmisítette azokat az önkormányzati rendeletek szabályokat, amelyek a MÉMr.-ben szabályozott védőtávolságoknál nagyobb mértékű védőtávolságokat írtak elő. Abban a tekintetben azonban, hogy az önkormányzatnak helyi közügyként joga van a méhtartás kérdéseit magasabb szintű jogszabállyal összhangban – esetleg ilyen rendelkezés híján – szabályozni, az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatának megfelelően egyértelműen állást foglalt: „Amint ez az Alkotmánybíróság 63/1991. (XI. 30.) AB határozatából (ABH 1991, 470, 472.) is kitűnik, nem minősül alkotmányellenesnek az olyan tartalmú önkormányzati rendeleti szabályozás, amely magasabb szintű jogszabály által rendezett és bizonyos feltételek mellett lehetővé tett tevékenységgel szemben körülhatárolt területi kiterjedtséggel megszorító feltételeket állapít meg anélkül, hogy a magasabb jogszabály lehetőséget biztosító rendelkezéseinek érvényesülését általános jelleggel megakadályozná. Nem alkotmányellenes az olyan tartalmú szabályozás sem, amely bizonyos állatfajták tartására vonatkozó tilalmakat – a magasabb szintű jogszabály keretei között, vagy törvényi felhatalmazás alapján – a helyi sajátosságoknak megfelelően állapít meg.« [6/1995. (II. 22.) AB határozat, ABH 1995, 447, 448–449.]” (Abh1., ABK 2009, november, 2003, 2004.) A 12/1997. (II. 28.) AB határozatban (a továbbiak-

ban: Abh2.) az Alkotmánybíróság azért nem találta alkotmányellenesnek az ott vizsgált helyi rendeleti korlátozást, mert a MÉMr. „a méhészetben tartható méhcsaládok számát nem szabályozza (...). A vázoltak alapján az Alkotmánybíróság az (...) indítványt elutasította.” (Abh2., ABH 1997, 448, 451.)

Mindezekből megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint önmagában az, hogy az Ör. Dunaújváros Megyei Jogú Város belterületén a MÉMr.-ben nem szereplő feltételt határoz meg – nevezetesen a tartható méhcsaládok számát korlátozza –, nem ellentétes az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével. „Ha ugyanis helyi közügyről van szó, az önkormányzati testület közvetlenül az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében biztosított jogkörében – külön törvényi felhatalmazás hiányában is – jogosult az országos szintű szabályozással nem ellentétes, ahhoz képest kiegészítő jellegű helyi jogalkotásra.” [17/1998. (V. 13.) AB határozat, ABH 1998, 155.] Mindaddig, amíg az ilyen rendelkezés nem tiltja a magasabb szintű jogszabály által lehetővé tett méhészeti tevékenységet, hanem csak a helyi közügyekre vonatkozó szabályozási hatalma keretében korlátozza azt, a támadott szabály nem alkotmányellenes.

Az Alkotmánybíróság azonban az Abh1.-ben megsemmisítette azokat a rendelkezéseket, amelyek a MÉMr.-ben meghatározott védőtávolságokat meghaladó védőtávolságokat írtak elő. „[A]z Alkotmánybíróság (...) úgy ítélte meg, hogy a MÉMr.-ben foglalt védőtávolságok nem írhatóak felül önkormányzati rendelettel, tekintettel az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésére, amely tiltja, hogy az önkormányzat magasabb szintű jogszabállyal ellentétes saját jogszabályt alkosson.” (Abh1., ABK 2009, november, 2003, 2004.) Ehhez hasonlóan jelen esetben is úgy találta az Alkotmánybíróság, hogy a MÉMr.-ben előírt 4, legfeljebb 10 méteres védőtávolságokat meghaladó védőtávolságok (differenciált, a méhcsaládok számától függő) előírása ellentétes a MÉMr.-el, ezért az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sérti. Az Ör. 9. § (6) bekezdésének azon fordulata, amely a vándortanyák létesítésére vonatkozó 200 méteres védőtávolságot írt elő, valamint a 10. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott védőtávolságok a méhek tekintetében a fentiek szerint alkotmányellenesek.

Bár a méhcsaládok számának szabályozása, korlátozása – ahogy az Alkotmánybíróság fentebb megállapította – önmagában nem alkotmányellenes, feltéve, hogy a korlátozás nem eredményezi a tevékenység teljes tiltását, jelen ügyben az Alkotmánybíróság nem semmisíthette meg az Ör. 10. § (1) bekezdés a) pontjában előírt védőtávolságokról szóló rendelkezéseket, mivel azok más – az indítvánnyal nem érintett – állatfajtákra is vonatkoznak. Emiatt az Alkotmánybíróság a 10. § (1) bekezdés a) pontjának csak azokat a rendelkezéseit semmisítette meg, amelyek a méhekre nézve írták elő az alkotmányellenesnek bizonyult védőtávolságokat. Az Ör. táblázatos szabályozási technikájából fakadóan csak ez a lehetőség állt rendelkezésre a méhek tartására előírt alkotmányellenes védőtávolságok megsemmisítésére. Az Ör. 9. § (6) bekezdése pedig csak

annyiban alkotmányellenes, amennyiben a vándortanya tekintetében 200 méteres védőtávolságot írt elő, ezért e fordulatot az Alkotmánybíróság megsemmisítette.

A megsemmisítés folytán az indítvánnyal érintett további alkotmányi rendelkezésre az Alkotmánybíróság – következetes gyakorlata szerint – nem folytatott le vizsgálatot [44/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 203, 205.].

2. Az indítványozó sérelmezte azt is, hogy az Ör. 17. §-a a polgármester hatáskörébe vonja az Ör. megsértése miatti intézkedéseket. Véleménye szerint valójában a jegyző hatáskörébe tartozó hatósági ügyről van szó, mivel az Ör. nem helyi közügy, hanem államigazgatási ügy – a méhtartás központi szabályai – tárgykörében tartalmaz szabályozást.

Az Ötv. 9. § (1) bekezdése szerint az önkormányzati feladat- és hatáskörök a képviselő-testületet illetik meg. A (3) bekezdés szerint „A képviselő-testület egyes hatásköröket a polgármesterre (...) ruházhatja. E hatáskör gyakorlásához utasítást adhat, e hatáskört visszavonhatja. Az átruházott hatáskör tovább nem ruházható. A 11. § (2) bekezdése szerint „A polgármester (főpolgármester), valamint a képviselő-testület bizottságának, részönkormányzat testületének önkormányzati jogkörben hozott hatósági határozata ellen a képviselő-testülethez lehet fellebbezést benyújtani.”

Az Alkotmánybíróság az indítvány keretein belül megállapította, hogy az Ör. helyi közügy (az állattartás magasabb szintű jogszabályokban nem szabályozott) tárgyában született szabályozása tekintetében – helyesen – az önkormányzati hatáskörökre irányadó szabályok szerint jelölte ki az eljárásra jogosult szervet. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy a támadott rendelkezés az Ötv. idézett rendelkezéseivel összhangban csak azokban az ügyekben biztosít – a képviselő-testülettől átruházott – hatáskört a polgármesternek, amennyiben az nem ütközik magasabb szintű jogszabály hatásköri rendelkezésébe. A polgármester tehát nem járhat el a támadott szabály alapján olyan ügyben, amelyben a jegyzőnek vagy más államigazgatási hatóságnak van eljárási jogosultsága, csak azokban az ügyekben intézkedhet, amelyekre nézve más szerv hatáskörét törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kormányrendelet nem állapítja meg. A támadott jogszabály ezért nem sérti az Ötv.-t, így az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének rendelkezéseit. Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványt e tekintetben elutasította.

Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét az Abtv. 41. § alapján rendelte el.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 95/B/2005.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 21. számában.

19/2010. (II. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály alkotmányellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése által a közterületek használatának és igénybevételeknek szabályozásáról alkotott 46/1999. (XII. 23.) Kr. rendelet 8. § (5) bekezdésének alkalmazása során az Alkotmány 57. § (5) bekezdéséből folyó alkotmányos követelmény, hogy a közterület-igénybevételi szerződéshez való polgármesteri hozzájárulás ellen jogorvoslatot kell biztosítani.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése által a közterületek használatának és igénybevételeknek szabályozásáról alkotott 46/1999. (XII. 23.) Kr. rendelet 8. § (5) bekezdésében a „tulajdonosi” szövegrész alkotmányellenes, ezért azt megsemmisíti.

A Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése által a közterületek használatának és igénybevételeknek szabályozásáról alkotott 46/1999. (XII. 23.) Kr. rendelet 8. § (5) bekezdése a következő szöveggel marad hatályban:

„(5) A közterület-igénybevételi szerződés megkötéséhez a polgármester ad hozzájárulást. A hozzájárulás megtagadása esetén az igénybevételi szerződés nem köthető meg.”

3. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése által a közterületek használatának és igénybevételeknek szabályozásáról alkotott 46/1999. (XII. 23.) Kr. rendelet 8. § (5) bekezdésének megsemmisített szövegrésze a Fővárosi Ítéltábla előtt folyamatban lévő 3.Kf.27.240/2008. számú ügyben nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A Fővárosi Ítéltábla az előtte folyamatban lévő másodfokú eljárásban a per tárgyalásának felfüggesztése mellett 3.Kf.27.240/2008/12. számú végzésében az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte. Az ügyben eljáró tanács a

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése által a közterületek használatának és igénybevételek szabályozásáról alkotott 46/1999. (XII. 23.) Kr. rendelet (a továbbiakban: Kr.) 8. § (5) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezte.

A Kr. támadott rendelkezése szerint a közterület-igénybevételi szerződés megkötéséhez a polgármester ad tulajdonosi hozzájárulást. A hozzájárulás megtagadása esetén az igénybevételi szerződés nem köthető meg.

A bírói kezdeményezés alapjául szolgáló ügyben Debrecen megyei jogú város polgármestere a felperes által kezdeményezett szerződés megkötéséhez előírt hozzájárulást határozataiban megtagadta. A határozatok ellen a felperes fellebbezett, fellebbezésére az önkormányzat jegyzőjétől azt a tájékoztatást kapta, hogy a polgármester ezekben az ügyekben nem hatósági, hanem tulajdonosi jogkörben jár el, így eljárása nem tartozik a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) hatálya alá. Így a polgármester határozatát nem köteles indokolni és a határozat ellen fellebbezésnek sincs helye.

A felperes a határozatok ellen bírósághoz fordult. Az első fokú bíróság a keresetlevelet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 332/A. § a) pontja alapján idézés kibocsátása nélkül elutasította azzal az indokolással, hogy a polgármester nem hatóságként járt, hanem az önkormányzat tulajdonosi jogait gyakorolta. A felperes így olyan határozatokat támadott meg bíróság előtt, amelyeknek bírósági felülvizsgálatát a törvény kizárja. A végzés ellen a felperes fellebbezett. A Fővárosi Ítéltábla 3.Kf. 27.240/2008/12. számú végzésével a per tárgyalását felfüggesztette, és az Alkotmánybíróság eljárást kezdeményezte. A felfüggesztő végzés ellen az alperes fellebbezett. Az Ítéltábla végzését a Legfelsőbb Bíróság Kpkf. IV.37.180/2009/3. számú végzésével helybenhagyta.

Az Ítéltábla indítványában a 41/2000. (XI. 8.) AB határozatra hivatkozással, azért kéri a Kr. 8. § (5) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatát, mert az azzal, hogy tulajdonosi nyilatkozatnak minősíti a polgármester határozatát, kizárta a jogorvoslat lehetőségét a polgármester hozzájárulást megtagadó határozata ellen, s ez sérti az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében szabályozott jogorvoslathoz való jogot.

II.

Az Alkotmánybíróság a következő jogszabályok alapján hozta meg döntését:

Az Alkotmány 57. § (5) bekezdése a jogorvoslathoz való jogot a következőképpen szabályozza:

„(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal

arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

A Kr. 8. § (5) bekezdésének az indítvány által támadott rendelkezése:

„(5) A közterület-igénybevételi szerződés megkötéséhez a polgármester ad tulajdonosi hozzájárulást. A hozzájárulás megtagadása esetén az igénybevételi szerződés nem köthető meg.”

III.

Az indítvány megalapozott.

Az indítvány alapján az Alkotmánybíróságnak arra a kérdésre kellett választ adni, hogy az Alkotmány 57. § (5) bekezdéséből levezethető-e az, hogy a Kr. 8. § (5) bekezdése csak akkor tekinthető alkotmányosnak, ha az ott szabályozott polgármesteri határozat jogorvoslattal meg támadható.

1. Az Alkotmányban alapjogként biztosított jogorvoslathoz való jog [Alkotmány 57. § (5) bekezdésének első mondata] tartalma szerint azt biztosítja, hogy mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírói, közigazgatási vagy más hatósági döntéssel szemben, amely jogát vagy jogos érdekét érinti. Az Alkotmánybíróság több alkalommal vizsgálta, hogy az Alkotmány milyen határozatok ellen biztosítja a jogorvoslat lehetőségét. Kimondta többek között, hogy e jog nem terjed ki a nem állami, pl. a munkáltatói (1129/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 604, 605.) vagy a tulajdonosi (1534/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 602, 603.) döntésekre, és nem terjed ki az állami, de nem hatósági, pl. a katonai előjárói [485/D/1992. AB határozat, ABH 1992, 611, 613.; 578/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 590, 591.; 57/1993. (X. 25.) AB határozat, ABH 1993, 349, 351.] döntésekre sem. Azt, hogy valamely állami vagy nem állami szerv döntése hatóságinak minősül-e az Alkotmány 57. § (5) bekezdése alkalmazásában, csak a konkrét szabályozási környezetre tekintettel lehet eldönteni [37/2005. (X. 5.) AB határozat, ABH 2005, 413, 424.]. Jelen ügyben mindezek alapján az alapvető kérdés a közterület-igénybevételi szerződéshez való hozzájárulás megtagadása tárgyában hozott polgármesteri határozat jogi jellege, természete.

2. A közterület mind rendeltetését, mind tulajdoni formáját tekintve sajátos tulajdoni tárgy.

A közterület fogalmát az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 2. § 13. pontja határozza meg:

„13. *Közterület*: közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló földterület, amelyet a rendeltetésének megfelelően bárki használhat, és az ingatlan-nyilvántartás ekként tart nyilván. Egyéb ingatlanoknak a közhasználat céljára átadott területrésze –

az erről szóló külön szerződésben foglaltak keretei között – a közterületre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Közterület rendeltetése különösen: a közlekedés biztosítása (utak, terek), a pihenő és emlékhelyek kialakítása (parkok, köztéri szobrok stb.), a közművek elhelyezése.”

E definíciónak megfelelően a közterület egy olyan „közjóság”, amelyet rendeltetésének megfelelően bárki használhat. A közterület közcélokat szolgáló ingatlan, amelynek mindenki számára hozzáférhető, biztonságos és zavartalan használatát jogszabályi előírások biztosítják. A közutak közlekedési célú használatának és nem közlekedési célú igénybevételének szabályait a közúti közlekedés szabályairól szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) állapítja meg. Az egyéb közterületekre vonatkozó szabályok megállapítása a települési önkormányzatok hatáskörébe tartozik. Az Étv. 12. § (5) bekezdésének c)–d) pontjai a szabályozási terv kötelező elemeként írják elő a közterületek lehatárolását és rendeltetésének meghatározását, a 13. § (2) bekezdés d) pontja alapján a helyi építési szabályzatban kell szabályozni a különböző célú közterületek felhasználása és az azokon történő építés feltételeit és szabályait.

A közterületek közcélú rendeltetésére tekintettel a közterületek tulajdonosai ezekkel a tulajdoni tárgyakkal nem rendelkeznek szabadon. A közterületek közvagyonnak minősülnek, önkormányzati, illetőleg állami tulajdonban állnak. Az állami tulajdonban álló közterületek az állami tulajdon kizárólagos tárgyai. A helyi önkormányzatok tulajdonába tartozó közterületek a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 79. § (2) bekezdés a) pontja alapján az önkormányzat törzsvagyonába, azon belül is a forgalomképtelen vagyon körébe tartoznak. Ezek az ingatlanok az államot, az önkormányzatokat terhelő közfeladat (közlekedés, közösségi terek biztosítása, stb.) megvalósítását szolgálják. Ezen ingatlanok tekintetében a tulajdonosi jogok gyakorlása célhoz kötött, a közérdekű célok megvalósulása érdekében illetik meg a tulajdonost. A tulajdonos, a települési önkormányzatok, illetőleg az állam tulajdonosi jogait gyakorló kezelő szerv feladata a közterületek rendeltetészerű, biztonságos és zavartalan használatra alkalmasságának biztosítása. E körben e szervek feladata annak biztosítása is, hogy a közterületek rendeltetésétől eltérő használata másokat a rendeltetészerű használatban ne akadályozzon.

A közutak tekintetében a Kkt. 36. §-a határozza meg a közutak nem közlekedési célú igénybevételének szabályait. Ez a szabályozás minden közútra, így az önkormányzati tulajdonban álló helyi közutakra is kiterjed.

A közútnak nem minősülő közterületek tekintetében törvényi szabályozás nincs, annak hiányában helyi közügynek minősül, s a települési önkormányzatok szabályozási autonómiájába tartozik azoknak a feltételeknek a meghatározása, amelyek mellett lehetőség van a közterületek rendeltetésétől eltérő használatára. E szabályokat a települési önkormányzat nem tulajdonosi jogkörében, hanem a helyi közhatalom gyakorlójaként állapítja meg. [1256/H/1996. AB határozat, ABH 1996, 789, 798.;

46/B/1996. AB határozat, ABH 1996, 753, 755.] A közterület rendeltetésétől eltérő használatának szabályozása során az önkormányzatnak tulajdonosi érdekein túl, közérdekű célokat – városképi, városrendezési, környezetvédelmi, közegészségügyi, közlekedés- és vagyonbiztonsági érdekeket, a közterület rendeltetészerű használóinak érdekeit – is érvényesíteni kell. Ugyanakkor olyan szabályozást kell alkotnia, amely biztosítja a közterületet jogszerűen a rendeltetésétől eltérően használók jogainak, jogos érdekeinek védelmét is. A közterület-használat szabályozása így alapvetően közjogi, közigazgatási jellegű szabályozást jelent. Mindezek alapján megállapítható, hogy közterület rendeltetésétől eltérő használata során elsősorban nem a magánjog szabályai, hanem közigazgatási jogi szabályok határozzák meg az önkormányzat és a közterület-használója között létrejövő jogviszonyban a jogalanyok jogait.

3. A Kr. a közterületek rendeltetésétől eltérő, díjfizetés ellenében történő használatát (közterület-igénybevétel) szerződésen alapuló jogviszonyként szabályozza, amely szerződés a közterületet hasznosító szerv és a közterület használója között jön létre. A rendelet szerződéskötési feltételként szabályozza a közterületen gyakorolható tevékenységeket és az egyes tevékenységek gyakorlásának a feltételeit. A vitatott szabály a Kr.-ben foglalt anyagi jogi szabályokon túl, további feltételhez köti a szerződés megkötését azzal, hogy a szerződés érvényességi kellékeként szabályozza a polgármester hozzájárulását. A polgármesteri hozzájárulás, ebben a jogi konstrukcióban látszólag polgári jogi jognyilatkozat, a szabályozás tartalma szerint a polgármester valójában a közterület-igénybevételi jogosultságról dönt, arról hogy a közterületet igénybe venni szándékozó természetes személy, szervezet szerezhete jogot a közterület használatára. A Kr. 8. § (5) bekezdése arra ad felhatalmazást a polgármesternek, hogy egyoldalúan döntsön természetes személyek, az önkormányzattól független szervezetek közigazgatási jog által szabályozott jogairól, kötelezettségeiről. Ez a döntés jogi természetét tekintve hatósági ügyben hozott döntésnek minősül.

A hatósági ügy fogalmát a Ket. 12. § (2) bekezdése határozza meg. Eszerint hatósági ügynek minősül minden olyan ügy, amelyben közigazgatási hatóság ügyfél számára jogot, kötelezettséget állapít meg. A polgármester a Ket. 12. § (3) bekezdés c) pontja alapján közigazgatási hatóságnak tekintendő. A polgármester döntése tekintetében a közterületet igénybe venni kívánó természetes személyek és szervezetek a Ket. 15. § (1) bekezdésében szabályozottnak megfelelően ügyfelek és nem szerződéses partnerek.

A vizsgált polgármesteri döntés megfelel a Ket.-ben szabályozott, önkormányzati hatósági ügyben hozott döntés törvényi kritériumainak.

Hasonlóan foglalt állást az Alkotmánybíróság az indítványozó bírák által hivatkozott 41/2000. (XI. 8.) AB határozatában, amelyben megállapította, hogy a közterület-használati szerződés megkötéséhez a Fővárosi Önkormányzat rendeleteiben előírt polgármesteri hozzájárulás

önkormányzati hatósági ügyben hozott döntésnek minősül és rendelkező részében alkotmányos követelményként fogalmazta meg, hogy e döntés az Alkotmány 57. § (5) bekezdésére tekintettel akkor alkotmányos, ha jogorvoslattal megtámadható. (ABH 2000, 318.)

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kr. 8. § (5) bekezdésében szabályozott polgármesteri döntés jogi természetét tekintve hatósági döntés, akkor is, ha a Kr. a „tulajdonosi” jelzővel magánjogi jognyilatkozatnak minősíti azt. Így az a szabályozás, amely kizárja, hogy ellene jogorvoslattal éljenek azok, akiknek jogát, jogos érdekét a határozat sérti, alkotmányellenes, sérti az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében szabályozott jogorvoslat-hoz való jogot. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint önmagában az, hogy a vitatott szabály a polgármester hozzájárulásához köti a közterület-igénybevételi szerződés megkötését, nem sérti az Alkotmányt. Alkotmányellenesség a szabályozás azáltal vált, hogy a polgármesteri döntést magánjogi jognyilatkozatként minősítve, kizárta ellene a jogorvoslat lehetőségét. Tekintettel arra, hogy a közigazgatási hatósági ügyekben a jogorvoslat-hoz való jog érvényesülését a Ket. VII. fejezete biztosítja, az Alkotmánybíróság nem a vitatott rendelkezés egészét, csak a jogorvoslat kizárására lehetőséget adó „tulajdonosi” szövegrészt semmisítette meg.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 42. §-a alapján a megsemmisített rendelkezés az Alkotmánybíróság határozatának közzététele napján veszti hatályát. Az Abtv. 43. § (4) bekezdése lehetőséget ad arra, hogy az Alkotmánybíróság kimondja az alkotmányellenes szabály konkrét ügyben való alkalmazhatóságának tilalmát, ha a jogbiztonság, vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke azt indokolja. Ezért az alkotmányellenes rendelkezés megsemmisítésével egyidejűleg az Alkotmánybíróság úgy rendelkezett, hogy az alkotmányellenesnek ítélt szabályozás a Fővárosi Ítéltábla előtt folyamatban levő 3.Kf.27.240/2008. számú ügyben nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság a határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét az Abtv. 41. §-a alapján rendelte el.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 628/B/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 21. számában.

20/2010. (II. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Monok Községi Önkormányzat Képviselő-testületének a gyermekvédelem helyi szabályozásáról szóló 16/2007. (XI. 29.) rendelete 7. § (4) bekezdése alkotmányellenes, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Észak-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 99. § (2) bekezdés a) pontja alapján kezdeményezte Monok Községi Önkormányzat Képviselő-testületének a gyermekvédelem helyi szabályozásáról szóló 16/2007. (XI. 29.) rendeletének (a továbbiakban: Gyr.) módosításáról szóló 14/2008. (V. 27.) sz. rendelet 1. §-a alkotmányellenessége megállapítását és megsemmisítését, miután törvényességi észrevételét a képviselő-testület nem fogadta el. Az indítványozó álláspontja szerint a Gyr. 7. §-át új, (4) bekezdéssel kiegészítő rendelkezés az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sérti, mivel a képviselő-testület a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben (a továbbiakban: Gyvt.) kapott felhatalmazáson túlterjeszkedve, illetőleg felhatalmazás nélkül állapította meg a gyermekvédelmi támogatás megvonásának eseteit. A képviselő-testület hatásköre a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítására terjed ki, ezt az ellátást kiegészítheti, más pénzbeli támogatást állapíthat meg és a támogatást természetbeni ellátás formájában is nyújthatja. A törvényben meghatározott jogosultsági feltételek fennállása esetén a jegyző, illetőleg a képviselő-testület – az indítványozó szerint – köteles a gyermekvédelmi támogatásokat megállapítani és folyósítani további feltételek nélkül a rászoruló gyermek részére. A Gyr. kiegészítésével tehát a képviselő-testület túlterjeszkedett a Gyvt-ben kapott felhatalmazáson, ami ekként törvényt sértő és alkotmányellenes.

Az indítványozó megjegyezte, hogy a rendelkezésére álló jegyzőkönyvek tanúsága szerint a képviselő-testület már a Gyr. „elfogadásakor is nyilvánvalóan tisztában volt azzal, hogy jogszabálysértő helyi rendeletet alkot”. Álláspontja szerint „Az önkormányzatnak (...) úgy kell szabályoznia,

hogy azok a rászoruló gyermekek és családjuk, akik az adott élethelyzetben segítségre szorulnak, ellátatlanul ne maradjanak”. Mindezt a sérelmezett szabályozás „csorbítja az Alkotmány 67. §-ában rögzített alapvető gyermek jogokat is”.

2. Az indítványozó a módosító rendelkezéseket megálapító rendelet alkotmányossága utólagos vizsgálatát kezdeményezte. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata, hogy nem a módosító rendelkezéseket hatályba léptető, hanem a módosított rendelkezéseket magába foglaló (inkorporáló) jogszabály rendelkezéseit vizsgálja [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.], ezért az Alkotmánybíróság a vizsgálatot a Gyr. indítvánnyal érintett, hatályos rendelkezése tekintetében végezte el.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

„67. § (1) A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.

(2) A szülőket megilleti az a jog, hogy a gyermeküknek adandó nevelést megválasszák.

(3) A családok és az ifjúság helyzetével és védelmével kapcsolatos állami feladatokat külön rendelkezések tartalmazzák.”

2. A Gyr. érintett rendelkezése:

„7. § (4) Meg kell vonni az önkormányzat által megállapított illetőleg folyósított rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt, a kiegészítő gyermekvédelmi támogatást, valamint a rendkívüli gyermekvédelmi támogatást attól a szülőtől, akiknek a gyereke a közoktatási intézmény figyelmeltetése ellenére igazolatlanul hiányzik az iskolából illetőleg az iskolai életmódra felkészítő kötelező óvodai foglalkozásról, és ezzel a szülő a gyermek nevelését, értelmi, erkölcsi fejlődését veszélyezteti.”

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi önkormányzat feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 16. §-ának (1) bekezdése előírja, hogy a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot.

A Gyvt. a gyermekvédelmi támogatások tekintetében arra hatalmazta fel a települési önkormányzatok képviselő-

testületeit, hogy rendeletben szabályozzák a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás mértékét [21. § (1) bekezdés], a hatáskörükbe tartozó ellátást kiegészíthetik és más pénzbeli támogatásokat is megállapíthatnak [18. § (2) bekezdés], természetbeni támogatásként nyújthatják első alkalommal az óvodáztatási támogatást [20/C. § (4) bekezdés], továbbá megállapítják a hatáskörükbe tartozó ellátásoknál az igazolás és a nyilatkozat tartalmát, a benyújtás részletes szabályait, az elbírálás részletes szempontjait, a jövedelemszámításnál irányadó időszakot [131. § (1) bekezdés]. A többi pénzbeli és természetbeni ellátás (így például a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás) vonatkozásában a Gyvt. nem tartalmaz felhatalmazást helyi jogalkotásra.

2. A Gyr. támadott rendelkezésében a képviselő-testület a gyermekvédelmi támogatások megvonásának eseteit állapította meg. Az Alkotmánybíróság megállapította: a Gyvt. nem adott felhatalmazást arra, hogy az önkormányzatok a gyermekvédelmi támogatás megvonását, annak feltételeit szabályozzák. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az ilyen tartalmú önkormányzati rendeleti szabályozás ellentétes a Gyvt. előírásaival, így a Gyr. érintett 7. § (4) bekezdése az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sérti. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányellenesnek nyilvánított Gyr. rendelkezését megsemmisítette [lásd 79/2009. (VII. 10.) AB határozat, ABK 2009. július-augusztus, 912.; 80/2009. (VII. 10.) AB határozat, ABK 2009. július-augusztus 913.; 119/2009. (XI. 20.) AB határozat, ABK 2009. november, 2012.].

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: az Ötv. 99. § (2) bekezdésében foglalt hatáskörében az önkormányzati rendeletek alkotmányossági felülvizsgálatát a jogforrási hierarchia állított sérelme tekintetében végzi el, magának a szabályozási tartalomnak az Alkotmányba ütközését főszabály szerint nem vizsgálja. Ezért az Alkotmánybíróság ebben az esetben sem vizsgálta önmagában a gyermekvédelmi támogatás megvonása feltételeinek (így például a tankötelezettség teljesítésének elmulasztása) alkotmányosságát. A jelen ügyhöz kapcsolódva elvi élel jegyzi meg továbbá azt is az Alkotmánybíróság, hogy az önkormányzatoknak számos lehetősége van alkotmányos keretek között kezdeményezni a szükségesnek ítélt magasabb szintű jogalkotást, a jogállamiság sérelmét is eredményező törvénysértő rendeletalkotás helyett.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1063/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 21. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT VÉGZÉSEI

15/2010. (II. 11.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitzúzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 348/2009. (VIII. 14.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában az eljárást megszünteti.

Az Alkotmánybíróság e végzését a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. Országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát nyújtották be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB). Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Kezdeményezzük a vonatkozó jogszabályok módosítását úgy, hogy a kutya a sertéshez és a kacsához hasonlóan minősüljön ehető haszonállatnak?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 348/2009. (VIII. 14.) OVB határozatával megtagadta. Az OVB döntését azzal indokolta, hogy a kérdés összeegyeztethetetlen az Alkotmány és az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) preambuluma alapján a népszavazás alkotmányos szerepével és szabályaival. Az Nsztv. preambuluma szerint „a demokratikus hatalomgyakorlás része, hogy az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésében, illetőleg a képviseleti döntések befolyásolásában vagy megváltoztatásában a nép közvetlenül, szavazás útján is részt vehessen”. Így „az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésére szolgáló intézményt ezért nem lehet felhasználni abszurd vagy komolytalan kérdések felvetésére. A Ve. 3. § d) pontja népszavazási eljárásban is kizárja a népszavazás alkotmányos intézményének rendeltetésével ellentétes joggyakorlást”.

A kifogás előterjesztője a törvényes határidőn belül kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz az OVB határozatával szemben. Álláspontja szerint az OVB nem tett eleget a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 29/B. § (2) bekezdés e) pontjában foglaltaknak, mivel nem jelölte meg azokat a jogszabályi rendelkezéseket, amelyekre határozatát alapította. A kifogást

tevő szerint az OVB-nek hivatkoznia kellett volna az Nsztv. 10. §-ában szereplő valamely megtagadási okra. Mindezek alapján kérte az OVB fent hivatkozott határozatának megsemmisítését és a testület új eljárásra utasítását.

2. A kifogás benyújtója 2009. október 27-én az Alkotmánybírósághoz érkezett levelében a 348/2009. (VIII. 14.) OVB határozattal szemben korábban előterjesztett kifogását visszavonta.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a alapján az arra jogosult indítványa alapján jár el. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 116. §-a alapján az országos népszavazásra is alkalmazandó 77. § (6) bekezdés pedig kifejezetten rendelkezik a kifogás visszavonhatóságáról.

Tekintettel a kifogás visszavonására az Alkotmánybíróság az eljárást – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § d) pontja alapján – megszüntette.

Az Alkotmánybíróság e végzésének közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. február 9.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 901/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 16. számában.

16/2010. (II. 11.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitzüzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 356/2009. (VIII. 14.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában az eljárást megszünteti.

Az Alkotmánybíróság e végzését a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. Országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát nyújtották be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB). Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyet ért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson arról, hogy a 2004. évi XXIX. törvény 141–143. §-ában szabályozott panasz tárgyában hozott döntés ellen – a törvényben foglalt feltételek nem teljesítése esetén – a panaszos bírósághoz fordulhasson igényének érvényesítése végett?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát 356/2009. (VIII. 14.) OVB határozatával hitelesítette. Az OVB döntését azzal indokolta, hogy „az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért a hitelesítésnek nincs akadálya”.

A kifogást tevő a törvényes határidőn belül kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz az OVB határozatával szemben. Álláspontja szerint az OVB nem tett eleget a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 29/B. § (2) bekezdés e) pontjában foglaltaknak, mivel nem jelölte meg azokat a jogszabályi rendelkezéseket, amelyekre határozatát alapította. A kifogást tevő szerint az OVB-nek nem csupán az Nsztv. 2. §-ára, hanem a Ve. 117. § (1) bekezdésére is hivatkoznia kellett volna. Mindezek alapján kérte az OVB fent hivatkozott határozatának megsemmisítését és a testület új eljárásra utasítását.

2. A kifogás benyújtója 2009. október 27-én az Alkotmánybírósághoz érkezett levelében a 356/2009. (VIII. 14.) OVB határozattal szemben korábban előterjesztett kifogását visszavonta.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a alapján az arra jogosult indítványa alapján jár el. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 116. §-a alapján az országos népszavazásra is alkalmazandó 77. § (6) bekezdés pedig kifejezetten rendelkezik a kifogás visszavonhatóságáról. Tekintettel a kifogás visszavonására az Alkotmánybíróság az eljárást – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § d) pontja alapján – megszüntette.

Mindezek alapján az Országos Választási Iroda vezetője a hitelesített aláírásgyűjtő ív mintapéldányát a Ve. 118. § (1) bekezdése szerinti hitelesítési záradékkal látja el.

Az Alkotmánybíróság e végzésének közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. február 9.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 903/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 16. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK HATÁROZATAI

754/B/2001. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 186. § (1) bekezdés *b)* pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény 48. § (4) bekezdés *c)* pontja alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó – az indítvány tartalma szerint – az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: Tv.) 48. § (4) bekezdése alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát kezdeményezte.

A Tv. szabályai értelmében az adóalany a fizetendő adót csökkentheti az adómegállapítási időszakban keletkezett és levonható előzetesen felszámított adó összesített összegével; az így meghatározott különbözet jelenti az elszámolandó adót. Ha az elszámolandó adó előjele negatív, az elszámolandó adó visszatérítését kérheti az adóalany az adóhatóságtól. Az adóhatóság az adó-visszaigénylési kérelmet csak bizonyos feltételek teljesülése mellett teljesíti.

Az indítványozó a feltételekről szóló egyes részletszabályokat kifogásolja: a visszaigényelhető adó legkisebb összegét és azokat a korlátozásokat, amelyek a jogutód nélküli megszűnéshez kapcsolódnak.

Érvelése szerint az, hogy a törvény 48. § (4) bekezdése *aa)*, *ab)* és *b)* pontja az áfa visszatérítését feltételekhez – ezek között összeghatárhoz – köti, ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ával. A beadvány értelmében ezzel az állam kényszerhitelezést hozott létre.

Állította azt is, hogy a Tv. 48. § (4) bekezdés *c)* pontja azzal, hogy az adó-visszaigénylési kérelem teljesítését a jogutód nélkül megszűnő vállalkozásoknál ahhoz a további feltételhez köti, hogy az adólap a törvényben meghatározott arányban nulla százalékos vagy a kedvezményes (mérsékelt) adómérték alá eső termékértékesítésből és szolgáltatásnyújtásból származzon, elvonja a jogutód nél-

kül megszűnő vállalkozások pénzvagyonának egy részét, a visszatérítendő áfát; ez a kényszerhitelezés korlátozza az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében garantált tulajdonhoz való jogot.

2. A Tv-t 2008. január 1-jétől hatályon kívül helyezte az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 262. § (1) bekezdés *a)* pontja.

Az Áfa tv. 186. § (1) bekezdés *b)* pontja a visszaigényelhető áfa tekintetében – hasonlóan a Tv. 48. § (4) bekezdése *a)* és *b)* pontjához – változatlanul feltételként írja elő azt, hogy a visszaigényelhető összeg elérje vagy meghaladja az Áfa tv.-ben meghatározott összeghatárt. Az Alkotmánybíróság ezért ennek a szabálynak az alkotmányellenességét érdemben vizsgálta.

3. Az Áfa tv. ugyanakkor nem tartalmaz a Tv. 48. § (4) bekezdés *c)* pontjában foglaltakkal azonos korlátozó rendelkezést a jogutód nélküli megszűnés esetére a visszaigénylést illetően.

Az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét nem vizsgálja, hacsak nem annak alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés (335/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 261, 262.). Hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányossági vizsgálata a konkrét normakontroll két esetében, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés, és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján lehetséges. Mivel jelen ügyben a Tv. 48. § (4) bekezdés *c)* pontját érintő indítvány az Abtv. 1. § *b)* pontja szerinti utólagos absztrakt normakontrollra irányult, ezért az Alkotmánybíróság – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *a)* pontja alapján az eljárását ebben a részében megszüntette.

II.

1. Az Alkotmány érintett szabályai szerint:

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jogvedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. A Tv. indítvány benyújtásakor hatályos szabályai szerint:

„48. § (1) A fizetendő adó az adómegállapítási időszokban keletkezett adófizetési kötelezettség összesített összege. A 19. és 20. § szerint halasztott adófizetési kötelezettségi a fizetendő adó összegét abban az adómegállapítási

időszakban növeli, melyben a halasztás lejár. Az adóalany a fizetendő adót csökkentheti az adómegállapítási időszakban keletkezett és levonható előzetesen felszámított adó összegével. Az így meghatározott különbözet jelenti az elszámolandó adót. (...)

(3) Ha az elszámolandó adó előjele az (1) bekezdés szerinti számítás eredményeként negatív, az elszámolandó adót az adóalany (...)

b) a (4) és (7) bekezdésben meghatározott esetekben az adóbevallás benyújtásával egyidejűleg kérheti az adóhatóságtól az adó visszatérítését.

(4) Az adóhatóság az adó-visszaigénylési kérelmet akkor teljesíti, ha

a) az éves és a negyedéves bevallásra kötelezett adóalany esetén

aa) a 28. és 29. §-ban meghatározott adómérték alá tartozó termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás összesített adóalapja az adóév elejétől, illetve – ha az adóalany év közben jelentkezik be – az adóalanyként történő bejelentkezés időpontjától kezdődően időarányosan az adóéven belül göngyölítetten eléri vagy meghaladja a 4 millió forintot, illetve a kizárólag a 12. § c) pontja szerinti szolgáltatásnyújtást végző adóalany esetén a 2 millió forintot; vagy

ab) a tárgyi eszköz beszerzésére – ideértve a saját vállalkozásban megvalósított beruházást is – jutó levonható, korábban vissza nem igényelt előzetesen felszámított adó göngyölített összege legalább 200 000 forinttal meghaladja az ugyanezen időszakban fizetendő adó göngyölített összegét, feltéve, hogy az adóbevallás benyújtása esedékességének időpontjáig az adóalany a tárgyi eszköz adóval növelt ellenértékét megfizette;

b) a havi bevallásra kötelezett adóalany esetén az a) pontban foglalt feltételek teljesítésén túl az elszámolandó adó a tárgyévben belül legalább kettő egymást követő adómegállapítási időszakban negatív; kivéve azt az adóalanyt, aki (amely) az adózás rendjéről szóló törvény alapján gyakorított általános forgalmi adó megállapításra jogosult;

c) a jogutód nélkül megszűnő adóalany esetén a tárgyévvel megelőző évben az aa) pont szerinti összesített adóalapjának

– legalább 20%-a a 29. §-ban meghatározott adómérték alá tartozó termékértékesítésből és szolgáltatásnyújtásból, vagy

– legalább 40%-a az 1. számú mellékletben felsorolt termékértékesítésből és szolgáltatásnyújtásból, vagy

– legalább 30%-a a 29. §-ban vagy az 1. számú mellékletben felsorolt termékértékesítésből és szolgáltatásnyújtásból származik.”

3. Az Áfa tv. hatályos szabályai szerint:

„186. § (1) A 131. § (1) bekezdése szerint megállapított negatív előjelű különbözetnek – a (2) bekezdés szerint korrigált – összege legkorábban az Art.-ban meghatározott esedékességtől kezdődően igényelhető vissza, ha

a) azt a 184. § szerinti bevallás benyújtásával egyidejűleg a belföldön nyilvántartásba vett adóalany az állami adóhatóságtól kérelmezi; továbbá

b) az abszolút értékben kifejezve eléri vagy meghaladja: ba) havi bevallásra kötelezett esetében az 1 000 000 forintot,

bb) negyedéves bevallásra kötelezett esetében a 250 000 forintot,

bc) éves bevallásra kötelezett esetében az 50 000 forintot. (...)

(6) Megszűnés esetében, ha az

b) jogutód nélkül történik, a belföldön nyilvántartásba vett adóalany a különbözet visszaigénylését akkor is kérelmezheti, ha a záróbevallásában bevallott összegre nem teljesül az (1) bekezdés b) pontja.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróság számos határozatban értelmezte az Alkotmány 70/I. §-át. A lényeges megállapítások értelmében az állam szabadsága igen nagy abban a kérdésben, hogy az adófizetés kiindulópontjaként mely gazdasági forrást választja ki, és ennek alapján mit választ ki adótárgynak. Az Alkotmány 70/I. §-a, az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében, nem zárja ki azt, hogy a jövedelemadók mellett az állam más típusú fizetési kötelezettséget (pl. forgalmi vagy vagyoadók, illeték, vám, járulék, hozzájárulás, bírság, díj stb.) is előírjon. A közterhekhez való hozzájárulás módját és mértékét az adókról, az illetékekről, a vámról stb. szóló törvények állapítják meg. Az adórendszer mikénti kialakítása tekintetében a jogalkotó szabadsága nagy: az Alkotmány keretei között a törvényhozás és a kormányzati gazdaságpolitika mérlegelési körébe tartozik – állapította meg az Alkotmánybíróság [620/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 539, 541.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.; 122/B/1996. AB határozat, ABH 2002, 737, 746.; 54/1993. (X. 13.) AB határozat, ABH 1993, 340, 342.]

Az áfa minden forgalmi szakaszra kiterjedő, olyan közvetett típusú (áthárított) adó, amely beszedésének módja szerint az adóhalmozódást kiküszöböli. Ennek eszköze az adólevonási jog. Az adólevonási jog azon termékeket vagy szolgáltatásokat terhelő előzetesen felszámított adóra vonatkozik, amelyeket az adóalany adóköteles tevékenységéhez használ fel. Az adólevonási jog bármilyen korlátozása befolyásolja az adóteher szintjét, az ez alóli kivételek megítélése szigorú [kizárólag az áfa-irányelvben (a Tanács 2006/112/EK irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszeréről) kifejezetten rögzített esetekben lehetségesek].

Az adólevonási jog biztosítása az általános forgalmi adózásban az adóhalmozódás kiküszöbölését szolgálja azáltal, hogy az adóalany saját adófizetési kötelezettségéből levonhatja azt az előzetesen felszámított adót, amely az adóköteles termék értékesítéséhez és szolgáltatás nyújtásához általa beszerzett termékhez, igénybevett szolgáltatáshoz kapcsolódik.

A törvény előzetesen felszámított, így levonható adónak minősíti azt az adót, amelyet az adóalanyra egy másik adóalany hárított át.

Adólevonási jog gyakorlásának módjához tartozik, hogy az adóalany az adómegállapítási időszakban megállapított fizetendő adó együttes összegét csökkentheti az ugyanezen vagy korábbi adómegállapítási időszakban (időszakokban) keletkezett levonható előzetesen felszámított adó összegével.

Ha az így megállapított különbözet előjele negatív, a különbözetet a belföldön nyilvántartásba vett adóalany a soron következő adómegállapítási időszakban veheti figyelembe úgy, mint az akkori adómegállapítási időszakban megállapított fizetendő adó együttes összegét csökkentő tételt, illetőleg azt – meghatározott feltételek szerint és módon – az állami adóhatóságtól visszaigényelheti. A visszatérítésre az áfát illetően más követelmények vonatkoznak, mint az adólevonási jogra.

(Az áfa-irányelv 183. cikke szerint amennyiben a levonások összege meghaladja az adómegállapítási időszakban fizetendő hozzáadott értékadó összegét, a tagállamok engedélyezhetik a különbözet következő időszakra történő átvitelét vagy az általuk meghatározott szabályok szerinti visszatérítését. Az egyes tagállamok azonban úgy is rendelkezhetnek, hogy a csekély összegű különbözetet sem átvinni, sem visszatéríteni nem lehet.)

Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adó rendszerében alkalmazott adó-visszaigényléssel kapcsolatban több határozatában [276/B/1997. AB határozat, ABH 1997, 736, 737–738.; 41/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 292, 296.] kifejtette, hogy az adó-visszaigénylés – bizonyos összefüggésben – adóelszámolási szabály, amely nem automatikusan, hanem kizárólag a jogalkotó által meghatározott feltételek teljesítése esetén érvényesül. Az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített álláspontja, hogy „[a]z Alkotmány keretei között a törvényhozás mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy például az adópolitikájával miként alakítja a gazdasági, pénzügyi folyamatokat. ... E körben tehát a jogalkotónak széles mérlegelési jogköre van, amely mérlegelés körében hozott döntése célszerűségi vagy igazságossági szempontú felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nincsen kompetenciája. Alkotmányossági probléma akkor merül fel a mérlegeléssel összefüggésben, ha ennek alapján a kivételeket, a kedvezményeket érintő, vagy az általánostól eltérő szabályozása alkotmányos elveket vagy jogokat sért” [1117/B/1993. AB határozat, ABH 1995, 663, 671–672.; 41/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 292, 296–297.; lásd még: 11/1998. (IV. 8.) AB határozat, ABH 1998, 119, 120.]

Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében (887/B/2000 AB határozat, ABH 2002, 1193, 1199.) „az adó-visszaigénylési rendelkezés az adópolitika része, melynek egyes elemeit, szabályait a jogalkotó a gazdasági folyamatoktól függően mérlegelési jogkörében állapítja meg. A támadott rendelkezés indokoltságát, igazságosságát, méltányosságát

gát az Alkotmánybíróság nem bírálhatja felül, az a törvényhozó politikai felelősségének körébe tartozik”.

Az Alkotmánybíróság a Tv. gyakran változó adó-visszaigénylési szabályait több más alkalommal vizsgálta, és az indítványokat elutasította (352/B/1995. AB határozat, ABH 1995, 782.; 1346/B/1995. AB határozat, ABH 1996, 586.; 276/B/1997. AB határozat, ABH 1997, 736.; 567/B/2000 AB határozat, ABH 2005, 923.)

A 809/B/2001 AB határozatban (ABH 2007, 1351.) egy hasonló értékhatárt tartalmazó szabályról, a Tv. 48. § (4) bekezdés *ba)* és *bb)* pontja alkotmányellenességéről kellett dönteni; az Alkotmánybíróság – az Alkotmánybíróság ismertett gyakorlatára tekintettel – nem vizsgálta a kifogásolt törvényi rendelkezésben a törvényalkotó által meghatározott értékhatárt, annak nagyságát.

Az idézett határozatokban hasonló alkotmányossági problémát bírált el az Alkotmánybíróság. Az ott kifejtett indokokra is utalva megállapítható, hogy az Áfa tv. 186. § (1) bekezdés *b)* pontjának az a rendelkezése, amelynek értelmében ennél az adónál a csekély összegű különbözetet nem lehet visszatéríteni, nem ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ával.

Budapest, 2010. február 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró
Dr. Lenkovic Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

867/B/2002. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára és megállapítására irányuló indítvány alapján meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szó-

ló 1992. évi XXXII. törvénnyel, az 1945 és 1963 között törvénysértő módon elítéltek, az 1956-os forradalommal és szabadságharcral összefüggésben elítéltek, valamint a korábbi nyugdíjsökkentés megszüntetéséről, továbbá az egyes személyes szabadságot korlátozó intézkedések hatálya alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről szóló 93/1990. (XI. 21.) Korm. rendelettel, a volt közszolgálati alkalmazottakat érintő nyugdíjjogi hátrányok enyhítéséről szóló 112/1991. (IX. 2.) Korm. rendelettel, valamint a az egyes, tartós időtartamú szabadságelvonást elszenvedettek részére járó juttatásról szóló 267/2000. (XII. 26.) Korm. rendelettel összefüggésben előterjesztett, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Kf. III. 29.119/1999/3. számú ítélete alkotmányossági vizsgálatára irányuló kérelmet visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az 1945. február 12-től – 1950. december 3-ig tartó szovjet hadifogság után, illetve 1950. december 24-től – 1953. szeptember 16. napjáig tartó internálás miatt kárpótlásban részesült. Az indítványozó mindezeket túl további kárpótlási kérelmet nyújtott be arra hivatkozva, hogy 1953. szeptember 16-át követően is korlátozták szabadságát, Budapestről és több nagyobb városból kitiltották, rendőrhatalósági felügyelet alá helyezték. Ezen kárpótlási kérelmeit az ügyében eljáró bíróságok nem tartották megalapozottnak.

Az indítványozó az Alkotmánybírósághoz fordult. Hiánypótlásra történő felhívás után az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára irányuló kérelmet nyújtott be, amelyben annak megállapítását kérte, hogy az Alkotmány 55. §-ával ellentétes helyzet keletkezett azáltal, hogy a Kpt., továbbá az 1945 és 1963 között törvénysértő módon elítéltek, az 1956-os forradalommal és szabadságharcral összefüggésben elítéltek, valamint a korábbi nyugdíjsökkentés megszüntetéséről, továbbá az egyes személyes szabadságot korlátozó intézkedések hatálya alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről szóló 93/1990. (XI. 21.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rend.1.) valamint a volt közszolgálati alkalmazottakat érintő nyugdíjjogi hátrányok enyhítéséről szóló 112/1991. (IX. 2.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rend.2.), végül az egyes, tartós időtartamú szabadságelvonást elszenvedettek részére járó juttatásról szóló 267/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rend.3.) nem rendelkezik azok kárpótlásáról, akikkel szemben – a hadifogság és az internálás megszüntetését követően – 1989-ig további jogsértéseket követtek el. Az indítványozó hivatkozik az

1945–1963 között személyes szabadságukban jogtalanul korlátozott személyek kárpótlásáról szóló 37/1990. (III. 28.) OGY határozatra, amelyben az Országgyűlés a kárpótlási jogszabályok megalkotását megelőzően célul tűzte ki, hogy „mindazok, akik a második világháborúval összefüggésben vagy azt követően a sztálinista diktatorikus hatalomban üldözést szenvedtek, kárpótlásban részesüljenek”.

Az indítványozó a kárpótlási ügyében keletkezett, a Legfelsőbb Bíróság által perújítás kapcsán meghozott, Kf. III. 29.119/1999/3. számú ítéletének az alkotmányossági vizsgálatát is kezdeményezte.

II.

Az Alkotmány indítványozó által jelölt rendelkezése:

„55. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.

(2) A bűncselekmény elkövetésével gyanúsított és őrizetbe vett személyt a lehető legrövidebb időn belül vagy szabadon kell bocsátani, vagy bíró elé kell állítani. A bíró köteles az elé állított személyt meghallgatni és írásbeli indokolással ellátott határozatban szabadlábra helyezéséről vagy letartóztatásáról haladéktalanul dönten.

(3) Az, aki törvénytelen letartóztatás vagy fogvatartás áldozata volt, kártérítésre jogosult.”

III.

Az indítvány az alábbiak miatt nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a kárpótlási jogszabályok alkotmányossági vizsgálata során követett állandó gyakorlata szerint – amelyet az ún. személyi kárpótlás tekintetében az 1/1995. (II. 8.) AB határozat alapozott meg – a kárpótlási törvény „a jogállami alkotmányt megelőző időre, visszamenőlegesen állapítja meg az állam kárpótlási kötelezettségét a múlt rendszerekben elkövetett személyi sérelemközásokért, és pedig úgy, hogy a kizárt, elévült és egyéb okból érvényesíthetetlen, illetőleg eredetileg nem is létezett jóvátételi igényeket a semmisségi törvényhozás során kilátásba helyezett kárpótlási kötelezettséggel közös nevezőre hozza, a kifogásolt törvénynek meghatározó jogalapja a méltányosság. Erre a visszamenőleges kárpótlásra ugyanis nincs az államnak alkotmányos kötelezettsége. A személyi sérelemközásokért járó kárpótlás ezért *ex gratia* jellegű, mert visszamenőleges és egységes jogalapot teremt a személyi sérelemközások jóvátételére.” (ABH 1995, 31, 45.). E határozat egyértelműen rögzítette, hogy „[n]em következik az állam visszamenőleges kárpótlási kötelezettsége közvetlenül az Alkotmány 55. § (3) bekezdésében írt rendelkezésből, amely kimondja, hogy az,

aki törvénytelen letartóztatás vagy fogvatartás áldozata volt, kártérítésre jogosult.” (ABH 1995, 31, 45.)

Megállapítható tehát, hogy az Alkotmány 55. §-a alapján nem áll fenn jogalkotói kötelezettség kárpótlási jogszabály megalkotására, ezért az az indítvány, amely az Alkotmány 55. §-ából eredő mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kéri a Kpt., a Korm. rend.1., a Korm. rend.2. és a Korm. rend.3. vonatkozásában, megalapozatlan. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Kpt. alapján lezajló kárpótlási folyamat, majd a Korm. rend.3. által – mintegy ezt kiegészítő – juttatási rendszer, továbbá a sérelmet szenvedettek társadalombiztosítási és nyugdíjhelyzetének rendezése (Korm.rend.1., Korm. rend.2.) útján az állam (gazdasági teherbíró-képességéhez mérten) szabályozta az egykori jogellenes sérelmek orvoslását. Az Alkotmánybíróságnak a kárpótlási jogszabályokkal kapcsolatos gyakorlata alapvetően az adott szabályozási koncepción belüli egyenlő méltóságú személyként kezelés követelményének a betartására terjedt ki, annak következtében, hogy – mint fentebb is idézésre került – az Alkotmány egyetlen rendelkezéséből, így az Alkotmány 55. §-ából sem keletkezett közvetlen igény kárpótlásra, vagy a kapcsolódó juttatásokra. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság többször hangsúlyozta, hogy gyakorlatilag bárkire, aki a múlt rendszerben Magyarországon élt, érvényes lehet, hogy valamilyen – tulajdoni vagy egyéb anyagi kihatású – kár, vagy személyi sérelem érte. E hátrányos helyzetűek körét, hátrányaik természetét és mértékét nem lehet biztonsággal meghatározni. Tekintettel arra, hogy a kárpótlásra fordítható fedezet korlátozott, az ország gazdasági helyzete nem teszi lehetővé, hogy az állam a kárpótlásra jogosultak csoportjainak meghatározásánál minden egyes sérelemokozásra tekintettel legyen. A juttatások fedezetének eleve korlátozott volta miatt tehát önmagában véve nem önkényes – és ezért nem alkotmányellenes – ha a kárpótlásra teljes körűen, általános jelleggel nem kerülhet sor [lásd a 28/1991. (VI. 3.) AB határozatot, ABH 1991, 88., 96–97.].

Az Alkotmánybíróság a fenti indokok alapján a Kpt., a Korm. rend.1., a Korm. rend.2., és a Korm. rend.3. tekintetében az Alkotmány 55. §-ából eredő mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasította.

2. Az indítványozó kezdeményezte a kárpótlási ügyben született a Legfelsőbb Bíróság által perújítás során hozott ítélet alkotmányossági vizsgálatát is. Az Alkotmánybíróság hatásköreit az Alkotmány, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény és más törvények határozzák meg. Ezek alapján az Alkotmánybíróságnak nincs olyan hatásköre, amelyben eljárva bírósági ítéletek felülvizsgálatát végezhetné el. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § b) pontja értelmében az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha az eljárásra nincs hatásköre.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Kf. III. 29.119/1999/3. számú ítélete alkotmányossági vizsgálatára irányuló indítványt visszautasította.

Budapest, 2010. február 2.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

1103/B/2004. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 10. § (3) bekezdésében „a díj” szövegrész, valamint 10. § (6) bekezdése, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 67. § (2) bekezdés első mondata, illetve a növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 2003. évi LII. törvény 30. § (2) bekezdés j) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a növényfajták állami elismerésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 106/2003. (IX. 16.) FVM rendelet melléklete, valamint a vetőmagvak és szaporítóanyagok minősítésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 107/2003. (IX. 16.) FVM rendelet mellékletei alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a növényfajták állami elismerésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 106/2003. (IX. 16.) FVM rendelettel, valamint a vetőmagvak és sza-

porítóanyagok minősítésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 107/2003. (IX. 16.) FVM rendelettel összefüggésben előterjesztett, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 10. § (3) bekezdésében „az általános tételű államigazgatási eljárási illeték” szövegrész, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 29. § (1) bekezdésében a „ha e törvény, illetve az e törvény felhatalmazása alapján kiadott külön jogszabály másként nem rendelkezik” szövegrész és 100. § e) pontja, valamint az általános tételű eljárási illeték mértékéről szóló 50/2004. (XII. 29.) PM rendelet alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Áht.) 10. § (3) bekezdésében a „díj (...) kivételével” szövegrész (helyesen „a díj” szövegrész), valamint 10. § (6) bekezdése, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 67. § (2) bekezdés első mondata, a növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 2003. évi LII. törvény (a továbbiakban: Nftv.) 30. § (2) bekezdés j) pontja, a növényfajták állami elismerésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 106/2003. (IX. 16.) FVM rendelet (a továbbiakban: R1.) melléklete, valamint a vetőmagvak és szaporítóanyagok minősítésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 107/2003. (IX. 16.) FVM rendelet (a továbbiakban: R2.) mellékletei alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az R1. és R2. mellékletei megsemmisítését a rendeletek hatályba lépésének időpontjára, azaz 2003. szeptember 24. napjára visszamenőlegesen indítványozta.

Az indítványozó szerint a díjfizetési kötelezettséget megfogalmazó rendeletek valójában adójellegű fizetési kötelezettséget írnak elő, hisz ezeket az éves központi költségvetési törvény a bevételi oldalon tervezi. Adófizetési kötelezettséget azonban – mivel alapvető kötelezettség szabályozásáról van szó – csak törvény írhat elő. Így az indítványozó álláspontja az, hogy a jogbiztonság elve alapján e díjakat is csak törvény írhatná elő. Mivel az Áht. 10. § (3) bekezdésében foglalt szabály lehetőséget ad arra, hogy díjakat ne törvényben, hanem alacsonyabb szintű jogforrásban állapítsanak meg, sérül az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, valamint „az adójellegű kötelezettségek törvényi szintű szabályozásának követelménye”. E körben az indítványozó a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 4. § c) pontjára is hivatkozott.

Meglátása szerint ugyanezen okokból ellentétes az Alkotmánnyal az Áht. 10. § (6) bekezdése, az Itv. 67. § (2) bekezdésének első mondata, valamint az Nftv. 30. § (2) bekezdésének j) pontja.

Az R1. és R2. mellékleteinek megsemmisítését az indítványozó egyrészt azért kérte, mert azok jogszabályi felhatalmazás nélküli körben írnak elő díjfizetési kötelezettséget. Utalt arra, hogy mindkét rendelet preambuluma rendeletalkotási felhatalmazásként a növényfajták állami elismeréséről, valamint a vetőmagvak és vegetatív szaporítóanyagok előállításáról és forgalmazásáról szóló 1996. évi CXXXI. törvény (a továbbiakban: régi Nftv.) 29. § (5) bekezdés h) pontjára hivatkozik, mely azonban csak a minősítés díjtételeinek meghatározására szól, vizsgálati díjára nem. Emellett a nyilvántartásba vételi, illetve regisztrációs eljárások, valamint más tételek egyértelműen nem azonosíthatók be az Nftv.-ben előírt kötelezettségekkel. Emiatt szerinte nem lehet egyértelműen kontrollálni, hogy a hatóság pontosan milyen eljárási cselekményért mennyi díjat és miért kér. Másrészt arra hivatkozott, hogy a díjak – összehasonlítva a korábbi rendeletben meghatározott díjakkal – rendkívül magasak, s nincsenek arányban a nyújtott eljárás költségeivel. Az R1. és az R2. mellékleteiben meghatározott díjtételek a fizetésre kötelezett személyek ugyanezen tevékenységével kapcsolatban befolyt jövedelmével sincsenek arányban, így sérül az Alkotmány 70/I. §-a.

Előadta, hogy az R1. és az R2. megalkotása során a minisztérium lehetőséget nyújtott arra, hogy a jogszabály-tervezetekkel kapcsolatos álláspontját előterjessze, de azt a jogalkotó nem vette figyelembe, s a Jat. 18. § (1) bekezdését, 44–45. §-ait megsértve nem volt tekintettel sem a jogalkotás előtt, sem az után a díjak megemelésének negatív hatásaira. Az indítványozó érvelése szerint a rendeletek hatályba léptetésénél a jogalkotó megszegte az Áht. 10. § (4) bekezdésében foglalt szabályt is, mely szerint a fizetési kötelezettségekre, fizetésre kötelezettek körére, a fizetési kötelezettség mértékére vonatkozó törvények kihirdetése és hatálybalépése között legalább negyvenöt napnak kell eltelnie, kivéve, ha a törvény a fizetési kötelezettséget mérsékli és a fizetési kötelezettségek, valamint a fizetésre kötelezettek körét nem bővíti.

Az indítványozó végül mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is kérte, amiért a jogalkotó nem szabályozta a díjfizetés alóli mentesülés azon eseteit, amikor a díjat az ügyfelek önhibájukon kívül nem tudják megfizetni, de munkájuk folytatásához elengedhetlenül szükséges e szolgáltatások igénybevétele. Előadása szerint a díjfizetésre kötelezettek esélyegyenlőségét veszélyezteti, hogy a jogalkotó nem biztosítja számukra az egyedi elbírálás lehetőségét, méltányosságot. Mindez pedig sérti az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdését és 70/I. §-át.

2. Fél évvel később az indítványozó indítványát kiegészítette, s a fent már ismertetett indokok alapján kérte az Áht. 10. § (3) bekezdésében „az általános tételű államigaz-

gatási eljárási illeték” szövegrész megsemmisítését is. Az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról szóló 2004. évi CI. törvény ugyanis a rendelettel megállapítható államháztartási befizetési kötelezettségek körét erre is kiterjesztette, egyúttal módosította az Itv.-t is [29. § (1) bekezdés], mely szerint az első fokú államigazgatási eljárásért – ha e törvény, illetve az e törvény felhatalmazása alapján kiadott külön jogszabály másként nem rendelkezik – 2000 forint illetéket kell fizetni (általános tételű eljárási illeték). Az Itv. 100. § e) pontjában pedig felhatalmazást kapott a pénzügyminiszter arra, hogy rendelettel állapítsa meg az általános tételű eljárási illeték mértékét az adott mértéket megállapító jogszabály hatálybalépésétől eltelt időszakban bekövetkezett ár- és értékviszonyok változására figyelemmel. Ennek nyomán jelent meg az általános tételű eljárási illeték mértékéről szóló 50/2004. (XII. 29.) PM rendelet (a továbbiakban: PMr.). Az indítványozó kérelmet terjesztett elő ezért az Itv. megjelölt rendelkezései, illetve a PMr. alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére.

3. A 2007 és 2008 év folyamán benyújtott, tartalmukban lényegében azonos beadványaiban az indítványozó az Itv. 29. § (1) bekezdése vonatkozásában indítványát jogszabályváltozásra tekintettel visszavonta.

4. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy az R1. mellékletét a növényfajtak állami elismerésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 106/2003. (IX. 16.) FVM rendelet módosításáról szóló 122/2005. (XII. 26.) FVM rendelet, míg az R2. mellékleteit a vetőmagvak és szaporítóanyagok minősítésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 107/2003. (IX. 16.) FVM rendelet módosításáról szóló 121/2005. (XII. 26.) FVM rendelet 2006. január 1. napjától módosította. Az Nftv. 30. § (2) bekezdés j) pontját az egyes jogszabályok és jogszabályi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről szóló 2007. évi LXXXII. törvény 13. § (1) bekezdés 51. pontja annyiban változtatta meg, hogy „a pénzügyminiszterrel” szövegrész helyett az „adópolitikáért felelős miniszterrel” fordulatot iktatta be. Az Itv. 67. § (2) bekezdése az indítvány benyújtását követően több alkalommal is változott, legutoljára a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény módosításáról szóló 2008. évi CXI. törvény hatálybalépésével és a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelv átültetésével összefüggő törvényt módosításokról szóló 2009. évi LVI. törvény 16. és 254. §-ai módosították. Tekintettel arra, hogy ez említett jogszabályváltozások az indítványban felhozott alkotmányossági problémákat nem érintették, az Alkotmánybíróság az indítványt a módosított rendelkezések tekintetében érdemben vizsgálta.

Az Alkotmánybíróság beszerezte a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter (a továbbiakban: miniszter) véleményét.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„37. § (3) A Kormány tagjai törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján feladatkörükben eljárva rendeletet adnak ki, amelyek törvénnyel és kormányrendelettel nem lehetnek ellentétesek. A rendeleteket a hivatalos lapban ki kell hirdetni.”

„70/A. § (3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. Az Áht.-nak az indítvány benyújtásakor (2004. november) és elbírálásakor hatályos, indítvánnyal támadott rendelkezései:

„10. § (3) Fizetési kötelezettséget előírni, a fizetésre kötelezettek körét, a fizetési kötelezettség mértékét, a kedvezmények, mentességek körét és mértékét, továbbá előlegfizetési kötelezettséget megállapítani – a díj, a bírság kivételével – csak törvényben, illetve törvény felhatalmazása alapján önkormányzati rendeletben lehet.

(...)

(6) A díjat – ha törvény másként nem rendelkezik – a Kormány, illetve felhatalmazás alapján a miniszter rendelettel állapítja meg.”

Az Áht.-nak az indítvány kiegészítésekor (2005. május) hatályos, indítvány-kiegészítéssel támadott rendelkezése:

„10. § (3) Fizetési kötelezettséget előírni, a fizetésre kötelezettek körét, a fizetési kötelezettség mértékét, a kedvezmények, mentességek körét és mértékét, továbbá előlegfizetési kötelezettséget megállapítani – az általános tételű államigazgatási eljárási illeték, a díj és a bírság kivételével – csak törvényben, illetve törvény felhatalmazása alapján önkormányzati rendeletben lehet.”

3. Az Itv.-nek az indítvány benyújtásakor hatályos, indítvánnyal támadott rendelkezése:

„67. § (2) Azt, hogy mely eljárásért vagy szolgáltatásért kell díjat fizetni, továbbá a díj mértékét az érdekelt miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértésben rendeletben szabályozza. A lakosság széles körét érintő díjfizetési kötelezettséget csak törvény állapíthat meg.”

Az Itv.-nek az indítvány kiegészítésekor hatályos, indítvány-kiegészítéssel támadott rendelkezései:

„29. § (1) Az első fokú államigazgatási eljárásért – ha e törvény, illetve az e törvény felhatalmazása alapján kiadott

külön jogszabály másként nem rendelkezik – 2000 forint illetéket kell fizetni (általános tételű eljárási illeték).”

„100. § Felhatalmazást kap a pénzügyminiszter arra, hogy rendelettel állapítsa meg

(...)

e) az általános tételű eljárási illeték mértékét az adott mértéket megállapító jogszabály hatálybalépésétől eltelt időszakban bekövetkezett ár- és értékviszonyok változására figyelemmel.”

Az Itv.-nek az indítvány elbírálásakor hatályos, kifogásolt rendelkezései:

„29. § (1) Az első fokú közigazgatási hatósági eljárásért – ha e törvény melléklete másként nem rendelkezik – 2200 forint illetéket kell fizetni (általános tételű eljárási illeték).”

„67. § (2) Azt, hogy mely eljárásért vagy szolgáltatásért kell díjat fizetni, továbbá a díj mértékét – törvény, eredeti jogalkotó hatáskörben kiadott kormányrendeletben létrehozott eljárás vagy szolgáltatás esetében az eljárást vagy szolgáltatást létrehozó kormányrendelet felhatalmazása alapján – az érdekelt miniszter az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben vagy a Magyar Nemzeti Bank elnöke rendeletben szabályozza. A lakosság széles körét érintő díjfizetési kötelezettséget csak törvény állapíthat meg.”

„100. § Felhatalmazást kap az adópolitikáért felelős miniszter arra, hogy rendelettel állapítsa meg

(...)

e) az állami adóhatóság által nyilvántartott, ingatlanok értékesítésével kapcsolatos adatokról teljesített adatszolgáltatás rendjét és az eljárásért fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékét, valamint a díj beszedésével, kezelésével, nyilvántartásával, visszatérítésével kapcsolatos részletes szabályokat.”

4. Az Nftv. indítvánnyal támadott rendelkezése:

„30. § (2) Felhatalmazást kap a miniszter, hogy rendeletben állapítsa meg

(...)

j) az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben az állami elismerés, a fajtavizsgálatok, a szaporítóanyag-minősítés díjtételeit,

(...).”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó az Áht. és az Itv. azon szabályait támadta, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy díjat (mint államháztartási befizetést) ne csak törvény, hanem kormányrendelet, illetve felhatalmazás alapján miniszteri rendelet is megállapíthatson. Ez meglátása szerint ellentétes a jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményével.

Az Alkotmánybíróság az Áht.-nak a jelen indítványban kifogásolt fordulatát már tartalmazó 10. § (3) bekezdését az 56/1993. (X. 28.) AB határozatában az Alkotmány 8. § (2) bekezdésével összefüggésben vizsgálta. E határozatában az Alkotmánybíróságnak abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy sérti-e az Alkotmányt az a szabály, amely lehetőséget ad arra, hogy a fizetési kötelezettség részletes szabályait – ha törvény másként nem rendelkezik – a Kormány állapítsa meg. Az Alkotmánybíróság kifejtette: „[a] jogalanyok államháztartásba való befizetési kötelezettségének kérdéséről általánosságban megállapítható, hogy az alapvető jogokat és kötelezettségeket érint, ennél fogva szabályozása az Alkotmány 8. § (2) bekezdése, továbbá a Jat. 2. § b) és c), valamint a 4. § c) pontjainak értelmében csak törvényi szinten lehetséges, és e kérdések rendezésére – éppen mivel alapvető jogokról és kötelezettségekről van szó – felhatalmazás sem adható [Jat. 15. § (2) bekezdés]” (ABH 1993, 345, 345.). Az Alkotmánybíróság az Áht. 10. § (3) bekezdésével összefüggésben rámutatott arra, hogy e szabály meghatározza a jogforrási hierarchiának azt a szintjét, amely alatt rendeleti szinten valóban csak alkotmánysértő módon lehetne szabályozni. Ugyanakkor azt is megfogalmazta, hogy a befizetési kötelezettség technikai jellegű részletszabályainak megállapítására – minthogy ezek nem létesítenek alapjogokat érintő kötelezettségeket – elégséges a rendeleti szintű szabályozás is. (ABH 1993, 345, 347.)

Az Alkotmánybíróság a 14/1992. (III. 30.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) a kézilőfegyverek, lőszerrek, gáz- és riasztófegyverek megszerzése és tartása feltételeinek vizsgálata körében rögzítette, hogy a különböző engedélyekhez és vizsgákhoz kapcsolt díjfizetések nem tekinthetők adójellegű kötelezettségeknek. Megállapította, hogy a kifogásolt rendeletek sem az Alkotmány, sem más törvény által nem tiltott módon, konkrétan megnevezett eljárásokért igazgatási szolgáltatási díjtételeket állapítanak meg, miként azt – sokaságuk miatt felsorolhatatlan – más rendeletek teszik (ABH 1992, 338, 340.). Jelen ügyben az Alkotmánybíróság szerint nem sérül a Jat. 4. § c) pontjában foglalt előírás, mely alapján a gazdasági rendre vonatkozóan az állami pénzügyeket, az adókat és az adójellegű kötelezettségeket kell törvényben szabályozni, hisz a díj nem tartozik ebbe a körbe.

A díjak jellemzője másrészt, hogy tipikusan csak a lakosság egy bizonyos részét, szűkebb körét érintik. Az Alkotmánybíróság a 260/B/2002. AB határozatában az ügyi eljárási díjak vizsgálata körében hangsúlyozta, hogy e díjak fizetésére kötelezettek köre nem hasonlítható ahhoz az általánossághoz, mint amikor adók, járulékok, illetékek megfizetésére köteleznek személyeket. Erre tekintettel nem tartotta szükségesnek a vizsgált körben az állampolgárok széles körének jogait védő garanciális szabály alkalmazását, azaz a törvényi szintű jogalkotást. Összhangban áll a fenti következtetéssel az Itv. 67. § (2) bekezdésének második mondatában foglalt előírás is, mely kimondja, hogy a lakosság széles körét érintő díjfizetési kötelezettséget csak törvény állapíthat meg. E szabály

az Alkotmánybíróság értelmezése szerint azt jelenti, hogy csupán a lakosságot adók módjára, általánosan érintő díjfizetési kötelezettséget kell törvényben megállapítani. (ABH 2006, 1951, 1955.)

Az Alkotmánybíróság fent idézett korábbi döntéseiből következik, hogy az a törvényi szabály, mely a díj mint államháztartási befizetés kormány-, illetve miniszteri rendelettel történő meghatározását lehetővé teszi, a jogforrási szint megválasztása miatt nem kerül ellentétbe az Alkotmánynak az alapvető jogok és kötelességek szabályozására, illetve korlátozására vonatkozó 8. § (2) bekezdésével. Az indítványozó szerint azonban a miniszteri rendeleti szintű szabályozásra való felhatalmazás a jogbiztonságot sérti. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.] Az Áht. és az Itv. indítvánnyal támadott rendelkezései e követelménynek megfelelnek. Nem ellentétes ugyanis a jogbiztonsággal az, hogy a törvényi szintű szabályozást nem igénylő kérdésekben valamely törvény alacsonyabb (vagyis rendeleti) szintű szabályozásra ad lehetőséget (felhatalmazást). A támadott rendelkezések világosak, működésüket tekintve kiszámíthatóak, ezért az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelme nem állapítható meg. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Áht. 10. § (3) bekezdésében „a díj” szövegrész, 10. § (6) bekezdése, valamint az Itv. 67. § (2) bekezdésének első mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

2. Az indítványozó a Nftv. azon rendelkezését is támadta, amely felhatalmazza az agrárpolitikáért felelős minisztert, hogy az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben rendeletben állapítsa meg az állami elismerés, a fajtavizsgálatok, a szaporítóanyag-minősítés díjtételeit. Érvelésében szintén a nem megfelelő jogforrási szintre hivatkozott. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Nftv. 30. § (2) bekezdés *j*) pontjában foglalt felhatalmazás nem a lakosságot általánosságban érintő, hanem csak egy szűkebb körre kiterjedő, bizonyos állami szolgáltatások önkéntes igénybevételéért fizetendő díjak meghatározására terjed ki. A fent említettek fényében ez a felhatalmazás összhangban áll az Alkotmány rendelkezéseivel, valamint az Áht. és az Itv. idézett szabályaival is. Mivel az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből fakadó jogbiztonság követelménye az indítványozó által kifejtett okból nem sérül, az Alkotmánybíróság az Nftv. 30. § (2) bekezdés *j*) pontja megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

3. Az indítványozó többféle alapon is kifogásolta az R1. és az R2. mellékleteit.

3.1. Egyrészt a jogállamiság sérelmét állította amiatt, hogy a jogalkotó nem volt figyelemmel a szabályozás negatív hatásaira, s megsértette a Jat. 18. §-át, valamint 44-45. §-ait. A Jat. 18. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a jogszabály megalkotása előtt – a tudomány eredményeire támaszkodva – elemezni kell a szabályozni kívánt társadalmi-gazdasági viszonyokat, az állampolgári jogok és kötelességek érvényesülését, az érdekösszeütközések feloldásának a lehetőségét, meg kell vizsgálni a szabályozás várható hatását és a végrehajtás feltételeit. Erről a jogalkotót tájékoztatni kell. A 44. § értelmében a jogalkotó és a jogalkalmazó szervezetnek figyelemmel kell kísérniük a jogszabályok alkalmazásának hatását, fel kell tárniuk az érvényre juttatásukat gátló körülményeket, és a tapasztalatokat a jogalkotásban is hasznosítani kell. A 45. § pedig a jogszabályok hatályosulásával összefüggő feladatokat fogalmazza meg.

A Jat. 18. §-ának sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság az 54/1996. (XI. 30.) AB határozatában kimondta: „a Jat. 18. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés nem alkotmányi szabály. Amennyiben a törvény előkészítése során az előkészítésre irányuló kötelezettségeket megsértik, az feltehetően a törvény társadalmi hatékonyságának a kárát fogja eredményezni, de közvetlen alkotmánysértéshez csak az vezet, ha maga a törvény sérti az Alkotmány valamely rendelkezését. (...) A törvényjavaslat előkészítése körébe tartozó társadalmi-szociológiai követelmények teljesítése, illetőleg azok elmulasztása az Alkotmány rendelkezéseivel nem hozható közvetlen összefüggésbe, az nem vezet a jogállamiság és jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdése] közvetlen sérelmére sem”. (ABH 1996, 173, 190.) Az Alkotmánybíróság a Jat. 44-45. §-aival kapcsolatban pedig többször kiemelte, hogy a jogszabály pusztán korszerűtlenné válása miatt nem tekinthető automatikusan alkotmányellenesnek, s az Alkotmánybíróság nem kapott hatáskört a korszerűtlen jogszabályok felülvizsgálatára. [751/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 346, 347.; 19/1991. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1991, 401, 403.; 189/D/2002. AB határozat, ABH 2005, 1070, 1078.]

A Jat. említett szabályainak megsértése tehát nem idéz elő szükségképpen alkotmányellenességet. Jelen esetben sem állapítható meg az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelme önmagában azon az alapon, hogy a Jat. 18. § (1) bekezdését, illetve 44-45. §-ait az indítványozó által állítottan nem tartották be. Ezért az Alkotmánybíróság ezt az indítványrészt elutasította.

Az indítványozó aggályosnak találta azt is, hogy a rendeletek hatályba léptetésénél nem voltak figyelemmel az Áht. 10. § (4) bekezdésében foglalt szabályra, mely megköveteli, hogy a fizetési kötelezettségekre, fizetésre kötelezettek körére, a fizetési kötelezettség mértékére vonatkozó törvények kihirdetése és hatálybalépése között legalább negyvenöt nap teljen el. Miután az érintett díjak meghatá-

rozására nem törvényben, hanem rendeletben kerül sor, s az Alkotmányból nem vezethető le e körben a törvényi szabályozás szükségessége, az Áht. megjelölt rendelkezésének figyelmen kívül hagyása a jogalkotó részéről nem eredményez sem törvénytétést, sem alkotmányellenességet.

3.2. Az indítványozó szerint azért is sérül a jogbiztonság követelménye, mert a támadott mellékletekben meghatározott díjtételek köre megnyugtatóan nem azonosítható be, nem ellenőrizhető. Az indítványozó ezzel összefüggésben néhány példát jelölt meg, ami önmagában azonban nem alapozhatja meg a rendeletek teljes mellékleteinek megsemmisítését. Annak meghatározása, hogy az egyes növényfajták állami elismerése, a szaporítóanyagok minősítése milyen vizsgálatokat, eljárásokat igényel, s ezeknek milyen költségvonzata van, nem alkotmányossági, hanem szakmai kérdés. A törvényi kereteken belül a miniszter ezen szakmai szempontok figyelembevételével határozhatja meg azokat a tevékenységeket, amelyek után a díjak felszámíthatók. Nem követelmény, hogy ezeket közvetlenül törvényi szinten rögzítsék. Az indítványozó pedig maga sem jelölte meg, hogy meglátása szerint mely törvényben előírt kötelezettségekkel nem állnak összhangban a rendeletek mellékleteiben meghatározott, s díjfizetést maga után vonó tevékenységek. Az indítványozó által állított átfedéseket – miként arra a miniszter véleményében rámutatott – a rendeletek nem tartalmazzák. A mellékletben szereplő díjak egymástól különböző, jól elhatárolható tevékenységek után számíthatók fel. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a vonatkozásban is alaptalannak találta.

3.3. Az indítványozó szerint a támadott rendeletek ellentétesek az Alkotmány 37. § (3) bekezdésével, mert a törvényi felhatalmazás csupán a minősítés díjának meghatározására szól, a vizsgálati díj megállapítására nem.

A 15/2008. (II. 28.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy „[a] delegált jogalkotás alkotmányossági követelményeinek meg nem felelő, felhatalmazást nélkülöző szabályozás ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság és az abból levezetett jogbiztonság követelményével, továbbá az Alkotmány 37. § (3) bekezdésében rögzített, a Kormány tagjainak jogalkotási hatáskörét szabályozó rendelkezéssel is.” (ABH 2008, 1324, 1332.)

Az Alkotmánybíróság jelen esetben azonban megállapította, hogy a miniszter nem lépett túl a felhatalmazáson [a rendeletek preambulumban hivatkozott, a növényfajták állami elismeréséről, valamint a vetőmagvak és vegetatív szaporítóanyagok előállításáról és forgalmazásáról szóló 1996. évi CXXXI. törvény 20. § (5) bekezdésének *h*) pontjában foglalt felhatalmazás ugyanarra a körre vonatkozott, mint az Nftv. 30. § (2) bekezdés *j*) pontja szerinti felhatalmazás]. Miként arra az indítványozó is rámutatott, a minősítést minden esetben megelőzi egy labor- vagy szabadföldi vizsgálat, s e vizsgálat alapján minősítik a fajtát, vetőmagot vagy szaporítóanyagot. A minősítésnek elengedhe-

tetlen részét képezi tehát a vizsgálat, melynek szintén vannak költségei. Az Nftv. 20. § (2) bekezdése külön is felsorolja, milyen tevékenységeket tartalmaz a minősítés folyamata: így a származás igazolását, a termőhelyi, szántóföldi, faiskolai, palántanevelő üzemi ellenőrzését, a mintavételt, a laboratóriumi szaporítóanyag-vizsgálatot, a fémzárolást, a fajtaazonosító kitermesztését, illetve a minősítést igazoló okirat kiállítását. Így az a felhatalmazás, mely a szaporítóanyag-minősítés díjtételeinek megállapítására szól, magában foglalja mindazon tevékenységekért fizetendő díjtételeket is, amelyek a minősítés körébe tartoznak.

3.4. Az indítványozó szerint azért is sérül az Alkotmány 37. § (3) bekezdése, mert a díjtételek nincsenek összhangban az azokért kifejtett cselekmények költségeivel. A rendeletek mellékleteiben meghatározott díjak ezért ellentétesek az Itv. 67. § (3) bekezdésében megfogalmazott követelménnyel, melynek értelmében a fizetendő díj mértékét úgy kell megállapítani, hogy az az adott eljárással kapcsolatban az eljáró hatóságnál felmerülő és másra át nem hárítható valamennyi költségre fedezetet biztosítson.

Az Alkotmánybíróság a 14/1992. (III. 30.) AB határozatában fogalmazta meg először, majd többször megerősítette, hogy az igazgatási szolgáltatási és vizsgálati díjak meghatározásának mértéke nem alkotmányossági kérdés, hanem a szolgáltatások és a vizsgálatok jellegéhez igazodó, az engedélyezéshez fűződő körülményeket mérlegelő szabályozói döntés. (ABH 1992, 338, 340.; 1208/B/1995. AB határozat, ABH 2002, 1397, 1339.; 15/B/2001. AB határozat, ABH 2003, 1656, 1657.; 260/B/2002. AB határozat, ABH 2006, 1951, 1953.) Az Alkotmánybíróság megítélése szerint alkotmányossági problémát a díjak mértéke csak szélsőséges, túlzottan aránytalan esetekben vehet fel. Jelen esetben – figyelemmel a miniszteri véleményben foglaltakra is – ilyen túlzott mértékű díjfizetési kötelezettség nem állapítható meg, ezért az R1. és az R2. mellékletei alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló, az Alkotmány 37. § (3) bekezdésén alapuló indítványt elutasította.

3.5. Az indítványozó szerint sérül az Alkotmány 70/I. §-a, mert a rendeletek mellékleteiben meghatározott díjtételek nincsenek arányban a fizetésre köteles személyek díjfizetéssel érintett tevékenységével összefüggésben keletkező jövedelmével.

Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben rögzítette, hogy noha az Alkotmány maga nem határozza meg a közteher fogalmát, kétségtelenül ide tartoznak az államháztartásról szóló törvény szerint mindazok az állam javára előírható befizetések, amelyek az állam gazdasági tevékenységének, intézményei működtetésének fedezetét szolgálják, vagyis amelyek az állam bevételi forrását jelentik (821/B/1990. AB határozat, ABH 1994, 481, 486.) Ilyenek minősülnek az R1. és az R2. mellékleteiben meghatározott díjak is. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alkotmány 70/I. §-a a közterhekhez való hozzájárulás mértéke tekintetében csak azt követeli meg,

hogy az feleljen meg a kötelezett jövedelmi és vagyoni viszonyainak, azokkal álljon arányban. Ám a közteher mértéke megállapítása során a jogalkotót széleskörű mérlegelési jog illeti meg, s nem áll fenn olyan kötelezettség a számára, hogy a közteher mértékét az annak tárgyaként megállapított jövedelem vagy vagyon nagyságától, illetve értékétől függően, differenciáltan, azzal arányosan kellene szabályoznia. Az Alkotmánybíróság nem tekintette alkotmányellenesnek a valamely adó mértékét tételesen meghatározó szabályozást sem. (66/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 735, 737.) Nem követelmény tehát, hogy a díjfizetéssel érintett tevékenység és az abból származó jövedelem között álljon fenn arányosság és közvetlen összefüggés. Nem alkotmányossági kérdés, hogy a tételesen meghatározott, költségekhez igazítottan, szakmai szempontok alapján kalkulált díjmértékek milyen arányban állnak az érintett tevékenységből származó, számos körülmény által befolyásolt jövedelemmel. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt az Alkotmány 70/I. §-a tekintetében elutasította.

4. Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása iránti kérelmét az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdésére és 70/I. §-ára alapította, mivel szerinte sérti az esélyegyenlőséget és az arányos közteherviselést, hogy a jogalkotó nem szabályozta a díjfizetési kötelezettség alóli mentesítés eseteit, amikor az ügyfél önhibáján kívül nem tudja a díjat megfizetni.

Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból eredő jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. E két feltételnek – a mulasztásnak és az ennek folytán előidézett alkotmányellenes helyzetnek – együttesen kell fennállnia. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségét konkrét jogszabályi felhatalmazás hiányában is köteles teljesíteni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak következtében állt elő, hogy az állam jogszabályi úton beavatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének a lehetőségétől. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.]

Az Itv. 67. § (5) bekezdése értelmében a díjjogszabályban nem szabályozott kérdésekre – ideértve a személyes és tárgyi mentességet is – az illetéktörvénynek csak azok a rendelkezései alkalmazhatók, melyekre a díjat megállapító jogszabály konkrétan utal. Sem az R1., sem az R2. nem tartalmaz utalást az Itv.-nek a mentességre vonatkozó előírásaira, és maguk sem tartalmazzák mentességre vonatkozó szabályokat. Az indítványozó által kifogásolt szabályozási hiányosság tehát fennáll. Vizsgálni kell azonban azt is, hogy ez alkotmányellenességet idéz-e elő.

Az Alkotmánybíróság már egy korai határozatában kialakította a közteherviselés alóli kedvezményekkel, mentességekkel összefüggő álláspontját. Eszerint míg a közterhekhez való hozzájárulás az állampolgároknak az Al-

kotmányból eredő alapvető kötelezettsége, addig a kötelezettség alóli mentesülésre vagy bizonyos mértékű kedvezményre senkinek sincs az Alkotmányon alapuló alanyi joga. A mentességek és kedvezmények meghatározásánál a jogalkotót széleskörű mérlegelési jog illeti meg. Ennek gyakorlása során tekintettel lehet bizonyos, az Alkotmányban is nevesített jogokra – pl. az egészséges környezethez vagy a szociális biztonsághoz való jogra – de ezen túlmenően érvényre juttathat az Alkotmányból közvetlenül le nem vezethető, esetenként rövid távra irányadó gazdaságpolitikai, életszínvonal-politikai, szociálpolitikai és egyéb célkitűzéseket. A kedvezményekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések alkotmányossági felülvizsgálata során az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag annak ellenőrzése tartozik, hogy a jogalkotó mérlegelési jogának gyakorlása során nem került-e ellentétbe az Alkotmány valamely rendelkezésével, az Alkotmánybíróság nem jogosult a jogalkotói mérlegelés célszerűségi – pl. gazdaságpolitikai – szempontú felülbírálatára. [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.]

Az Alkotmány 70/I. §-ából nem következik tehát, hogy a jogalkotónak mentességet kellene biztosítania az R1.-ben és az R2.-ben szabályozott díjak megfizetése alól. Így e vonatkozásban a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására nem kerülhet sor. Szintén nem áll fenn alkotmányellenes mulasztás az esélyegyenlőség biztosításáról szóló 70/A. § (3) bekezdése alapján. Az Alkotmány e rendelkezése ugyanis konkrét intézkedéseket nem határoz meg, a különböző szabályozási módok közül a jogalkotó szabad belátása szerint választhat az Alkotmány rendelkezéseit tiszteletben tartva (422/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 554, 557.). Az Alkotmánybíróság a 1067/B/1993. AB határozatában arra is rávilágított, hogy az esélyegyenlőtlenség megszüntetését vagy csökkentését célzó, megkülönböztető szabályozás lehetőségéből nem következik annak alkotmányos kényszere. A tételesen meghatározott pozitív diszkriminációra senkinek nincs alkotmányos joga, annak alkalmazása a jogalkotó szabadságába tartozik (ABH 1996, 446, 448.). E szabályból tehát nem vezethető le, hogy a jelen ügy tárgyát képező díjfizetési kötelezettség vonatkozásában a jogalkotó különféle méltányolandó körülményeket lenne köteles figyelembe venni, és ez alapján meghatározott kedvezményt vagy mentességet biztosítani. Ezért az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasította.

5. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Itv.-nek az indítvány-kiegészítésben támadott 29. § (1) bekezdését az adókról, járulékokról szóló törvények módosításáról szóló 2005. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Itv.mód.) 29. §-a úgy módosította, hogy az általános tételű eljárási illeték e bekezdésben meghatározott mértékétől csak az Itv. mellékletében lehet eltérni. Ezáltal a jogszabályváltozás megszüntette azt az indítványozó által kifogásolt megoldást, mely szerint ezt az illetéket nemcsak törvényben lehetett előírni. Erre tekintettel az indítványozó

az Itv. 29. § (1) bekezdésében a gondolatjelek közötti szövegrész megsemmisítésére irányuló indítványát visszavonta. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. Az indítvány visszavonása folytán az alkotmánybírósági eljárás lefolytatásának alapja megszűnt, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzetételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. § *d*) pontja alapján megszüntette.

Az Itv.mód 61. § (2) bekezdése – a fenti módosítással összhangban – hatályon kívül helyezte az Itv.-nek az indítványozó által támadott 100. § *e*) pontját, valamint az Áht. 10. § (3) bekezdésében szereplő „általános tételű államigazgatási eljárási illeték” szövegrészt is, azonos tartalmú rendelkezés az Itv.-ben, illetve az Áht.-ban már nem szerepel. A PMr.-et pedig a fejlesztési adókedvezmény engedélyezése iránti eljárás kezdeményezéséért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjról szóló 50/2002. (XII. 29.) PM rendelet módosításáról és az általános tételű eljárási illeték mértékéről szóló 50/2004. (XII. 29.) PM rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 25/2005. (VII. 26.) PM rendelet 2. § (2) bekezdése helyezte hatályon kívül. Az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányosságát csak bírói kezdeményezés, illetve alkotmányjogi panasz alapján vizsgálja. Mivel az indítvány nem tartozik ebbe a körbe, s a hatályon kívül helyezéssel az indítvány tárgyalanná vált, az Alkotmánybíróság az Itv. 100. § *e*) pontja, az Áht. 10. § (3) bekezdésében az „általános tételű államigazgatási eljárási illeték” szövegrész és a PMr. vonatkozásában az eljárást az Ügyrend 31. § *a*) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró   *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró   *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró   *Dr. Lenkovich Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró   *Dr. Trócsányi László* s. k.,
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

780/B/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 29. § (2) bekezdés *f*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 29. § (1) bekezdés *a*) pontja módosítására irányuló kérelmet visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (a továbbiakban: Tv.) 29. § (2) bekezdés *f*) pontja megsemmisítése és az (1) bekezdés *a*) pontjának módosítása iránt fordult az Alkotmánybírósághoz. Kérelme arra irányul, hogy ne csak a nyomozási tevékenységet végző ügyészség tartozzon a Tv. szerinti hatóság-fogalom alá, így az országgyűlési biztos által vizsgálható szervezetek közé, hanem az ügyészségi szervezetet általában vizsgálhassa a biztos. Megítélése szerint az ügyészség működésének megfelelő ellenőrzését nem biztosítja kellőképpen, hogy „tevékenységével, munkájával kapcsolatosan ellenőrzési joga korlátozott mértékben csak az Országgyűlésnek van, amely abban nyilvánul meg, hogy a Legfőbb ügyész az Országgyűlésnek az ügyészség működéséről beszámol, továbbá interpellálható meghatározott körben.” Hivatkozik a 42/1998. (X. 2.) AB végzésre is, ami alapján kifejti, hogy nem alkotmányos a vizsgálatok engedélyezésének olyan módja, amely a hatalmat gyakorlók aktuális megállapodásán nyugszik. Mindezek az Alkotmány 64. §-ában biztosított panaszjogot sértik az indítványozó álláspontja szerint, ezért kéri a támadott jogszabály megsemmisítését, valamint olyan tartalmú módosítását, amely alapján az ügyészség is a Tv. hatóság-fogalma alá tartozna.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett – érdemi vizsgálatba bevont – rendelkezései:

„64. § A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van arra, hogy egyedül vagy másokkal együttesen írásban ké-

relmet vagy panaszt terjesszen az illetékes állami szerv elé.”

2. A Tv. vizsgált rendelkezései:

„29. § (1) E törvény alkalmazásában – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – hatóság:

a) a közigazgatási feladatot ellátó szerv;

...

f) a nyomozó hatóság, ideértve az ügyészségi nyomozást végző ügyészségi szervet is;”

(2) E törvény alkalmazásában nem minősül hatóságnak:

...

f) az ügyészség, kivéve az ügyészségi nyomozást végző ügyészségi szervet.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó érvelése szerint az Alkotmány 64. §-a alapján indokolt volna az ügyészséget az országgyűlési biztos tevékenységének szervi hatálya alá vonni, mert csak ez biztosítaná kellőképpen, hogy az ügyészség a hozzá beérkezett panaszokat megfelelően elbírálja.

Az Alkotmánybíróság több alkalommal vizsgálta az Alkotmány 64. §-ának tartalmát. „Az Alkotmány 64. §-a a petíciós jogot szabályozza. Ennek alapján az illetékes állami szerveknek a külön jogszabályok által megállapított egyik alapvető funkciója a kérelem vagy panasz elbírálása és orvoslása (987/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 527, 528–530.). Több más határozatban viszont az érdemi összefüggés hiányát állapította meg az Alkotmánybíróság az indítványozók által felvetett probléma és az Alkotmány 64. §-a között [lásd: 52/1996. (XI. 14.) AB határozat, ABH 1996, 159, 163.; 987/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 527.; 942/B/1997. AB határozat, ABH 2001, 943, 944.; 799/E/1998. AB határozat, ABH 2001, 1011, 1015–1016.; 1515/B/1996. AB határozat, ABH 2002, 797, 804.].

2. A Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény (a továbbiakban: Ütv.) kifejezetten rendelkezik arról, hogy az „ügyész köteles a hozzá beérkezett panaszokat (kérelmeket) késelem nélkül megvizsgálni vagy megvizsgáltatni, törvénysértés esetén a szükséges intézkedéseket megtenni, és a panasz (kérelem) elintézéséről a panaszost (kérelmezőt) értesíteni”. [Ütv. 25. § (1) bekezdés]. Az Ütv. 25. § (2) bekezdése pedig szigorúan korlátozza azt a lehetőséget, amikor az ügyész a hozzá benyújtott panasz megvizsgálását mellőzheti.

Az Alkotmány 64. §-ából nem következik olyan alkotmányos jog, hogy e panasz megvizsgálásának körülményeit az országgyűlési biztosnak kellene ellenőriznie, minthogy „[a]z Alkotmány 64. §-ában foglalt petíciós jogból nem vezethetők le sem az egyes állami szervek előtt folyó eljárásokban résztvevők konkrét jogosultságai és kötelezettségei, sem az, hogy ezeket az eljárásokat min-

den kérelemre automatikusan meg kellene indítani.” (1211/B/1996. AB határozat, ABH 2002, 768, 772.) Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának az ügyészség ellenőrzésével kapcsolatos jogosítványai az indítványozó érvei alapján nem állnak értékelhető alkotmányossági összefüggésben az Alkotmány 64. §-ával. Emiatt a Tv. 29. § (2) bekezdés f) pontjának megsemmisítésére irányuló indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.

3. Az Alkotmánybíróság hatásköreit az Alkotmánybíró-ságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § a)–h) pontjai sorolják fel, amely felsorolásban valamely jogszabály módosítása nem szerepel. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009, január, 3.) 29. § b) alapján az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra nincs hatásköre. Mindezek alapján az indítványozónak a Tv. 29. § (1) bekezdés a) pontjának módosítására irányuló indítványát visszautasította.

Budapest, 2010. február 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bragyova András s. k.,   *Dr. Balogh Elemér s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

795/D/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 38. § (1) bekezdésével

összefüggésben benyújtott, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 1. §-a, 38. § (1) bekezdése és V. fejezete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a gyermekgondozási segély melletti jövedelempótlék kifizetésének rendjéről szóló 152/2003. (IX. 23.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó számos beadványában, az indítvány benyújtására okot adó konkrét ügy részletes ismertetése mellett alkotmányjogi panasszal élt a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság K.27.090/2005/4. sz. jogerős ítéletével szemben.

1.1. Az indítványozó álláspontja szerint a gyermekgondozási segély melletti jövedelempótlék kifizetésének rendjéről szóló 152/2003. (IX. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (1) bekezdése ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével. Az indítványozó szerint az R. visszaható hatályú rendelkezést tartalmaz, mivel megalkotását megelőző időre, 2000. január 1. és 2002. március 7. közötti időszakra szabályozza a jövedelempótlék kifizetésének rendjét. A visszaható hatályú jogalkotás pedig sérti az Alkotmány jogállamiságot rögzítő rendelkezését.

1.2. Az indítványozó kérte az Alkotmánybíróságtól a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.) 38. § (1) bekezdésének megsemmisítését és konkrét ügyben történő alkalmazhatóságának kizárását. Egyfelől az indítványozó hivatkozott arra, hogy a Cst. elévülési szabályainak „élő jogalkalmazása” szerzett jogokat szűkít, mivel a bírói gyakorlat a Cst. 38. § (1) bekezdésében rögzített hároméves elévülési időt a jövedelempótlékre is alkalmazza. Az indítványozó előadta, hogy az ő esetében a terhesség a Cst. hatályba lépését megelőző időszakra esett, amikor a családi pótlékról és a családok támogatásáról 1990. évi XXV. törvény (a továbbiakban: Cspt.) 8. § (1) bekezdése ötéves elévülési időről rendelkezett. Álláspontja szerint az a körülmény, hogy ügyében a szigorúbb elévülési időt alkalmazták, sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését. Az indítványozó – az okozati összefüggés érdemi megjelölése nélkül – hivatkozott arra is, hogy a Cst. 38. § (1) bekezdése az Alkotmány 70/K. §-át is sérti.

Az indítványozó szerint sérti a jogállamiságot az is, hogy a Cst. 38. § (1) bekezdése szerint a „jogsabálysértés megállapításától visszafelé számított három éven belül járó összeget” kell kifizetni, ha az igényt jogsabálysértően elutasították. Álláspontja szerint nem a jogsabálysértés megállapításának, hanem felfedezésének van relevanciája; hosszú eljárás esetén csökkenhet az érvényesíthető időszak, vagy az igényérvényesítés teljesen ellehetetlenülhet.

1.3. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó kérte a Cst. 1. §-a, valamint V. fejezete megsemmisítését is, azonban nem jelölte meg, hogy e törvényi szabályok az Alkotmány mely rendelkezéseit és mennyiben sértik.

Az indítványozó továbbá felsorolásszerűen hivatkozott az Alkotmány számos szakaszára, amelyek álláspontja szerint a konkrét ügye elbírálása során sérültek.

2. Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is kérte az Alkotmánybíróságtól. Egyfelől az indítványozó szerint sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében rögzített jogállamiságot, hogy a Cst. nem ír elő kamatfizetési kötelezettséget az ellátás késedelmes kifizetése esetére. Másfelől az indítványozó tartalmilag azoknak a garanciális szabályoknak a teljes hiányát állítja, amelyek biztosítják a Cspt.-ben rögzített ötéves elévülési idő alkalmazását azok számára, akik terhessége a Cst. hatályba lépését megelőzően következett be. Álláspontja szerint az elévülési idő csökkentésével a jogalkotó szerzett jogot vont meg, amely szintén sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését.

II.

1. Az Alkotmány hivatkozott rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(...)

70/K. § Az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények, továbbá a köteleességek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntések elleni kifogások bíróság előtt érvényesíthetők.”

2. A Cst. vonatkozó, indítvány benyújtásakor hatályos rendelkezései:

„1. § E törvény célja, hogy a családok szociális biztonságának elősegítése, a gyermeknevelés anyagi terheinek csökkentése érdekében meghatározza az állam által nyújtandó családtámogatási ellátások rendszerét, formáit, az ellátások jogosultsági feltételeit, valamint az ellátások megállapításával és folyósításával kapcsolatos legfontosabb hatásköri és eljárási szabályokat.

(...)

38. § (1) Ha az igény elbírálása után megállapítást nyer, hogy az igényt jogsabálysértő módon elutasították, vagy alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, illetőleg

folyósítottak, úgy a jogszabálysértés megállapításától visszafelé számított három éven belül járó összeget ki kell fizetni.”

3. A Cst. hatályos 38. § (1) bekezdése értelmében:

„Ha a kérelem elbírálása után megállapítást nyer, hogy a kérelmet jogszabálysértő módon elutasították, vagy alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, illetőleg folyósítottak, úgy a jogszabálysértés megállapításától visszafelé számított három éven belül járó összeget ki kell fizetni.”

4. Az R. vonatkozó, indítvány benyújtásakor hatályos szabálya szerint:

„1. § (1) Aki a 2000. január 1-je és 2002. március 7-e közötti időszakban gyermekgondozási segélyben (a továbbiakban: gyes) részesült, a gyes tényleges folyósításának időtartamára a 26/1979. (VII. 21.) MT rendelet 20. §-ában meghatározott jövedelempótlékra jogosult, amennyiben részére jövedelempótlék-folyósítás még nem történt.”

III.

Az indítvány részben megalapozatlan, részben érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott az „élő jog” problémájával. Az 57/1991. (IX. 8.) AB határozat megállapította: „[a]mennyiben a bírói gyakorlat és az általánosan elfogadott jogértelmezés a normaszöveget – a lehetséges több értelme közül – egységesen csak egy bizonyos, meghatározott értelemben alkalmazza, az Alkotmánybíróságnak a normaszöveget ezzel az értelemmel és tartalommal kell az alkotmányosság szempontjából vizsgálnia. Ha ugyanis ez – a gyakorlatban érvényesülő normatartalom – megállapítható, az alkotmányossági vizsgálatnak abból a tényből kell kiindulnia, hogy a jogszabály tartalma és értelme az, amit annak az állandó és egységes jogalkalmazási gyakorlat tulajdonít. (...) Mind ebből következik, hogy az Alkotmánybíróságnak nem a normaszöveget önmagában, hanem az érvényesülő, a hatályosuló és megvalósuló normát, azaz az »élő jogot« kell az Alkotmány rendelkezéseinek tartalmával és az Alkotmány elveivel összevetnie” [ABH 1991, 272, 276–277.].

Az „élő jog” vizsgálata azonban nem jelenti azt, hogy az Alkotmánybíróság felülvizsgálhatná a jogalkalmazás törvényességét. A tényállás és a jogszabály egymásra vonatkoztatása, ezzel kapcsolatban a jogszabály értelmezése a bíróságok hatáskörébe tartozik. Emiatt az Alkotmánybíróság vizsgálatát az indítvány azon részeire korlátozta, amelyek jogszabály Alkotmányba ütközését, illetve mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megvalósulását állítják.

2. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése mi-

att alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az alkotmányjogi panasz egyedi jogalkalmazói aktus ellen irányuló jogorvoslat, amely alkotmányos alapjog sérelme esetén vehető igénybe [65/1992. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1992, 289, 291.].

Jelen esetben az indítványozó alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy a Cst. és az R. vonatkozó szabályai az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütköznek. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján azonban a jogállamiság követelményéhez általában nem fűződik olyan alkotmányos alapjog, amelyre alkotmányjogi panaszt lehetne alapítani (712/D/2004. AB végzés, ABH 2007, 2708, 2711.; 436/D/2005. AB végzés, ABH 2008, 3517, 3519.).

Alkotmányjogi panaszában az indítványozó hivatkozott az Alkotmány 70/K. §-ának sérelmére is, okozati összefüggést azonban nem jelölt meg. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése értelmében az indítványban meg kell jelölni a kérelem alapjául szolgáló okot. Nem elég az Alkotmány rendelkezésére hivatkozni, meg kell indokolni, hogy az Alkotmány rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti (472/B/2000. AB határozat, ABH 2001, 1655.).

Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § e) pontja alapján – érdemi vizsgálat nélkül – visszautasította.

3.1. Az Alkotmánybíróság – erre irányuló indítvány alapján – vizsgálta azt is, hogy mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség áll-e fenn amiatt, hogy a Cst. 38. § (1) bekezdése nem ír elő kamatfizetést az ellátás késedelmes kifizetésének esetére.

Az Abtv. 49. § (1) bekezdése szerint, ha az Alkotmánybíróság hivatalból vagy bárki indítványára azt állapítja meg, hogy a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotói kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton beavatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.]. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányos sértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha

az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138.]. „A szabályozás tartalmának hiányos voltából eredő alkotmányértő mulasztás megállapítása esetében is a mulasztás, vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán alapul” [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52, 57.].

Az Alkotmánybíróság a 722/B/2003. AB határozatban utólagos normakontroll keretében már vizsgálta a Cst. 38. § (1) bekezdését a kamatfizetés tekintetében. E határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott: „az Alkotmány rendelkezéseiből közvetlenül nem vezethető le a Cst. szerinti egyes ellátások konkrét szabályozása vagy mértéke sem. (...) Önmagában az, hogy az érdekeiben sérelmet szenvedett fél kamatokkal vagy kamatok nélkül tarthat csak igényt a jogszabálysértés megállapításától járó összegre, nem vet fel alkotmányossági kérdést: a Cst. 38. § (1) bekezdése az Alkotmánynak az indítványozó által felhívott szabályaival nem ellentétes abból az okból, hogy nem tartalmaz előírást a kamatokról” (ABH 2004, 1748, 1756–1757.).

A törvényhozónak nincs olyan, Alkotmányból eredő kötelezettsége, amely alapján kamatot kellene biztosítania annak, akinek családtámogatási kérelmét jogszabálysértően elutasították. Ebből kifolyólag nem eredményez alkotmányellenes helyzetet az sem, hogy ilyen szabályt a Cst. nem tartalmaz. Mivel pedig a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának feltétele, hogy a szabályozás hiánya Alkotmányba ütközzön, az Alkotmánybíróság az indítványt e tekintetben elutasította.

3.2. Az indítványozó szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség áll fenn amiatt is, hogy a Cst. nem tartalmaz az elévülési idő tekintetében garanciális szabályt azokra nézve, akik terhessége a Cst. hatályba lépését megelőzően, a Cspt. hosszabb elévülési időt biztosító hatálya alatt következett be.

Az Alkotmánybíróság a családtámogatási rendszerrel szemben támasztható egyes alkotmányossági követelményekről és az egyes ellátások átalakításának, megszüntetésének feltételeiről a 43/1995. (VI. 30.) AB határozatban rendelkezett. E határozat rendelkező része megállapította: „A jogbiztonság a szerzett jogok védelme érdekében megköveteli, hogy az anyasági és a gyermektámogatási rendszer keretei között a viszonylag rövid és meghatározott idejű támogatásokat: a várandóssági pótlékot, a terhességi-gyermekágyi segélyt, a gyermekgondozási segélyt (gyes), a gyermekgondozási díjat (gyed) és a gyermeknevelési támogatást (gyet) – a már megszületett és az 1995. június hó 15. napjától számított 300 napon belül megszületendő gyermek tekintetében a hatályos jogszabályokban meghatározottaknál nem kedvezőtlenebb feltételekkel és időtartamra biztosítsák.

Az anyasági és gyermektámogatási rendszerbe tartozó, hosszú időtartamra szóló támogatási forma esetében – különösen, ha abban nincs biztosítási elem – a törvényalkotó jogosult a támogatás egész jogi szabályozását a jogosultság jogalapjára és előfeltételeire is kiható módon akként megváltoztatni, hogy a változtatás azokra is kihatson, akik a támogatásra már jogot szereztek. Ilyenkor azonban az új rendszerre való áttérésnek a jogbiztonsággal összefüggő alkotmányos követelménye az érintettek számára olyan felkészülési idő biztosítása, amely szükséges a megváltozott rendelkezésekhez való alkalmazkodáshoz és a család gazdálkodásának az új feltételekhez igazodó megszervezéséhez” (ABH 1995, 188.).

A határozat alapján azonban nem következik az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből olyan követelmény, hogy a családtámogatási rendszer semmilyen tekintetben sem válhat az igénybevevő számára a terhesség idején hatályos szabályoknál hátrányosabbá. Az indítványozó által vitatott jövedelempótlék esetében nincs biztosítási elem, így ahhoz „váromány” nem fűződik, és a szabályozás módosítása nem a tulajdonvédelem [Alkotmány 13. § (1) bekezdés] szabályai, hanem a szerzett jog alapján ítélt meg.

A szerzett jogok védelme a jogállamban szabályként érvényesül, de nem abszolút érvényű, kivételt nem tűrő szabály. A kivételek elbírálása azonban csak esetenként lehetséges. Azt, hogy a kivételes beavatkozás feltételei fennállanak-e, végső fórumként az Alkotmánybíróságnak kell eldöntenie [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 154.]. Az elévülés nem érinti a támogatás jogalapját, előfeltételeit, összegszerűségét, csupán az igény érvényesíthetőségét határozza meg. Az igény érvényesítésének feltételeit a jogalkotó szabadon módosíthatja; a szerzett jogok védelméből következően ennek alkotmányi korlátja a megfelelő felkészülési idő biztosítása.

Az a körülmény tehát, hogy a Cst. 38. § (1) bekezdése a Cspt. 8. § (1) bekezdésénél rövidebb elévülési időt határoz meg, nem vet fel alkotmányossági kérdést; a szerzett jogok védelméből nem következik az elévülési idő módosításának a teljes tilalma, ha az igény érvényesíthetőségét az új szabályozás is ténylegesen biztosítja.

Mindemellett a Cst. 50. § (3) és (4) bekezdései tartalmaznak átmeneti rendelkezéseket azokra nézve, akik valamilyen támogatási forma iránti igényüket a Cst. hatályba lépését megelőzően, a Cspt. szabályai szerint nyújtották be; továbbá azokra nézve, akik a Cspt. szabályai alapján részesültek ellátásban. Rájuk nézve a Cst. nem módosította a támogatás igénybevételenek szabályait.

Erre tekintettel elutasította az Alkotmánybíróság azt a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt, amely szerint alkotmányellenes helyzet állt elő annak következtében, hogy a Cst. 38. § (1) bekezdésében rögzített hároméves elévülési határidőt a jövedelempótlék folyósításánál azokra is alkalmazni kell, akik terhessége a Cspt. hatálya alatt következett be.

zett be. A Cst. 38. § (1) bekezdésében rögzített elévülési szabály egyéb kérdéseit az Alkotmánybíróság – megfelelő indítvány hiányában – nem vizsgálta érdemben.

Budapest, 2010. február 9.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró,   *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró,   *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró,   *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró,   *Dr. Trócsányi László* s. k.,
alkotmánybíró

905/B/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló indítvány alapján meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság 2004. évi költségvetéséről és az államháztartás hároméves kereteiről szóló 2003. évi CXVI. törvény 3. számú melléklet „20. Iskolai oktatás” cím *ec*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a Magyar Köztársaság 2004. évi költségvetéséről és az államháztartás hároméves kereteiről szóló 2003. évi CXVI. törvény (a továbbiakban: Tv.) 3. számú melléklet „20. Iskolai oktatás” *ec*) pontja alkotmányellenességének vizsgálatára és megsemmisítésére nyújtott be kérelmet. A vizsgálni kért rendelkezés az iskolai szakképzés (szakmai gyakorlati képzés) támogatási feltételeit határozta meg. Az indítványozó – egy szakképző Kht. nevében – előadta, hogy az általa fenntartott üzleti szakközépiskola az el-

látott feladatok alapján normatív állami támogatásban részesült. A szakközépiskola a 2003/2004-es tanévben úgy indított meg egy, az Országos Képzési Jegyzékben (a továbbiakban: OKJ) szereplő két éves szakképzést, hogy a szabályok szerint az állami hozzájárulás 100%-ára számíthatott. A Tv. vizsgálni kért szabálya a feltételeket akként változtatta meg a 2004/2005-ös tanévre vonatkozóan, hogy a második évfolyamra csak az állami hozzájárulás 60%-át lehetett igényelni. Az indítványozó kifejtette, hogy a szabályok változása ugyan az OKJ-s szakképzések első évfolyamára 140%-os állami hozzájárulás igénylését tette lehetővé, viszont a már megindult képzések feltételei a felsőbb évfolyamra kedvezőtlenül változtak meg. Az indítványozó úgy vélte, hogy a második évfolyamra meghatározott 60%-os előírás az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság elvét sérti, mert nem maradt kellő idő a jogszabályváltozás alkalmazására való felkészülésre, az a véleménye továbbá, hogy a szabályozás „visszamenőleg szankcionál egy magatartást”.

II.

1. Az Alkotmány vonatkozó szabálya szerint:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

2. A Tv. jelen ügyben érintett rendelkezései értelmében:
„20. Iskolai oktatás

e) Iskolai szakképzés (szakmai gyakorlati képzés)

Fajlagos összeg: 106 000 forint/tanuló

A hozzájárulást a helyi önkormányzat veheti igénybe az általa fenntartott szakközépiskolában, szakiskolában (speciális szakiskolában, készségfejlesztő szakiskolában) a Kt. és a szakképzési törvény rendelkezéseinek megfelelően szervezett szakképzésben, szakmai gyakorlati képzésben részt vevő tanulók után, az első és a második szakképzési megszerzésére történő felkészítéskor a következők szerint:

(...)

eb) Először a 2004/2005. tanévtől (a költségvetési év utolsó négy hónapjára) a hozzájárulás 140%-át igényelheti a helyi önkormányzat, az első szakképzési évfolyamon szervezett szakmai gyakorlati képzésben részt vevő tanulók után, ha az OKJ-ben meghatározott képzési idő az adott szakképzés esetén az egy évfolyamot meghaladja.

ec) Először a 2004/2005. tanévtől (a költségvetési év utolsó négy hónapjára) a hozzájárulás 60%-át igényelheti a helyi önkormányzat azon szakmai képzések esetében, amikor az OKJ-ben meghatározott évfolyamok száma legalább kettő és fél, a kettő és fél éves képzések esetében az utolsó félévben. A további szakképzések esetén a záró szakképzési évfolyamon szervezett szakmai gyakorlati képzésben részt vevő tanulók után, valamint, ha az OKJ-ben meghatározott évfolyamok száma meghaladja az egy évfolyamot és nem éri el a két évfolyamot, az első szakképzési évfolyamot követő szakképzési évfolyamon gyakorlati képzésben részt vevő tanulók után. (...)

3. A korábbi évre a Magyar Köztársaság 2003-as költségvetéséről szóló 2002. évi LXII. törvény 3. számú melléklet 20. Iskolai képzés cím e) pontja a következőképp rendelkezett:

„20. Iskolai oktatás

e) Iskolai szakképzés (szakmai gyakorlati képzés)

Fajlagos összeg: 102 000 forint/tanuló

A hozzájárulást a helyi önkormányzat veheti igénybe az általa fenntartott szakközépiskolában, szakiskolában (speciális szakiskolában, készségfejlesztő szakiskolában) a Kt. és a szakképzési törvény rendelkezéseinek megfelelően, a szakképzési évfolyamokon szervezett szakmai gyakorlati képzésben részt vevő tanulók után, az első és a második szakképesítés megszerzésére történő felkészítéskor.

A hozzájárulás feltétele, hogy a gyakorlati oktatást a 45/1999. (XII. 13.) OM rendelet 13. §-a szerint, a gyakorlati képzés tantervében meghatározott feltételekkel rendelkező iskolai tanműhelyben, tangazdaságban, tanboltban, tankórteremben, tankertben, tanudvarban, tankonyhában, laboratóriumban, tanirodában, demonstrációs teremben, gyakorló és szaktanteremben szervezzék meg.”

III.

Az indítvány az alábbiak szerint nem megalapozott.

1. Az indítványozó a 2003/2004-es tanévre fennálló, illetve a 2004/2005-ös tanévre előírt feltételek eltérő volta miatt állította a jogbiztonság sérelmét. Elsőként az állapítható meg, hogy a szabályozás a 2004/2005-ös tanévre vonatkozóan valóban megváltozott. Míg a 2003/2004-es tanévet illetően a törvényi szabályozás az iskolai gyakorlati szakképzésre vonatkozó hozzájárulást nem bontotta évfolyamokra, addig a Tv. vizsgált rendelkezési évfolyamok szerint differenciálnak: egy évet meghaladó képzés esetén az első évfolyamon szervezett szakmai gyakorlati képzésben részt vevő tanuló után a hozzájárulás 140%-át lehet igényelni a költségvetési év utolsó négy hónapjára, míg a Tv. vizsgálni kért szabálya szerint a hozzájárulás 60%-át (az ott meghatározott további szakképzési évfolyamokon).

Ugyanakkor a 2003/2004-es és a 2004/2005-ös tanévre vonatkozó szabályok összevetése alapján az is megállapítható, hogy a szabályok összességében nem lettek kedvezőtlenebbek sem százalékosan, sem fajlagosan. Az első évfolyamra vonatkozó 140% és a második évfolyamra irányadó 60 % kiegyenlíti egymást; a 2003/2004-es tanévre irányadó fajlagos összeg 102 000 forint/tanuló, míg a vizsgált 2004/2005-ös évfolyam esetén ez az összeg 106 000 forint/tanuló. Tehát az indítványozó által vélt, a visszamenőlegesen kedvezőtlenebb helyzetet előidéző – s ezáltal az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sértő – szabályozás nem mutatható ki. A változás tényét illetően pedig az Alkotmánybíróság már több határozatában kimondta: önmagában az, hogy az állampolgárok másként cselekedtek volna, ha előre láthatták volna a jogszabály módosítását, nem ad módot a jogbiztonság címén az alkotmányellenesség megállapítására. A visszaható hatályú jogalkotás tilalmának ilyen kiterjesztő

értelmezése alkotmányjogilag indokolhatatlan. [55/1994. (XI. 10.) AB határozatot, ABH 1994, 296, 305.; 436/E/2000. AB határozat, ABH 2002, 1156, 1161.; 57/2003. (XI. 21.) AB határozat, ABH 2003, 871, 889.; 342/B/2004. AB határozat, ABH 2008, 2099, 2107.]

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság elutasította a Tv. 3. számú melléklet „20. Iskolai oktatás” ec) pontja megsemmisítésére irányuló azon kérelmet, amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésnek a sérelmét valamely magatartás visszamenőleges szankcionálása miatt kezdeményezte.

2. Az Alkotmánybíróság a jogszabály alkalmazására történő kellő felkészülési idő követelményét az Alkotmány 2. § (1) bekezdésbe foglalt jogállamiság alapján alkotmányos védelemben részesíti [25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 132.]. A 28/1992. (IV. 30.) AB határozat ennek részleteire is rámutatott. E szerint „a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon

a) a jogszabály szövegének megszerzésére (...);

b) a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez (...);

c) a jogszabállyal érintett személyek és szervek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire (...) az önkéntes jogkövetés személyi és tárgyi feltételeiről való gondoskodáshoz.” (ABH 1992, 156-159.)

A Tv. vizsgálni kért szabálya ezt a követelményrendszert sem sérti. A Tv.-t 2003. december 22-én hirdették ki, 2004. január 1-jén lépett hatályba, a vizsgálat alá vont 3. számú melléklet 20. ec) pontjaiba foglalt szövegrész szerint „Először a 2004/2005. tanévtől (a költségvetési év utolsó négy hónapjára)” azaz szeptembertől került alkalmazásra. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmét e tekintetben sem állapította meg.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Tv. 3. számú melléklet „20. Iskolai oktatás” cím ec) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2010. február 8.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró   Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., előadó alkotmánybíró   Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró   Dr. Lenkovich Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., alkotmánybíró   Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

1131/B/2005. AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 11. § (2) bekezdése, 32. § (1) bekezdése, valamint 73. § (10) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az egyes tudománysszakok autonómiájával összefüggésben benyújtott, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény 87/C. § (1) és (2) bekezdései, valamint 87/E. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s**I.**

1. Az indítványozó a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: Fot.) hatályba lépését megelőzően benyújtott indítványában támadta a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: régi Fot.) több rendelkezését.

1.1. Az indítványozó szerint sérti a felsőoktatási intézmény Alkotmány 70/G. §-ából levezetett autonómiáját, hogy a miniszter rendeletben szabályozhatja a képzési követelményeket. Álláspontja szerint ezt a tárgykört – a művelődéshez való alapjog érintettsége miatt – csak törvényben lehetett volna szabályozni.

Hasonlóan a tudomány szabadságába ütközőnek tartja az indítványozó, hogy a Kormány jogosult meghatározni, mely tudományterületeken vezethető be a többszintű képzés, és hogy hol maradhat a képzés egysége.

Erre tekintettel az indítványozó kérte a régi Fot. 74. § (1) bekezdés *x*) pontjának, valamint 87/A. § (1) és (2) bekezdésének a megsemmisítését.

1.2. Az indítványozó szerint a régi Fot. 87/C. § (1) és (2) bekezdései közti ellentmondás sérti az Alkotmány 70/F. §-ában rögzített, művelődéshez való jogot. Amíg ugyanis az (1) bekezdés felsőoktatási képzésre jogosítja az érettségizetteket, addig a (2) bekezdés lehetővé teszi felvé-

teli köztársaságok alkalmazását, amely alapján akkor sem vehet részt minden érettségizett a felsőoktatásban, ha elvben fel lehetne venni.

1.3. Az indítványozó kérte továbbá a régi Fot. 87/E. § (4) bekezdése alkotmányellenességének a megállapítását és megsemmisítését. Az indítvány tartalma alapján e rendelkezést azért tartotta alkotmányellenesnek, mert ez alapján a felsőoktatási intézmények nem kérhetnek költségtérítést az államilag finanszírozott hallgatóktól, annak ellenére, hogy nincs garancia arra nézve, hogy az államilag megállapított költségtérítés összege elegendő-e a képzés folytatására. Mindez veszélyezteti a felsőoktatási intézmény működését.

1.4. Az indítványozó alkotmányellenesnek tartotta a régi Fot. 34. § (9) bekezdését. Álláspontja szerint az Alkotmány 70/F. §-át sérti, hogy a régi Fot. támadott rendelkezése a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényt (a továbbiakban: Ket.) rendeli alkalmazni a felsőoktatási határidők és döntések vonatkozásában. A felsőoktatás szervei ugyanis nem hatósági szerepkörben járnak el, és diszkrecionális jogkörben hozott döntései csak törvényességi vizsgálatnak vethetők alá.

1.5. Végül az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kérte. Álláspontja szerint sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésből levezethető jogbiztonságot, hogy mi értendő „tudományos igazságokon”, illetve kik értendők a „tudomány művelőin”. A jogbiztonság hiánya miatt pedig nem érvényesül az az elv, amely alapján az autonóm tudománysszakot érintő döntésekben az adott tudománysszak művelői jogosultak dönteni.

2. Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően – a régi Fot. indítvánnyal támadott rendelkezéseit a Fot.-ra vonatkoztatta mindazokban az esetekben, amelyekben a Fot. tartalmilag azonos szabályozást és hasonló jogi környezetet vezetett be. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a régi Fot. 74. § (1) bekezdés *x*) pontja, illetve 87/A. § (1) és (2) bekezdése helyett a Fot. 11. § (2) bekezdését, illetve 32. § (1) bekezdését vonta alkotmányossági vizsgálat alá, a régi Fot. 34. § (9) bekezdését támadó indítványt pedig a Fot. 73. § (10) bekezdésére vonatkoztatta.

II.

1. Az Alkotmány hivatkozott rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(...)

70/F. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot.

(2) A Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg.

70/G. § (1) A Magyar Köztársaság tiszteletben tartja és támogatja a tudományos és művészeti élet szabadságát, a tanszabadságot és a tanítás szabadságát.

(2) Tudományos igazságok kérdésében dönteni, kutatók tudományos értékét megállapítani kizárólag a tudomány művelői jogosultak.”

2. A régi Fot. vonatkozó, az indítvány benyújtásakor hatályos rendelkezései:

„34. § (...)

(9) A tényállás tisztázására, a határidőkre, a határidők számítására, az igazolásra, a döntés alakjára és tartalmára, közlésére, a döntés kérelemre vagy hivatalból történő kijavítására, kicserélésére, kiegészítésére, a döntés felülbírálati kérelemre vagy hivatalból történő módosítására vagy visszavonására a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

(...)

72. § A Kormány a felsőoktatással kapcsolatos feladatai körében (...)

u) szabályozza, hogy a felsőoktatási felvételi kérelmek rangsorolásánál a középiskolai tanulmányi versenyeken vagy más tudományos célú versenyen elért eredményeket, illetve a kiemelkedő sporteredményeket milyen módon és milyen feltételek mellett lehet figyelembe venni, továbbá, hogy mely esetben lehet szakmai alkalmassági, illetve gyakorlati vizsgát tartani, továbbá mely esetben lehet megkövetelni az egészségügyi, illetve a pályaalkalmassági vizsgálaton való részvételt.

(...)

74. § (1) Az oktatási miniszter a felsőoktatással kapcsolatos állami feladatai körében (...)

x) szabályozza a 87/A. § (1) bekezdésében meghatározott alapképzés és mesterképzés képzési és kimeneti követelményeit.

(...)

87/A. § (1) A felsőoktatás egymásra épülő, felsőfokú végzettségi szintet biztosító képzési ciklusai:

- a) az alapképzés,
- b) a mesterképzés,
- c) a doktori képzés.

(2) Az alap- és mesterképzést egymásra épülő ciklusokban, osztott képzésként, illetve jogszabályban meghatározott esetben egységes, osztatlan képzésként lehet megszervezni. A ciklusokra bontott, osztott és az egységes, osztatlan képzések szerkezetét a Kormány határozza meg.

(...)

87/C. § (1) Alapképzésre történő felvétel feltétele az érettségi vizsga sikeres teljesítése.

(2) Alapképzésre történő jelentkezéshez az adott képzési területen képzést folytató felsőoktatási intézmények közösen határozzák meg, hogy mely vizsgatantárgyakból szükséges az emeltszintű érettségi vizsga letétele. A felsőoktatási intézmény határozza meg, hogy milyen érettségi vizsga-eredményre és milyen középiskolai tanulmányi eredmény elérésére van szükség a felvételi kérelem teljesítéséhez. (...)

(4) A felsőoktatási intézmény a tanulmányokhoz szükséges különleges képesség vagy a megszerezhető szakképzettséggel betölthető munkakör sajátosságai miatt szakmai alkalmassági, illetőleg gyakorlati vizsgát jogosult tartani, amennyiben e képességekről az érettségi vizsga keretében nem vagy nem megfelelő módon lehet meggyőződni. Ha a felsőoktatási intézmény gyakorlati vizsgát tart, akkor a felvételi jelentkezéseket a vizsga figyelembevételével rangsorolja.

(...)

87/E. § (...)

(4) A hallgató részére biztosítani kell, hogy tanulmányai során az oklevél megszerzéséhez előírt összes kredit legalább öt százalékáig szabadon választható tárgyakat vehessen fel, továbbá az összes kreditet legalább húsz százalékkal meghaladó kreditértékű tantárgy közül választhasson. Államilag finanszírozott képzésben biztosítani kell, hogy a hallgató egyéni tanulmányi rendjében – költségtérítés fizetése nélkül – az összes előírt kreditet tíz százalékkal meghaladó kreditértékű tárgyat vehessen fel.”

3. A Fot. elbíráláskor hatályos, indítvánnyal érintett rendelkezései:

„11. § (...)

(2) Az alap- és mesterképzést egymásra épülő ciklusokban, osztott képzésként, illetve jogszabályban meghatározott esetben egységes, osztatlan képzésként lehet megszervezni. A ciklusokra bontott, osztott és az egységes, osztatlan képzések szerkezetét a Kormány határozza meg.

(...)

32. § (1) A felsőoktatási intézményben a képzés képzési program alapján folyik. A képzési program a szenátus általi elfogadással válik érvényessé. A képzési program részeként a tantervet alap- és mesterképzésben a miniszter által kiadott képzési és kimeneti követelmények alapján, szakirányú továbbképzésben szabadon készíti el a felsőoktatási intézmény.

(...)

41. § (1) A felsőfokú szakképzésre történő felvétel feltétele – a (2)–(4) bekezdésben meghatározott kivétellel – az érettségi vizsga sikeres teljesítése.

(2) Felsőfokú szakképzésre történő jelentkezéshez a felsőoktatási intézmény határozza meg, hogy a felvételi kérelem elfogadásához milyen érettségivizsga-eredmény és milyen középiskolai tanulmányi eredmény elérésére van szükség. A felsőfokú szakképzésre történő jelentkezés szakképesítés meglétéhez is köthető.

(...)

58. § (...)

(4) A hallgató részére biztosítani kell, hogy tanulmányai során az oklevél megszerzéséhez előírt összes kredit legalább öt százalékaig szabadon választható tárgyakat vehessen fel, továbbá az összes kreditet legalább húsz százalékkal meghaladó kreditértékű tantárgy közül választhasson. Államilag támogatott képzésben biztosítani kell, hogy a hallgató egyéni tanulmányi rendjében – költségtérítés fizetése nélkül – az összes előírt kreditet tíz százalékkal meghaladó kreditértékű tárgyat vehessen fel.

(...)

73. § (...)

(10) A tényállás tisztázására, a határidők számítására, az igazolásra, a határozat alakjára, tartalmára és közlésére, a döntés kérelemre vagy hivatalból történő kijavítására, kicserélésére, kiegészítésére, módosítására vagy visszavonására a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként a Fot. azon rendelkezéseit vizsgálta, amelyek felhatalmazást adnak a Kormánynak, illetve a miniszternek rendeletalkotásra a képzés rendszerével összefüggésben.

Az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerint az alapvető jogokra vonatkozó szabályokat törvényben kell megállapítani. A 64/1991. (XII. 17.) AB határozat értelmében valamely alapjog tartalmának meghatározása és lényeges garanciáinak megállapítása csakis törvényben történhet, törvény kell továbbá az alapjog közvetlen és jelentős korlátozásához. Mindazonáltal nem mindenfajta összefüggés az alapjogokkal követeli meg a törvényi szintű szabályozást. Közvetett és távoli összefüggés esetében elegendő a rendeleti szint is (ABH 1991, 297, 300.). Erre tekintettel az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy a képzési szintek meghatározása, illetve a képzési program szabályozása mennyire mutat szoros kapcsolatot az Alkotmány 70/F. és 70/G. §-aiban rögzített alapjogokkal.

1.1. A Fot. indítványozó által támadott 11. § (2) bekezdése (valamint ennek alapján a Fot. 153. § (1) bekezdésének 2. pontja) a Kormányt hatalmazza fel az osztott, illetve osztatlan képzés szerkezetének a meghatározására. E jogkörét azonban a Kormány – a Fot. 153. § (3) bekezdésének a) pontja alapján – csak a Magyar Rektori Konferencia egyetértésével gyakorolhatja. Ennek megfelelően a felsőoktatási alap- és mesterképzésről, valamint a szakindítás eljárási rendjéről szóló 289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet 2. számú melléklete rendelkezik arról, hogy mely szakokon van egységes (osztatlan) képzés.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte a felsőoktatási autonómia fogalmát. Legutóbbi döntésében

rámutatott, hogy a felsőoktatási intézmények végrehajtó hatalomtól való függetlensége „önmagában nem zárja ki a Kormány jogalkotási jogosultságát”; az autonómiából „nem vonható le olyan következtetés, hogy az egyetemek, főiskolák jogszabályi kötöttségek nélkül dönthetnek el, hogy milyen képzéseket indítanak, és azokra kiket vesznek fel”. „Az oktatáspolitikai meghatározása ugyanis – az Alkotmány 35. § (1) bekezdésének f) pontjára is figyelemmel – a Kormány feladata. Ennek ellátása során a Kormánynak számos körülményt kell mérlegelnie, amelynél az Alkotmánybíróság vizsgálata csak arra terjedhet ki, a kialakított szabályozás megfelel-e az Alkotmány rendelkezéseinek.” [62/2009. (VI. 16.) AB határozat, ABK 2009. június, 696, 702–703.].

Az 51/2004. (XII. 8.) AB határozat már vizsgálta azt a kérdést, hogy a Kormány hatáskörébe utalható-e a többciklusú képzés bevezetésének és a képzés feltételeinek a szabályozása. E határozatában az Alkotmánybíróság azért állapított meg alkotmányellenességet, mert a Kormány a régi Fot.-ban rögzítettektől teljesen eltérő képzési szerkezet meghatározására kapott felhatalmazást (ABH 2004, 679.). Jelen esetben a szabályozási környezet alapjaiban eltér a korábban vizsgálttól. A többszintű képzés alapvető szabályairól nem kormányrendelet, hanem a Fot. rendelkezik, a Kormány csak a Fot. keretein belül, annak rendelkezéseivel, elveivel összhangba hozható részletszabályok megalkotására kapott felhatalmazást.

Nem áll ellentétben az Alkotmány 70/G. §-ával, ha a Kormány a tudományos szabadságot nem érintve, a Fot. keretei között, annak felhatalmazására szabályozza a felsőoktatási képzés szerkezetét; különösen, ha a Kormány e döntését csak a felsőoktatási autonómia alanyainak bevonásával hozhatja meg. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Fot. 11. § (2) bekezdését támadó indítványt elutasította.

1.2. Az indítványozó alkotmányellenesnek tartotta, hogy a képzési program kialakítása során a miniszteri rendeletben szabályozott képzési és kimeneti követelményeket kell figyelembe venni. E követelményeket a Fot. 153. § (4) bekezdésének b) pontja értelmében a Magyar Rektori Konferencia egyetértésével állapíthatja meg a miniszter.

Az Alkotmány 70/G. §-ából következően a tudományos igazságok kérdésében csak a tudomány művelői jogosultak dönteni. Nem jelenti azonban ennek az alapjognak a korlátozását azoknak az általános, illetve szakspecifikus jellemzőknek a meghatározása, amelyeknek ismerete az adott alap- vagy mesterképzést elvégző hallgatótól elvárható. Ezek az általános keretek önmagukban nem állapítanak meg „tudományos igazságokat”, a keretek kitöltése pedig a felsőoktatási intézmény feladata. Mivel pedig a képzési és kimeneti követelmények általános jellegű meghatározása nem érint tudományos igazságokat, annak rendeletben való szabályozása sem veti fel az Alkotmány 70/G. §-ának a sérelmét. A tudományos szabadság érintetlenül hagyása mellett a jogalkotónak az oktatáspolitikai körébe tartozó döntése az, amellyel általános jelleggel

megköveteli a képzés színvonalát mind az állami, mind a nem állami intézmények esetében.

Ennek alapján az Alkotmánybíróság a Fot. 32. § (1) bekezdésének megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

2. Az indítványozó a régi Fot. 87/C. § (1) és (2) bekezdéseit azért kérte megsemmisíteni, mert egymásnak ellentmondó rendelkezéseket tartalmaznak. Amíg ugyanis az (1) bekezdés általánosságban feljogosítja a felsőoktatási képzésre az érettségizetteket, addig a (2) bekezdés lehetővé teszi felvételi kööttségek alkalmazását.

A Fot. 41. § (1) és (2) bekezdései tartalmilag átvették a régi Fot. e rendelkezéseit, de a Fot. 41. § (1) bekezdése [a régi Fot. 87/C. § (1) bekezdésétől eltérően] már kifejezetten utal a (2) bekezdésre, mint a főszabály alóli egyik kivételre. Így az indítványozó által hivatkozott belső elmentmondás már fel sem merül. Emiatt az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a már hatályát veszített régi Fot. 87. § (1) és (2) bekezdéseiben felvetett alkotmányossági probléma az új szabályozás kapcsán már nem áll fenn, ezáltal az indítvány elbírálása tárgytalanná vált, és ezért e tekintetben az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 31. § a) pontja alapján megszüntette.

3. Az indítványozó a régi Fot. 87/E. § (4) bekezdésének alkotmányellenessé nyilvánítását azzal összefüggésben kérte, hogy nincs garancia arra nézve, hogy az államilag megállapított költségtérítés összege elegendő a képzés folytatására. A Fot. az állami finanszírozás új rendszerét vezette be a felsőoktatásban, így – a megváltozott jogszabályi környezetre tekintettel – a régi Fot. 87/E. § (4) bekezdése annak ellenére nem bírálható el, hogy a Fot. 58. § (4) bekezdése a korábbi szabállyal azonos. Ezért az Alkotmánybíróság az eljárást az Ügyrend 31. § a) pontja alapján ebben a kérdésben is megszüntette.

4. Nincs érdemi összefüggés az Alkotmány 70/F. §-ában rögzített, művelődéshez való jog és a Fot. 73. § (10) bekezdése között, amely szerint a felsőoktatási intézmény hallgatókkal kapcsolatos döntéseire a Ket. szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Az Alkotmány 70/F. §-ából nem következik, hogy törvény ne írhatna elő formakényszert, vagy határidőket a felsőoktatási intézmények hallgatókat érintő döntéseire, ezért az indítványt e tekintetben elutasította.

5. A tudomány művelői a tudományos élet szabadságához fűződő alapjog jogosultjai [lásd 34/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 177, 182.]. Ezt a kört jogszabály nem határozza meg konstitutív módon, az Alkotmány 70/G. §-ában rögzített alapjog alanyi köre nyitott: a tudomány szabadsága kiterjed mindazokra, akik azzal foglalkoznak, azt „művelik”. Ugyanakkor az Alkotmány

70/G. §-ának alanya lehet a tudománnyal foglalkozó személyek közössége is, így különösen a felsőoktatási intézmény. Ebben a körben a tudomány művelői, a tanszabadság hordozói az egyetemi oktatók, tudományos kutatók és a hallgatók (861/B/1996. AB határozat, ABH 1998, 650, 654.).

Az Alkotmány 70/G. §-ában szereplő „tudomány művelői” fordulat a felsőoktatási autonómia alanyi körét, a „tudományos igazságok” pedig a tárgyát jelöli. Az Alkotmánybíróság a felsőoktatási autonómia fogalmát számos határozatában értelmezte, és rámutatott azokra a szempontokra, amelyeket a végrehajtó hatalomnak – az Alkotmány 70/G. §-a érvényesülése érdekében – tiszteletben kell tartania [legutóbb: 62/2009. (VI. 16.) AB határozat, ABK 2009. június, 696.]. Nem következik tehát az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből, hogy e fogalmak jelentése csak további törvényhozás útján volna megállapítható.

Emiatt az Alkotmánybíróság a mulasztás megállapítására irányuló indítványt is elutasította.

Budapest, 2010. február 22.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

524/E/2006. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvénnyel összefüggésben előterjesztett mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó azt sérelmezte, hogy a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvényben (a továbbiakban: Jötv.) a jogalkotó nem határozta meg a jövedéki termékkel gazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozó fogalmát. Ez a hiányosság a hatóságoknak tág teret ad arra, hogy a törvény rendelkezéseit önkényesen alkalmazzák, és mindez az összehasonlítható helyzetben lévő személyek között hátrányos megkülönböztetéshez és jogegyenlőtlenséghez vezet. Véleménye szerint ugyanolyan követelményeket kérhet számon a hatóság egy saját gazdasági tevékenységéhez üzemanyagot vásárló egyéni kisvállalkozón, mint a jövedéki termékkel kereskedést folytató vállalkozón. Az indítványozó álláspontja szerint a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, ezért kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy a mulasztást elkövető szervet határidő megjelölésével hívja fel feladatának teljesítésére.

II.

Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(...)

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára irányuló hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § e) pontja, 21. § (4) bekezdése és a 49. §-a szabályozza. Az Abtv. 49. §-a értelmében, ha az Alkotmánybíróság hivatalból, illetőleg bárki indítványára azt állapítja meg, hogy a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességet idézett elő, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére. A két feltételnek – a mu-

lasztásnak és az ennek nyomán előidézett alkotmányellenes helyzetnek – együttesen kell fennállnia. (1395/E/1996. AB határozat, ABH 1998, 667, 669.) Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton avatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.] Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg akkor is, ha alapjog, alkotmányos elv érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak. [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.]

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik. [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.] A szabályozás tartalmának hiányos voltából eredő alkotmányértő mulasztás megállapítása esetén is a mulasztás, vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán kell, hogy alapuljon. [4/1999. III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52, 56-57.] A jogalkotói feladat elmulasztása önmagában nem feltétlenül jelent alkotmányellenességet [14/1996. (IV. 24.) AB határozat, ABH 1996, 56, 58-59.; 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, 2001, 123, 131.], a mulasztásból eredő alkotmányellenes helyzetet minden esetben csak konkrét vizsgálat eredményeként lehet megállapítani. [35/2004. (X. 6.) AB határozat, ABH 2004, 504, 508.]

2. Az Alkotmánybíróság az eljárás során megállapította, hogy nincs olyan jogszabályi felhatalmazó rendelkezés – az indítványozó sem jelöl meg ilyen jogszabályt –, amely a jogalkotót arra kötelezné, hogy a Jötv.-ben határozza meg a jövedéki termékkel gazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozó fogalmát. Az indítványozó által hivatkozott, az Alkotmány 70/A. § (1) és (3) bekezdés rendelkezéseiből sem következik a jogalkotónak arra vonatkozó kötelezettsége, hogy értelmező rendelkezésként határozza meg az adott jogszabályban előforduló fogalmak, kifejezések mindegyikét.

A Jötv. a jövedéki termékek adóztatásának feltételeit, és az adóztatás eljárási szabályait tartalmazza. A Jötv. 1. §-a szerint jövedéki adóköteles a jövedéki termék belföldi előállítására és belföldre történő behozatala. A szabadforgalomban csak olyan jövedéki termék szerezhető be, tartható birtokban, használható fel, értékesíthető, szállítható,

amely után az adót megfizették. A törvény részletes meghatározást ad a területi, tárgyi és személyi hatály tekintetében. A törvény rendelkezéseit a törvényben meghatározott termékek (jövedéki termékek) előállítására és forgalmazására, a jövedéki termékek után fizetendő adókra kell alkalmazni. A törvény 7. §-a 1-48. pont alatt értelmező rendelkezéseket határoz meg. Ebben szerepel többek között a jövedéki termék belső előállításának, importálásának, a bejegyzett kereskedő, a nem bejegyzett kereskedő, a gazdasági tevékenység, a szabadforgalomba bocsátás, a szabadforgalom, az üzemanyagkénti beszerzés, valamint az üzemanyagtartály fogalmának meghatározása. A törvény 8. §-a pontosan rendelkezik arról, hogy mely esetekben ki az adó alanya. A Jötv. 14. §-a rendelkezik az adómegállapítási és adófizetési kötelezettség beálltáról, a 15. § pedig szabályozza az adófizetési kötelezettség keletkezésének egyéb eseteit. Külön fejezetben található a törvényben az adómentes felhasználás szabályai, az adózási eljárási szabályok, a jövedéki termékek kereskedelmére, a jövedéki ellenőrzésre és a jogkövetkezményekre vonatkozó rendelkezések. A törvény jogalkalmazói értelmezésével pontosan megállapítható, hogy a törvény rendelkezéseit mely esetekben, kire vonatkozóan kell alkalmazni, ezért az indítványozó által felvetett okból hátrányos megkülönböztetésre a törvény rendelkezései nem teremtenek lehetőséget.

Az Alkotmánybíróság fentieket figyelembe véve azt állapította meg, hogy a Jötv.-vel kapcsolatban az indítványozó által hivatkozott összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség nem áll fenn, ezért a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2010. február 2.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

573/B/2006. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény 14. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz indítvány érkezett a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Tht.) 14. § (4) bekezdésével kapcsolatban. Az indítványozó a jogállamiság és a jogbiztonság követelményének [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] sérelmét látja abban, hogy a Tht. említett rendelkezése kötelezővé teszi a társasházi közgyűlés összehívását, ha a szervezeti-működési szabályzatról (a továbbiakban: SZMSZ) való írásbeli szavazás során a tulajdoni hányad 1/10-vel rendelkező tulajdonosok bármilyen módosító javaslatot tesznek. Ily módon tehát – érvel az indítványozó – a tulajdonosi kisebbség a szabályosan elfogadott SZMSZ-t „érvénytelenítheti” (ami a Tht. 42. §-a szerint a bíróság hatáskörébe tartozik), illetve – mivel az összehívandó közgyűlés határozatképessége előre nem garantálható – az SZMSZ elfogadását akár határozatlan időre fel is függesztheti. Az indítványozó úgy véli továbbá, hogy a Tht. nem szabályozza egyértelműen, hogy a „módosító javaslatként előterjesztett új SZMSZ-ről a közgyűlési határozat írásban is meghozható-e (...) egy olyan társasházban, melynek már korábban is volt SZMSZ-e”, s ezzel szintén alkotmány sértést valósít meg.

A Tht. 14. § (4) bekezdését visszaható hatállyal kéri megsemmisíteni az indítványozó, mivel véleménye szerint ezt több millió társasházi tulajdonos érdeke indokolja.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

2. A Tht. támadott rendelkezése:
„14. § (4) Ha a (2) bekezdésben említett írásbeli szavazás eredménytelen, vagy a tulajdoni hányad 1/10-ével rendelkező tulajdonosok módosító javaslatot tesznek, a

közös képviselő vagy az intézőbizottság elnöke az (1) bekezdésben előírt határidőn belül a közgyűlést köteles összehívni.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság áttekintette az indítványozó által támadott szabályozást, és a következőket állapította meg.

A Tht. 14. § (1) bekezdése főszabályként a közgyűlés hatáskörébe utalja az SZMSZ-ről való döntést. Ugyanezen paragrafus (2) bekezdése azonban azt is kimondja, hogy az említett határozat – a közös képviselő vagy az intézőbizottság elnöke felhívására lebonyolított – írásbeli szavazással is meghozható. Mindkét esetben az összes tulajdoni hányad szerinti legalább egyszerű szavazattöbbségű határozatra van szükség. Az indítványozó által megsemmisíteni kért rendelkezés mindezt azzal egészíti ki, hogy amennyiben az írásbeli eljárás érvénytelen, vagy a határozati javaslatához a tulajdoni hányad 1/10-ével rendelkező tulajdonostársak támogatását élvező módosító javaslat érkezik, a döntést a közgyűlésnek kell meghoznia. Mindez tehát azt jelenti, hogy az SZMSZ-ről kétfajta eljárás keretében lehet határozni: alapvetően közgyűlés keretében, bizonyos feltételek fennállása esetén pedig írásbeli szavazás útján is. Mindkét említett esetben többségi döntésre van azonban szükség.

Az indítványozó úgy értelmezi a jogszabályt, hogy az írásbeli eljárás során benyújtott módosító javaslat egy, már meghozott többségi döntést érvénytelenít, s ebben látja a jogállamiság sérelmét. Megvizsgálva azonban a vonatkozó szabályokat, egyértelműen megállapítható, hogy a konkrét esetben nem beszélhetünk többségi döntésről, elfogadott SZMSZ-ről, illetve annak „érvénytelenítéséről” sem. Csupán arról van szó, hogy amennyiben az írásbeli eljárás során *bármikor* (tehát akár az első írásbeli szavazat beérkezése előtt) megfelelő támogatottságú módosító javaslat érkezik (a javaslatot *minimum* a tulajdoni hányad 1/10-ével rendelkező tulajdonostársaknak támogatnia kell, nincs azonban kizárva az sem, hogy azt a többség nyújtsa be), újra érvénybe lép a főszabály, és az SZMSZ-ről írásbeli eljárás során már nem, csak közgyűlésen lehet határozni. A módosító javaslat benyújtása tehát a döntéshozatal *módjának* a törvény erejénél fogva bekövetkező automatikus megváltozását eredményezi: a módosító javaslatot nyilvánvalóan túl bonyolult lenne írásban megvitatni, azt a kötelezően összehívott közgyűlésnek kell az SZMSZ tervezetével együtt megtárgyalnia. Mindez azonban nem érinti azt a szabályt, hogy a döntés a közgyűlésen is többségi szavazás útján történik.

A jogállamiság elvéből a társasházi döntéshozatal módjára (közgyűlésen vagy írásban történő szavazás) vonatkozó

követelmény nem származik. Érvényes határozat meghozatalához továbbá a Tht. által szabályozott mindkét esetben az összes tulajdoni hányad szerinti legalább egyszerű szavazattöbbség szükséges, amely megfelel „a jogállamiság elvéből következő demokratikusan meghozott döntés kívánalmainak, hogy a szavazások eredményeként többségi akarat jöjjön létre” (942/B/2001. AB határozat, ABH 2004, 1561, 1575).

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Tht. 14. § (4) bekezdésével kapcsolatban előterjesztett, a jogállamiság, illetve a jogbiztonság alkotmányos követelményének a sérelmére alapított indítványt elutasította.

2. Az indítványozó a Tht. támadott rendelkezését azért is alkotmányellenesnek, a jogbiztonság követelményébe ütközőnek tartja, mert nem szabályozza „világosan és egyértelműen”, hogy írásbeli eljárással is elfogadható-e SZMSZ-módosításként előterjesztett új SZMSZ.

Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban rámutat: a Tht. az SZMSZ módosítására vonatkozóan utaló szabályt tartalmaz, a 15. § ugyanis úgy szól, hogy a „közösség – a 14. §-ban meghatározottak szerint – a szervezeti-működési szabályzatot bármikor módosíthatja”.

Mivel „[ö]nmagában nem sérti a jogbiztonságot az, ha a jogszabály a jogalkalmazás során értelmezésre szorul” [31/2003. (VI. 4.) AB határozat, ABH 2003, 352, 365.], és az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezéssel összefüggésben nem állapított meg olyan hiányosságot, amely a jogalkalmazás során ne lenne feloldható, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének a sérelmét nem látta megállapíthatónak, és az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

Budapest, 2010. február 1.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

1203/B/2006. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 86. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 86. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. E szabály értelmében a költségmentesség, az illetékmentesség, valamint az illetékfeljegyzési jog nem érinti az ellenfél javára megítélt perköltségek, továbbá a végrehajtási eljárás során a felek által lerótt illetékek és előlegezett költségek (végrehajtási költségek) megtérítésének kötelezettségét. Az indítványozó szerint a fenti rendelkezés sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdését, illetve 70/A. § (1) bekezdését. Meglátása szerint a költségmentesség vonatkozásában sérül a bíróság előtti egyenlőség elve azzal, hogy a polgári perben a költségmentességben részesülő felperest és a költségmentességben részesülő alperest megillető kedvezmények nem azonosak. Az egységes bírói gyakorlat értelmében ugyanis a pervesztes alperes költségmentessége ellenére is köteles a felperes részére megtéríteni a pernyertes felperes által korábban lerótt illetéket. Ha azonban a költségmentes felperes lesz pervesztes, az illeték – a költségmentessége részét képező illetékmentesség [Pp. 84. § (1) bekezdés a) pontja] folytán – az állam terhén marad. Márpedig a törvényalkotó a személyes költségmentességbe tartozó kedvezmények meghatározásakor nem tett különbséget aszerint, hogy a költségmentességben részesülő fél felperesi vagy alperesi pozícióban van. Hivatkozott arra is, hogy a költségmentességben részesülő, pervesztes alperest az illeték megfizetésének kötelezettsége csak akkor terheli, ha azt a felperes előzetesen leróta, s így az a felperes pervitelével felmerült perköltséggé vált. Ha a felperes az őt megillető költségkedvezményre tekintettel az illetéket nem róta le, a pervesztes költségmentes alperes az államnak a feljegyzett illeték megfizetésére nem köteles.

A támadott szabályozás az indítványozó szerint ellentétes nemcsak az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével, de a 70/A. § (1) bekezdésével is, mert – a fent kifejtett okok miatt – a személyes költségmentes alperest ésszerű indok

nélkül hátrányosan megkülönbözteti a személyes költségmentességben részesülő felpereshez képest.

2. Az Alkotmánybíróság az 1074/B/1994. AB határozatában (ABH 1996, 452., a továbbiakban: Abh.) már foglalkozott a Pp. 86. § (3) bekezdésének és az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárásból való jognak a kapcsolatával. Ennek során azt vizsgálta, sérti-e a bírósághoz fordulás jogát az, hogy a kérdéses szabály következtében a pervesztes fél bizonyos költségek viselésére kötelezhető. Az Alkotmánybíróság e határozatában megállapította, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdése nem foglalja magában az igazságszolgáltatással kapcsolatos működési költségeknek és a felek oldalán felmerülő kiadásoknak a felekre való áthárítása tilalmát. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből fakadó követelmények nem azonosíthatók a perlekedéssel kapcsolatos költségviselési kockázat teljes mérvű kiküszöbölésével. Mivel nem volt megállapítható, hogy az indítványban kifogásolt rendelkezések alkalmasak lennének az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt alapvető jog érvényesítésének lehetetlenné tételére, az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította. (ABH 1996, 508, 510.)

Az Alkotmánybíróság „ítélt dolog” címén megszünteti az eljárást, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által már érdemben elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetve alkotmányos elvére – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértés megállapítását [az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat 31. § c) pontja, ABK 2009. január, 3.]. Mivel jelen ügyben az indítványozó bár ugyanazon alkotmányos rendelkezés vonatkozásában, de más indokok alapján kérte a Pp. 86. § (3) bekezdésének megsemmisítését, *res iudicata* esete nem áll fenn, így az Alkotmánybíróság érdemben vizsgálta az indítványt.

3. Az Alkotmánybíróság beszerezte az igazságügyi és rendészeti miniszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más

vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Pp. indítvánnyal támadott rendelkezése:

„86. § (3) A költségmentesség, az illetékmentesség, valamint az illetékfeljegyzési jog nem érinti az ellenfél javára megítélt perköltségek, továbbá a végrehajtási eljárás során a felek által lerótt illetékek és előlegezett költségek (végrehajtási költségek) megtérítésének kötelezettségét.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány benyújtását követően a polgári perben nyújtott költségkedvezmények rendszere jelentősen átalakult, ám ez az indítványozó által kifogásolt szabályt nem érintette. Továbbra is helyálló az indítványozó megállapítása, hogy amennyiben a felperes a keresetlevélén az eljárás illetéket leróta, akkor azt a pereszes alperes akkor is köteles a felperesnek megfizetni, ha számára a bíróság (teljes) személyes költségmentességet engedélyezett. Ha azonban a felperes részesült költségmentességben (teljes személyes költségmentességet engedélyezett számára a bíróság, avagy a részleges költségmentesség kiterjed az illetékre is), akkor az illetéket nem kell megelőlegeznie, pereszesége esetén az illetéket az állam viseli. Ha pedig a felperes az illeték keresetlevélén történő lerovása alól valamilyen költségkedvezmény (teljes vagy részleges költségmentesség, illetékfeljegyzési jog) folytán mentesült, akkor a pereszes költségmentes alperesnek a feljegyzett illetéket nem kell megfizetnie, az az állam terhén marad.

Az Alkotmánybíróság értelmezésében az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében megfogalmazott bíróság előtti egyenlőség a bírói útra tartozó ügyek tekintetében eljárási alapelvet fogalmaz meg. A bíróság előtti egyenlőség elve a személyek általános jogegyenlőségének a bírósági eljárásra való vonatkoztatása [53/1992. (X. 29.) AB határozat, ABH 1992, 261, 264.; 18/B/1994. AB határozat, ABH 1998, 570, 572.]. „Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése a törvény előtti egyenlőséget jogérvényesítési szempontból deklarálja, tehát valójában eljárásjogi garancia arra, hogy jogainak érvényesítése tekintetében a bíróság (törvény) előtt mindenki egyenlő eséllyel rendelkezik” (191/B/1996. AB határozat, ABH 1997, 629, 631.). „Az Alkotmánybíróság következetes álláspontja szerint, az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt bíróság előtti egyenlőség elve a tisztességes eljárás követelményének olyan garanciáját jelenti, amelynek alapján jogaik érvényesítése során nem tehető különbség a jogalanyok között. Ezen, a jogegyenlőség általános elvének a bírósági eljárásra vonatkoztatott alkotmányi követelménye arra vonatkozik, hogy a jogviszonyok tartalmi és tárgyi azonossága esetén a jogalanyok azonos elbánásban részesüljenek” (724/B/2002. AB határozat, ABH 2003, 1539, 1540.).

„Polgári eljárásjogunk a fél fogalmát általában processzuális értelemben használja. Eszerint a felek közül az, aki a pert kezdeményezi, aki jogának vagy jogi érdekének per útján való érvényesítését kéri, aki tehát az eljárást megindítja: a felperes. Az a személy pedig, akivel szemben az eljárás megindul, aki a felperes követelésével szemben védekezik, vagyis az ellenérdekű fél: az alperes. Amíg a felperesi szerep önként vállalt perbeli pozíció, addig az alperesi szerep rákényszerített. Az alperesi pozíció tehát *ex lege* bekövetkezik, ahhoz az alperes részéről semmiféle nyilatkozatra vagy egyéb közreműködésre, perbeocsátkozásra nincs szükség. A keresetlevél kézbesítésével alperesé váló személy azonban azonnal a fél pozíciójába kerül, vagyis ettől a pillanattól fogva az ellenérdekű féllel az Alkotmány 57. § (1) bekezdése alapján egyenlő jogállásúvá válik. Az Alkotmány jogot biztosít a perbeli egyenlőségen alapuló eljárás lefolytatására. Ezt az alkotmányos jogot a perbeli pozíciók egyenjogúságának, mellérendeltségének és a kétoldalú meghallgatás elvének az eljárási garanciái konkretizálják, vagyis mindazok az eljárási jogosultságok, amelyeket az Alkotmánybíróság a félegyenlőség körében fentebb részletezett.” [75/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 376, 381-382.]

Jelen ügyben a peres felek egyenjogúságát a perköltségek viselése szempontjából kellett vizsgálnia az Alkotmánybíróságnak.

Az Alkotmánybíróság 1518/B/1991. AB határozatában (ABH 1993, 570, 571.) rámutatott, hogy a perköltség fogalmának és feltételeinek meghatározásánál a jogalkotót széleskörű mérlegelési jog illeti meg. A perköltség szabályozása csak akkor hozható az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével kapcsolatba, ha valamely személyi kör számára a bírói út igénybevétele a költségviselési szabályok miatt lehetetlenné válik (181/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 588, 589.). A perköltségviselés általános szabálya szerint a perköltséget a pereszes fél viseli [Pp. 78. § (1) bek.]. Egy korábbi határozatában (672/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 508, 510.) az Alkotmánybíróság már kifejtette, hogy a perköltségviselési kötelezettség nem jelent fenyegetettséget a félre általában, csak arra a félre, aki pereszes lesz: akivel szemben jogosan érvényesítettek igényt vagy aki alaptalan igényt érvényesített (Abh., lásd: ABH 1996, 452, 454.).

Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy a bírói úthoz való hozzáférést nem korlátozza és nem akadályozza az, hogy a költségmentesség általában az eljárás során felmerülő költségeknek csak az előlegezése, és – az illetékmentességet kivéve – nem a viselése alól mentesít. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése nem foglalja magában az igazságszolgáltatással kapcsolatos működtetési költségeknek és a felek oldalán felmerülő kiadásoknak a felekre való áthárítása tilalmát. Ezen alkotmányos rendelkezésből fakadó követelmények nem azonosíthatók a perlekedéssel kapcsolatos költségviselési kockázat teljes mérvű kiküszöbölésével. (ABH 1996, 452, 454.) Később, az 539/B/1997. AB határozatban azt is hangsúlyozta, hogy a Pp. teljes személyes költségmentességre vonatkozó szabá-

lyai részleteinek meghatározásánál a jogalkotót széleskörű mérlegelési jog illeti meg. Egyúttal kiemelte, hogy a bírói úthoz való jogból nem következik, hogy az államnak támogatnia kell még a rosszhiszeműnek vagy már eleve eredménytelennek látszó pereskedést és ennek kibontakozását is (ABH 1998, 734, 736.).

A Pp. 75. § (1) bekezdése értelmében perköltség – a törvényben meghatározott kivételeket nem tekintve – mindaz a költség, ami a felek célszerű és jóhiszemű pervitelével kapcsolatban akár a bíróság előtt, akár a bíróságon kívül merült fel. Perköltségnek minősül például az előzetes tudakozódás és levelezés költsége, a tanú- és szakértői díj, az ügygondnoki és tolmácdíj, a helyszíni tárgyalás és szemle költsége, és a perköltség körébe tartozik az eljárás illeték is.

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 1. és 37. §-a értelmében a bírósági eljárásért – a kivételektől eltekintve – eljárási illetéket kell fizetni. Az Itv. 38. § (1) bekezdése alapján az illetéket az eljárást kezdeményező fél az eljárás megindításakor köteles megfizetni, kivéve, ha az illeték megfizetéséről utólag kell határozni. Az utóbbi esetben az illetéket az viseli, akit a bíróság erre kötelez.

A támadott Pp. rendelkezés önmagában mindkét perbeli félre ugyanúgy vonatkozik, közöttük e szabály különbséget nem tesz. A pereszes fél a pernyertes ellenfélnél felmerült valamennyi perköltséget köteles a per végén megfizetni, legyen az szakértői díj, tolmácdíj, tanúdíj vagy eljárási illeték. Valamennyi költség vonatkozásában igaz, hogy amennyiben azt a pernyertes fél a per folyamán maga előlegezte meg, a költségmentes pereszes fél köteles számára megfizetni, azaz a per végén viselni. Ha azonban valamely költséget az állam a pernyertes fél helyett megelőlegezett, akkor az az állam terhén marad, annak megfizetésére a költségmentes fél nem kötelezhető.

Az illeték vonatkozásában az Itv. idézett szabálya folytán fordulhat elő, hogy a költségmentes felperes és a költségmentes alperes helyzete pereszesesség esetén nem lesz teljesen azonos. Illetékfizetési kötelezettség keresetindításkor csak a felperesi oldalon merülhet fel, az alperes – az eljárási illetékek megfizetésére vonatkozó szabályozásból eredően – eljárási illetéket nem ró le. Ezért csak a felperesi pozícióval hozható összefüggésbe a keresetindítással együtt járó illetékfizetési kötelezettség. Az a különbség ezért, ami a költségmentes felperes és a költségmentes alperes illetékviselési helyzete között mutatkozik pereszesesség esetén, a felek perbeli pozíciójából fakad.

Hasonló a helyzet a másodfokú eljárásnál, ahol szintén az eljárást kezdeményező, azaz a fellebbező félnek kell lerónia az eljárási illetéket, de ez a fél lehet akár a felperes, akár az alperes. Az indítványozó által kifogásolt szabályozás valójában tehát az eljárást kezdeményező fél és az ellenfél vonatkozásában érvényesül, ahol a költségmentes ellenfél vonatkozásában valósulhat meg a hátrányos helyzet, azaz, az eljárási illeték viselése pereszesessége esetén, amennyiben azt a fellebbező fél leróta. Ebben az esetben tehát önmagában nem az alperesi-felperesi pozíciónak van relevanciája.

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság nem találta az Alkotmány 57. § (1) bekezdésébe ütközőnek a Pp. azon szabályát, amelynek értelmében a pereszes félnek akkor is meg kell fizetnie a pernyertes fél oldalán felmerült perköltségeket, ha költségmentességben részesült. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből az a követelmény sem vezethető le, hogy a pernyertes fél által korábban megelőlegezett költségek közül az államnak járó összeget (illetéket) minden esetben az államnak kellene viselnie a pereszes költségmentes fél helyett. A pernyertes által különböző címen és különböző jogosultaknak kifizetett összegek között nem kell különbséget tennie a jogalkotónak ahhoz, hogy biztosítsa a felek bíróság előtti egyenlőségét.

2. Az indítványozó a Pp. 86. § (3) bekezdésében foglalt szabályt az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközőnek is találta.

Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés értelmében a Magyar Köztársaság területén az emberi, illetve az állampolgári jogok bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül minden személyt megilletnek. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a diszkrimináció tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot is sérti. Az Alkotmánybíróság ez utóbbi körben viszont kizárólag akkor ítéli alkotmányellenesnek a jogalanyok közötti megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási körbe tartozó jogalanyok között [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77-78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.; 50/2009. (IV. 24.) AB határozat, ABK 2009. április, 447, 448.].

A megkülönböztetés tilalma azonban nem jelenti azt, hogy minden megkülönböztetés tilos. A hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelni és az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztása szempontjait meghatározni [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.]. A diszkrimináció tilalmából tehát nem következik az, hogy az állam – a különböző élethelyzetekben lévőkre – ne különböztethetne, feltéve, hogy ezzel az alkotmányos követelményeket nem sérti. Az Alkotmánybíróság szerint az állam joga – és bizonyos körben kötelezettsége is –, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 74/1995. (XII. 15.) AB határozat, ABH 1995, 369, 373–374.].

A diszkrimináció vizsgálatánál az első eldöntendő kérdés, hogy az adott szabályozás tekintetében állított megkülönböztetés egymással összehasonlítható alanyi körre vonatkozik-e [49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 249.; 432/B/1995. AB határozat, ABH 1995, 789, 792.]. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint helyes az az indítványozói állítás, mely szerint a személyes költségmentes alperesek és a személyes költségmentes felperesek, azaz a személyes költségmentességben részesült peres felek valamennyien együttesen alkotják a homogén csoportot. A támadott rendelkezés azonban a homogén csoport tagjaira egyaránt, megkülönböztetés nélkül vonatkozik. Az indítványozó valójában azt kifogásolja, hogy mivel illetékfizetési kötelezettség csak az egyik (felperesi) oldalon lép fel, ezért a szabály más-más eredményre vezet, ha a felperes, illetve ha az alperes lesz peresztes. Miként arra az Alkotmánybíróság jelen határozatában már rámutatott, e különbség valójában nem az alperes és a felperes vonatkozásában valósul meg, illetve e különbség az alperes és a felperes vonatkozásában csak az elsőfokú eljárásban érvényesül, a fellebbezési eljárásban már nem. A tartalmában azonos szabályozás tehát nem szükségképpen a felperes-alperes relációjában okoz különbséget az illetékviselés tekintetében, hanem aszerint, hogy melyik fél teszi meg az illetékfizetéssel járó eljárási cselekményt. Az, hogy a kifogásolt szabály más-más eredményre vezet ezen személy és ellenfele vonatkozásában, ésszerű alapokon nyugszik, miután az illeték lerovására – értelemszerűen – csak az köteles, aki az érintett eljárási cselekményt megteszi, ellenfele nem. A Pp. 86. § (3) bekezdése ezért nem sérti az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését.

Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a Pp. 86. § (3) bekezdése megsemmisítésére irányuló indítványt mind az Alkotmány 57. § (1) bekezdése, mind 70/A. § (1) bekezdése vonatkozásában elutasította.

Budapest, 2010. február 22.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

568/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19. § (4) bekezdése „ , , valamint a 39. § (2) bekezdésében meghatározott személy” szövegrésze, valamint a 39. § (2) és (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó, az indítvány tartalma szerint a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) 19. § (4) bekezdése „ , , valamint a 39. § (2) bekezdésében meghatározott személy” szövegrésze, a Tbj. 39. § (2) és (4) bekezdése alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát kezdeményezte.

E szabályok értelmében valamennyi olyan nagykorú, belföldi személy, aki a Tbj. értelmében nem biztosított, vagy egészségügyi szolgáltatásra a Tbj. más szabályai alapján nem jogosult, egészségügyi szolgáltatási járulékot köteles fizetni, melynek mértéke 9 százalék, a minimálbér alapulvételével.

Ezek a szabályok azokat érintették, akik 2007. április 1-jét megelőzően mint eltartott, nagykorú, közeli hozzátartozók járulékfizetés nélkül voltak jogosultak egészségügyi szolgáltatásra; ez a jogosultságuk a 2007. április 1-jével megszűnt.

A Tbj. 39. § (2) bekezdése szerint egészségügyi szolgáltatási járulék fizetésére kötelezett személy – a Tbj. 16. § (1) bekezdés *r*) pontja értelmében – a járulékfizetéssel válik jogosulttá egészségügyi szolgáltatás igénybevételére. Az egészségügyi szolgáltatási járulékot a kötelezettek helyett más személy vagy szerv átvállalhatja (az állami adóhatóság jóváhagyásával).

Az indítványozó szerint ezek a rendelkezések az Alkotmány 2. § (1) bekezdését és 70/E. §-át sértik, továbbá az Alkotmány 70/A. §-át sértő megkülönböztetést tartalmaznak. Azzal érvelt, hogy a jogalkotó indokolatlanul nagyobb terhet ró arra a személyre, akinek nincs jövedelme, semmilyen jövedelemmel nem rendelkezik, mert eltartott, mint akinek munkajövedelme van, és biztosítottként 7% a

fizetési kötelezettsége. A fiktív járulékalap meghatározásával sérül a jogbiztonság alkotmányos követelménye, mert járulékfizetési kötelezettség a ténylegesen megszerzett jövedelmet terhelheti. A jövedelemmel nem rendelkező eltartott személy már kiesett minden ellátási formából, ezek után az egészségügyi szolgáltatásból is. Utalt arra, hogy az Alkotmány 70/E. §-a az egészségügyi ellátást alanyi jogon biztosítja, az ellátások anyagi fedezetét nem a munka- és jövedelemnélküliek terhére kell biztosítani.

2. A Tbj. 19. § (4) bekezdésében foglalt, az indítvánnyal érintett személyi kör esetén a minimálbér alapján számított 9 százalékos egészségügyi szolgáltatási járulékot az indítvány benyújtását követően tételesen meghatározott összegű egészségügyi szolgáltatási járulék váltott fel [lásd: egyes adótörvények módosításáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: Tv.) 224. §], amelynek havi összege 4350 forint, napi összege 145 forint. A Tbj. 19. § (4) bekezdését ezt követően módosította a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2008. évi LXXXII. törvény 8. § (1) bekezdése, valamint a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi CIX. törvény 19. § (2) bekezdése is.

Módosult a Tbj 39. § (2) bekezdése is (Tv. 236. §).

Habár a szabályozás egyes elemei módosultak, az új rendelkezések az indítvánnyal támadott körben, alkotmányjogi szempontból, a korábbival azonosan szólnak: mindazoknak, akik a hatályos szabályok szerint nem minősülnek biztosítottak [Tbj. 5. § (1) bekezdés] és a Tbj. 16. § (1) bekezdésének egyes, a törvényben meghatározott pontjai értelmében egészségügyi szolgáltatásra sem jogosultak, havonta meghatározott összegű járulékot kell fizetniük annak érdekében, hogy egészségügyi szolgáltatásra [Tbj. 14. § (2) bekezdés *a*) pont] való jogosultságot szerezzenek.

Az Alkotmánybíróság ezért az eljárást a hatályos szabályok tekintetében folytatta le.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokrati-
kus jogállam. (...)

70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, szülei helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti. (...)

70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

(2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.”

2. A Tbj. indítvány benyújtásakor hatályos, támadott szabályai szerint:

„19. § (...)

(4) A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó, a kiegészítő tevékenységet folytató társas vállalkozó után a társas vállalkozás, valamint a 39. § (2) bekezdésében meghatározott személy által fizetendő egészségügyi szolgáltatási járulék mértéke 9 százalék. (...)

39. § (...)

(2) Az a belföldi személy, aki nem biztosított és egészségügyi szolgáltatásra a 16. § (1) bekezdésének *a)–p*) és *s)–t*) pontja, valamint a 13. § szerint sem jogosult, köteles havonta a 19. § (4) bekezdésében meghatározott mértékű egészségügyi szolgáltatási járulékot fizetni a minimálbér alapulvételével. Ha a járulékfizetési kötelezettség nem áll fenn a naptári hónap teljes tartama alatt, egy naptári napra a minimálbér harmincad részét kell figyelembe venni. (...)

(4) A (2)–(3) bekezdés szerinti járulékfizetést a kötelezett helyett annak hozzájárulásával más személy vagy szerv is teljesítheti. A járulékfizetés átvállalása az állami adóhatóság jóváhagyásával válik érvényessé.”

3. A Tbj.-nek az indítvány elbírálásakor hatályos szabályai szerint:

„19. § (...)

(4) A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó, a kiegészítő tevékenységet folytató társas vállalkozó után a társas vállalkozás, valamint a 39. § (2) bekezdésében meghatározott személy által fizetendő egészségügyi szolgáltatási járulék havi összege 4950 forint (napi összege 165 forint). (...)

39. § (...)

(2) Az a belföldi személy, aki nem biztosított és egészségügyi szolgáltatásra a 16. § (1) bekezdésének *a)–p*) és *s)–t*) pontja, valamint a 13. § szerint sem jogosult, köteles a 19. § (4) bekezdésében meghatározott egészségügyi szolgáltatási járulékot fizetni. (...)

(4) A járulékfizetést a kötelezett helyett annak hozzájárulásával más személy vagy szerv is teljesítheti. A járulékfizetés átvállalása az állami adóhatóság jóváhagyásával válik érvényessé.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság 1371/B/1997. AB határozata (ABH 1998, 831.) már vizsgálta a Tbj. 39. §-ának akkor hatályos (2) bekezdését. E szabály úgy rendelkezett, hogy „Az a személy, aki a személyi igazolvánnyal rendelkezik, vagy azzal jogszabály alapján rendelkeznie kellene, és aki e törvény szerint biztosítottak vagy ilyen biztosított eltartott hozzátartozójának nem minősül és egészségügyi szolgáltatásra a 16. § a)-p) pontja szerint sem jogosult, havonta a tárgy hónapot megelőző hónap első napján érvényes minimálbér 11,5 százalékának megfelelő összegű egészség-biztosítási járulékot fizet. Ha a járulékfizetési kötelezettség a naptári hónap teljes tartama alatt nem áll fenn, egy naptári napra a minimálbér 30-ad részét kell figyelembe venni. A járulék megfizetése alapján egészségügyi szolgáltatásra az eltartott hozzátartozója is jogosulttá válik.” A határozat azt vizsgálta, hogy ez a szabály ellentétes-e az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, ami a fiktív járulékalap meghatározását illeti, valamint sérti-e az Alkotmány 70/E. §-át a törvény által létrehozott kötelező biztosítási forma, illetve sérül-e az Alkotmány 70/I. §-a arra az indítványozói állításra tekintettel, hogy az állam fiktív jövedelmet adóztat.

A határozat utalt arra, hogy a Tbj. meghatározza a társadalombiztosításon belül nyújtott, illetve igénybe vehető ellátások körét, a biztosítottak a társadalombiztosítás valamennyi ellátására jogosultságot szerezhettek. A Tbj. az egyes ellátásokra jogosultak – így az egészségügyi szolgáltatásra jogosultak – körét külön is meghatározza, így a különböző ellátásokra nemcsak a biztosítottak jogosultak (azaz akik valamennyi ellátásra igényt tarthatnak). A biztosítottak és azok között akik e körön kívül az egyes ellátásokra jogot szereznek, az a különbség, hogy míg a biztosítottak társadalombiztosítási jogviszonya teljes körű, addig az utóbbiak tekintetében a biztosítási jogviszony csak az adott ellátásra terjed ki. Míg a biztosított valamennyi ellátást finanszírozza, addig az egyes ellátásra jogosult csak azt, amire jogot szerzett. A Tbj. 16. § (1) bekezdése ennek megfelelően arról rendelkezik, hogy a biztosítottakon kívül egészségügyi szolgáltatásra kik jogosultak. A Tbj. rendezi a jogosultsághoz kapcsolódó szolgáltatás fedezetét is. Tehát a Tbj. azok részére, akik személyi igazolvánnyal rendelkeznek, vagy azzal jogszabály alapján rendelkezniük kell – és nem biztosítottak, illetve az egészségügyi szolgáltatásra egyéb okból sem szereztek jogosultságot – a törvény erejénél fogva teremt jogosultságot az egészségügyi szolgáltatás igénybevételére. Ennek ellentételezéséül írja elő az egészségbiztosítási járulék – törvényben meghatározott összege – megfizetésének kötelezettségét.

A határozat szerint „e törvényi megoldással létrehozott kötelező biztosítás alapján válik teljessé az egészségügyi szolgáltatások igénybevételének állampolgári jogon történő garانتálása, amely összhangban van az Alkotmány 70/E. §-ával.”

A határozat megállapította, hogy „nem tekinthető alkotmányellenesnek az egészségügyi szolgáltatások vonatkozásában, a személyi igazolvánnyal való rendelkezés alapján, a törvény által létrehozott kötelező biztosítási forma [Tbj. 16. § (1) bekezdés r) pontja és a 39. § (2) bekezdése]. (...) A személyi igazolvány alapján történő járulékfizetési kötelezettség nem tekinthető diszkriminatívnak sem. A Tbj. 39. § (2) bekezdése a személyi igazolvánnyal való rendelkezésre alapított szabályozással az ellátás valamennyi lehetséges igénylőjét kívánja egybe gyűjteni. Az e kategóriába tartozók nyilván nem azonosak a szociálisan vagy más hasonló okból rászorulókkal, hiszen azok a Tbj. 16. § (1) bekezdés a)–o) pontjai alapján szereznek jogosultságot. Abban az esetben ha a személyi igazolvány alapján járulékfizetésre kötelezett pl. igazoltan szociálisan rászorult személlyé válik akkor megszűnik ezen az alapon a járulékfizetési kötelezettsége, az egészségügyi szolgáltatás költsége az Egészségbiztosítási Alapot terheli [Tbj. 39. § (1) bekezdés]. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy – a biztosítás kötelező jellegét is figyelembe véve –, a teljes körű biztosítottakon kívüli szolgáltatásra jogosultakat felölelő csoportok meghatározása, s az ehhez kapcsolódó fizetési kötelezettség nem tekinthető önkényesnek, az ésszerű indokon nyugszik.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Tbj. 39. § (2) bekezdésének alkotmányellenességét a fiktív járulékalappal kapcsolatos indítványozói felvetések alapján sem állapította meg.”

2. Az „ítélt dolog” [az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) a továbbiakban: Ügyrend 31. § c) pontja értelmében] az alkotmánybírósági eljárásban azt jelenti, hogy ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben ismételt előterjesztett indítvány elbírált kérdésnek minősül, mert az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat az Alkotmánybíróságot is köti. [1620/B/1991. AB végzés, ABH 1991, 972, 973.; 35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200.]. Mindebből azonban az is következik, hogy amennyiben az újabb indítványt más okból, a rendelkezésnek más alkotmányossági összefüggésére történő hivatkozással vagy tartalmilag más rendelkezés megjelölésével terjesztik elő, az Alkotmánybíróság az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik.

A jelen ügyben megállapítható, hogy az indítványozó más alkotmányi szabály – az Alkotmány 70/A. §-a – sérelmére is hivatkozik.

Megállapítható az is, hogy a Tbj. 39. § (2) bekezdése szövegszerűen, tartalmilag más szabályozást tartalmaz, mint amelynek alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság 1371/B/1997. AB határozata (ABH 1998, 831.) vizsgálta; megváltozott az a szabályozási környezet is, amelyre a korábbi határozat a döntést részben alapította: a szociálisan vagy más hasonló okból rászorulókat körét meghatározó szabályok – a Tbj. 16. § (1) bekezdésének a határozat-

ban említett *a)–o)* pontjai – módosultak, az egészségügyi szolgáltatásra jogosultak köre átalakult, a biztosítottak és egyes ellátásra jogosultak eltartott közeli hozzátartozója és élettársa jogállása megváltozott. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt érdemben vizsgálta.

Az elbírálásnál az Alkotmánybíróság értelemszerűen felhasználja mindazokat az érveket és megállapításokat, amelyek a tartalmi összefüggésbe hozható korábbi döntésénél irányadók voltak.

A Tbj. 19. § (4) bekezdése kifogásolt szövegrésze, valamint a Tbj. 39. § (2) és (4) bekezdése alkotmányossági vizsgálatára irányuló indítvány a jelen ügyben tartalmilag az idézett döntésben elbírált alkotmányossági kérdéseket veti fel.

Ezért az Alkotmánybíróság – az ott kifejtettekre utalva – megállapítja, hogy a támadott rendelkezések nem sértenek az Alkotmány 2. § (1) bekezdését és 70/E. §-át.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése szerinti szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó megélhetési minimum állam általi biztosításának kötelezettségét tartalmazza. A megélhetési minimum garantálásából konkrétan meghatározott részjogok mint alkotmányos alapjogok nem vezethetők le.” [42/2000. (XI. 8.) AB határozat, ABH 2000, 329, 334.]. A 32/1998. (VI. 25.) AB határozat megállapította: „az Alkotmány 70/E. §-ában meghatározott szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó olyan megélhetési minimum állami biztosítását tartalmazza, amely elengedhetetlen az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához.” (ABH 1998, 251.) Az állam e kötelezettségének azzal tesz eleget, ha a szociális ellátás biztosítására megszervezi és működteti a társadalombiztosítás és a szociális támogatások rendszerét. Ezen belül pedig a jogalkotó maga határozhatja meg, hogy milyen eszközökkel éri el társadalmpolitikai céljait. Az államnak a polgárai szociális biztonsága tekintetében fennálló kötelezettségeit ugyanis az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésében foglaltak általános jelleggel rögzítik. [32/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 251, 254.; 600/B/1993. AB határozat, ABH 1993, 671, 672.] Az egyes ellátások feltételeit és mértékét nem az Alkotmány, hanem külön törvények határozzák meg. (698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 600/B/1993. AB határozat, ABH 1993, 671, 672).

A Tbj. 16. § (1) bekezdésének *a)–p)* és *s)–t)* pontjai a szociálisan vagy más hasonló okból rászorulóknak viszonylag széles köre számára anélkül biztosítja az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságot, hogy őket a törvény járulékfizetésre kötelezné. Az Alkotmány 70/E. §-ából nem következik az, hogy a Magyar Köztársaság állampolgárainak, önmagában az állampolgárság tényénél fogva, alanyi joga lenne ellentételezés nélkül egészségügyi szolgáltatásra abban az értelemben, ahogyan azt a Tbj. és a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény meghatározza.

3. A Tbj. hatályos szabályai ma már nem a minimálbér százalékos arányában határozzák meg a vizsgált járulékfizetési kötelezettséget, hanem tételes összegben.

Ezért az indítványnak azzal az érvelésével kapcsolatban, amely szerint a minimálbér után számított 9%-os fizetési kötelezettséggel a jogalkotó indokolatlanul nagyobb terhet ró arra a személyre, akinek nincs jövedelme, semmilyen jövedelemmel nem rendelkezik, mert eltartott, mint akinek munkajövedelme van, és biztosítottként csupán 7%-os fizetési kötelezettség terheli a jövedelme után, az Alkotmánybíróságnak nem kellett vizsgálódnia; a támadott szabályok a felhívott érvek alapján nem ellentétesek az Alkotmány 70/A. §-ával sem.

Budapest, 2010. február 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró
Dr. Lenkó Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

634/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az igazságügyi szakértői kamaráról szóló 1995. évi CXIV. törvény 3/C. § (1) bekezdésének *a)* pontja, valamint a (3) bekezdés első fordulata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az igazságügyi szakértői kamaráról szóló 1995. évi CXIV. törvény (a továbbiakban: Iszktv.) 3/C. § (1) bekezdésének *a)* pontja, valamint (3) bekezdésé-

nek első fordulata megsemmisítését kérte. A támadott rendelkezések az igazságügyi szakértő kamarai tagságának a büntetőeljárás jogerős befejezéséig tartó felfüggesztését írják elő, amennyiben a szakértő ellen közvadra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt emelt vádat az ügyész. Az indítványozó álláspontja szerint a felfüggesztés azáltal, hogy annak időtartama alatt a szakértő igazságügyi szakértői tevékenységet nem végezhet, szükségtelenül és aránytalanul korlátozza az érintettek rendszeres jövedelemszerző tevékenységét, mely alkotmányos tulajdonvédelem alatt áll. Indítványozó szerint emellett az ártatlanság védelmének alkotmányos követelményét korlátozza az a körülmény, hogy a felfüggesztés jogkövetkezményét a kamarának kötelező jelleggel kell alkalmaznia, anélkül, hogy ennek kiszabását megelőzte volna egy olyan eljárás, amelyben az alapvető eljárási garanciák érvényesülhetek volna. Az igazságügyi szakértői státust az ügyvédekkel összehasonlítva az indítványozó arra a megállapításra jut, hogy az ügyvédekre vonatkozó fegyelmi eljárásban alkalmazott kötelező felfüggesztés feltételeihez képest [az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 54. § (1) és (2) bekezdés] az Iszktv. megtámadott rendelkezései a szakértőkre nézve aránytalanul súlyosabb hátrányt jelentenek, ily módon az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütköző hátrányos megkülönböztetés valósul meg. Az indítványozó álláspontja szerint az igazságügyi szakértői kamarai tagsággal járó jogosultságok, így az igazságügyi szakértői tevékenység gyakorlása az emberi méltóság összetevőjét jelentő, a személyiség szabad kibontakozásához fűződő jog részét képezik. A felfüggesztést ezek önkényes korlátozásaként értékeli. Mindezek alapján az indítványozó kéri az Iszktv. 3/C. § (1) bekezdése a) pontjának, továbbá a (3) bekezdése első fordulatának megsemmisítését.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„57. § (2) A Magyar Köztársaságban senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. Az Iszktv. vizsgálatba bevont rendelkezései:

„3/C. § (1) A szakértő kamarai tagságát fel kell függeszteni, ha:

a) a szakértő ellen közvadra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt emelt vádat az ügyész,

b) a névjegyzékbe két éven belül a szakértő késedelmére vonatkozóan öt bejegyzés történt.

(2) A szakértő kamarai tagságának felfüggesztése az igazságügyért felelős miniszter indítványára történik.

(3) A felfüggesztés az (1) bekezdés a) pontja esetében az eljárás jogerős befejezéséig, a b) pont esetében egy évig tart.

(4) A felfüggesztés ellen a szakértő, képviselője és az igazságügyért felelős miniszter a határozat kézbesítésétől számított tíz munkanapon belül fellebbezést nyújthat be a MISZK elnökségéhez. A területi elnökség az (1) bekezdés a) pontja szerinti döntést – fontos közrendvédelmi okból – fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilváníthatja.

(5) Ha a MISZK elnöksége a fellebbezést elutasította, a határozata ellen a szakértő, képviselője és az igazságügyért felelős miniszter a határozat kézbesítésétől számított 30 napon belül bírósághoz fordulhat.

(6) A szakértő a felfüggesztés időtartama alatt igazságügyi szakértői tevékenységet nem végezhet, a kamarai tagságból és az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló törvényből eredő jogai és kötelezettségei szünetelnek.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó az Iszktv. megtámadott rendelkezéseinek alkotmányellenességét részben arra alapozta, hogy a kamarai tagság – kötelező és általa fegyelmi szankcióként értékelt – felfüggesztéséhez vezető (mint szankciót kiszabó, de nem bírósági) eljárásban is érvényesülnie kell az ártatlanság védelmének alkotmányos alapvélmének, annak mellőzése pedig csak megfelelő jogi, bírói biztosítékok mellett lehetne alkotmányos.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott az ártatlanság védelmének érvényesülésével; a büntetőeljárás kívüli jogi eljárásokban az ártatlanság védelmének alkotmányjogi értékelése tekintetében álláspontját a következők szerint összegezte: „Az Alkotmánybíróság több határozatában is kifejtette, hogy az ártatlanság védelme alkotmányos alapelveként nem csupán a büntetőjogi felelősségre vonásra nézve irányadó, hanem egyéb eljárásokra is. [41/1991. (VII. 3.) AB határozat, ABH 1991, 193, 195.; 1284/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 562, 563.; 63/1997. (XII. 11.) AB határozat, ABH 1997, 365, 372.] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban a tekintetben is, hogy az Alkotmány 57. § (2) bekezdésének rendelkezéséből eredő alkotmányos védelem korlátlanul nem terjeszthető ki. (26/B/1998. AB határozat, ABH 1999, 647, 650.) Ennek megfelelően esetenként

vizsgálódó, hogy az adott jogszabály az ártatlanság védelmének alkotmányos elvével összefüggésben áll-e. Az összefüggés csak azokban az esetekben állhat fenn, ha az alkotmányossági vizsgálat felelősség megállapítását is magában foglaló eljárásra irányul.” (ABH 2004, 367, 376.)

Az Alkotmánybíróság a 941/B/1995. AB határozatában a köztisztviselőknek a fegyelmi eljárás jogerős befejezéséig tartó (nem kötelező) felfüggesztéséről, az eljárás során hozott átmeneti intézkedésekről így fogalt állást: „Az Alkotmány 57. § (2) bekezdésében rögzített ártatlanság védelme nem akadályozza az eljárás során közbeeső intézkedések megtételének.” (ABH 1996, 548, 550.)

A 428/B/1998. AB határozatában az Alkotmánybíróság kifejtette: „Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem tekinthető az ártatlanság védelmével ellentétesnek az, ha a büntetőeljárás megindulásához kapcsolódva egyes kedvezmények, továbbá jogosultságok megvonásra kerülnek. (...) Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ártatlanság védelme nem terjeszthető ki az Ütv. 54. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott, szándékosan elkövetett, súlyos bűncselekmény miatt történt vádemeléshez kapcsolódva, a kötelezően elrendelt felfüggesztés esetére, mivel ez az eljárásban alkalmazott közbeeső intézkedésnek minősül, melyek mellett az eljáró hatóságok sokkal súlyosabb, az eljárás alá vont személy jogait korlátozó intézkedéseket is foganatosíthatnak. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az ügyvédi tevékenység gyakorlásának kötelező felfüggesztése nem minősül szankciónak, hanem olyan ideiglenes, átmeneti korlátozás, amely az ügyfelek és az ügyvédi kar védelmét szolgálja.” (ABH 2004, 1236, 1239-1240., a továbbiakban: Abh1.)

Az Iszktv. felelősségi szabályokat tartalmazó V. fejezetének vizsgálata alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a szakértő kamarai tagságának vádemelés miatti felfüggesztése nem tartozik az ott szabályozott fegyelmi eljárás hatálya alá, és nem is minősül fegyelmi szankciónak. Az Iszktv. taxatívén meghatározza a szakértővel szemben kiszabható fegyelmi büntetéseket, melyek között nem szerepel határozatlan idejű (azaz a büntetőeljárás jogerős befejezéséig tartó) felfüggesztés. [Az Iszktv. 26. § (2) bek. d) pontban megtalálható ugyan a felfüggesztés, amely legfeljebb 2 évig tarthat, ez a felfüggesztés azonban nem azonos a 3/C. § (3) bekezdésével.] Az Iszktv. 27. § (1) bekezdése alapján az igazságügyi szakértővel szemben a területi kamara elnöksége, elnöke, a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara (a továbbiakban: MISZK) elnöksége, elnöke vagy a panaszos (a továbbiakban együtt: kezdeményező) kezdeményezhet etikai eljárást. Ehhez képest a kamarai tagságnak az Iszktv. 3/C. § (1) bek. a) pontjában meghatározott felfüggesztését kizárólag az igazságügyért felelős miniszter kezdeményezheti. A 36. § első mondata pedig egyértelműen rendelkezik a bírósági és az etikai eljárás viszonyáról: „Ha a cselekmény – amely miatt a kezdeményező szerint etikai vétség elkövetésével gyanúsítható a panaszolt szakértő – folyamatban lévő bírósági vagy más hatósági eljárást érint, az etikai tanács az etikai eljárást

annak megindításával egyidejűleg határozattal felfüggeszti a bíróság vagy más hatóság határozatának jogerőre emelkedéséig.”

A támadott rendelkezésekkel szabályozott kamarai tagság kötelező felfüggesztése tehát nem fegyelmi büntetésnek, hanem a fent idézett közbeeső intézkedéshez hasonló, a megindult büntetőeljáráshoz szorosan kapcsolódó átmeneti, ideiglenesjellegű intézkedésnek tekintendő, amely a bírósági eljárásban résztvevő felek, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelmét szolgálja. Az Iszktv. felelősségi szabályainak vizsgálata alapján megállapítható, hogy az Iszktv. támadott rendelkezései nem esnek az ártatlanság védelmének Alkotmánybíróság által fentebb kifejtett hatálya alá, mivel a kamarai tagságnak a támadott szabály alapján való kötelező felfüggesztése pusztán időleges, átmeneti jellegű intézkedés, amely a szakértő etikai felelőssége megállapítását és az esetleges jogkövetkezmények levonását egyáltalán nem foglalja magában. Rámutat az Alkotmánybíróság továbbá, hogy az Iszktv. 3/C. § (4) és (5) bekezdése szabályozza a felfüggesztéshez kapcsolódó jogorvoslati lehetőségeket, melynek során végső fórumként bírósághoz lehet fordulni, a felfüggesztés törvényességének ellenőrzése végett; a megfelelő jogi, bírói biztosíték tehát itt is adott.

Ezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványt az Alkotmány 57. § (2) bekezdése, az ártatlanság védelme tekintetben elutasította.

2. Az indítványozó megítélése szerint az Iszktv. támadott rendelkezései sértik a hátrányos megkülönböztetés tilalmának alkotmányos alapelvét is, mivel azok az ügyvédi tevékenység felfüggesztésére vonatkozó rendelkezésekhez [Ütv. 54. § (1)–(2) bekezdés] képest kellő súlyú alkotmányos indok hiányában szabályozzák hátrányosabban a vád alá helyezett igazságügyi szakértő helyzetét.

Az Alkotmánybíróság a diszkrimináció tilalmával kapcsolatban több határozatában rámutatott arra, hogy személyek közötti diszkriminációról csak akkor lehet szó, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon. [21/1990. (X.4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 78., 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 162., 43/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 744, 745.] Az Alkotmánybíróság korábban az ügyészek és a közjegyzők vonatkozásában – hasonló jellegű szabályozás kérdésében, az igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó hivatások elhatárolási módját kijelölve – vizsgálta az összehasonlíthatóság kritériumait: „Az indítványozó az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Üsztv.) 54. § (1) bekezdése első mondata alkotmányellenességének megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint az ügyészekre irányadó azon szabály, miszerint nem folytatható fegyelmi eljárás, ha a fegyelmi vétség felfedezése óta három hónap vagy annak elkövetése óta három év eltelt, előnyben részesíti őket (...) a közjegyzőkkel szemben, ahol az általános elévülési idő a közjegyzők-

ről szóló 1995. évi XLI. törvény szerint öt év. (...) A közjegyzőkkel kapcsolatban a 108/B/1992. AB határozatban (a továbbiakban: Abh.) az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy »a modern jogállamokban a közjegyzőket a törvény közhitelességgel ruházza fel. A közjegyző – egyebek közt az általa szerkesztett és hitelesített közokiratok által – a jogviták megelőzése érdekében végez olyan szolgáltatást, amely tehermentesíti a bíróságokat, az igazságszolgáltatást, de elősegíti a forgalom szabadságát, biztonságát és a szerződési fegyelem erősödését is« (ABH 1994, 523, 525.). (...) Az igazságszolgáltatás rendszerén belül elkülönül a vád, a védelem és az ítélkezés funkciója. Az ügyészség önálló szervezet, amely – a bíróságokkal szemben – bár nem önálló hatalmi ág, de önálló alkotmányos szervezet (ABH 2004, 48, 58.). A fent kifejtettekre tekintettel a közjegyzők és az ügyészek – noha mindkét tevékenység folytatása jogi diplomához kötődik – csoportja tehát nem tekinthető azonosnak, nem képeznek közös homogén csoportot, ezért az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt diszkrimináció tilalmát deklaráló alkotmányi rendelkezés sérelme nem állapítható meg (...).» (1083/B/2007. AB határozat, ABK 2009/1., 79, 79–80.; a továbbiakban: Abh2.).

Az Alkotmánybíróság jelen esetben – az Abh2.-ben is idézett gyakorlatát megfelelően figyelembe véve – azt vizsgálta, hogy fennáll-e a hátrányos megkülönböztetés megállapíthatóságának alapfeltétele, nevezetesen, hogy az igazságügyi szakértők homogén csoportot képeznek-e az ügyvédséggel, alkotmányos értelemben egymással összehasonlíthatóak-e, túlmenően azon, hogy – mint ahogy az indítványozó fogalmaz – mindketten a bírósági eljárás meghatározó szereplői.

Az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló 2005. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 1. § (1) bekezdése alapján az igazságügyi szakértő feladata, hogy a bíróság, közjegyző, az ügyészség, a rendőrség és a jogszabályban meghatározott más hatóság kirendelése vagy megbízás alapján, a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával készített szakvéleménnyel segítse a tényállás megállapítását, a szakkérdés eldöntését. A büntető- és a polgári eljárások vonatkozásában tehát az igazságügyi szakértő a bíróság hiányzó, különleges szakértelmét hivatott pótolni az érdemi döntéshez szükséges tények észlelése, illetve megítélése terén. Ahogy arra az Alkotmánybíróság egy korábbi határozatában rámutatott, eljárásjogi értelemben igazságügyi szakértőnek csak a perbíróságok által kirendelt szakértők tekintendők (102/B/2003. AB határozat, ABH 2005, 1112, 1119.). Ezen eljárásjogi helyzetből következően terjednek ki rájuk a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) és a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) szakértőkre vonatkozó rendelkezései. Az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény 2. § (2) bekezdésének c) pontja alapján pedig az igazságügyért felelős miniszter által vagy vele egyetértésben alapított igazságügyi szakértői intézetben foglalkoztatott szakértők igazságügyi alkalmazottnak minősülnek.

Míg az ügyvédek a bírósági eljárás valamennyi szakaszában – akár védőként, akár jogi képviselőként – eljárhatnak, addig az igazságügyi szakértő részvétele az eljárásnak csak egy meghatározott, ugyanakkor kiemelkedően fontos szakaszára, a bizonyítás felvételére korlátozódik. Bár a szakértők az eljárás törvények értelmében személyi bizonyítási eszköznek tekintendők, és emiatt nem helyezhetők el az igazságszolgáltatás funkcióit meghatározó vád-védelem-ítélkezés tengelyben, az Sztv. által meghatározott feladatuk, a bizonyítás során végzett tevékenységük alapján okkal kapcsolhatók az ítélkezést ellátó bírósághoz. A döntés alapjául szolgáló tényállás felderítése a bíróság feladata, amelyet azonban adott esetben csak a kirendelt igazságügyi szakértő által elkészített szakvélemény segítségével képes megállapítani. A szakértő ezen tevékenysége során különösen fontos követelmény az objektivitás, a szakvélemény tartalma tekintetében a szakértő nem utasítható [Sztv. 16. § (1) bekezdés], azt a mindenkori technikai és tudományos eredmények felhasználásával kell elkészítenie, tekintet nélkül a felek érdekeire. Az objektivitást elősegítendő a Be. és a Pp. is előírja, hogy a szakértőt meghallgatásakor figyelmeztetni kell a hamis szakvéleményadás következményeire [Be. 110. § (1) bekezdés; Pp. 180. § (1) bekezdés], amely cselekmény a hamis tanúzásra vonatkozó szabályok szerint büntetendő [a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 238. § (2) bekezdés a) pont]. Az igazságügyi szakértői tevékenység pártatlanságának törvényi garantálása – egyebek mellett a bírákéhoz hasonló kizárási szabályok révén – az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás-hoz való jog részét képezi. A tudomány fejlődésének köszönhetően a szakértői tevékenység mind a polgári, mind a büntető ügyekben egyre hangsúlyosabb szerepet tölt be, szakvéleményük számos esetben döntő jelentőséggel kihat az ügyek érdemi végkimenetelére is, ily módon közreműködve az igazságszolgáltatás megfelelő működésében.

Az Útv. 1. § első mondata szerint az ügyvéd hivatásának gyakorlásával – törvényes eszközökkel és módon – elősegíti megbízója jogainak érvényesítését és kötelezettségeinek teljesítését. A bíróságoktól – és a bíróságok különleges szakértelmét pótló igazságügyi szakértőktől – eltérően tehát a védő és a jogi képviselő nem köteles feltétlen objektivitásra; ügyvédi esküje, hivatásának szakmai, etikai szabályai arra predestinálják, hogy tevékenységével a törvényes kereteken belül ügyfele érdekeit szolgálja. A büntetőeljárások vonatkozásában az Alkotmány 57. § (3) bekezdése is széles szabadságot biztosít e tekintetben a védő számára azáltal, hogy a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt kizárja esetleges későbbi felelősségre vonását. Az Alkotmánybíróság számos határozatában elemezte az ügyvédi hivatás sajátosságait, így különösen közjogi jellegét és szabályozottságát [22/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 127, 130–131.], az ügyvédi függetlenség kiemelkedő fontosságú követelményét, továbbá a védő szerepének, eljárás státusának, önálló jogosítványainak súlyát, alkotmányos szempontból alapvető jellegét. „...[A]z Alkotmánybíróság gyakorlatában megjelenő értékelés szerint sok tekintetben eltérők

más olyan – hasonlóan feltételezett, az eddigi vizsgálatok során összehasonlítási alapul szolgáló – hivatás, foglalkozás lényeges vonásaitól, mint például a bírói, az ügyészi, a közalkalmazotti, köztisztviselői életpálya. Az ügyvédi hivatás jellemzőinek összessége alapján e hivatásoktól – fennálló hasonlóságai ellenére – alkotmányos szempontból elkülönül. [108/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 523, 525–526., 22/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 127, 132.]” (Abh1., ABH 2004, 1236, 1242–1243.) Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben egyértelműen kizárta az ügyvédi hivatás egyéb foglalkozásokkal való összevethetőségét is: „Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint tekintettel arra, hogy a vizsgált tevékenységek foglalkozások alkotmányos szerepe, feladatköre, jellege érdemi eltérést mutat, nem állapítható meg, hogy a törvényhozó ezen eltérő jellegű tevékenységek, foglalkozások folytatóira nézve önkényesen, a tárgyilagos mérlegelésen alapuló ésszerű indok nélkül alkotott eltérő szabályozást. A vizsgálat tárgyát képező szempontból az ügyvédek nem hasonlíthatók össze más – jogászai – hivatások művelőivel, így hátrányos megkülönböztetésük sem merülhet fel. Az ügyvédi hivatás az említett szempontok alapján valamennyi hivatástól eltérő jellegű, mert ez utóbbi említettek számára biztosítottnál lényegesen nagyobb mértékű, szélesebb körű, hozzájuk képest kivételes függetlenséggel párosul.” (Abh1., ABH 2004, 1236, 1243.)

A fent kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a két hivatás között úgy tevékenységük célját, mint a bírósági eljárásban betöltött szerepüket tekintve jelentős eltérés található, ezért az Abh1.-ben és Abh2.-ben követett gyakorlatnak megfelelően az igazságügyi szakértők és az ügyvédek csoportja jelen vizsgálat szempontjából nem tekinthető alkotmányossági szempontból homogen csoportnak, így összehasonlíthatónak. Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványt az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében meghatározott diszkrimináció tilalma tekintetében is elutasította.

3. Az indítványozó az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jog sérelmét látta abban, hogy a vádemelés következtében kamarai tagságából felfüggesztett szakértő a felfüggesztés időtartama alatt igazságügyi szakértői tevékenységet nem végezhet. Álláspontja szerint ez egyúttal az érintettek rendszeres jövedelemszerző tevékenységének ellehetlenítését is jelenti. Mivel az indítványozó nem az Alkotmány 70/B. §-át, a foglalkozás gyakorlásához való jog korlátozását hívta fel indítványa indoklásaként, hanem a tulajdonhoz való jogot, ezért az Alkotmánybíróság – az indítvány keretei között maradván – e tekintetben folytatta le a vizsgálatát. Az indítványozó érvelésének alátámasztására felhívta a 40/1997. (VII. 1.) AB határozatot.

Rámutat az Alkotmánybíróság arra, hogy abban az esetben a technikai végzettséggel rendelkező tervezők és szakértők tervezési jogosultságának elvonása volt az alkotmányossági kérdés, s az Alkotmánybíróság nem találta alkotmányosértőnek a megszerzett tervezési jog elvonását. Jelen indítvány által érintett kérdés nem hozható összefüggésbe a felhívott határozattal, mert a most vizsgált esetben

a szakértőtől nem egy korábban megszerzett jogosítványát vonja el a jogalkotó, hanem a szakértővel szembeni vádemelés váltja ki a felfüggesztést. A hivatás gyakorlásának az időleges korlátozása tehát éppen hogy nem független az alanytól – ahogy a 40/1997. (VII. 1.) AB határozatban vizsgált esetben nem a technikusok jogsértő magatartására volt visszavezethető tervezési jogosultságuk elvonása –, hanem kifejezetten a jogszabály alanyának, a szakértőnek a közvédra üldözendő bűncselekménye miatti vádemelés az alapja a támadott szabály érvényesülésének. A felhívott precedens tehát nem alkalmazható, mert amíg ott szerzett jog elvonását az alanyok jogszerű magatartása előzte meg (s ezt sem találta alkotmányellenesnek az Alkotmánybíróság), addig itt a szakértői tevékenység időleges korlátozását a szakértő jogellenes cselekménye előzi meg. Ennek nyomán az Alkotmánybíróság az Alkotmány 13. § (1) bekezdésére vonatkozó indítványi részt az alkotmányjogi összefüggés hiánya miatt elutasította.

4. Az indítványozó álláspontja szerint az igazságügyi szakértői kamarai tagsággal járó jogosultságok, így az igazságügyi szakértői tevékenység gyakorlása az emberi méltóság összetevőjét jelentő, a személyiség szabad kibontakozásához fűződő jog részét képezik. Vélekedése szerint azonban a felfüggesztett szakértőt a vádemelés megfosztja ezen alapjogának gyakorlásától.

Az Alkotmánybíróság szerint a támadott rendelkezések nem érintik az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében biztosított emberi méltósághoz való jogot, mert hiányzik az alkotmányjogi összefüggés. A felfüggesztés ténylegesen csak azt korlátozza, hogy a szakértő betölthesse az igazságügyi szakértő eljárási státusát, e minőségében járhatson el, gyakorolva az eljárási törvényekben meghatározott, az igazságügyi szakértőket megillető speciális jogokat. A kifogásolt törvényhely azonban semmilyen korlátot nem állít az elé, hogy az igazságügyi szakértői kamarai tagságából felfüggesztett szakértő a felfüggesztés tartama alatt szakmai tudását az igazságszolgáltatáson kívüli területeken akadálytalanul kamatoztathassa. Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványt e részében is elutasította.

Budapest, 2010. február 23.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Balogh Elemér* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkóvics Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

355/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 8. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a 2008. március 9-i országos ügyszavazásokon hozott döntések végrehajtásáról szóló 2008. évi IX. törvény 6. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz hat indítvány érkezett azal a kérdéssel összefüggésben, hogy az eredményes ügyszavazás milyen kötelezettséget ró az Országgyűlésre.

Az egyik indítványozó szerint az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 8. § (1) bekezdése, amely alapján a népszavazás eredménye az Országgyűlésre három évig kötelező, ellentétes az Alkotmány 2. § (2) bekezdésével. Az indítványozó álláspontja szerint az Nsztv. moratóriumot előíró szabálya indokolatlanul korlátozza a nép közvetlen hatalomgyakorlását, mivel a „határozott akarat eredményét érvényteleníti” viszonylag rövid idő alatt.

2. További öt indítványozó a 2008. március 9-i országos ügyszavazásokon hozott döntések végrehajtásáról szóló 2008. évi IX. törvénnyel (a továbbiakban: Tv.) összefüggésben nyújtottak be indítványt az Alkotmánybírósághoz.

2.1. Az indítványozók szerint a 2008. március 9-i országos ügyszavazásokon a választópolgárok csak 2009. január 1. napjával döntöttek a vizitdíj és a kórházi napidíj eltörlése mellett, és ezért ellentétes a népszavazás eredményével, hogy a Tv. e díjakat 2008. április 1-jei hatállyal törölte el. Álláspontjuk szerint sérti az Alkotmány 28/C. § (3) bekezdését, hogy az Országgyűlés a kérdésekben megjelölt időponttól eltérő időpontban tett eleget a népszavazási döntésből eredő kötelezettségének. Az egyik indítványozó szerint a népszavazás eredményéből nemcsak az következik, hogy 2009. január 1-jétől az Ország-

gyűlésnek el kell törölnie a vizitdíjat és a kórházi napidíjat, hanem az is, hogy eddig az időpontig e díjakat fenn kell tartania.

2.2. Az egyik indítványozó ugyanezen indokok alapján az Alkotmány 2. § (2) bekezdésének sérelmére hivatkozott: a közvetlen demokrácia alkalmazása esetében a képviseleti demokrácia végrehajtó szerepbe kerül, és így az Országgyűlésnek semmilyen formában sincs lehetősége változtatni a népszavazás eredményén.

2.3. Egy másik indítványozó szerint ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, hogy a Tv. megalkotása során a jogalkotó nem tett eleget a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 27–32. §-aiban rögzített egyeztetési, véleményeztetési kötelezettségének. Ez indítványozó sérelmezte azt is, hogy a Tv. a kihirdetését követő hatodik napon lépett hatályba, így nem volt kellő idő a jogszabály tartalmának megismerésére és az alkalmazására való felkészülésre.

2.4. Egy további indítványozó szerint – mivel a beszedett vizitdíj és kórházi napidíj az egészségügyi szolgáltató bevétele – a Tv. a díjak megszüntetésével elvonja az egészségügyi szolgáltatók várományát, és sérti azok tulajdonhoz való jogát. Álláspontja szerint a vizitdíj és a kórházi napidíj megszüntetésével veszélybe kerül az egészségügyi ellátás finanszírozása, és ezáltal sérülnek az Alkotmány 70/D. és 70/E. §-ai.

A tartalmilag összefüggő indítványokat az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság egyesítette, és azokat jelen határozatában egységesen bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány hivatkozott rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.

(...)

13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(...)

28/C. § (...)

(3) Ha az országos népszavazást el kell rendelni, az eredményes népszavazás alapján hozott döntés az Országgyűlésre kötelező.

(...)

70/D. § (1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

(2) Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszerzésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.

70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegyesség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

(2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.”

2. Az Nsztv. alapján:

„8. § (1) Az eredményes ügydöntő népszavazással hozott döntés az Országgyűlésre a népszavazás megtartásától – ha a népszavazás törvényalkotási kötelezettséget keletkeztet, a törvény megalkotásától – számított három évig kötelező. Az Országgyűlés köteles a népszavazás döntésének haladéktalanul eleget tenni.”

3. A Tv. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„6. § (1) Ez a törvény – a (2)–(3) bekezdésben meghatározott kivétellel – 2008. április 1-jén lép hatályba.

(2) E törvény 1. § (2) bekezdése 2008. július 1-jén lép hatályba.

(3) E törvény 3. § (6) bekezdése 2009. január 1-jén lép hatályba.”

III.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként az Nsztv. 8. § (1) bekezdésének alkotmányosságát vizsgálta.

A 2/1993. (I. 22.) AB határozat az Alkotmány 2. § (2) bekezdését értelmezve rámutatott, hogy „[a]z Alkotmányból levezethető általános elv az Országgyűlés által történő hatalomgyakorlás. Ehhez képest a népszavazással való döntés kivételes” (ABH 1993, 33, 36.). Ugyanakkor e kivételes helyzet esetén a közvetlen hatalomgyakorlás a képviseleti felett áll. Ügydöntő népszavazás esetén „[a]z Országgyűlés az adott népszavazási kérdés tekintetében végrehajtói szerephez kerül, s azt kell biztosítania, hogy a közvetlen hatalomgyakorlás eljárását ne fenyegetse semmi, egészen az eredményes népszavazásig, amikor ez a kötelezősége tartalmira fordul (ti. a döntés végrehajtására) (...) A közvetlen hatalomgyakorlás ugyan a népszuverenitás gyakorlásának kivételes formája, de kivételes megvalósulása eseteiben a képviseleti hatalomgyakorlás fölött áll: az Országgyűlés végrehajtói szerephez kerül” [52/1997. (X. 14.) AB határozat, ABH 1997, 331, 341.].

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint „az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében foglalt népszuverenitás alkotmányi rendelkezéséből közvetlenül levezethető (követke-

zik), hogy az eredményes országos ügydöntő népszavazás (...) kötelező érvényű az Országgyűlésre. (...) Ha az Országgyűlés időbeli korlátozás nélkül („bármikor”) megváltoztathatja az eredményes ügydöntő országos népszavazáson meghozott döntést – moratórium hiányában – időkorlát nélkül hatályon kívül helyezheti, vagy módosíthatja a népszavazás alapján megalkotott (népszavazással megerősített) törvényt, az kiüresítheti az Alkotmány 28/C. § (3) bekezdésében szabályozott népszavazáshoz való jogot, ami egyben az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében foglalt népszuverenitás egyik megvalósulási formáját jelentő közvetlen hatalomgyakorlás alkotmányi rendelkezésének a sérelmére is vezet” [27/2007. (V. 17.) AB határozat; ABH 2007, 343, 349, és 353.]. Erre tekintettel a hivatkozott határozatában az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg a moratórium-szabály hiánya miatt. A mulasztás orvoslása érdekében a „választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény, valamint az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény módosításáról” szóló 2007. évi CLXXII. törvény 9. §-a bevezette az Nsztv. 8. §-ának indítványozó által támadott szövegrészét.

Az Alkotmány 28/C. § (3) bekezdéséből következően eredményes ügydöntő népszavazás esetén az Országgyűlés kötelezettsége a kérdésnek megfelelő tartalmú jogszabály megalkotása. A népszavazás azt a kötelezettséget keletkezteti a törvényhozónak, hogy valamely meghatározott intézményt, szabályozást hozzon létre, tartson fenn vagy szüntessen meg.

Nem jelenti azonban az Alkotmány 2. § (2) bekezdésének a sérelmét, ha törvény az Országgyűlés népszavazásból eredő kötelezettségét határidőhöz köti. A képviseleti és közvetlen demokrácia viszonyából nem vezethető le olyan következtetés, amely szerint az eredményes ügydöntő népszavazás alapján alkotott törvényt soha nem lehet hatályon kívül helyezni, vagy csak másik népszavazás eredményeképp volna módosítható. Az Alkotmány jogforrási rendszeréből nem következik, hogy a népszavazás eredményére visszavezethető törvény magasabb szinten állna a jogforrási hierarchiában, mint az, amelyik nem eredményes ügydöntő népszavazási döntést hajt végre.

Az Nsztv. 8. § (1) bekezdésében rögzített moratórium-szabály az Országgyűlés Alkotmány 28/C. § (3) bekezdésében foglalt kötelezettségének időbeli konkretizálása. Ha a törvényhozó által bevezetett moratórium ideje nem üresíti ki az Alkotmány 28/C. § (3) bekezdésének a tartalmát, akkor az Alkotmány 2. § (2) bekezdésének a sérelme nem állapítható meg. Jelen esetben az Nsztv. 8. § (1) bekezdésében rögzített hároméves időtartamról nem állapítható meg, hogy kiüresítené a népszavazás intézményének a tartalmát.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Nsztv. 8. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

2. Ezt követően az Alkotmánybíróság a Tv. alkotmányellenességét állító indítványokat vizsgálta. A legtöbb in-

dítványozó ugyan a Tv. egészének alkotmányossági vizsgálatát kérte, de az indítványok tartalma alapján az állapítható meg, hogy a vizitdíjjal és a kórházi napidíjjal összefüggő rendelkezések hatályon kívül helyezésének időpontját kifogásolták, és a Tv. hatályba lépéséről rendelkező 6. §-a alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték.

A vizitdíj és a kórházi napidíj intézményeit az „egyes, az egészségügyet érintő törvényeknek az egészségügyi reformmal kapcsolatos módosításáról” szóló 2006. évi CXV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) vezette be. Ez alapján e díjak az Egészségbiztosítási Alap pótlólagos pénzügyi bevételei. Vizitdíj megfizetése nélkül az érintett személy – annak ellenére, hogy biztosított – nem volt jogosult a társadalombiztosítási ellátás igénybevételére. A Módtv. indokolása értelmében a vizitdíj célja nem elsősorban a bevételek növelése, hanem a szükségtelen orvoslátogatások elkerülésére való ösztönzés volt. A kórházi napidíj pedig önrész jellegű intézmény volt, amelynek megfizetése mellett volt jogosult a biztosított fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátásokat igénybe venni.

A 2008. március 9-i ügyszavazáson a választópolgárok – a képzési hozzájárulásra vonatkozó kérdés mellett – a következő két kérdésre válaszolhattak:

(1) „Egyetért-e Ön azzal, hogy a háziorvosi ellátásért, fogászati ellátásért és a járóbeteg-szakellátásért a jelen kérdésben megtartott népszavazást követő év január 1-jétől ne kelljen vizitdíjat fizetni?”

(2) „Egyetért-e Ön azzal, hogy a fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátásért a jelen kérdésben megtartott népszavazást követő év január 1-jétől ne kelljen kórházi napidíjat fizetni?”.

Mindkét kérdésben a népszavazás – az Alkotmány 28/C. § (6) bekezdésére figyelemmel – eredményes volt.

2.1. Mint arra az Alkotmánybíróság a fentiekben rámutatott: eredményes ügyszavazás esetén az Országgyűlés kötelezettsége a kérdésnek megfelelő tartalmú jogszabály megalkotása. A 2008. március 9-i népszavazás vizitdíjra és kórházi napidíjra vonatkozó kérdéseire adott válaszból az következik, hogy az Országgyűlésnek 2009. január 1. napjával el kell törölnie a vizitdíjat és a kórházi napidíjat, illetve nem tarthat fenn azonos tartalmú intézményeket. E kötelezettségét azonban az Nsztv. 8. § (1) bekezdése időkorlátok közé szorítja: az – mivel a népszavazás törvényalkotási kötelezettséget von maga után – a törvény megalkotásától számított három évig tart. Jelen esetben a Tv., mint a népszavazás eredményének eleget tevő jogszabály 2008. március 26-án került kihirdetésre, így ez tekinthető az Nsztv. 8. § (1) bekezdése szerinti moratórium kezdő időpontjának.

A fentiek alapján, az Alkotmány 2. § (2) bekezdésére és 28/C. § (3) bekezdésére, az Nsztv. 8. § (1) bekezdésére, valamint a népszavazáson feltett kérdésekre figyelemmel, jelen esetben az Országgyűlés arra köteles, hogy 2009. január 1-je és 2011. március 26. között ne tartson fenn olyan tartalmú intézményt, amely mellett a jogalanyok vizitdíj

vagy kórházi napidíj jellegű fizetésre kötelezettek. Ezen intervallumon kívül azonban a népszavazás eredménye az Országgyűlést alkotmányjogi értelemben nem köti. 2009. január 1-jét megelőzően az Országgyűlés szabadon dönthetett a vizitdíj és a kórházi napidíj fenntartásáról vagy megszüntetéséről. Mindaddig ugyanis, amíg az Országgyűlés nem kerül az ügyszavazás népszavazás következtében „végrehajtó szerepbe”, a képvisleti hatalomgyakorlás az elsődleges, amelynek letéteményese az Országgyűlés.

Téves az az indítványozói felvetés, amely szerint a népszavazás eredménye magában foglalja azt is, hogy a választópolgárok 2009. január 1-jéig fenn kívánták tartani a vizitdíjat és a kórházi napidíjat. A kérdés ugyanis a 2008. december 31-ig terjedő időszakra nem vonatkozott, ebben a tekintetben az Országgyűlés döntési szabadsága teljes.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította: az, hogy a Tv. 2008. április 1-jével törölte el a vizitdíjat és a kórházi napidíjat, nem sérti sem az Alkotmány 2. § (2) bekezdését, sem 28/C. § (3) bekezdését.

2.2. Az egyik indítványozó szerint sérti az Alkotmány 13. §-ában rögzített tulajdonhoz való jogot az, hogy a Tv. – megszüntetve a vizitdíjat és a kórházi napidíjat – megvonja az egészségügyi szolgáltatók várományát.

A vizitdíj és a kórházi napidíj jogosultja nem közvetlenül az egészségügyi szolgáltató, hanem az Egészségbiztosítási Alap. Ilyen értelemben e díjak az állami költségvetés bevételeit képezik. A költségvetésnek azonban nincs várománya valamilyen közjogi bevételre, e tekintetben a tulajdonhoz való jog sérelme fel sem merül.

A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 2008. március 31-ig hatályban lévő 35/A. §-a szerint az Egészségbiztosítási Alap támogatásban részesíti az egészségügyi szolgáltatót a beszedett vizitdíj és kórházi napidíj összegével. Ezt a támogatást a Tv. 1. § (1) bekezdésének *f)* pontja megszüntette. Mindazonáltal az egészségügyi szolgáltatónak sem volt Alkotmányban védett várománya a beszedett vizitdíjakra és kórházi napidíjakra. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis a tulajdonvédelem szabályai csak azokban az esetekben alkalmazhatók, amelyekben a biztosítási elemnek szerepe van [43/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 188, 193–195.]. Az egészségügyi szolgáltató viszont nyújtója, és nem igénybe vevője az ellátásnak, és nem hivatkozhat sikerrel tulajdonvédelemre az Egészségbiztosítási Alappal szemben a vizsgált összefüggésben.

Ezért az Alkotmánybíróság az Alkotmány 13. §-ának sérelmére alapított indítványt elutasította.

2.3. Az egyik indítványozó hivatkozott arra is, hogy a vizitdíj és a kórházi napidíj megszüntetése sérti az Alkotmány 70/D. és 70/E. §-ait. Az Alkotmánybíróság azonban nem látott okozati összefüggést e §-ok és a díjak megszüntetése között; nem ítélte úgy, hogy az egészségügyi ellátórendszer csak e díjak fenntartása mellett biztosítható, ezért az indítványt e tekintetben is elutasította.

2.4. Az egyik indítványozó az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközőnek tartotta, hogy a Tv. előkészítése során a jogalkotó nem tett eleget a Jat. szerinti véleményeztetési kötelezettségének.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában megállapította, hogy a véleménykérés elmulasztása általában nem jelenti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében rögzített jogállamiság olyan sérelmét, amely a közjogi érvénytelenség megállapításához és a jogszabály megsemmisítéséhez vezetne. Különösen nem abban az esetben, amikor a törvény ügödöntő népszavazási döntéseket hajt végre. A Jat.-hoz fűzött miniszteri indokolás szerint a jogszabálytervezetek véleményeztetésének a célja az, hogy lehetőséget adjon a különböző érdekek egyeztetésére és érvényre juttatására. Ezzel a véleményező befolyásolni tudja a jogalkotót a jogszabály tartalmának meghatározásakor.

A véleményeztetés azonban funkció nélkülivé válik abban az esetben, amikor a jogalkotó végrehajtó szerepkörbe kerül, és köteles az adott tartalmú jogszabály meghozatalára. Ilyen esetben ugyanis – mivel a jogszabály lényegi tartalmát nem a jogalkotó, hanem a népszavazás határozza meg – felesleges a vélemény beszerzése, az ugyanis alkalmatlan a jogalkotó befolyásolására.

A Tv. tartalma (a vizitdíj, a kórházi napidíj és a képzési hozzájárulás eltörlése) tekintetében tehát nem is volt szükség véleményeztetésre; egyedül a Tv. hatályba lépése időpontjában élvezett a jogalkotó viszonylagos szabadságot. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság nem állapította meg a jogszabály közjogi érvénytelenségét.

2.5. Az egyik indítványozó szerint a Tv. 6. §-a azért sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, mert a jogalkotó a hatálybaléptetés során nem biztosított kellő időt a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez.

A 28/1992. (IV. 30.) AB határozat rámutatott, hogy „nem lehet általános érvennyel meghatározni, hogy mennyi a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges »kellő idő«, amit a jogszabály kihirdetése és hatálybaléptetése között feltétlenül biztosítani kell. Ezt minden egyes jogszabály megalkotásánál, a jogszabályba foglalt rendelkezések jellegének, mennyiségének, valamint a jogszabály végrehajtására (vagy az önkéntes jogkövetésre) való felkészülést befolyásoló egyéb tényezők alapulvételével, esetileg kell vizsgálni” (ABH 1992, 155, 156–157.). A Tv. kihirdetése és hatályba lépése között hat nap telt el. Ez azonban nem akadályozta a jogalkotót abban, hogy felkészüljenek a megváltozott jogi környezetre; azaz a vizitdíj, kórházi napidíj be nem szedésére.

Továbbá a Tv. az egészségügyi szolgáltatást igénybe vevők (biztosítottak) számára kedvezően módosította az egészségügyi ellátással kapcsolatos kötelezettségeiket: mentesítette őket a vizitdíj és a kórházi napidíj megfizetése alól. E tekintetben a „kellő idő” hiánya fel sem merül. Az egészségügyi szolgáltatónak pedig – mint az Alkotmánybíróság jelen határozata 2.2. pontjában megállapította – nincs várományuk a beszedett vizitdíjra és kórházi napidíjra, így nem hivatkozhatnak sikerrel a díjak rövid távú eltörlésére, mint a jogállamiság sérelmére.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Tv. 6. §-át támadó indítványokat elutasította.

Budapest, 2010. február 22.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró
Dr. Lenkó Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

645/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 11. § (3) bekezdése és 12. § (1)–(2) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 13. § (1) bekezdésének sérelmére alapított – indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 11. § (3) bekezdése és 12. § (1)–(2) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvénnyel való ellentétre alapított – indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozók a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvénynek (a továbbiakban: Tpt.) a nyomdai úton kibocsátott értékpapírok dematerializálására vonatkozó egyes szabályait kifogásolják.

A Tpt. 11. § (3) bekezdése értelmében az átalakítás napjától az átalakított sorozatba tartozó, de a tulajdonos által be nem nyújtott, nyomdai úton előállított értékpapír helyébe lépő dematerializált értékpapírokat a központi értéktár a kibocsátó számára vezetett központi értékpapírszámlán tartja nyilván azzal, hogy a számlán lévő értékpapírok tulajdonjoga a nyomdai úton előállított értékpapír utolsó tulajdonosát illeti. Az indítványozók érvelése szerint azonban a központi értéktárnak nem feladata, sőt nincs is lehetősége a tulajdonosok nyilvántartására, az említett jogszabályhely ezért „félrevezető”, s ennek nyomán alkotmányellenes is [sérti az Alkotmány 13. § (1) bekezdését].

A Tpt. 12. §-a – többek között – az átalakításra érvényesen be nem nyújtott részvény (és egyéb tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapír) értékesítéséről rendelkezik, kimondja továbbá azt is, hogy az értékesítés eredménytelensége esetén a kibocsátó az értékesítésre nyitva álló határidő lejártát követő első közgyűlésen köteles az alaptőkét leszállítani. Az indítványozók úgy vélik, hogy a tulajdonos hozzájárulása nélküli részvény-értékesítés előírása sérti a tulajdonhoz való jogot, mert megszünteti a részvényesnek a jogszerűen megszerzett részvénye feletti rendelkezési jogát. Alkotmányellenesnek tartják emellett az alaptőke leszállítására vonatkozó rendelkezést is, mivel szerintük ez az előírás „elvonja a részvény által megtestesített vagyónrésze vonatkozó vagyoni jogot”, megszünteti „a részvénytulajdonosnak részvényéhez és a részvény által megtestesített alaptőke-hányadhoz fűződő tulajdonjogát ellenszolgáltatás nélkül”.

Kérelmük alátámasztásaként utalnak az indítványozók végezetül arra is, hogy a támadott szabályok nem állnak összhangban a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) „részvényesi jogosítványokat biztosító rendelkezéseivel”, ebben a vonatkozásban azonban alkotmányos rendelkezés sérelmére nem hitköznak.

Az Alkotmánybíróság beszerezte a pénzügyminiszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„8. § (2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

2. A Tpt. támadott rendelkezései:

„11. § (3) Az átalakítás napjától az átalakított sorozatba tartozó, de a tulajdonos által be nem nyújtott nyomdai úton előállított értékpapír helyébe lépő dematerializált értékpapírokat a központi értéktár a kibocsátó számára vezetett központi értékpapírszámlán tartja nyilván, azzal, hogy a

számlán lévő értékpapírok tulajdonjoga – a 12. § (2) bekezdésében foglaltakat is figyelembe véve – a nyomdai úton előállított értékpapír utolsó tulajdonosát illeti.”

„12. § (1) Az átalakítás napjával a kibocsátó az átalakított értékpapír-sorozatot érvénytelenné nyilvánítja, dematerializált értékpapírrá alakítja. Az átalakításra érvényesen be nem nyújtott értékpapírok sorszámát a kibocsátó nyilvántartásba veszi. Hitelviszonyt megtestesítő értékpapír és befektetési jegy átalakítása esetén a nyomdai úton előállított értékpapír tulajdonosa – az értékpapír benyújtásával és az értékpapírszámlát vezető befektetési vállalkozás, hitelintézet megjelölésével – az értékpapír lejáratáig, a befektetési jegyet kibocsátó befektetési alap megszűnéséig kérheti a dematerializált értékpapír értékpapírszámláján történő jóváírását. Részvény, egyéb tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapír esetében a kibocsátó az átalakított értékpapírokat – az átalakítástól számított hat hónapon belül – befektetési vállalkozás, hitelintézet közreműködésével értékesíti. Az értékesítés szabályait a kibocsátó az átalakításról szóló hirdetményben jelenti meg. Az értékesítés eredménytelensége esetén a kibocsátó az értékesítésre nyitva álló határidő lejártát követő első közgyűlésen az alaptőkét leszállítja.

(2) Az érvénytelenné nyilvánított értékpapír forgalom tárgya nem lehet, azonban annak bemutatásával tulajdonosa követelheti részére a dematerializált értékpapír kiadását, vagy ha az értékesítés megtörtént, illetőleg a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír lejárt, vagy a befektetési jegyet kibocsátó befektetési alap megszűnt, az értékesített dematerializált értékpapír ellenértékét, illetőleg a lejáratkor esedékes összeget. Az értékesített értékpapír ellenértékét, illetve a lejáratkor esedékes összeget a tulajdonos jelentkezéséig a kibocsátó hitelintézetnél nyitott letéti számlán tartja. A benyújtási határidőt elmulasztó értékpapír-tulajdonos az igényének érvényesítéséig felmerült költségeket köteles megfizetni. Az értékpapír kiadása iránti követelés helyébe lépő pénzkövetelés elévülésére az értékpapírban megtestesített követelés elévülésére irányadó szabályok érvényesek.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozók úgy vélik, hogy a Tpt. sérti a tulajdonhoz való jogot azért, hogy előírja: a nyomdai úton előállított részvény dematerializálása esetén – amennyiben a tulajdonos nem jelentkezik – a részvényt értékesíteni kell, illetve be kell vonni.

Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt a következőket alapította meg. Az Alkotmány 13. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot. Bár e rendelkezés nem az alaptörvénynek az alapjogokat nevesítő XII. fejezetében található, az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a tulajdonhoz való jog alapjogi védelemben részesül, és vonatkozik rá az alapjogi korláto-

zásnak az Alkotmány 8. § (2) bekezdésében lefektetett tialma [7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 25.; 935/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 765.].

Mivel a részvény tagsági jogokat megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező forgalomképes értékpapír (Gt. 177. §), amelyre a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 94. § (2) bekezdése értelmében megfelelően alkalmazni kell a tulajdonjog szabályait, ezért ennek megfelelően a részvényre kiterjed az alkotmányos tulajdonvédelem köre.

2. Az Alkotmánybíróság az ügy elbírálása során áttekinthette az érintett jogszabályi rendelkezések tartalmát, a részvények dematerializálására vonatkozó előírásokat az alábbiak szerint.

A részvény – a kibocsátó döntése alapján – előállítható nyomdai úton okiratként vagy dematerializált értékpapírként. A Tpt. szövegezéséből kitűnik azonban, hogy a jogalkotó a fizikai formában is létező értékpapírokkal szemben a dematerializált értékpapírok preferenciájának irányába igyekezett elmozdítani a szabályozást: nyilvánosan forgalomba hozni például jelenleg már kizárólag dematerializált formában előállított részvényt lehet [Tpt. 6. § (3) bekezdés], a bemutatóra szóló részvény kibocsátásának a lehetősége megszűnt. Sőt, a korábban nyomdai úton előállított részvényeket is dematerializálnia kellett a kibocsátónak legkésőbb 2004. december 31-ig [Tpt. 2007. július 1-jéig hatályos 408. § (1) bekezdése]. Az indítványozók által kifogásolt rendelkezések ezért jelenleg a zártkörűen működő részvénytársaság nyomdai úton előállított részvényeinek dematerializálási folyamatát érintik.

A dematerializált részvény a Gt. 180. § (1) bekezdése szerint [összhangban a Tpt. 5. § (1) bekezdés 23. pontjával, illetve a 7. § (3) bekezdésével] egy elektronikus úton létrehozott, rögzített, továbbított és nyilvántartott, az értékpapírokra vonatkozó külön törvényben meghatározott tartalmi kellékeit azonosítható módon tartalmazó adatösszesség, amelynek nincs sorszáma. A részvényes nevét, valamint az azonosításhoz szükséges egyéb adatait az értékpapír-forgalmazó által a részvényes javára vezetett értékpapírszámla tartalmazza.

A Tpt. alapján lehetőség van arra, hogy a kibocsátó a nyomdai úton előállított részvények dematerializált részvényekké történő átalakításáról döntsön. A folyamat azonban nem fordítható meg: ha a kibocsátó – saját döntése vagy jogszabályi előírás alapján – eleve dematerializált értékpapírt bocsátott ki, vagy az értékpapírt dematerializált értékpapírrá alakította át, annak nyomdai úton történő előállításáról utóbb nem rendelkezhet [Tpt. 6. § (5) bekezdés].

A Tpt. 10-12. §-ai szerint az értékpapír dematerializálásáról szóló döntést – harminc napon belül – a kibocsátó a Tpt. 34. § (4) bekezdésében meghatározott helyen *a)* legalább egy országos terjesztésű napilap, vagy *b)* a kibocsátó és – ha van – a forgalmazó honlapja, vagy *c)* annak a szabályozott piacnak a honlapja, amelyen az értékpapírral kereskednek, vagy *d)* a Felügyelet honlapja, ha a Fel-

ügyelet nyújt ilyen szolgáltatást az e törvény szerinti közzétételi kötelezettség teljesítése céljából], valamint részvény átalakítása esetén a cégközlönyben is közzétett hirdetményben kell közölni, s ebben kell felszólítani részvény-tulajdonosokat az értékpapír benyújtására. Az átalakítás időtartama hatvan napnál rövidebb nem lehet (ha valamennyi értékpapírt benyújtották, az hamarabb lezárható). Az átalakítás napján – mely a benyújtásra megjelölt utolsó napot követő munkanap – a kibocsátó az átalakított értékpapír-sorozatot érvénytelenné nyilvánítja. A központi értéktár az átvett nyomdai úton előállított értékpapírok ellenében ugyanolyan mennyiségű dematerializált értékpapírt ír jóvá a számlavezető központi értékpapírszámláján; a számlavezető pedig haladéktalanul jóváírja a dematerializált értékpapírt a számlatulajdonosok értékpapírszámláján (amennyiben az értékpapír tulajdonosa nem jelölte meg azt a befektetési vállalkozást, hitelintézetet, amellyel értékpapír-számlaszerződést kötött, úgy kell tekinteni, mint aki a benyújtást elmulasztotta). A tulajdonos által be nem nyújtott nyomdai úton előállított értékpapírok sorszámát a kibocsátó nyilvántartásba veszi, a helyükbe lépő dematerializált értékpapírokat pedig a központi értéktár által a kibocsátó számára vezetett központi értékpapírszámlán tartja nyilván azzal, hogy a számlán lévő értékpapírok tulajdonjoga – a 12. § (2) bekezdésében foglaltakat is figyelembe véve – a nyomdai úton előállított értékpapír utolsó tulajdonosát illeti.

Részvény, egyéb tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapír esetében a Tpt. azt írja elő, hogy a kibocsátónak az átalakított értékpapírokat – az átalakítástól számított hat hónapon belül – befektetési vállalkozás, hitelintézet közreműködésével értékesítenie kell.

Az érvénytelenné nyilvánított, nyomdai úton előállított részvény bemutatásával tulajdonosa a dematerializált értékpapír kiadását – vagy ha az értékesítés már megtörtént, az ellenértékét – követelheti, köteles azonban az igénynek érvényesítéséig felmerült költségeket megfizetni. Az értékpapír kiadása iránti követelés helyébe lépő pénzkövetelés elévülésére az értékpapírban megtestesített követelés elévülésére irányadó szabályok érvényesek. Az értékesítés eredménytelensége esetén a kibocsátó az értékesítésre nyitva álló határidő lejártát követő első közgyűlésen az alaptókért leszállítja.

3. Az indítványozók szerint a Tpt. 11. § (3) bekezdése azért alkotmányellenes, mert a központi értéktárnak nem feladata, sőt nincs is lehetősége a tulajdonosok nyilvántartására, az említett jogszabályhely ezért „félrevezető”.

Az Alkotmánybíróság ebből a szempontból nem talált alkotmányossági összefüggést a támadott jogszabályi rendelkezés és az Alkotmány 13. § (1) bekezdése között, az indítványt – állandó gyakorlatának megfelelően [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 201.; 720/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 1005, 1007.; 380/D/1999. AB határozat, ABH 2004, 1306, 1313–1314.] – ebben a vonatkozásban elutasította.

4. Az Alkotmánybíróság megállapította ugyanakkor, hogy a Tpt. másik, szintén támadott rendelkezése [12. § (1)–(2) bekezdés] összefüggésbe hozható a tulajdonjog tartalmával: mind a tulajdonos hozzájárulása nélküli részvény-értékesítés, mind az értékesítés sikertelensége esetére előírt alaptőke-leszállítás (és az ezzel együtt járó részvény-bevonás) megszünteti az érintett értékpapír-tulajdonosnak a részvény által megtestesített tagsági jogait, s így korlátozza a polgári jogi értelemben vett tulajdonjog egyik részjogosítványának tekintett rendelkezési jogot. A jelen ügyben vizsgált szabályozás alapján tehát fennáll annak a lehetősége, hogy – amennyiben az előírt határidőn belül nem jelentkezik – a tulajdonos elveszti a tulajdonát. A támadott előírások alkotmányosságát ezért – az indítványozók hivatkozásának megfelelően – az Alkotmány 13. § (1) bekezdése alapján el lehet bírálni [Vö. pl. 64/1993. (XII. 22.) AB határozat a vételi joggal összefüggésben (ABH 1993, 373.)], amely „a tulajdonhoz való jogot az állammal szemben biztosítja, s azt mint alapjogot – az értékgarancia követelményével, illetőleg a közérdekű korlátozás arányosságának ismérével [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 380-382.] – az állammal szemben védi” (800/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 420, 421–422.).

A tulajdonjog alkotmányi védelmével, illetve annak tartalmával kapcsolatban hangsúlyozni kell azonban, hogy ez nem azonos a tulajdonjognak a polgári jogban kialakított fogalmán alapuló, a polgári jogban meghatározott védelmével. Az Alkotmány a tulajdonjogot, mint az egyéni cselekvési autonómia anyagi alapját ismeri el; az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme a közhatalmi korlátozás módjától, a tulajdon konkrét jellemzőitől függ [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 380.].

„A tulajdonjog korlátozása tekintetében is az Alkotmánynak az alapvető jogok korlátozására meghatározott szabályát és az ennek alapján kialakult alkotmánybírói gyakorlatot kell alkalmazni. Ennek során figyelembe kell azonban venni az Alkotmánynak a tulajdonjogról szóló 13. §-ából származó sajátosságokat is. Ilyen sajátosság az, hogy a 13. § (2) bekezdése a tulajdonjog teljes elvonásánál a közérdeket jelöli meg egyik feltételként. Erre tekintettel a tulajdonjog korlátozásánál az alkotmányossági vizsgálat egyik szempontja a másik alapvető jog, alkotmányos érték vagy cél érvényesülésének szükségessége, vagy a közérdek miatt fennálló szükségesség. (...) A vizsgálat másik szempontja itt is – az Alkotmány 8. §-ának (2) bekezdése alapján – az arányosság. Az arányosság tekintetében a tulajdonhoz való jog Alkotmányban meghatározott szabályából nem származik sajátos követelmény. Ezért az arányosság általános vizsgálati mércéje alkalmazandó: a korlátozással elérni kívánt cél fontosságának és az ennek érdekében okozott alapjog-sérelem súlyának összhangban kell állnia.” [42/2006. (X. 5.) AB határozat, ABH 2006, 520, 529.]

Jelen esetre vetítve mindez a következőket jelenti.

A részvényes tulajdonjoga a részvény értékesítésével (illetve bevonásával) megszűnik. Ez a változás állami be-

avatkozás (a Tpt. *kogens* szabályai) révén következik be. Ennek folytán azt, hogy ez alkotmányos-e, az dönti el, vajon alapvető jog, alkotmányos érték, cél vagy a közérdek érvényesülésének miatt szükségesnek tekinthető-e ez az állami beavatkozás, s amennyiben igen, az az arányosság követelményeinek is megfelel-e.

A nyomdai úton előállított részvények Tpt.-ben szabályozott dematerializálásának alapvető célja a gazdasági társaság átláthatóságának, a részvényesi-tulajdonosi befolyással rendelkező személyeknek a beazonosíthatósága, s ezáltal a forgalom biztonsága. Az átalakításról való döntés a kibocsátó gazdasági társaság hatáskörébe tartozik [Gt. 231. § (2) bekezdés g) pont], arról a részvényes a közgyűlési meghívóból (hirdetményből) értesül. Amennyiben a közgyűlésen nem vesz részt, a döntésről a Tpt. közzétételre vonatkozó szabályai alapján szerezhet tudomást. A dematerializálás folyamatának célja nem a tulajdonjog elvonása, csupán a részvények megjelenési formájának módosulásáról van szó (nyomdai úton előállított papírból számlán nyilvántartott adattá válik a részvény). A tulajdonos személye ennek során azonban nem változik. Tehát sem a folyamat megindulása előtt, sem a dematerializálást követően (a dematerializált részvény birtokában) nem akadályozza meg a jogalkotó a tulajdonost abban, hogy a tulajdonában lévő részvennyel rendelkezzen, azt például értékesítse.

A tulajdonjog szempontjából csak abban az esetben beszélhetünk a rendelkezési jog korlátozásáról, ha a tulajdonos az erre vonatkozó törvényi kötelezettsége ellenére elmulasztja meghatározott határidőn belül átalakításra benyújtani a részvényét, s így nem él a dematerializált részvény kiadása iránti követelésével. Ebben az esetben a tulajdonjog elvesztése (6 hónapon belüli értékesítés vagy bevonás miatt) a Tpt. rendelkezéseinek a következménye.

A részvénytulajdonos jogosult érdeke kétségtelenül azt kíváná meg, hogy amennyiben jogszabály kötelezően előírja a dematerializálást vagy a kibocsátó valamely ok miatt emellett dönt, akkor a nyomdai úton előállított részvény benyújtására, s így a dematerializált részvény tulajdonjogának automatikus megszerzésére minél hosszabb ideje legyen, esetleg erre a jogalkotó egyáltalán ne is szabjon határidőt.

A szabályozás ugyanakkor egyrészt egy érvényes közgyűlési döntés eredményes végrehajtását szolgálja, azt, hogy a többségi döntésnek megfelelő részvénystruktúra valóban létre is jöjjön, másrészt a tulajdonjog elvesztése csak abban az esetben következhet be, ha a tulajdonos törvényi kötelezettsége ellenére nem nyújtja be az érvénytelené vált részvényét, tehát mulasztást követ el.

A vizsgált szabályozásnak az a kiindulópontja, hogy a be nem nyújtott nyomdai részvények tulajdonosa ismeretlen [a Gt. alapján a részvénykönyvi bejegyzés nem kötelező, a részvénykönyv nem közhiteles nyilvántartás, 202. § (4), (5) bekezdés, (6) bekezdés a) pont], tehát nincs kinek a számláján jóváírni az átalakított részvényeket. A jogalkotó

átmenetinek tekinti azt a megoldást, mely szerint a be nem nyújtott, nyomdai úton előállított részvény helyébe lépő dematerializált értékpapírokat a központi értéktár a kibocsátó számára vezetett központi értékpapírszámlán tartja nyilván azzal, hogy a számlán lévő részvények tulajdonjoga a nyomdai úton előállított részvények utolsó tulajdonosát illeti. Ezen átmeneti időszaknak az vet véget, hogy az átalakítástól számított 6 hónapon belül meg kell kísérelni az érintett részvény értékesítését, illetve sikertelenség esetén a következő közgyűlésen dönteni kell a részvény bevonásáról és az alaptőke leszállításáról. [E körben jegyzi meg az Alkotmánybíróság, hogy e megoldás nem ismeretlen a társasági jogban, a Gt. az alaptőke-emelés esetében az ismertettekhez hasonló szabályozási technikát alkalmaz (259–261. §).]

Mindez összhangban áll azzal a ténnyel, hogy a dematerializált részvény csupán nyilvántartott adat (fizikailag, papír formájában nem létezik), amely jogi értelemben véve az értéktár központi számláján történő megjelenés pillanatától létezik értékpapírként, s ezt követően csupán az egyes tulajdonosok értékpapír-számláján való megjelenítése (nyilvántartása) történik. A dematerializálás visszafordíthatatlan folyamat, a dematerializált részvény pedig fogalmilag csak névre szóló lehet és átruházására kizárólag értékpapírszámlán történő terhelés, illetve jóváírás útján kerülhet sor. Ezért részvény átalakítása esetén feltétlenül szükség van a tulajdonos személyének megállapítására, amely a részvény benyújtása útján történik. Mindezek miatt jogilag nyilvánvalóan nem tartható az az állapot, hogy a részvénytársaság egyes részvényei (az érvénytelené nyilvánított, de be nem nyújtott nyomdai részvények helyébe lépett dematerializált értékpapírokat) egy elkülönített számlán határozatlan időre „elfeküdjenek”. Mivel a fennálló helyzet torzíthatja például a tulajdonosi arányokat, így a szavazati jogokat is, a részvénytársaság mint gazdasági társaság működése és a jogbiztonság szempontjából elengedhetetlenül szükséges a tulajdonosi viszonyok rendezése, az, hogy a fogalmilag névre szóló dematerializált részvények – a jogszabályi előírásnak megfelelően – tulajdonosok számláján legyenek nyilvántartva. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a jogalkotó az indítványozók által támadott szabályozást a tulajdon társadalmi – s ami jelen esetben még fontosabb – gazdasági szerepére tekintettel alkotta meg.

„Az alkotmányos védelem módját meghatározza a tulajdonnak az a – más alapjogoknál fel nem lelhető – sajátossága, hogy alkotmányosan védett szerepét tekintve általában helyettesíthető. Az alkotmányos védelem tárgya elsősorban a tulajdoni tárgy, azaz a tulajdon állaga. Maga az Alkotmány teszi azonban lehetővé közérdekből a kisajátítást, jelezve ezzel, hogy a tulajdon alkotmányos garanciájának határa a tulajdon értékének biztosítása” [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 380.]. Itt azonban nincs szó kisajátításról, hanem csupán a dolog „állagának” átalakításáról. A határidőben be nem nyújtott rész-

vényre vonatkozó tulajdonosi igény a már átalakított dematerializált értékpapír kiadására vonatkozik, amennyiben pedig értékesítésre került sor, az eredeti tulajdonos követelheti a részvény ellenértékét. A dematerializált részvény kiadása iránti követelés helyébe lépő pénzkövetelés elévülésére pedig az értékpapírban megtestesített követelés elévülésére irányadó szabályok érvényesek.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a támadott szabályozás megfelel az ismertett alkotmányos követelményeknek, és a Tpt. 12. § (1)–(2) bekezdésének megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

5. Az indítványozók arra is hivatkoztak, hogy a Tpt. 11. § (3) bekezdése és 12. § (1)–(2) bekezdései nem állnak összhangban a Gt. „részvényesi jogosítványokat biztosító rendelkezéseivel”.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése szerint a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozók állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértenek.

Mivel a kérelem e feltételeknek nem felel meg (az indítványozók nem jelölték meg a sérülni vélt alkotmányi rendelkezést), az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében – mint érdemi elbírálásra alkalmatlant – az Ügyrend 29. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. február 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

1175/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 21. § (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 2008. augusztus 31-ig hatályban volt 21. § (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Tkgytv.) 45. § (1) bekezdésének, valamint azzal összefüggésben a Tkgytv. 53. § (13) bekezdés a) pontjának megsemmisítését kérte. Kérte továbbá az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Eht.) 2008. augusztus 31-ig hatályban volt 21. § (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását is. A Tkgytv. támadott rendelkezései ugyanis az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, valamint 64. §-át sértik, míg az Eht. 2008. augusztus 31-ig hatályos 21. § (6) bekezdése az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sérti az indítványozó szerint.

Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy a Tkgytv. indítvánnyal támadott 45. § (1) bekezdése hatályba lépését követően hatályát veszítette, ugyanakkor 2008. szeptember 1. napjával módosította az Eht. 21. § (6) bekezdését. Vagyis az indítvány tartalmilag részben az Eht. hatályos 21. § (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására irányul. Az Alkotmánybíróság az eljárását erre tekintettel folytatta le.

Az indítványozó érvelése szerint az Eht. – Tkgytv. 45. § (1) bekezdésével megállapított – 21. § (6) bekezdése úgy teremt eljárási jogosultságot a fogyasztóvédelmi hatóság számára, hogy az Eht. személyi hatálya nem terjed ki rá, továbbá az Eht. 130. § (2)–(3) bekezdését, illetve 138. § (1)–(2) bekezdését fogyasztóvédelmi rendelkezésnek minősíti. Ezek miatt az indítványozó szerint nem állapítható meg egyértelműen, hogy a fogyasztóvédelmi hatóságnak kizárólagos-e a hatásköre az Eht. 130. § (2)–(3) bekezdését, illetve 138. § (1)–(2) bekezdését illetően, vagy a sza-

bályozással párhuzamos hatáskör jött létre a fogyasztóvédelmi és a hírközlési hatóság között. Az utóbbi esetben ugyanis ugyanazon jogsértővel szemben ugyanazon jogsértés miatt mind a hírközlési, mind a fogyasztóvédelmi hatóság eljárhat és alkalmazhat szankciót, hiszen pl. az Eht. 68. § (3) bekezdése arra jogosítja a hírközlési hatóságot, hogy az általános szerződési feltételekben foglaltaktól eltérés esetén szankciót alkalmazzon. Az indítványozó szerint bár az Eht. 21. § (6) bekezdése kimondja, hogy az Eht. 130. § (2)–(3) bekezdése, illetve 138. § (1)–(2) bekezdése az Fgytv. alkalmazásában fogyasztóvédelmi rendelkezésnek minősülnek, miután a hírközlési hatóság is felhatalmazást kapott szankció alkalmazására, e szabályok egyúttal elektronikus hírközlési szabályok is. Az indítványozó szerint ez önmagában nem alkotmányellenes, azonban az Eht. 21. § (6) bekezdése alapján az eljárás hivatalból is megindulhat, s ha ugyanazon ügyféllel szemben ugyanazon okból folyik eljárás a fogyasztóvédelmi és a hírközlési hatóság előtt, a közigazgatási hatósági és szolgáltatási eljárás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 21. § (5) bekezdése szerinti megelőzési szabály nem alkalmazható, így két hatóság is szankciót alkalmazhat az eljárásban érintettel szemben. Az indítványozó szerint az is gondot jelent, hogy a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgytv.) értelmében a „fogyasztó” csak természetes személy lehet, ezzel azonban kizárt, hogy a fogyasztóvédelmi hatóság az Eht. szerinti valamennyi előfizető, illetve felhasználó érdekében fellépjen. Azzal, hogy egyes nem természetes személyek fogyasztói jogosultságai védelem nélkül maradnak, szerinte sérül az Alkotmány 64. §-a.

Végül az indítványozó azért kérte az Eht. 2008. augusztus 31-ig hatályos 21. § (6) bekezdésének megsemmisítését, mert véleménye szerint a hatályos 21. § (6) bekezdésének megsemmisítésével a korábban hatályban volt szöveg feléled, s az visszautalt az Eht. 21. § (5) bekezdésében foglalt „együttműködési megállapodásra” a fogyasztóvédelmi és a hírközlési hatóság eljárását illetően, vagyis nem jogszabályra bízta e hatóságok eljárásának szabályozását. Ez az indítványozó szerint alkotmányosértő a Ket. 19. § (1) bekezdésének sérelme miatt.

II.

Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„64. § A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van arra, hogy egyedül vagy másokkal együttesen írásban kérelmet vagy panaszt terjesszen az illetékes állami szerv elé.”

A Eht. indítvánnyal támadott rendelkezése:

„21. § (6) A fogyasztóvédelmi hatóság jogosult eljárni e törvény rendelkezéseinek megsértése esetén az ügyfél-szolgálat 138. § (1) és (2) bekezdése szerinti működése, to-

vább az általános szerződési feltételek 130. § (2) és (3) bekezdése szerinti hozzáférhetővé, illetve elérhetővé tétele és nyilvánosságra hozatala tekintetében. A fogyasztóvédelmi hatóság a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgytv.) alapján jár el, az említett rendelkezések az Fgytv. alkalmazásában fogyasztóvédelmi rendelkezések.”

III.

Az indítvány az alábbiak szerint nem megalapozott.

1. Elsőként az Alkotmánybíróság azt az indítványi kérelmet vizsgálta, miszerint az Eht. 21. § (6) bekezdése alapján nem állapítható meg egyértelműen a hatáskör gyakorlója az Eht. 130. § (2)–(3) bekezdését, illetve 138. § (1)–(2) bekezdését illetően, s ebből fakadóan sérül az Alkotmány 2. § (1) bekezdése.

Az Eht. 21. § (6) bekezdését a Tkgvtv. állapította meg a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen piaci gyakorlat tilalmára vonatkozó átfogó jogi szabályozás részeként. A rendelkezés egyes, az Eht.-ban szabályozott fogyasztóvédelmi rendelkezések megsértése esetére eljáró hatóságként a fogyasztóvédelmi hatóságot jelöli ki. A fogyasztóvédelmi hatóság hatásköre olyan ügyekre terjed ki, amelyek a szolgáltatónak a fogyasztóval szemben fennálló tájékoztatási kötelezettségének teljesítésére vonatkoznak.

A Tkgvtv. alapján az Fgytv.-n kívül a fogyasztóvédelmi hatóság hatáskörébe utalt hatáskörök tekintetében az alkalmazandó szabályt fogyasztóvédelmi rendelkezésnek kell minősíteni. Ez következik ugyanis az Fgytv. 45/A. § (2) bekezdéséből, amely szerint: „[a] fogyasztóvédelmi hatóság ellenőrzi a külön jogszabályban *fogyasztóvédelmi rendelkezésként meghatározott* rendelkezések betartását, és – ha a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló törvény eltérően nem rendelkezik – eljár azok megsértése esetén”.

Ennek megfelelően szabályozott az Eht.-nak a Tkgvtv. 45. § (1) bekezdésével megállapított 21. § (6) bekezdése is. A szabályozás célja tehát éppen az, hogy a fogyasztóvédelminek minősülő szabályok tekintetében a fogyasztóvédelmi hatóság járjon el. A fogyasztóvédelem körébe tartozónak minősített ügyekben – vagyis az Eht. 21. § (6) bekezdésében hivatkozott 138. § (1)–(2) bekezdésének az ügyfélszolgálat működésére vonatkozó rendelkezései, valamint a 130. § (2)–(3) bekezdésének az általános szerződési feltételek hozzáférhetővé tételére és nyilvánosságra hozatalára vonatkozó rendelkezései tekintetében – a hírközlési hatóságnak nincs hatásköre.

A fogyasztóvédelmi hatóság eljárását illetően az Eht. 21. § (6) bekezdése rendelkezik arról is, hogy a fogyasztóvédelminek minősített ügyekben az Fgytv.-ben meghatározott – és nem az Eht.-ban a hírközlési hatóságra megállapított – eljárási szabályok szerint jár el. Míután a fogyasztó-

tóvédelminek minősülő ügyekben az Eht. csak az Fgytv. eljárási szabályait rendeli alkalmazni, ez értelemszerűen nem jelenti azt sem, hogy az Eht. 138. § (1)–(2) bekezdésének az ügyfélszolgálat működésére vonatkozó rendelkezéseinek, valamint a 130. § (2)–(3) bekezdésének az általános szerződési feltételek hozzáférhetővé tételére és nyilvánosságra hozatalára vonatkozó rendelkezéseinek megsértése esetén csak természetes személyek – és nem általában a hírközlési szolgáltatók ügyfelei (előfizetők és felhasználók) – élhetnének panasszal.

Minderre tekintettel az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelme az indítványozó által felvetett szempontok alapján nem állapítható meg.

2. Az indítványozó az Eht. 21. § (6) bekezdésével összefüggésben az Alkotmány petíciós jogról rendelkező 64. §-a sérelmének megállapítását is kérte. Amint azt az Alkotmánybíróság a 987/B/1990. AB határozatában is kifejtette, „az Alkotmány 64. §-a... a petíciós jogot szabályozza, amely szerint mindenkinek joga van arra, hogy egyedül vagy másokkal együttesen írásban kérelmet vagy panaszt terjesszen elő azokhoz az illetékes állami szervekhez, amelyeknek a külön jogszabályok által megállapított egyik alapvető funkciója azok elbírálása és orvoslása” (ABH 1991, 527, 528–529.). A konkrét ügyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Eht. 21. § (6) bekezdése meghatározott fogyasztóvédelmi ügytípusok tekintetében a fogyasztóvédelmi hatóság hatáskörét állapítja meg, ahová az ügyfelek jogsértés esetén fordulhatnak. Ez összhangban áll az Alkotmány 64. §-ában foglaltakkal.

3. Az Alkotmánybíróság az Eht. 2008. augusztus 31-ig hatályban volt 21. § (6) bekezdésének megsemmisítésére irányuló indítványi kérelmet visszautasította, mivel az már az indítvány benyújtásakor hatályon kívül helyezett rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására irányult. Az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll keretében csak a hatályos jogszabályok alkotmányosságát vizsgálhatja. Hatályát veszített jogszabályi rendelkezés csak akkor képezheti alkotmánybírósági eljárás tárgyát, ha az eljárás az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában szabályozott bírói kezdeményezés, illetőleg a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján folyik. Tekintettel arra, hogy az indítvány nem tartozik e körbe, ezért a már hatályát veszített jogszabályi rendelkezés vizsgálatának jelen eljárásban nincs helye. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy egy jogszabályi rendelkezés megsemmisítése egyébként sem eredményezi a korábban hatályos szöveg feléledését: a hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés alkotmánybírósági eljárás keretében nem „éleszthető fel”, tehető utólag hatályossá, és így alkotmányossági vizsgálat tárgyává.

Az Alkotmánybíróság ezért az Eht. 2008. augusztus 31-ig hatályban volt 21. § (6) bekezdésének megsemmisítésére irányuló indítványi kérelmet hatáskörének hiányára

1. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 49. § (1) bekezdése szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotási feladatát elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e rendelkezés alkalmazása során két feltételnek: a jogalkotó mulasztásának és az ennek következtében előállt alkotmányellenes helyzetnek együttesen kell fennállnia. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.; 37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.; 6/2001. (III. 14.) AB határozat, ABH 2001, 93, 103.] A jogalkotói feladat elmulasztása önmagában nem feltétlenül jelent alkotmányellenességet [14/1996. (IV. 24.) AB határozat, ABH 1996, 56, 58–59.; 479/E/1997. AB határozat, ABH 1998, 967, 968–969.; 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123, 131.], a mulasztásból eredő alkotmányellenes helyzetet minden esetben csak konkrét vizsgálat eredményeként lehet megállapítani. [35/2004. (X. 6.) AB határozat, ABH 2004, 504, 508.]

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétséget nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik. [22/1995. (III. 1.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.] A szabályozás hiányos tartalmából eredő alkotmányvétséget mulasztás megállapítása esetében a mulasztásnak vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán kell alapulnia. [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52, 57.]

2. Az Alkotmánybíróság már az 5/1992. (I. 30.) AB határozatában kifejtette a jogorvoslati jog alkotmányos tartalmát. „Az Alkotmány a jogorvoslati jogot az alkotmányos alapjogok között rögzíti. Az, hogy az 57. § (5) bekezdése szerint a jogorvoslati jogot mindenki »a törvényekben meghatározottak szerint« gyakorolhatja, utalás az eltérő szabályozási lehetőségekre az egyes eljárásokban, arra, hogy a jogorvoslatnak többféle formája lehet. (...) Vagyis a jogorvoslati jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy (...) ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége.” (ABH 1992, 27, 31.)

A jelen indítvány kapcsán ezért az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy az Art.-nek a jogorvoslatra vonatkozó szabályozása kapcsán megállapítható-e az indítványozó által állított szabályozási hiány, továbbá az ebből eredő alkotmányellenes helyzet.

2.1. Az Ötv. 9. § (1) bekezdése szerint az önkormányzati feladat- és hatáskörök a képviselő-testületet illetik meg, amelyet a polgármester képvisel. A 35. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a polgármester az önkormányzati,

valamint az államigazgatási feladatait, hatásköreit a képviselő-testület hivatalának közreműködésével látja el. E hivatal vezetője a jegyző, aki az önkormányzat alkalmazottja és adminisztratív apparátusának vezetője, hatáskörébe az Ötv. 36. § (1) és (2) bekezdésében felsorolt feladatok ellátása tartozik. Az Ötv. indokolása hangsúlyozza, hogy a jegyző a polgármester irányításával vezeti a hivatalt.

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 1. § (1) bekezdése értelmében az önkormányzat helyi adókat vezethet be, illetőleg a 43. § (3) bekezdése szerint rendeletet alkothat az Art.-ben nem szabályozott eljárási kérdésekben. Az Art. 10. § (1) bekezdés c) pontja azonban az adóhatósági jogkört a jegyzőhöz, mint önkormányzati adóhatósághoz telepíti – megkülönböztetve az állami adóhatóságtól –, így a 10. § (2) bekezdése, illetőleg a 81. §-a értelmében a jegyző dönt a hatáskörébe utalt helyi- és egyéb adóügyekben, ideértve az adóhatóság számlájára tévesen befizetett összeg, vagy túlfizetés kiutalását [Art. 43. § (6)–(7) bekezdése].

2.2. Az Art. 123. §-a szerint a hatósági eljárásban az adóhatóság az ügy érdemében határozattal, az eljárás során eldöntendő egyéb kérdésekben végzéssel dönt. „A nyilvántartás vezetésével kapcsolatos hatósági eljárásban – ideértve a kiutalási és az átvezetési kérelem elbírálását is –, ha e törvény másként nem rendelkezik, az adóhatóság csak abban az esetben hoz határozatot, ha az adózó kérelmét nem teljesíti.” Így az adó visszatérítése iránti kérelemnek helyt adó döntés esetén – amellyel összefüggésben állítja elsődlegesen az indítványozó az alkotmányos sérelmet – nincs is olyan formális határozat, amely ellen az Art. szerint jogorvoslati lehet élni. Ha részben teljesíthető a kérelem, az elutasítás már határozati formát ölt, amely ellen jogorvoslatnak van helye.

Az Art. 136. § (1) bekezdése az adózónak és annak biztosít fellebbezési lehetőséget, akire a határozat rendelkezést tartalmaz, illetőleg a 143. § (1) bekezdése értelmében az adózó kérheti a határozat bírósági felülvizsgálatát. Az Art. fellebbezésre vonatkozó szabályait érintő, az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény módosításáról szóló 2005. évi LXXXV. törvény 23–25. §-ához fűzött indokolás utal arra, hogy a módosítások folytán az Art. a fellebbezéssel összefüggő kérdéseket teljeskörűen rendezte, így a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól 2004. évi CXL. törvényt (a továbbiakban: Ket.) háttérjogszabályként e vonatkozásban nem kell alkalmazni. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a Ket. 15. § (4) bekezdése szerint is csak abban az esetben illetik meg az ügy elbírálásában részt nem vevő hatóságot az ügyfél jogai, ha feladatkörét az ügy érinti. A különböző közigazgatási eljárásokban az önkormányzat ügyfélképességét a Legfelsőbb Bíróság – figyelemmel a 2/2004. Közigazgatási Jogegységi határozatában foglaltakra – csak akkor látta indokoltnak elismerni, ha a közigazgatási ügy az önkormányzat feladatkörét, annak jogszerű gyakorlását közvetlenül érinti, de nem illetik meg az ügyfél jogai, ha a feladatkörére, annak jogszerű gyakorlására csak közvetett hatással van. Az Art. tehát a Ket.-hez képest szorosabban értelmezi az ügyfél fogalmát, és szűkebb körben engedi meg a jogorvoslatot.

Az önkormányzat azonban az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe tartozó ügyben – közte abban, amelyben az önkormányzati adóhatóság a tévesen befizetett adó, vagy túlfizetés kiutalásáról határozattal dönt – nem ügyfél, a határozat a feladatkörét közvetlenül nem érinti, de nem is tartalmaz rá nézve rendelkezést. Az önkormányzat az adó megállapítására jogosult, és az Art. keretei között a maga által megállapított eljárási szabályokkal is biztosíthatja az eljárás tisztaságát. Az Alkotmánybíróóság a 235/B/2002. AB határozatában hangsúlyozta: „Az adóhatósági hatáskör gyakorlása nem az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésében meghatározott alapjogokból eredő jogosítványa az önkormányzatnak, az adóigazgatási közigazgatási hatósági ügy nem önkormányzati hatósági ügy. (...) Az adóhatósági államigazgatási elsőfokú hatósági jogkörben jegyző jár el, függetlenül attól, hogy a hatáskörébe tartozó adónemeket helyi vagy központi adójogszabály állapította meg. [...] A] törvénnyel vagy helyi önkormányzati rendelettel megállapított egyes adónemek kivételével, behajtásával kapcsolatos jogalkalmazói feladat- és hatáskörök az elsőfokú államigazgatási hatósági ügyként a helyi önkormányzat jegyzőjét (...) illetik meg.” (ABH 2007/1397, 1399–1400.)

Így az adóvisszatérítés kötelezettje nem az önkormányzat, hanem az önkormányzati adóhatóság, amely a tévesen befizetett összeget, vagy túlfizetést visszautalja. Ez az intézkedés ugyan kihatással van az önkormányzat gazdálkodására, azonban az önkormányzat ezzel az összeggel – jogalap hiányában – nem is számolhatott, így a visszafizetés jogát, vagy jogos érdekét nem sérti. Amennyiben pedig az önkormányzat a jegyző intézkedését valamely okból törvénysértőnek találja, úgy módja van kezdeményezni a felettes adóhatóságnál, vagy a miniszternél, hogy az Art. 141. § (1) bekezdése szerint biztosított felügyeleti jogkörben, továbbá az ügyész a Magyar Köztársaság Ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény 13–16. §-a szerinti törvényességi felügyeleti jogkörében járjon el.

Mivel a támadott rendelkezések az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében írt feltételeknek eleget tesznek, jogalkotói mulasztás nem állapítható meg. Ezért az Alkotmánybíróóság az indítványt elutasította.

Budapest, 2010. február 1.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróóság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

317/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróóság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróóság a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 11. § (3) bekezdése – az Alkotmány 70/A. §-ára alapított – alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróóság a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 11. § (3) bekezdése – az Alkotmány 70/B. §-ára alapított – alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló, valamint a jogügyletek biztonságának erősítése érdekében szükséges törvénymódosításokról szóló 2007. évi LXIV. törvénnyel összefüggésben előterjesztett mulasztás megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 11. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a Gt. azon rendelkezése, miszerint a társasági szerződést közjegyző által készített közokiratba vagy ügyvéd, illetve az alapító jogtanácsosa által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni, az Alkotmány 70/A. §-ával ellentétes, mert indokolatlanul különbséget tesz egyfelől általában a jogtanácsosok, másfelől az ügyvédek és közjegyzők, illetőleg az alapítók jogtanácsosai között a gazdasági társaságok alapításakor. Az indítványozó emellett az Alkotmány 70/B. §-ának sérelmét is állította, azonban ezzel kapcsolatban érdemi indokolást nem terjesztett elő. Emellett hivatkozott arra is, hogy az Országgyűlés mulasztásos alkotmánysértést követett el, amikor a jogügyletek biztonságának erősítése érdekében szükséges törvénymódosításokról szóló 2007. évi LXIV. törvényben nem szabályozta a „jogtanácsosok elektronikus aláírásának megszerzését és tárolását”, ezzel kapcsolatban azonban nem jelölte meg az Alkotmány sérelmi vélt rendelkezését.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve

az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

„70/B. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a munkához, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához.”

2. A Gt.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezése:

„11. § (3) A társasági szerződést közjegyző által készített közokiratba vagy ügyvéd, illetve az alapító jogtanácsosa által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmány 70/A. §-át az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlata szerint – a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezte és kifejtette, hogy bár az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szóvegszerűen az alapvető jogok tekintetében tiltja a hátrányos megkülönböztetést, a tilalom – ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot – kiterjed az egész jogrendszerre. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában személyek közötti diszkriminációról csak akkor lehet szó, ha a jogalkotó valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy embercsoporttal történt összehasonlításban kezel hátrányosabb módon [először: 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 161–162.].

1.1. Az Alkotmánybíróságnak az indítvány alapján azt kellett megvizsgálnia, hogy az ügyvédek és a jogtanácsosok egymással összehasonlítható helyzetben vannak-e, azaz homogén csoportot alkotnak-e.

Az Alkotmánybíróság a 13/1991. (IV. 13.) AB határozatában az ügyvédi és jogtanácsosi intézménnyel kapcsolatban kifejtette, hogy „azonos szakképzettségéből még egyazon hivatáson belül tevékenykedő személyekre nézve sem szükségszerűen adódnak azonos jogosultságok” (ABH 1991, 37, 39.).

A 1518/B/1991. AB határozatban – megerősítve a 13/1991. (IV. 13.) AB határozatban foglaltakat – az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „[a]z ügyvédekkel az alkalmazotti viszonyban lévő jogtanácsosokat a képviselői költségek tekintetében sem lehet azonos helyzetben lévőeknek tekinteni. Az ügyvéd megbízási jogviszony keretében, a jogtanácsos pedig a fél alkalmazottjaként, munkaviszony vagy azzal egy tekintet alá eső más jogviszony keretében látja el a bírósági eljárásban a képviseletet” (ABH 1993, 570, 571.).

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügyvédek és a jogtanácsosok nincsenek egymással azonos helyzetben.

1.2. A közjegyzőkkel összefüggésben a 13/2008. (II. 21.) AB határozat összefoglaló jelleggel az alábbiakat tartalmazza: A „108/B/1992. AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a modern jogállamokban a közjegyzőket a törvény közhitelességgel ruházza fel. A közjegyző – egyebek között az általa szerkesztett és hitelesített közokiratok által – a jogviták megelőzése érdekében végez olyan jogi szolgáltatást, amely tehermentesíti a bíróságokat, az igazságszolgáltatást, de elősegíti a forgalom szabadságát, biztonságát és a szerződési fegyelem erősödését is. (ABH 1994, 523, 525.) A 944/B/1994. AB határozatban az Alkotmánybíróság azt is rögzítette, hogy: ahhoz, hogy a közjegyző e megelőző, segítő feladatának eleget tudjon tenni az igazságszolgáltatásban elfoglalt különleges helyzete miatt különböző – az intézményt védő, valamint személyével szemben követelményként megfogalmazott – garanciális jellegű szabályok szükségesek. (...) a közjegyzői tevékenység állami tevékenység, amelyet gazdaságilag önálló (adó jogilag egyéni vállalkozóként nyilvántartott) közjegyzők látnak el. A közjegyzőség az állami igazságszolgáltatás rendszerében foglal helyet. A közjegyző állami, hatósági státuszát bizonyítja továbbá, hogy egyes tevékenységi körében hozott határozatainak jogosultságot megállapító jellege lehet (értékpapírok vonatkozásában gyakorolt jogkörei, öröklési jogi határozatai stb.) (ABH 1995, 734, 736.)” (ABH 2008, 178, 181.).

Így az Alkotmánybíróság szerint a közjegyzők és a jogtanácsosok sincsenek egymással azonos helyzetben.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügyvédek, közjegyzők és jogtanácsosok között – homogén csoport hiányában – hátrányos megkülönböztetést a támadott rendelkezés nem valósít meg, ezért az indítványt ebben a részében elutasította.

1.3. Végül az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy hátrányos megkülönböztetést eredményez-e a jogszabály azon rendelkezése, hogy a társasági szerződést kizárólag az alapító jogtanácsosa által ellenjegyzett magánokiratba lehet foglalni.

A Alkotmánybíróság megállapítja: a jogtanácsosok – mint a jogi képviseletet ellátók egyik csoportja – homogén csoportot képeznek, tevékenységükre ugyanazokat a szabályokat kell alkalmazni.

Mivel a jogalkotó a társasági szerződés ellenjegyzésére csak az alapító jogtanácsosát hatalmazza fel (más jogtanácsost nem), azt kellett megvizsgálni, hogy a különbségtételnek – az Alkotmánybíróság által kialakított és következetesen érvényesített gyakorlatában – van-e ésszerű indoka, azaz nem önkényes-e.

A jogtanácsosi tevékenységről szóló 1983. évi 3. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Tvr.) részletes szabályokat tartalmaz a jogtanácsosokra vonatkozóan. Egyebek között kimondja, hogy a jogtanácsos feladata, hogy a jog eszközeivel elősegítse az általa képviselt szervezetek működésének eredményességét, közreműködjön a törvényesség érvényre juttatásában, segítséget nyújtson a jogok érvényesítéséhez, valamint a kötelezettségek teljesítéséhez

[Tvr. 1. § (1) bekezdés]. A jogtanácsos főszabály szerint a jogi tevékenység ellátására magánszemélytől megbízást nem fogadhat el [Tvr. 1. § (5) bekezdés].

Külön szabályozza a jogszabály azt is, hogy a jogtanácsos a jogi tevékenységét gazdálkodó szervezetnél [Ptk. 685. § c) pont], állami költségvetési szervnél, szövetkezetek érdekképviselői szervénél, társadalmi szervezetnél, egyesületnél, gazdasági munkaközösségnél, polgári jogi társaságnál, vagy egyéb szervezetnél (a továbbiakban együtt: szervezet) munkaviszonyban, vagy tagsági viszonyban fejt ki [Tvr. 2. § (1) bekezdés]. A jogtanácsos külön meghatalmazás nélkül, a munkaviszonya alapján képviseli a szervezetet [Tvr. 7. § (1) bekezdés].

Végül hangsúlyozza a jogszabály azt is, hogy a munkaviszonyban álló jogtanácsos a szervezet működésének elősegítése érdekében közreműködik a szervezet szerződéseinek előkészítésében, megkötésében, a szerződésekből származó és az egyéb igények érvényesítésében, valamint a szervezet jogaira és kötelezettségeire kiható egyéb megállapodások előkészítésében [Tvr. 5. § (1) bekezdés b) pont].

E jogszabályi rendelkezésekből egyértelműen megállapítható, hogy a jogtanácsosi státus sajátossága, hogy a jogtanácsos a tevékenységét az őt alkalmazó szervezet érdekében, a szervezettel szoros kapcsolatban, annak alkalmazásában fejt ki. A Gt. összhangban áll a Tvr. azon rendelkezésével, mely szerint jogtanácsosi tevékenység kizárólag munkaviszony, vagy tagsági jogviszony keretében végezhető. A jogtanácsos tehát már a Tvr. szabályai alapján sem ellenjegyezhetné tőle független, azaz „idegen” szervezet társasági szerződését. Ugyanakkor másfelől semmilyen jogszabály nem zárja ki, hogy a jogtanácsos egyszerre több szervezet alkalmazásában álljon (többes munkaviszony), illetve több szervezetnél álljon tagsági viszonyban. Erre vonatkozóan a Tvr. egyetlen korlátot tartalmaz, nevezetesen, hogy a jogtanácsos nem járhat el jogi képviselőként olyan szervezettel szemben, amellyel munkaviszonyban áll. [Tvr. 7. § (5) bekezdés].

Összességében tehát a munka- vagy tagsági jogviszony kötelező fennállása miatt ésszerű és indokolt azon jogszabályi korlát, hogy a társasági szerződést – mint a gazdasági társaság alapdokumentumát – kizárólag az alapító jogtanácsosa által ellenjegyzett magánokiratba lehessen foglalni. Emiatt a támadott rendelkezés hátrányos megkülönböztetést nem valósít meg, így az Alkotmánybíróság az indítványt e tekintetben elutasította.

2. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmány sértést fennállónak véli. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a kérelem alapjául szolgáló ok, valamint az Alkotmány sérülni vélt rendelkezése megjelölése hiányában az indítvány – a tartalmi követelmé-

nyeknek meg nem felelő volta miatt – érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság visszautasítja [18/1993. (III. 19.) AB határozat, ABH 1993, 161, 171.]. Az Alkotmánybíróság jelen eljárásában megállapította, hogy az indítványozónak az Alkotmány 70/B. §-ának sérelmére alapított, valamint a mulasztás megállapítása iránti kérelme érdemben nem bírálható el, ezért azokat az Alkotmánybíróság – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § d) pontja alapján, mint érdemi vizsgálatra alkalmatlanokat – visszautasította.

Budapest, 2010. február 8.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

<i>Dr. Balogh Elemér s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Bragyova András s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Holló András s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Kiss László s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Kovács Péter s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Lenkó Barnabás s. k.,</i> előadó alkotmánybíró
<i>Dr. Lévy Miklós s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Trócsányi László s. k.,</i> alkotmánybíró

808/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 41. § (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozók utólagos normakontroll indítvány keretében a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 41. § (6) bekezdése alkotmányellenes-

ségének megállapítását és megsemmisítését kérték. A Pp. támadott rendelkezése kizárja, hogy vagyoni jogi ügyekben a felek jogvitájukra a megyei bíróság hatáskörébe tartozó ügyben a Fővárosi Bíróság és a Pest Megyei Bíróság, a helyi bíróság hatáskörébe tartozó ügyben pedig a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét kikössék. Az indítványozók szerint e rendelkezés a bírósághoz fordulás jogát [Alkotmány 57. § (1) bekezdés] azért sérti, mert korlátozza az „állampolgárok autonómiáját”, hiszen „az ország két távoli pontján élő peres fél számára minden bizonnyal éppen a fővárosi bíróságok illetékességének kikötése tűnik a leginkább ésszerű megoldásnak”, valamint „az ország közlekedési adottságai miatt Budapest a legkönnyebben megközelíthető csomópont”. Utaltak arra is, hogy a megyei bíróságok hatáskörébe tartozó „nagyobb értékű” ügyekben lehetetlen olyan illetékességi kikötést alkalmazni, mely a kizárt bíróságok eljárását alapozná meg, noha erre szükség volna, hiszen az indítványozók szerint pl. gazdasági perekben a Pesti Központi Kerületi Bíróság bírái a „legfelkészültebbek és leginkább járatosak”.

Emellett az indítványozók úgy vélték, hogy a támadott rendelkezés hátrányos megkülönböztetést [Alkotmány 70/A. § (1) bekezdés] is eredményez, hiszen indokolatlanul hátrányos helyzetbe hozza a „fővárosban élőket, a fővárosban székhellyel rendelkező jogi személyeket” a másol lakóhellyel, székhellyel rendelkezőkkel szemben, illetőleg az egymástól távoli felek felpereseit az alperesek javára.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Pp.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezése:

„41. § (6) Vagyonjogi ügyek tekintetében a felek a felperesült jogvitájukra vagy a meghatározott jogviszonyból eredő jövőbeli jogvitájuk esetére nem köthetik ki

a) a megyei bíróság hatáskörébe tartozó ügyben a Fővárosi Bíróság és a Pest Megyei Bíróság;

b) a helyi bíróság hatáskörébe tartozó ügyben a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése a bírósághoz fordulás alapjogát tartalmazza, melynek lényegét az Alkotmánybíróság már több határozatában értelmezte. Megállapította, mindenkit alanyi jog illet meg arra, hogy jogait független és pártatlan bíróság előtt érvényesítse, és hogy a bírósági eljárásban a fél pozíciójában szerepelhessen. Az alapvető jogból következően az államra az a kötelezettség hárul, hogy a jogok és kötelezettségek (jogviták) elbírálására, – egyebek mellett – a polgári jogok és kötelezettségek (a polgári joginak tekintett jogviták) elbírálására bírói utat biztosítson [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 67.; 59/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 353, 355.; 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29, 35.; 930/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 502, 505.]. A 3/2006. (II. 8.) AB határozat a következőkre mutatott rá: A bírósághoz való jog egyik eleme a bírósághoz fordulás joga, abban az értelemben, hogy az érdekelt elérhesse, ügyét bíróság tárgyalja anélkül, hogy jogi vagy gyakorlati jellegű, visszaélésszerű akadályok ebben megakadályoznák (ABH 2006, 65, 92.).

A Pp. szabályait áttekintve az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg. Az általános illetékesség (Pp. 29. § és 30. §) minden perre fennáll, amelyre más bíróság kizárólagos illetékessége megállapítva nincsen. E szabályokon túlmenően a jogszabály bizonyos ügycsoportban további lehetőséget biztosít a felek számára az illetékes bíróság meghatározására. Az indítványozó által támadott rendelkezés – vagyonjogi ügyek tekintetében az eljáró bíróság meghatározása (kikötése) – ugyanis egy, a felek számára jogszabályban biztosított kedvezmény, miszerint kikötésük alapján a perre egyébként illetékes bíróság helyett más – a felek által kiválasztott – bíróság járhat el. Emellett a jogszabály alapján nincs helye illetékességi kikötésnek olyan ügyekben, amelyekre a törvény valamely bíróság kizárólagos illetékességét állapítja meg. Ellentétben a hatásköri szabályokkal (melytől a felek nem térhetnek el), a feleknek lehetőségük nyílik az illetékes bíróság meghatározására, de csak a törvény által meghatározott körben.

Az illetékesség általánosságban tehát az ügyek megosztását jelenti az azonos hatáskörű bíróságok között, ami lényegét tekintve egyfajta ésszerű területi korlátozást, arányosítást is eredményez. A felek választási lehetősége ezért nem lehet korlátlan, csak a Pp. szabályai által meghatározott körben jelölhetik ki a jogvitájukban eljáró bíróságot. A Pp. támadott szabályát beiktató, a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvényjavaslat indokolása kimondja: „A bírósági ügyforgalmi adatok elemzése alapján megállapítható, hogy a bíróságok közül jelenleg a legnagyobb ügyteherrel a Pest Megyei Bíróság és a Fővárosi Bíróság dolgozik, hiszen az egy éven túli perek 3/4-e e két bíróságon koncentrálódik. Erre tekintettel a törvény a megyei bíróságok közül e két bíróság, illetve a helyi szintű bíróságok közül a Pesti Központi Kerületi Bíróság

esetében kizárja annak lehetőségét, hogy a felek a törvény hatályba lépése után a vagyoni jogi ügyeik tekintetében felmerülő jogvitájukra kikössék e bíróságok illetékességét. A megjelölt bíróságok illetékességének kikötésére mindaddig nem kerülhet sor a jövőben, amíg törvény – az ügyforgalmi adatok változására figyelemmel – erről másként nem rendelkezik. Ez hozzájárul a bíróságok arányos ügyteher-elosztásához és ezzel az időszerű ítélezés feltételeinek javításához”. A kikötött illetékesség ilyen jellegű korlátozására azért volt szükség, mert a parkolási ügyek felperesei jellemzően a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét kötötték ki. Az eljárások nagy száma miatt e bíróság működését az ellehetetlenülés veszélye fenyegette. Ilyen esetekben a jogalkotónak nemcsak hogy joga, hanem egyben kötelessége is, hogy a bíróságok zavartalan működését biztosítsa. A jogalkotó ezirányú törekvése alkotmányosan igazolható jogpolitikai célnak minősül. Önmagában az, hogy a jogszabály – bírósági igazgatási, arányos ügyteher-elosztási céllal – bizonyos bíróság választásának lehetőségét nem teszi lehetővé, nem jelenti a felek bírósághoz forduláshoz való jogának sem a kizárását, sem az indokolatlan, cél nélküli korlátozását. A támadott rendelkezés nem eredményezi azt, hogy a felek jogvitájukat ne terjeszthetnék bíróság elé a Pp.-ben meghatározott általános és megmaradó alávetéses illetékességi okok alapján. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése tehát nem értelmezhető úgy, mint amely korlátlanul biztosítaná a bíróságok közötti tetszőleges választás lehetőségét.

A Pp. hatályos szabálya és az Alkotmány idézett rendelkezésének egybevetéséből így megállapítható, hogy a támadott szabály nem eredményezi a bírósághoz fordulás jogának az alkotmányos sérelmét. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.

2. Az indítványozók szerint a Pp. támadott rendelkezése hátrányos megkülönböztetést is megvalósít.

Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlata szerint – a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezte. Kifejtette, hogy bár e rendelkezés szövegszerűen az alapvető jogok tekintetében tiltja a hátrányos megkülönböztetést, a tilalom – ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot – kiterjed az egész jogrendszerre. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem az emberi vagy az alapvető állampolgári jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197.;

30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138–140. stb.].

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában személyek közötti diszkriminációról csak akkor lehet szó, ha a jogalkotó valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy embercsoporttal történt összehasonlításban kezel hátrányosabb módon [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 161–162.; 1043/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 744, 745.; 397/B/1995. AB határozat, ABH 1995, 786, 787.; 432/B/1995. AB határozat, ABH 1995, 789, 792.; 719/B/1998. AB határozat, ABH 2000, 769, 775.; 17/2000. (V. 26.) AB határozat, ABH 2000, 112, 115.; 624/E/1999. AB határozat, ABH 2002, 1023, 1035 stb.].

Az Alkotmánybíróság a Pp. támadott rendelkezésével összefüggésben megállapítja, hogy az valamennyi jogalanyra egyformán vonatkozik, mind a természetes, mind pedig a jogi személyekre a jogszabály azonos előírásokat tartalmaz. A rendelkezés értelmében nincsen olyan jogalany, aki vagy amely a jogszabályban kizárt bíróság eljárását választhatná szerződéses kikötéssel, az tehát mindenki számára egyformán kizárt. Emiatt nem helytálló az indítványozók azon kifogása, hogy a rendelkezés hátrányos megkülönböztetést valósítana meg. Az Alkotmánybíróság számos határozatában (pl. 141/B/2003. AB határozat, ABH 2006, 1444, 1454.; 104/B/2003. AB határozat, ABH 2007, 1490, 1496.) kimondta, hogy a jogalanyokra azonos módon vonatkozó szabályok esetén a hátrányos megkülönböztetést tiltó Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének a sérelme fel sem merülhet.

Erre tekintettel a jogszabály minden jogalanyt ugyanolyan módon, azonosan kezel, így az a hátrányos megkülönböztetés tilalmát nem valósítja meg, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

Budapest, 2010. február 9.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK HATÁROZATAI

256/B/2004. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság Dubicsány Község Önkormányzata Képviselő-testületének az állattartással összefüggő egyes kérdések szabályozásáról szóló 2/2004. (II. 3.) KT. sz. rendelet 3. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság Dubicsány Község Önkormányzata Képviselő-testületének az állattartással összefüggő egyes kérdések szabályozásáról szóló 2/2004. (II. 3.) KT. sz. rendelet 3. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság Dubicsány Község Önkormányzata Képviselő-testületének az állattartással összefüggő egyes kérdések szabályozásáról szóló 2/2004. (II. 3.) KT. sz. rendelet 2. § alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó alkotmányos jogai megsértése miatt az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt – tartalma szerint azonban jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására irányuló indítványt – terjesztett elő Dubicsány Község Önkormányzata Képviselő-testületének az állattartással összefüggő egyes kérdések szabályozásáról szóló 2/2004. (II. 3.) KT. sz. rendelete (a továbbiakban: Ör.) ellen. Álláspontja szerint az Ör. egésze, illetve egyes megjelölt rendelkezései sértik az Alkotmány 9. § (1) bekezdését, 13. § (1) bekezdését és 44/A. § (1) bekezdését.

2. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az Ör.-t Dubicsány Község Önkormányzata Képviselő-testületének az állattartással összefüggő egyes kérdések szabályozásáról szóló 2/2004. (II. 3.) sz. rendelet módosításáról szóló

6/2004. (III. 29.) KT. sz. rendelete; valamint Dubicsány Község Önkormányzata Képviselő-testületének az állattartással összefüggő egyes kérdések szabályozásáról szóló 2/2004. (II. 3.) sz. rendelet módosításáról szóló 10/2004. (III. 29.) KT. sz. rendelete módosította. Az Alkotmánybíróság a jogszabály megváltozására való tekintettel értesítette az indítványozót, aki újabb beadványában az Ör. 3. § (1) bekezdése tekintetében tartotta fenn indítványát, s ezzel kapcsolatos érveket sorakoztatott fel. Az Alkotmánybíróság eljárását a hatályban lévő jogszabályok tekintetében folytatta le.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezése:
„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Ör. vizsgált rendelkezése:
„3. § (1) Dubicsány Község belterületén egy ingatlanon maximum 3 méhcsaládot szabad tartani.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Ör. 3. § (1) bekezdését azért kérte megsemmisíteni az indítványozó, mert álláspontja szerint magasabb szintű jogforrással, a 15/1969. (XI. 6.) MÉM rendelettel (a továbbiakban: MÉMr.) ellentétes, mert amíg a MÉMr. szabadon lehetővé teszi a méhtartást, addig az Ör. maximum három méhcsalád tartását engedi meg Dubicsány község belterületén.

Az Alkotmánybíróság számos alkalommal, legutóbb a 115/2009. (XI. 20.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) foglalkozott a méhtartás helyi szabályozásának alkotmányos kereteivel. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság megsemmisítette azokat az önkormányzati rendeleti szabályokat, amelyek a MÉMr.-ben szabályozott védőtávolságoknál nagyobb mértékű védőtávolságokat írtak elő. Abban a tekintetben azonban, hogy az önkormányzatnak helyi közügyként joga van a méhtartás kérdéseit magasabb szintű jogszabállyal összhangban – esetleg ilyen rendelkezés híján – szabályozni, az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatának megfelelően egyértelműen állást foglalt: „Amint ez az Alkotmánybíróság 63/1991. (XI. 30.) AB határozatából (ABH 1991, 470, 472.) is kitűnik, nem minősül alkotmányellenesnek az olyan tartalmú önkormányzati rendeleti szabályozás, amely magasabb szintű jogszabály által rendezett és bizonyos feltételek mellett le-

hetővé tett tevékenységgel szemben körülhatárolt területi kiterjedtséggel megszorító feltételeket állapít meg anélkül, hogy a magasabb jogszabály lehetőséget biztosító rendelkezéseinek érvényesülését általános jelleggel megakadályozná. Nem alkotmányellenes az olyan tartalmú szabályozás sem, amely bizonyos állatfajták tartására vonatkozó tilalmakat – a magasabb szintű jogszabály keretei között, vagy törvényi felhatalmazás alapján – a helyi sajátosságoknak megfelelően állapít meg.« [6/1995. (II. 22.) AB határozat, ABH 1995, 447, 448–449.]” (Abh1., ABK 2009/11., 2003, 2004.) A 12/1997. (II. 28.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh2.) az Alkotmánybíróság azért nem találta alkotmányellenesnek az ott vizsgált helyi rendeleti korlátozást, mert a MÉMr. „a méhészetben tartható méhcsaládok számát nem szabályozza (...) A vázolatok alapján az Alkotmánybíróság az (...) indítványt elutasította.” (Abh2., ABH 1997, 448, 451.)

Mindezekből megállapítható, hogy az Ör. 3. § (1) bekezdésének azon rendelkezése, amely Dubicsány község belterületén a MÉMr.-ben nem szereplő feltételt határoz meg, nem ellentétes az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével. „Ha ugyanis helyi közügyről van szó, az önkormányzati testület közvetlenül az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében biztosított jogkörében – külön törvényi felhatalmazás hiányában is – jogosult az országos szintű szabályozással nem ellentétes, ahhoz képest kiegészítő jellegű helyi jogalkotásra.” [17/1998. (V. 13.) AB határozat, ABH 1998, 155.] Tekintve, hogy a rendelkezés nem tiltja a magasabb szintű jogszabály által lehetővé tett méhészeti tevékenységet, hanem csak a helyi közügyekre vonatkozó szabályozási hatalma keretében korlátozza azt, a támadott szabály nem alkotmányellenes. Emiatt az Alkotmánybíróság az Ör. 3. § (1) bekezdésének megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

2. Az indítványozó az eredeti beadványában felvetett egyes kérdések (Ör. 2. §) tekintetében indítványát nem tartotta fenn, ezért az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 31. § d) pontja alapján az eljárást e tekintetben megszüntette.

Az Ör. 3. § (2) bekezdése tekintetében az indítványozó nem hozott fel alkotmányossági érveket a jogszabály megsemmisítésére. Az Ügyrend 21. § (2) bekezdése szerint „az indítvány tartalmazza: a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértenek, valamint az Abtv.-nek és egyéb törvényeknek azokat a rendelkezéseit, amelyekből az indítványozó jogosultsága és az Alkotmánybíróság hatásköre megállapítható.” Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni: az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti (részletesen pl.: 440/1993. AB végzés, ABH 1993, 910–911.;

472/B/2000. AB határozat, ABH 2001 1655.; 574/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1658.). Tekintettel arra, hogy az indítványozó e kérelmét nem indokolta, az Alkotmánybíróság az Ör. 3. § (2) bekezdése tekintetében az indítványt az Ügyrend 29. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

909/B/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a vízgazdálkodási társulatokról szóló 160/1995. (XII. 26.) Korm. rendelet 12. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a vízgazdálkodási társulatokról szóló 160/1995. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vkr.) 12. § (3) bekezdésének megsemmisítését kérte arra való hivatkozással, hogy az ellentétes a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) rendelkezéseivel, tekintve, hogy felhatalmazás nélkül jogosította fel a vízgazdálkodási társulatokat a tagjaik adatai kezelésére.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése: „59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.

(2) A személyes adatok védelméről szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

2. Az Avtv. vizsgálatba bevont rendelkezése:

„3. § (1) Személyes adat akkor kezelhető, ha

a) ahhoz az érintett hozzájárul, vagy

b) azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.”

3. A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvénynek (a továbbiakban: Vgt.) az indítvány elbírálása idején hatályos érintett rendelkezése:

„35. § (5) A víziközmű társulat feladatai ellátása kapcsán a feladat ellátásához szükséges mértékig jogosult a víziközmű társulati tagok adatainak kezelésére. A víziközmű társulat a hozzájárulás beszedése érdekében jogosult továbbá az ehhez szükséges adatokat a hatáskörrel rendelkező szervtől bekérni.”

„45. § (7) Felhatalmazást kap a Kormány

...

d) a társulatok megalakulásával, működésével, megszűnésével, az e törvényen alapuló és a társulat belső szabályozási feladatkörébe nem utalt közcélú érdekeltségi hozzájárulással kapcsolatos szabályok;”

4. A víztársulatokról szóló 2009. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: Vtt.) érintett rendelkezése:

„*Tagi adatok kezelése*

8. § (1) A társulat tagjainak nevét (cégnevét), lakóhelyét (székhelyét), a természetes személy tag születési évét, anyja nevét, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság cégjegyzékszámát (nyilvántartási számát), jogviszonyának jellegét (tulajdonos vagy használó), tagsági jogviszonyát megalapozó területének nagyságát első alkalommal az alapszabállyal egy időben, a tagok adataiban bekövetkező változásokat évente egy alkalommal, legkésőbb június 30-ig az illetékes cégbíróshoz kell benyújtani. A tagi adatok és ezek változásainak kezelésére a társulat közfeladata ellátása érdekében működésének időtartama alatt köteles és jogosult.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt tagi adatokat alakuláskor és az adatokban bekövetkezett változások nyilvántartásának hitelessége érdekében évente egy alkalommal az arra hivatott állami szervek a társulat megkeresésére számítógépes adathordozón, díjmentesen bocsátják a társulat rendelkezésére. A társulat a közfeladatok ellátásához saját adatfeldolgozó eszközökkel az (1) bekezdés szerinti tagi adatok megállapítása érdekében díjmentesen a számítógépes ingatlan-nyilvántartásra csatlakozhat.”

5. A Vkr. támadott rendelkezése:

„12. § (3) Ha a tagnak a tagsági jogviszony alapjául szolgáló érdekeltsége megszűnik, azt köteles a társulat intézőbizottságának írásban bejelenteni. A bejelentéshez csatolni kell a tagsági jogviszony megszűnésének alapjául

szolgáló okiratot, illetőleg annak másolatát, valamint – ha abból nem állapítható meg – a bejelentésben közölnie kell a helyébe lépő új tag nevét, lakhelyét (székhelyét).”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Avtv. 3. § (1) bekezdés b) pontja szerint személyes adat kezelését törvény – vagy törvényi felhatalmazás keretei között helyi önkormányzat rendelete – rendelheti el. Az adatkezelés részletes szabályait a törvényi felhatalmazás keretein belül alacsonyabb szintű végrehajtási jogszabály is megállapíthatja.

„Az Alkotmány 59. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy mindenkit megillet – egyebek mellett – a magántitok és a személyes adatok védelme. Az Alkotmánybíróság 1990-től követett gyakorlata szerint ez a jog kivételesen, törvény által korlátozható, de a korlátozásnak meg kell felelnie az Alkotmányban meghatározott követelményeknek [20/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 69, 70.]. A 15/1991. (IV. 13.) AB határozat a személyes adatok alkotmányos védelme körében bontotta ki az információs önrendelkezési jog tartalmát: »[a]z Alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelméhez való jognak eszerint az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csak az érintett beleegyezésével szabad; mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát. Kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvény korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, és akkor alkotmányos, ha megfelel az Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek.« (ABH 1991, 40, 42.) Az adatkezelésre vonatkozó rendelkezések törvénybe foglalásának kötelezettségét a 47/2003. (X. 27.) AB határozat külön kiemelte: »[a]z Alkotmány 59. § (2) bekezdésének tartalmából következően a személyes adatok védelmére vonatkozó jogi szabályozás törvényi szintű rendezést kíván meg. A célhoz kötött adatgyűjtés tartalma, illetve az adatgyűjtés jogosultsága tekintetében fennálló joghézag pedig nem kerülhető meg ténylegesen adatgyűjtést feltételező módszerekre vonatkozó belső utasítások igénybevételével.« (ABH 2003, 525, 539.) [A gyakorlatot áttekinti: 22/2004. (VI. 19.) AB határozat, ABH 2004, 367, 370–371.]» [47/2008. (IV. 18.) AB határozat, ABH 2008, 1372, 1395.]

Az Alkotmánybíróság fentiekben kifejtett gyakorlata és az Avtv. rendelkezései szerint tehát – eltekintve a jogosult által engedélyezett adatkezeléstől – személyes adat kezelésére kizárólag törvényi rendelkezés alapján van lehetőség, az adatok körének és az adatkezelés céljának megjelöl-

lése mellett, törvényi felhatalmazás híján az adatkezelés alkotmányellenes.

2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy jelen ügyben a Vkr. 12. § (3) bekezdése törvényi szintű felhatalmazás alapján jogosítja fel a vízgazdálkodási társulatokat régi és újonnan belépő tagjaik bizonyos személyes adatainak kezelésére. A víziközmű- illetve a víztársulatok a tagság nyilvántartása érdekében a Vgt. hatálybalépése óta kötelesek tagjaik adatait megfelelően kezelni, az indítvány elbírálása idején pedig az adatkezelésre szóló felhatalmazó rendelkezést a víziközmű társulatok tekintetében a Vgt. 35. § (5) bekezdése, a víztársulatok tekintetében a Vtt. 8. §-a tartalmazza. Mivel nem állapítható meg, hogy a vízgazdálkodási társulatok tagjainak adatait a Vkr. 12. § (3) bekezdése konkrét törvényi felhatalmazás nélkül rendelné kezelni, az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

985/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a részarány földkiadás során keletkezett osztatlan közös tulajdon megszüntetésének részletes szabályairól szóló 63/2005. (IV. 8.) Korm. rendelet 4. § (2) bekezdése, az 5. § (1)–(2) és (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a részarány földkiadás során keletkezett osztatlan közös tulajdon megszüntetésének részletes szabályairól szóló 63/2005. (IV. 8.) Korm. rendelet 4. § (2) bekezdésének az Alkotmány 13. § (1) bekezdésére alapított alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a részarány földkiadás során keletkezett osztatlan közös tulajdon megszüntetésének részletes szabályairól szóló 63/2005. (IV. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 4. § (2) bekezdése, az 5. § (1)–(2) bekezdése és (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál. Álláspontja szerint a Korm.r. 4. § (2) bekezdése azért alkotmányellenes, mert kormányrendeleti szintű – és nem törvényi – szabály szerint a megosztást a kérelmezők egyezsége esetén az egyezség szerint kell elvégezni. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a kevés számú kérelmező (adott esetben egyetlen kérelmező) eldöntheti a megosztást a többiek tudta, értesítése és beleegyezése nélkül, s így szinte mindig a kérelmezőké lesz a terület értékesebb része, ami nagymértékben csorbítja a többi tulajdos tulajdonhoz való jogát, az Alkotmány 13. §-át. Továbbá ez a rendelkezés véleménye szerint ellentétes a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvénynek (a továbbiakban: Ptk.) a közös tulajdonra vonatkozó szabályaival, amely szerint a közös tulajdon megszüntetésével kapcsolatosan, ha a tulajdonostársak nem tudnak megegyezni, a bíróság dönt. A Korm.r. 5. § (1)–(2) bekezdését azért tekinti alkotmányellenesnek, mert csak a kérelmezők – és nem az összes tulajdonos – részére kell kézbesíteni a sorsolásról szóló értesítést és a sorsoláson csak a kérelmezők vehetnek részt még akkor is, ha más tulajdonostársak tudomást szereznek arról és elmennek a sorsolásra, ami súlyosan sérti az Alkotmány 13. §-ában foglalt tulajdonhoz való jogot. Mivel a Korm.r. 5. § (6) bekezdése szerint a megosztás kiindulási helyét és irányát meghatározó határozat hiteles kiadmányát vagy másolatát 48 órára kell közzé tenni, ezen idő alatt lehet kifogást benyújtani, az indítványozó álláspontja szerint a többi tulajdonostársnak nincs biztosítva azon joga, hogy a bejegyzés alapját megtámadja, jogorvoslati jogával éljen, ezért a rendelkezés – ideértve a 4. § (2) bekezdését is – az Alkotmány 57. § (5) bekezdésébe ütközik.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„57. § (5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők

kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. A Ptk. indítvánnyal érintett rendelkezései

„140. § (1) A tulajdonostársak mindegyike jogosult a dolog birtoklására és használatára; e jogot azonban az egyik tulajdonostárs sem gyakorolhatja a többiek jogainak és a dologhoz fűződő törvényes érdekeinek sérelmére.

(2) A birtoklás, a használat, a hasznosítás, valamint a rendes gazdálkodás körét meg nem haladó kiadások kérdésében a tulajdonostársak – ha a törvény másként nem rendelkezik – szótöbbséggel határoznak; minden tulajdonostársnak tulajdoni hányada arányában van szavazati joga.”

„143. § (1) Ha a törvény szótöbbséges határozatot kíván meg, és a határozat az okszerű gazdálkodást sérti, vagy a kisebbség jogos érdekeinek lényeges sérelmével jár, a kisebbség a határozatot a bíróságnál megtámadhatja. A megtámadás a határozat végrehajtását nem gátolja, a bíróság azonban indokolt esetben a végrehajtást felfüggesztheti.

(2) Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a tulajdonostársak között vitás, hogy a tervezett munkálat feltétlenül szükséges-e az állag megóvásához és fenntartásához.

(3) Ha a törvény szótöbbséggel hozott határozatot kíván meg, és ilyen határozat nincs, a birtoklás, a használat vagy a hasznosítás kérdésében bármelyik tulajdonostárs kérelmére a bíróság határoz.

144. § A tulajdonostársak egyhangú határozata szűkecsés

a) a rendes gazdálkodás körét meghaladó kiadásokhoz,
b) az egész dolog feletti tulajdonjog átruházásához, az egész dolog hasznélvezetbe vagy használatba adásához, biztosítékul lekötéséhez vagy más módon való megterheléséhez.”

3. A Korm.r. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„4. § (1) A körzeti földhivatal a talajvédelmi, megközelíthetőségi és művelhetőségi szempontoknak megfelelően – figyelemmel a helyszínen kialakult használati állapotra is – meghatározza a megosztás kiindulási helyét és irányát. Az eljárás csak a határozat jogerőre emelkedése után folytatható.

(2) Ha az egy földrészletben érintett kérelmezők egyezséget kötöttek, és azt közokiratba vagy teljes, bizonyító erejű magánokiratba foglalták, továbbá az egyezés megfelel az (1) bekezdésben említett határozatnak, a megosztást aszerint kell elvégezni. Egyezés hiányában a körzeti földhivatal az 5. §-ban foglaltak szerint jár el.

(3) A megosztást értékarányosan – figyelemmel a 3. § (4) bekezdésében foglaltakra – kell elvégezni.

5. § (1) A 4. § (2) bekezdésében meghatározott egyezés hiányában a földrészlet – kérelmezők közötti – megosztásának sorrendjét sorsolással kell megállapítani. A sorsolás helyszínéről és időpontjáról szóló értesítést a körzeti földhivatal legalább huszonkét munkanappal korábban – igazolható módon – a kérelmezők részére kézbesíti.

(2) A sorsoláson minden, az adott földrészletben érintett kérelmező részt vehet, vagy meghatalmazottja útján képviseltheti magát. A távollét nem akadályozza meg a sorsolás lebonyolítását és igazolásnak sincs helye.

(3) Két vagy több kérelmező tulajdonostárs a sorsolás megkezdéséig kérheti, hogy az Fkbt. 12/F. § (3) bekezdés második mondatának megfelelő alkalmazásával alakítsák ki az önálló ingatlant.

(4) A sorsolást a körzeti földhivatal által létrehozott sorsolási bizottság bonyolítja le. Amennyiben egy adott földrészletben húsz vagy annál több kérelmező van, úgy a sorsolást közjegyző jelenlétében kell lebonyolítani. A sorsolási bizottság egyik tagját a kérelmezők maguk közül delegálhatják.

(5) A sorsolásról a körzeti földhivatal, illetve a közjegyző jelenlétében lebonyolított sorsolás esetén a közjegyző jegyzőkönyvet készít, amely tartalmazza:

a) a földrészlet azonosítóját (település, helyrajzi szám);

b) a sorsolás helyét és idejét;

c) a sorsolás eredménye szerinti kiosztási sorrendet (a kérelmezők sorrendjét természetes személyazonosító adataikkal és lakcímükkel együtt);

d) a sorsoláson elhangzott, a sorsolásra vonatkozó lényeges nyilatkozatokat és megállapításokat;

e) a sorsolási bizottság tagjai és a közjegyző jelenlétében lebonyolított sorsolás esetén a közjegyző aláírását, továbbá

f) mellékletként a jelenléti ívet.

(6) A sorsolási jegyzőkönyvet és az (5) bekezdés f) pontjában foglalt mellékletet – a közjegyző jelenlétében lebonyolított sorsolás esetén azok hiteles kiadmányát vagy hiteles másolatát – a megosztás kiindulási helyét és irányát meghatározó határozat földhivatal által hitelesített másolatával együtt 48 órára közszemlére kell tenni a hirdetményi közlés szabályai szerint. Az eljárás csak abban az esetben folytatható, ha a sorsolás ellen ezen időtartamon belül kifogás nem érkezett, vagy a kifogással kapcsolatos eljárás jogerősen befejeződött.

(7) A sorsolás elleni kifogást a megyei földhivatalhoz címezve, a körzeti földhivatalnál kell benyújtani.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítvány nem minősül-e ítélt dolognak. Az Alkotmánybíróság ugyanis a 115/2008. (IX. 26.) AB határozatában (ABH 2008, 1449–1458, a továbbiakban: Abh.) már vizsgálta a Korm.r. több rendelkezésének az alkotmányosságát.

Az Alkotmánybíróság eljárásában az „ítélt dolog” (*res iudicata*) fogalmát az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja határozza meg. E rendelkezés értelmében

„ítélt dolog” címén az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértés megállapítását. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor „*res iudicata*”, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. (1620/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 972, 973.) Ha az újabb indítványt más okra, más alkotmányossági összefüggésre alapítják, az Alkotmánybíróság az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik. [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200, 212.; 37/2004. (X. 15.) AB határozat, ABH 2004, 908, 911.]

Az Abh. a Korm.r. 4. § (1)–(2) bekezdései, valamint az 5. § (1)–(4) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította. Jelen indítvány az Abh.-val elbírált indítvánnyal azonos abban, hogy támadja a Korm.r. 4. § (2) bekezdését, valamint az 5. § (1)–(2) bekezdését, tehát azonos jogszabályhelyeket támad.

1.1. Az indítvány a Korm.r. 4. § (2) bekezdésének, tartalmát tekintve a (2) bekezdés második mondata alkotmányellenességét állítja, amely szerint: „Egyezség hiányában a körzeti földhivatal az 5. §-ban foglaltak szerint jár el.” A támadott rendelkezés alkotmányellenességét a következőkben jelöli meg:

- alacsony szintű a szabályozás,
- magasabb szintű jogszabállyal, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvénnyel ellentétes, mert annak alapján egyezség hiányában a közös tulajdon megszüntetéséről a bíróság dönt,
- néhány kérelmező eldöntheti a közös tulajdon megszüntetését, ami sérti a többi tulajdonostárs tulajdonosi jogait, az Alkotmány 13. § (1) bekezdését.

Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság érdemben elbíráltta és elutasította a Korm.r. 4. § (2) bekezdésének alkotmányellenességét állító indítványt a többi tulajdonostárs tulajdonának sérelme, az Alkotmány 13. § (1) bekezdése tekintetében. Ebben a részében a jelen indítvány „ítélt dolog”, ezért az erre irányuló eljárást Alkotmánybíróság megszüntette az Ügyrend 31. § c) pontja alapján. Az indítvány további részeit az Alkotmánybíróság érdemben elbíráltta.

1.2. Az új indítvány a Korm.r. 5. § (1)–(2) bekezdését is támadja, amely rendelkezések alkotmányosságát az Abh. ugyancsak vizsgálta. A korábbi indítvány azonban a Korm.r. 5. § (1)–(4) bekezdéseinek az alkotmányellenességét a diszkrimináció tilalmába ütközésre hivatkozással támadta, az indítványt ebben a részében az Alkotmánybíróság elutasította. A jelen indítvány viszont más alkotmányi rendelkezéseket, más alkotmányossági érveket hív fel, ezért az indítványt ezen részében az Alkotmánybíróság érdemben elbíráltta.

2. A Korm.r. 4. § (2) bekezdésének alkotmányellenességét azzal indokolja, hogy egyrészt alacsony szintű a szabályozás, másrészt magasabb szintű jogszabállyal, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény rendelkezéseivel ellentétes. Azzal érvel, hogy a közös tulajdon megszüntetésére vonatkozóan a Ptk. szabályai világosak, a döntéseket szótöbbséggel, vagy egyhangú határozattal a tulajdonostársak hozzák és nem egyes tulajdonostársak, továbbá garanciális szabály, hogy vita esetén a bíróság dönt.

A Kormány a támadott rendeletét a földrendező és földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény (a továbbiakban: Fkbt.) felhatalmazása alapján adta ki. Az Fkbt. 15. §-a arra hatalmazta fel a Kormányt, hogy az egységes eljárás érdekében az osztatlan közös tulajdon megszüntetésével kapcsolatos ingatlan-nyilvántartási eljárás részletes szabályait, az Fkbt. 12/F. § (1) bekezdése szerint 2002. március 1-jéig benyújtott kérelmek teljesítésének ütemezése érdekében szükséges intézkedésekre vonatkozó szabályokat, a költségviselés és megtérítés szabályait rendeletben megállapítsa.

A Korm.r. végrehajtási jogszabály, amelyet a felhatalmazó törvénnyel együtt kell értelmezni és alkalmazni. Meghatározó e tekintetben az, hogy a részarány-tulajdonnak megfelelő föld kiadása, illetve a részarány-földtulajdon helyének meghatározására irányuló eljárás eredményeként kialakított földrészleten fennálló közös tulajdon megszüntetésére e törvény rendelkezéseit kell alkalmazni, ha a tulajdonostársak a közös tulajdont szerződéssel nem szüntetik meg, s az – a tulajdonostársak nagy számánál vagy más körülménynél fogva – nem várható. Ebben a körben a közös tulajdon megszüntetésére az Fkbt. – és nem a Ptk. – rendelkezéseit kell alkalmazni. Tehát a közös tulajdon megszüntetésének szabályait nem a Korm.r., hanem törvény határozza meg. A Korm.r. a közös tulajdonnak az Fkbt. szerinti megszüntetésére vonatkozó eljárás szabályait állapítja meg, ebből következően rendelkezései nem ellentétesek a Ptk. szabályaival.

Az Fkbt. 12/K. § szerint a közös tulajdonnak az e törvény, tehát az Fkbt. rendelkezései szerinti megszüntetésére következtében létrejött közös tulajdon megszüntetésére viszont már a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

3. A továbbiakban az Alkotmánybíróság a Korm.r. egymással szorosan összefüggő 4. § (2) bekezdésének, 5. § (1)–(2) bekezdésének és (6) bekezdésének alkotmányellenességét állító indítványi részt vizsgálta. Az indítvány ezen rendelkezések alkotmányellenességét arra alapozza, hogy a közös tulajdon megszüntetését nem kérelmező tulajdonostársak jogorvoslathoz való joga sérül, az indítványozó véleménye szerint e rendelkezések az Alkotmány 57. § (5) bekezdésébe ütköznek.

Az Fkbt. és a Korm.r. szempontjából a tulajdonostársak két csoportot alkotnak:

- az egyik csoportba tartoznak azok, akik a részarány-tulajdonnak megfelelő föld kiadása, illetve a részarány-

földtulajdon helyének meghatározására irányuló eljárás eredményeként kialakított földrészleten fennálló közös tulajdon megszüntetését kezdeményezik;

– a másik csoportba tartoznak azok, akik ezt nem kezdeményezték, akik önálló földrészlet kialakítását nem kérték, akik így a visszamaradó földrészleten tulajdonközösségben maradnak. Ennek a közös tulajdonnak a megszüntetésére már a Ptk. szabályait kell alkalmazni. (Fkbt. 12/K. §) Ezek a tulajdonostársak tehát a saját elhatározásukkal nem vesznek részt az Fkbt. és a Korm.r. szerinti eljárásban, emiatt nem kifogásolható, hogy ezek a tulajdonostársak nem vesznek részt a sorsolási eljárásban, ebben az eljárásban ezeknek a tulajdonostársaknak nincs jogorvoslati joguk.

A fentek alapján nem állapítható meg Korm.r. 4. § (2) bekezdésének, az 5. § (1)–(4) és (6) bekezdésének az Alkotmány 57. § (5) bekezdésére alapított alkotmányellenessége, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ezekben a részeiben elutasította.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

1278/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál a közszolgálati jogviszony létesítését megelőző pszichikai alkalmassági vizsgálatokról szóló 29/2008. (XI. 7.) PM rendelet 1. § (3) bekezdése, 11. § (4) bekezdése „aki szabadon mérlegelheti, hogy döntésénél az alkalmassági minősítésben foglaltakat figyelembe veszi-e” szövegrésze, továbbá melléklete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál a közszolgálati jogviszony létesítését megelőző pszichikai alkalmassági vizsgálatokról szóló 29/2008. (XI. 7.) PM rendeletnek (a továbbiakban: R.) az alkalmassági vizsgálat elvégzése alóli felmentést tartalmazó 1. § (3) bekezdése, továbbá 11. § (4) bekezdése „aki szabadon mérlegelheti, hogy döntésénél az alkalmassági minősítésben foglaltakat figyelembe veszi-e” szövegrésze, valamint „Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal adathozzáférés szempontjából védett munkakörei az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal mindenkor hatályos Közszolgálati Szabályzatának megfelelő tevékenységi területek szerinti bontásban” alcímet viselő melléklete alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta.

Álláspontja szerint az R. megjelölt rendelkezései sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, mert a munkaviszony és a munkavédelem alapvető kérdéseire vonatkoznak, amelyek a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 4. § e) pontja szerint törvényi szabályozást igényelnek. Rendeleti szintű szabályozásra a Jat. 15. § (2) bekezdésére figyelemmel a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) – nem támadott 7. § (3) bekezdése – nem adhatott volna felhatalmazást. Egyben az R. kifogásolt rendelkezései a Ktv. 7. § (4) bekezdésében foglaltakkal ellentétben felmentést adnak a vizsgálat alól, illetőleg annak eredménye mérlegelés tárgyát képezi, így sérül az Alkotmány 37. § (3) bekezdése.

Az R. 11. § (4) bekezdése a normavilágosság követelményébe ütközik, mert a 11. § más bekezdéseiben foglaltakkal összevetve nem egyértelmű, hogy a munkáltatói jogkör gyakorlójának vagy a pszichológusnak van döntési joga.

Az indítványozó szerint az Alkotmány 70/A. §-át és 54. §-át is sérti az R. 1. § (3) bekezdése és Melléklete, amelyek összevetéséből következően az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál (a továbbiakban: APEH) nem minden, adathozzáférés szempontjából védett munkakört betöltő személy esetében kötelező a pszichikai alkalmassági vizsgálat. A melléklet ugyanis nem sorolja fel a legfelső szintű vezetőket, akik a védendő adatok teljes köréhez hozzájuthatnak. „[H]a egy (...) ügyintéző fokozott vizsgálatra kötelezett (...), akkor egy igazgatót szintén fokozott vizsgálatra kell kötelezni, mert az még több információhoz juthat hozzá. Ha a vizsgálat célja az alkalmasság megállapítása, akkor ez még inkább szükséges lenne a felső vezetés tagjai számára”. E rendelkezés indokolatlan megkülönböztetést tartalmaz, és az alacsonyabb beosztásban lévők tekintetében „a megalázó elbánás tilalmába ütközik.”

Az Alkotmánybíróság eljárása során megkereste a pénzügyminisztert.

II.

Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásánál a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmány vonatkozó rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„37. § (3) A Kormány tagjai törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján feladatkörükben eljárva rendeletet adnak ki, amelyek törvénnyel és kormányrendelettel nem lehetnek ellentétesek. A rendeleteket a hivatalos lapban ki kell hirdetni.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

(2) Senkit nem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni, és különösen tilos emberen a hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Jat érintett szabályai:

„4. § A gazdasági rendre vonatkozóan törvényben kell szabályozni különösen

(...)

e) a munkaviszony és a munkavédelem alapvető kérdéseit.”

„15. § (2) A szabályozás tárgykörébe tartozó alapvető jogok és köteleességek szabályozására nem lehet felhatalmazást adni.”

3. Az R. érintett szövege:

„1. § (3) E rendelet hatálya az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal elnökére, elnökhelyetteseire, gazdasági vezetőjére, valamint az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról szóló 273/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 6. § (1) bekezdésében meghatározott szervek igazgatóira kizárólag mint munkáltatói jogkört gyakorló vezetőkre, e minőségükben eljárva terjed ki.”

„11. § (4) A Biztonsági Főosztály a (3) bekezdés szerinti alkalmassági minősítést írásban közli az illetékes munkáltatói jogkört gyakorló vezetővel, aki szabadon mérlegelheti, hogy döntésénél az alkalmassági minősítésben foglaltakat figyelembe veszi-e.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1.1. Az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkalmassági vizsgálat – mint adott foglalkozásba kerülés feltétele –

kormányrendeleti szintű szabályozásának alkotmányosságát vizsgálta, amely az indítványozó szerint azért ütközik a jogállamiság követelményébe, mert ellentétes a Jat. 4. § e) pontjában foglaltakkal.

A Jat. e rendelkezésének megsértése a jelen esetben akkor minősülhet alkotmányellenesnek, ha az R. szabályai egyúttal az Alkotmány 8. § (2) bekezdését is sértik, amely kimondja, hogy az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlata szerint nem mindenfajta összefüggés az alapjogokkal követeli meg a törvényi szintű szabályozást. Valamely alapjog tartalmának meghatározása és lényeges garanciáinak megállapítása csakis törvényben történhet, illetve törvény kell az alapjog közvetlen és jelentős korlátozásához is. Közvetett és távoli összefüggés esetében azonban elegendő a rendeleti szint is. A technikai és nem korlátozó jellegű szabályok rendeleti formában történő kiadása önmagában nem minősül alkotmányellenesnek. [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 97, 300.; 29/1994. (V. 20.) AB határozat, ABH 1994, 148, 155.]

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az R. kifogásolt rendelkezései nem tartoznak törvényhozási tárgykörbe.

A Ktv. 7. § (3) bekezdés lehetőséget ad, hogy jogszabály – vagy jogszabály által meghatározott esetben a munkáltatói jogkör gyakorlója – a közszolgálati jogviszony létesítését a Ktv. 7. § (1)–(2) bekezdésében írt általános feltételeken túlmenően meghatározott iskolai végzettséghez, képzéshez, illetve gyakorlati idő letöltéséhez, valamint egészségi és pszichikai alkalmassághoz kösse. E rendelkezésében foglalt felhatalmazás alapján megalkotott R. a közszolgálati jogviszony alanyává válásának általános követelményeit nem bővíti, az ott írt egyik vagylagos alkalmazási feltétel részletszabályait tartalmazza, így nem érinti közvetlenül, korlátozó módon a szabályozás tárgyát képező alapvető jog, a munkához való jog tartalmát.

Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság a szabályozás szintjével összefüggésben az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított indítványt elutasította.

1.2. Az indítványozó szerint az Alkotmány előbbi szabályát és a 37. § (3) bekezdését sérti, hogy az R. rendelkezései ellentétesek magasabb szintű jogszabály, a Ktv. 7. § (4) bekezdésében foglaltakkal, amely szerint „az e törvényben meghatározott alkalmazási feltételek alól a (5) bekezdésben, valamint a 8. § (2) bekezdésében foglaltak kivételével felmentés nem adható.” Az Alkotmánybíróság a 34/2003. (VI. 19.) AB határozatában megállapította: „A jogállam elvéből származó követelménnyel összhangban mondja ki az Alkotmány 37. §-ának (2) bekezdése, hogy a miniszterek a jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően látják el feladatukat, valamint határozza meg a 37. § (3) bekezdése a feladatok ellátása körére szűkített jogalkotási hatáskörnek azt a korlátját, amely szerint a miniszteri rendelet nem lehet ellentétes törvénnyel, (...)” (ABH 2003, 401, 405.)

A Ktv. 7. § (4) bekezdése – főszabályként – a törvény hatálya alá tartozó valamennyi személyre kötelezően alkalmazandó feltételek alóli felmentést tiltja, és mivel az alkalmassági vizsga nem tartozik az előbbi körbe, az R. kivételt tartalmazó 1. § (3) bekezdése nem áll ellentétben a Ktv.-vel. Ugyanakkor az R. alkalmassági vizsgálat eredményének mérlegelésére vonatkozó 11. § (4) bekezdése – amely nem értelmezhető kivétel-szabályként – nem mutat összefüggést a Ktv. fenti rendelkezésével. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkalmassági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi. [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 985/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 652, 653–654.; 108/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 523, 524.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 716, 717.]

A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.

1.3. Az R. 11. § (4) bekezdését az indítványozó azért tartotta a normavilágosság követelményébe ütközőnek, mert nem állapítható meg, ki jogosult döntéshozatalra az alkalmasság tekintetében. E rendelkezés azonban egyértelműen tartalmazza, hogy a munkáltatói jogkör gyakorlójának nem a jogviszonyt létesíteni kívánó személy mentális képességeit és személyiségjegyeit kell megítélnie, hanem arra van joga, hogy e személy alkalmazásáról az eredmény ismeretében szabadon döntsön.

Ezért az Alkotmánybíróság ezen indítványi részt elutasította.

2. Az R. 1. § (1) bekezdésének utaló szabálya szerint az R. személyi hatálya kiterjed az APEH adathozzáférés szempontjából védett munkakörei mellékletben felsorolt munkakörökre, – amelyben nem szerepel az APEH elnöke, elnökhelyettesei, gazdasági igazgatója és igazgatói –, valamint a Pénzügyminisztérium és a pénzügyminiszter irányítása alá tartozó szervezetek fontos és bizalmas munkaköreinek megállapításáról szóló 34/1996. (XII. 21.) PM rendelet (a továbbiakban: PMr.) mellékletében felsorolt munkakörökre (köztük a 2.1. a) pontja szerint az APEH elnökhelyetteseire és a gazdasági vezetőre, a 2.8. a) pontja szerint a Kiemelt Adózók Igazgatósága vezetőire, a 2.9. a) pontja szerint a Számítástechnikai és Adóelszámolási Intézet igazgatójára, valamint a 2.10. b) pontja szerint az Oktatási Intézet igazgatójára). Az R. támadott 1. § (3) bekezdése azonban a vizsgálatra kötelezettek közül kivonja az elnököt, a PMr. mellékletében megjelölt elnökhelyetteseket és gazdasági igazgatót, továbbá – az Adó- és Pénzügyi Hivatalról szóló 273/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) „Az APEH vezetői” című rendelkezései között a 6. § (1) bekezdésére utalással az ott megnevezett – egyes igazgatókat (Kiemelt Adózók Igazgatósága, Oktatási Intézet, valamint Számítástechnikai és Adóelszámolási Intézet). E vezetőkre az R. csak mint munkáltatókra vonatkozik, ezért az indítványozó szerint a kivétel-szabály

azáltal, hogy a jogviszonyt létesíteni kívánó személyeket megkülönbözteti a vezetőktől, diszkriminatív, és az előbbiekre emberi méltósághoz való jogát is sérti.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az Alkotmány 70/A. §-ában foglalt rendelkezést a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezte. Kifejtette, hogy az Alkotmány e rendelkezése az azonos szabályozási körbe vont jogalanyok közötti olyan, alkotmányos indok nélkül tett megkülönböztetést tiltja, amelynek következtében egyes jogalanyok hátrányos helyzetbe kerülnek. Az alkotmányi tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem alapvető alkotmányos jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti. Az Alkotmánynak ez az általános jogegyenlőségi követelménye arra vonatkozik, hogy az állam, mint közhatalom a jogok és kötelezettségek elosztása során köteles egyenlőként – egyenlő méltóságú személyként – kezelni a jogalanyokat, a jogalkotás során a jogalkotónak mindegyikük szempontjait azonos körültekintéssel, elfogulatlansággal és méltányossággal kell értékelnie. Alkotmányellenesnek akkor minősül a megkülönböztetés, ha a jogalkotó a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó, egymással összehasonlítható helyzetben lévő jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281–282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203–204.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138–140.; 39/1999. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1999, 325, 342–344.; 37/2002. (IX. 4.) AB határozat, ABH 2002, 230, 241–242.]

A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a kifogásolt rendelkezésben szereplő – a vezetők, illetőleg más alkalmazottak közötti – különbségtétel a szabályozási koncepció szempontjából azonos csoportba tartozókat érintett-e.

A Kr. 4. § (2) bekezdése, illetőleg 5. § (1) bekezdése értelmében az APEH elnökét, valamint elnökhelyetteseit és gazdasági vezetőjét a pénzügyminiszter, a 6. § (1) bekezdésében megnevezett vezetőket – a területi szervek, a Kiemelt Adózók Igazgatósága, az Oktatási Intézet, valamint a Számítástechnikai és Adóelszámolási Intézet igazgatóját – pedig az APEH elnöke nevezi ki. A 4. § (3) bekezdése, illetőleg az 5. § (2) bekezdése az APEH elnökévé, elnökhelyettesévé és gazdasági igazgatójává történő kinevezéshez képesítési feltételt, meghatározott idejű közigazgatási gyakorlatot és vezetői tapasztalatot ír elő, valamint az elnök esetében a kiemelkedő szakmai tekintély követelményét támasztja. E rendelkezések a Ktv. 7. § (1) bekezdésében, illetőleg (2) bekezdésében foglaltakhoz képest lényeges többletet jelentő szakmai életutat kívánnak meg.

A jogszabályban megfogalmazott feltételek teljesítése feltelez megfelelő szakmai háttérrel, így vélelmezhető, hogy e vezetők birtokában vannak azoknak a pszichikai tulajdonságoknak is, amelyek meglétét az újonnan belépőknél az alkalmassági vizsgálat hivatott megállapítani.

Az R. 1. § (3) bekezdése által érintett igazgatók által vezetett Oktatási Intézet, valamint Számítástechnikai és Adóelszámolási Intézet a Kr. 2. §-a értelmében az APEH központi szervei, míg a Kiemelt Adózók Igazgatósága a Kr. 9. § (4) bekezdése szerint a központosított ellenőrzéseket, illetőleg a Kr.-ben felsorolt, kizárólagos illetékességébe tartozó adóztatási feladatokat látja el, vagyis kiemelt súlya van az APEH-en belül. Ezt támasztja alá az Adó-és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2007. PM utasítás kinevezési szabályokat tartalmazó 51. § (3) bekezdése, amelynek értelmében az elnök a regionális igazgatóságok igazgatóit határozott időre, míg a Kiemelt Adózók Igazgatósága, az Oktatási Intézet, továbbá a Számítástechnikai és Adóelszámolási Intézet igazgatóját határozatlan időtartamra nevezi ki. Utóbbi igazgatók kinevezése tekintetében jogszabály ugyan többletkövetelményt nem fogalmaz meg, a posztokat azonban vagy belső pályázat, vagy a kormányzati személyügyi igazgatási feladatokat ellátó szerv által lefolytatott pályáztatás rendjéről, annak szervezéséről és lebonyolításáról, a pályázati eljárás alól adott mentesítéséről, a kompetencia-vizsgálatról és a toborzási adatbázisról, valamint a pályázati eljáráshoz kapcsolódó nyilvántartás szabályairól szóló 406/2007. (XII. 27.) Korm. rendelet alapján kiírt pályázat alapján lehet elnyerni. A 7. § (2) bekezdése értelmében a pályázó alkalmasságát kompetencia-vizsgálat keretében (személyes interjú, munka-alkalmassági teszt) vizsgálják. A vezetői beosztásra pályázó esetében pedig ezt követően a 7. § (3) és (7) bekezdés szerint „értékelő központot” folytat le egy értékelő bizottság. A belső pályázati kiírás általában öt éves szakmai, vagy közigazgatási gyakorlatot és legalább négy éves vezetői gyakorlatot ír elő.

Mivel a vizsgálat csak azokra terjed ki, akik újonnan létesítenek közszolgálati jogviszonyt – annak ellenére, hogy jogszabály nem tiltja, hogy ezeket a posztokat „külső” személyekkel töltsék be – az előbbieken említett, kiemelt szerepet játszó igazgatóságok élére az igazgatói állásra vonatkozó pályázati kiírások a köztisztviselők képesítési előírásairól szóló 9/1995. (II. 3.) Korm. rendeletnek „Az állami közigazgatásban egyes feladatkörökhöz meghatározott (alapképzésben szerzhető) iskolai végzettségek és szakképesítések” című 3. számú mellékletében megjelölt szakképesítési feltételekhez képest többletkövetelményt tartalmaznak, amelynek az adóügy területén magas szintű szakmai jártasságot szerzett személyek tudnak megfelelni.

Ezért az Alkotmánybíróság megítélése szerint az R. 11. § (3) bekezdése nem ütközik az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe – ezen belül nem sérti az 54. § (1) bekezdését –, mert a megjelölt, mentesített vezetők és az újon-

nan jogviszonyt létesíteni kívánók nem tartoznak a szabályozás szempontjából azonos csoportba. Így e vonatkozásban az indítványt elutasította.

Budapest, 2010. február 2.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

505/D/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlésének az Önkormányzat és Szervei Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló – többször módosított – 23/1995. (VI. 16.) KGY. rendelete 92. § (1) bekezdése, illetőleg annak egésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó alkotmányjogi panasznak nevezett, később módosított beadványában a Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlésének az Önkormányzat és Szervei Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló – többször módosított – 23/1995. (VI. 16.) KGY. rendelete (a továbbiakban: SZMSZ) 92. § (1) bekezdése, majd egésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Első beadványára az Alkotmánybíróság főtíkára arról tájékoztatta az indítványozót, hogy indítványa nem alkalmas érdemi elbírálásra. Az indítványozó újabb beadványában egyrészt kiegészítette korábbi beadványát, másrészt nem fogadta el a tájékoztatást, érdemi elbírálást kért az Alkotmánybíróságtól.

Az indítványokból és a csatolt mellékletekből az állapítható meg, hogy az önkormányzat pályázati kiírása alapján Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlésének Városrendezési, Tulajdonosi és Lakásügyi Bizottsága a 3961–66/2007. (02. 14.) VTLB határozatával (a továbbiakban: VTLB határozat) állami támogatáshoz kapcsoló-

dó önkormányzati támogatást nyújtott a 6723 Szeged, Úr-hajós u. 13. szám alatti lakóépület – ahol az indítványozó lakik – energia-felhasználást csökkentő felújításának a támogatására. Az indítványozó e határozat törvényességének felülvizsgálatát többször kérte az önkormányzat polgármesterétől, jegyzőjétől, majd az ügyészségtől. Az ügyészség a közigazgatási hivatalt kérte fel a vizsgálatra. Ezek a vizsgálatok megállapították, hogy a VTLB határozata nem törvényt sértő, nem tekinthető önkormányzati hatósági ügynek, ezért ellene jogorvoslatnak nincs helye. A közigazgatási hivatal különösen részletesen tájékoztatta az indítványozót az ügyben, megállapítva, hogy mind a polgármester, mind a jegyző által adott tájékoztatások törvényesek és megalapozottak voltak. Külön hangsúlyozta, hogy az indítványozó a saját lakása nyílászáróinak cseréjét nem kérte, ezért azt a pályázatban nem is szerepeltették. A felújítás többi részét (homlokzat és a tető szigetelése) a lakásszövetkezet közgyűlésének többsége megszavazta, ezért az az indítványozóra is kötelező. Az indítványozóra 208.528 Ft felújítási költség jut, amelynek részleteit nem fizette. A lakásfenntartó szövetkezet a követelését bírósági úton érvényesíti.

Ezek után fordult az indítványozó az Alkotmánybírósághoz az SZMSZ 92. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Állítása szerint az SZMSZ támadott rendelkezése, illetőleg egésze sérti az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdését, ezért elmentés az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében foglaltakkal is.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelezéseit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) indítvánnyal érintett rendelkezései:

„11. § (1) A képviselő-testület önkormányzati hatósági ügyben hozott határozata ellen fellebbezésnek nincs helye.

(2) A polgármester (főpolgármester), valamint a képviselő-testület bizottságának, részönkormányzat testületének önkormányzati jogkörben hozott hatósági határozata ellen a képviselő-testülethez lehet fellebbezést benyújtani.

(3) A képviselő-testület (1) és (2) bekezdés alapján hozott határozatának a felülvizsgálatát jogszabálysértésre hivatkozással a bíróságtól lehet kérni a határozat közlésétől számított harminc napon belül. A pert az önkormányzat ellen kell indítani.”

3. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) indítvánnyal érintett rendelkezései:

„12. § (1) A közigazgatási hatóság eljárása során az e törvény hatálya alá tartozó közigazgatási hatósági ügyekben e törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) Közigazgatási hatósági ügy (a továbbiakban: hatósági ügy):

a) minden olyan ügy, amelyben a közigazgatási hatóság az ügyfelet érintő jogot vagy köteleiséget állapít meg, adatot, tényt vagy jogosultságot igazol, hatósági nyilvántartást vezet vagy hatósági ellenőrzést végez,

b) a tevékenység gyakorlásához szükséges nyilvántartásba vétel és a nyilvántartásból való törlés – a fegyelmi és etikai ügyek kivételével – ha törvény valamely tevékenység végzését vagy valamely foglalkozás gyakorlását köztisztviselői vagy más szervezeti tagsághoz köti.”

4. Az SZMSZ támadott rendelkezése:

„92. § (1) A polgármester feladatai a közgyűlés működésével kapcsolatban:

- képviseli a közgyűlést,
- előterjeszti a közgyűlés munkatervét,
- összehívja és vezeti a közgyűlés üléseit,
- ellátja a Kgy.r. 16. §-ában meghatározott feladatokat,
- beszámol az átruházott hatáskör gyakorlásáról,
- gondoskodik az interpellációk nyilvántartásba vételéről,

g) aláírja a közgyűlés rendeleteit, valamint az ülésekről készített jegyzőkönyveket,

h) ellenőrzi a közgyűlés határozatainak végrehajtását,

i) helyi népszavazásra, népi kezdeményezésre vonatkozó javaslatot – amennyiben annak az Ötv-ben, valamint a közgyűlés rendeletében meghatározott feltételei fennállnak – a közgyűlés legközelebbi ülésén döntésre előterjeszti.

(2) A polgármester feladatai a közgyűlés bizottságai működésével kapcsolatban:

a) intézkedik a közgyűlés bizottságai jelzése alapján, ha a Polgármesteri Hivatal tevékenységében a közgyűlés álláspontjától, céljaitól való eltérést, az önkormányzati érdekek sérelmét vagy a szükséges intézkedés elmulasztását észleli,

b) indítványozhatja a közgyűlésnek bizottságaira átruházott hatáskörének visszavonását, ha megállapítja, hogy a bizottság hatáskörébe tartozó ügyben 30 napon belül nem intézkedett.

(3) A Polgármester feladatai a Polgármesteri Hivatal működésével kapcsolatban:

a) szükség szerint, de évente legalább egy alkalommal a Polgármesteri Hivatal dolgozói részére munkaértekezletet tart, értékeli a hivatal munkáját, ismerteti az adott időszakban tárgyalt fontosabb ügyeket, a hozott döntéseket, időszerű feladatokat,

b) ellenőrzi a hivatal munkáját, mely során beszámoltatja a jegyzőt, az aljegyzőt és az irodavezetőket,

c) meghatározza, hogy milyen körben szükséges az egyetértése a kinevezéshez, vezetői megbízáshoz, felmentéshez, a vezetői megbízás visszavonásához, jutalmazáshoz,

d) a jegyzővel egyetértésben megállapítja a Polgármesteri Hivatal ügyrendjét.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az indítványozó az SZMSZ 92. § (1) bekezdése, illetve egésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését a következő indokkal kérte: „A Kgy.r. ugyanis, hallgatásával egészében – vélelmezem – alkotmányellenes módon nyújt lehetőséget ügyemben a jogorvoslati eljárás megvonására, ezzel megsértve az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdésben foglaltakat.”

Az indítványozó ügyének azt tekinti, hogy a VTLB határozata a pályázatot elfogadva a lakásfenntartó szövetkezetnek adott támogatást a lakóház enegiatakarékos felújítására, és e határozat tekintetében gondolja az indítványozó, hogy az SZMSZ elvonta jogorvoslati jogát. Az indítványozó ezen vélelme azonban nyilvánvalóan megalapozatlan, mert a VTLB határozat a lakásfenntartó szövetkezet pályázatát fogadta el és nyújtott támogatást a lakásfenntartó szövetkezetnek az épület felújításához. Ez a határozat nem közigazgatási ügyben, nem is önkormányzati hatósági ügyben született, nem tartalmaz döntést az indítványozó egyedi ügyében. Az indítványozónak e határozat tekintetében nincs jogorvoslati joga, amit így az SZMSZ – főképpen hallgatással – nem is vonhatott el. Az SZMSZ támadott 92. § (1) bekezdése a polgármesternek a közgyűléssel kapcsolatos feladatait részletezi, amelyek nincsenek összefüggésben a VTLB határozatával. Az indítványozó sérelmezett fizetési kötelezettsége sem a VTLB határozatán, hanem a lakásszövetkezet közgyűlésének határozatán alapul. Az Alkotmánybíróság felhívja az indítványozó figyelmét: a közigazgatási hivatal részletesen tájékoztatta arról, hogy volt jogorvoslati joga, ugyanis a lakásszövetkezeti közgyűlés sérelmezett határozata ellen a lakásszövetkezetekről szóló 2004. évi CXV. törvény 9. §-a alapján kérhette a bíróságtól az olyan határozat felülvizsgálatát, amely e törvény rendelkezéseibe, más jogszabályba vagy a lakásszövetkezet alapszabályába ütközik.

Az indítványozó az SZMSZ 92. § (1) bekezdése, illetve egésze alkotmányellenességét az Alkotmány 57. §

(5) bekezdésére és 44/A. § (2) bekezdésére hivatkozva „vélelmezte”, az SZMSZ támadott rendelkezése és az Alkotmány hivatkozott rendelkezései között azonban érdemi alkotmányossági összefüggés nem állapítható meg. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi. [698/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 985/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 652, 653–654.; 108/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 523, 524.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 716, 717.; 973/B/2004. AB határozat, ABH 2008, 3031, 3035.]

A fentek alapján az Alkotmánybíróság elutasította az indítványt.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

611/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet 2. § *c)–e)* pontjai, a 2. § *fa)* alpontjának a „6. és 65. életév közötti” szövegrésze, a 2. § *g)* pontja, a 4. § (1) bekezdésének „a 65. életévet be nem töltött” szövegrésze, a 4. § (7) bekezdés „azon” szavából a „zon” rész, és az „akik az utalvány kiküldése évének április 1. napját megelőzően még nem töltötték be a 65. életévüket” szövegrésze, továbbá az 1. melléklet 3–7. és 9. sora, valamint a 8. sorból a „6–65 év közötti” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet 2. § *fb)* alpontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 2. § *c)–e)* pontjai, a 2. § *fa)* alpontjának a „6. és 65. életév közötti” szövegrésze, a 2. § *g)* pontja, a 4. § (1) bekezdésének „a 65. életévet be nem töltött” szövegrésze, a 4. § (7) bekezdés „azon” szavából a „zon” rész, és az „akik az utalvány kiküldése évének április 1. napját megelőzően még nem töltötték be a 65. életévüket” szövegrésze, továbbá az 1. melléklet 3–7. és 9. sora, valamint a 8. sorból a „6–65 év közötti” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

A Korm.r. ingyenes utazást biztosít más kedvezményezettek mellett a 65. életévüket betöltött személyeknek is. Az indítványozó ezt – a 65 év felettieknek biztosított utazási kedvezményt – vitatja, azt alkotmányellenesnek, az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése rendelkezésébe ütközőnek tartja. Álláspontja szerint a 65 év felettiak kedvezményének – a privilegizáló különbségtételnek – nincsen alkotmányjogilag elfogadható indoka, a megkülönböztetés önkényes, ezért alkotmányellenes.

Az indítványozó utalt arra, hogy a 6 év alatti gyermekek is részesülnek utazási kedvezményben, de véleménye szerint esetükben „társadalmpolitikai célként meghúzódhat a magyar társadalom alacsony termékenységi rátája elleni küzdelem (függetlenül az anyagi helyzettől)”. Álláspontja szerint ilyen társadalmpolitikai cél a 65 év felettiak esetében nem fedezhető fel.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Korm.r. kifogásolt rendelkezései:

„2. § Az életkora alapján az 1. mellékletben meghatározott utazási kedvezményre jogosult:

a) (...)

b) (...)

c) 65. életéve betöltése napjától a magyar állampolgár, a letelepedett jogállású személy, a külön törvény szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy (a továbbiakban: a szabad mozgás és tartózkodás jogával

rendelkező személy), valamint nemzetközi szerződés rendelkezése esetén a szerződés hatálya alá tartozó külföldi állampolgár a 2. kocsiosztályon, személyi igazolványa vagy bármely más személyi azonosításra alkalmas okmány felmutatásával;

d) a külön jogszabályok alapján a nyugdíjfolyósító szerv által megállapított nyugellátásban részesülő 65 éven felüli külföldi állampolgár, a nyugdíjfolyósító szerv igazolása és bármely, a személyi azonosításra alkalmas okmány felmutatásával;

e) a szomszédos államokban élő magyarokról szóló 2001. évi LXII. törvény (a továbbiakban: Szátv.) hatálya alá tartozó 65. életévet betöltött külföldi állampolgár és a 65. életévet betöltött hozzátartozója a nevére kiállított „Magyar igazolvány”, illetve „Magyar hozzátartozói igazolvány” felmutatásával;

f) évente 4 alkalommal menettérti utazásra

fa) a Szátv. 8. § (3) bekezdés *a)* pontjában meghatározott 6. és 65. életév közötti külföldi állampolgár a nevére kiállított „Magyar igazolvány”, illetve „Magyar hozzátartozói igazolvány” felmutatásával;

fb) a 6. és 65. életév közötti szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy személyi igazolványa vagy bármely más személyi azonosításra alkalmas okmány felmutatásával;

g) a 65 éven felüli menekült.”

„4. § (1) A „Nyugdíjasok utazási utalványa” alapján évente 16 alkalommal az 1. mellékletben meghatározott kedvezményes menetjegy igénybevételére jogosult a 65. életévet be nem töltött:

a) saját jogú nyugellátásban, illetve azzal azonos elbírálás alá eső ellátásban részesülő személy [1997. évi LXXXI. törvény 4. §-ának *f)* pontja], munkaképtelenségi járadékban, növelt összegű öregségi járadékban, növelt összegű munkaképtelenségi járadékban részesülő személy (a továbbiakban együtt: saját jogú nyugdíjas), valamint a hozzátartozói nyugellátásban [1997. évi LXXXI. törvény 6. § (2) bekezdése], özvegyi járadékban, növelt összegű özvegyi járadékban, rendszeres szociális járadékban, átmeneti járadékban, rokkantsági járadékban, nemzeti gondozási díjban, nemzeti helytállási pótlékban részesülő személy,

b)–d) (...)

(2)–(6) (...)

(7) A „Nyugdíjasok utazási utalványát” a nyugdíjfolyósító szerv állítja ki, és minden év március 31. napjáig megküldi azon jogosultaknak, akik az utalvány kiküldése évének április 1. napját megelőzően még nem töltötték be a 65. életévüket. A külföldről hazatelepült magyar állampolgár utazási utalványát a hazatelepülés, valamint a nyugellátás tényének hitelt érdemlő igazolása mellett a nyugdíjfolyósító szerv adja ki. Az utazási utalvány a rajta feltüntetett érvényességi idő kezdete előtt is felhasználható.”

„1. melléklet a 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelethez

			Kedvezmények a helyközi közlekedésben		Kedvezmények a helyi közlekedésben
			jegykedvezmény	bérletkedvezmény	bérletkedvezmény
			(vasúti személyszállítás, HÉV, helyközi autóbusz-közlekedés, komp-és révközlekedés)		(helyi közúti és kötőpályás közlekedés)
			[%]		[%]
<i>Életkor alapján járó utazási kedvezmények</i>					
1.	felőtt kíséretében utazó gyermek 6 éves korig	2. § a)	100	–	100
2.	gyermek 6–14 éves kor között	2. § b)	50	–	a Fát. mellékletében meghatározott mértékű kedvezmény
3.	65 évnél idősebb magyar állampolgár	2. § c)	100	–	100
4.	65 évnél idősebb EU tagállam polgára	2. § c)	100	–	100
5.	65 évnél idősebb magyar nyugellátású külföldi	2. § d)	100	–	100
6.	a Szátv. hatálya alá tartozó 65 évnél idősebb külföldi állampolgár	2. § e)	100	–	100
7.	65 évnél idősebb külföldi nemzetközi szerződés alapján	2. § c)	100	–	100
8.	a Szátv. hatálya alá tartozó, 6–65 év közötti külföldi állampolgár (évente 4 alkalommal menettérti utazásra)	2. § f)	90	–	–
9.	A 65 évnél idősebb menekült	2. § g)	100	–	100

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság több alkalommal vizsgálta a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló korábban hatályos kormányrendeletek egyes rendelkezései alkotmányosságát. [1326/B/1990. ABH 1991, 779, 781.; 7/1993. (II. 15.) AB határozat, 1993, 418, 420.; 1482/B/1995. AB határozat, ABH 1996, 602, 605.; 339/B/1999. AB határozat, ABH 2001, 1317, 1320.; 531/B/1999. AB határozat, 2001, 1335, 1338.; 9/2003. (IV. 3.) AB határozat, ABH 2003, 89, 129.]

Az Alkotmánybíróság az eljárás idején hatályos Korm.r. 7. § (1) bekezdés b) pontja tekintetében is végzett már vizsgálatot. (1137/E/2007. AB határozat, ABH 2008, 3288, 3292.) Tekintettel arra, hogy jelen indítvány más jogszabályt, illetve az utóbbi vizsgálat tekintetében a Korm.r.-nek nem ugyanazon rendelkezéseit érinti, res iudicata nem áll fenn, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt érdemben bírálta el, a korábbi határozataiban foglaltakat azonban jelen ügyben is irányadónak tekintette.

2. Az Alkotmánybíróság 1482/B/1995. AB határozatában megállapította, hogy a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezmények többsége a szociális ellátás állami rendszerébe illeszkedik. Ebben a feladatkörében a Kormánynak önálló, külön törvényi felhatalmazástól független rendeletalkotási joga és kötelessége is van. „Abban a széleskörű mérlegelési jogkörben, amely a jogalkotónak a mentességek és kedvezmények meghatározásánál rendelkezésre áll, tekintettel lehet bizonyos, az Alkotmányban is nevesített jogra – pl. az egészséges környezethez vagy a szociális biztonsághoz való jogra – de ezen túlmenően érvényre juttathat az Alkotmányból közvetlenül le nem vezethető, esetenként rövid távra irányadó gazdaságpolitikai, életszínvonal-politikai, szociálpolitikai és egyéb célkitűzéseket.” (ABH 1996, 602, 605.) „Az utazási kedvezményekre való jogosultság nem alapjog, hanem az állam által biztosított juttatás.” (531/B/1999. AB határozat, ABH 2001, 1335, 1338.) A kedvezményekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések alkotmányossági felülvizsgálata során az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag annak ellenőrzése tartozik, hogy a jogalkotó mérlegelési jogának gyakorlása során nem került-e ellentétbe az Alkotmány valamely rendelkezésével. Az Alkotmánybíróság nem jogosult a jog-

alkotói mérlegelés célszerűsége – pl. gazdaságpolitikai – szempontú felülbírálatára. [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992. 281.]

3. Az indítványozó az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének sérelmét állította, ezért az Alkotmánybíróság vizsgálata a hátrányos megkülönböztetés tilalmának alkotmányos követelményére terjedt ki.

Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

Az Alkotmánybíróság kialakult gyakorlata szerint az Alkotmánynak e rendelkezése a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelmény. A hátrányos megkülönböztetés tilalma nem jelenti azt, hogy az állam részéről minden megkülönböztetés tilos lenne. Ez a tilalom kifejezetten arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkinek egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztása szempontjait meghatározni. A hátrányos megkülönböztetés tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésre terjed ki. Ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget a jogalanyok között. Hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha a szabályozás lényegi eleme tekintetében nem azonos az alanyok elbírálása, jogaik és kötelezettségeik meghatározása. Nem lehet viszont hátrányos megkülönböztetésről beszélni akkor, ha a jogi szabályozás eltérő jogalanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket. [9/1990. (IV. 25.) ABH 1990, 46, 48; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77-78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280-282.; 881/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 474, 477.; 191/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 592, 593.] Az Alkotmánybíróság számos határozatában rámutatott arra, hogy „a diszkrimináció vizsgálatánál központi elem annak meghatározása, hogy kiket kell egy csoportba tartozóknak tekinteni. (...) A diszkrimináció alkotmányos tilalma csak a szabályozás szempontjából egy csoportba tartozókra vonatkozik. A diszkrimináció vizsgálatának ennek megfelelően csak az egycsoportba tartozók közötti különbségtétel vizsgálata a tárgya.” (1009/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 479, 480.)

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem minősül hátrányos megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás egymástól eltérő jogalanyi körre vonatkozóan állapít meg eltérő rendelkezéseket, alkotmányellenes megkü-

lönböztetés csak összehasonlítható jogosultak és kötelezettek között vehető fel. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 79.; 881/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 474, 477.; 4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48, 65.]

4. Jelen indítvány alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az azonos szabályozási körbe tartozó kedvezményre jogosultak a 65 éven felüliek. A kedvezményezettek homogén csoportján belül a jogalkotó nem tett megkülönböztetést, az azonos kedvezményi körön belül eltérő szempontokat nem érvényesített, valamennyi 65 éven felülit ugyanolyan kedvezményben részesítette, ezért az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése rendelkezésének sérelme nem áll fenn.

Az Alkotmánybíróság a 1482/B/1995. AB határozatában, – a 70 éven felülieknek adott utazási kedvezményeknek az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközését állító indítvány vizsgálata során – szintén azt állapította meg, hogy a 70 éven felülieknek adott kedvezmények az Alkotmányban meghatározott jogi korlátokba nem ütköznek. (ABH 1996, 602, 605.)

Tekintettel arra, hogy a kifogásolt rendelkezések az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe nem ütköznek, ezért az indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.

5. Az indítvány benyújtását követően a Korm.r. 2. § *fb*) alpontját a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet módosításáról szóló 227/2009. (X. 16.) Korm. rendelet 1. §-a hatályon kívül helyezte. A rendelkezés 2009. október 19. napjától nincs hatályban.

Az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll keretében csak hatályban lévő jogszabály vizsgálatát végzi el. Hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés esetében a vizsgálat lefolytatására csak az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 48. §-a által szabályozott alkotmányjogi panasz, illetve a 38. §-a szerinti bírói kezdeményezés alapján van lehetőség.

Miután az indítvány utólagos normakontrollra irányult, az Alkotmánybíróság a Korm.r. hatályon kívül helyezett 2. § *fb*) alpontja tekintetében az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *a*) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK VÉGZÉSEI

3/B/2002. AB végzés

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az elzárással is sújtható szabálysértések végrehajtásának szabályozása tekintetében fennálló, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány alapján indult eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó bíró szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet okoz, hogy a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Szabstv.) nem rendelkezik arról, hogy az elzárással is sújtható szabálysértést elbíráló és nem elzárást kiszabó bírósági határozat végrehajtását ki köteles elrendelni. A Szabstv. 36. § (2) bekezdése és 119. § (1) bekezdése az elzárással is sújtható szabálysértések elbírálását kizárólagos bírósági hatáskörbe utalja. A Szabstv. rendszerében a bíróság nem szabálysértési hatóság [Szabstv. 32–34. §], és nem szabálysértés miatt eljáró más szerv, amely a szabálysértési hatóság jogkörét gyakorolja (Szabstv. 35. §). A Szabstv. 111. § (2) és (4) bekezdései alapján ugyanakkor a szabálysértési hatóság feladata a pénzbírság vagy egyéb pénzüsszeg végrehajtása az adó módjára történő behajtás elrendelésével vagy a bírság közérdekű munkára történő átválttatásával. A bíróság csak ezt követően kapcsolódik be a végrehajtás folyamatába, amikor a pénzbírság elzárásra való változtatásáról dönt.

Az indítványozó szerint a Szabstv. egyáltalán nem szabályozza, hogy a tisztán bírósági határozatok esetében ki látja el a végrehajtási feladatokat. A végrehajtási szabály hiányossága viszont magát a végrehajtást veszélyezteti, ami az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sértő jogbizonytalanságot okoz.

2. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az indítvány benyújtását követően meghozott, a közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról szóló 2008. évi LXXIX. törvény 27. §-a által a Szabstv.-be iktatott 127/A. § rendelkezik a bíróság által kiszabott pénzbírság végrehajtásáról. A Szabstv. 127/A. §-a alapján a bíróság által szabálysértési eljárásban kiszabott pénzbírság végrehajtása az általános hatáskörrel rendelkező szabálysértési

hatóság, az illetékes települési önkormányzat jegyzője hatáskörébe tartozik.

3. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 31. § e) pontjának megfelelően az Alkotmánybíróság megszünteti az eljárást abban az esetben, ha az indítvány okafogyottá vált.

Jelen esetben a Szabstv.-nek az indítvány benyújtása után bekövetkezett változása miatt megszűnt az a szabályozási hiány, amelyre tekintettel az indítványozó a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kérte. Tekintettel arra, hogy a Szabstv. módosítása következtében az indítvány okafogyottá vált, az Alkotmánybíróság az eljárást – eddigi gyakorlatának megfelelően [461/B/1996. AB határozat, ABH 2003, 943.; 615/B/2005. AB határozat, ABH 2008, 2277.] az Ügyrend 31. § e) pontja alapján – megszüntette.

Budapest, 2010. február 9.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

511/B/2002. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

1. Az Alkotmánybíróság a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 12. § (1) bekezdés c) pontja alkot-

mányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

2. Az Alkotmánybíróság az utazásszervező és –közvetítő tevékenységről szóló 213/1996. (XII. 23.) Korm. rendelet 1. § (5) bekezdése, 2. § *f*) pontja, 8. §-a, valamint a 10. § (3) és (6) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványok tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Két indítványozó teljesen azonos szövegű indítványban a belkereskedelemtől szóló 1978. évi I. törvény (a továbbiakban: Bk. tv.) 40. §-a alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. A kifogásolt rendelkezés a következőket tartalmazta: „Ez a törvény 1978. július 1. napján lép hatályba, végrehajtásáról a kormány az ipari és kereskedelmi miniszter útján gondoskodik. Ennek keretében az ipari és kereskedelmi miniszter egyes belkereskedelmi tevékenységek folytatásának feltételeit meghatározhatja.”

Az indítványozók az utazásszervező és –közvetítő tevékenységről szóló 213/1996. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 1. § (5) bekezdése, 2. § *f*) pontja, 8. §-a, valamint a 10. § (3) és (6) bekezdései alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését is kérték.

Álláspontjuk szerint a kifogásolt rendelkezések sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének és a 9. § (2) bekezdésének rendelkezését. Indítványukban utaltak rá, hogy a Bk. tv. felhatalmazó rendelkezése ellentétes a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 15. § (1) bekezdésében előírt rendelkezéssel, ennek megfelelően az alkotmányellenes felhatalmazás alapján kiadott kormányrendelet is ellentétes a jogbiztonság követelményével, továbbá az egyes rendelkezések a Bk. tv. szabályozási tárgykörén túlterjeszkednek, magasabb szintű jogszabályi rendelkezésekkel ellentétesek.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat egyesítette és egységes eljárásban bírálta el.

2. A Bk. tv.-nek a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény (a továbbiakban: Ker. tv.) 10. § (2) bekezdés *a*) pontja által – 2006. június 1. napjával történő – hatályon kívül helyezését követően az indítványozók indítványukat a Ker. tv. 12. § (1) bekezdés *c*) pontja, valamint a Korm. r. kifogásolt szakaszai tekintetében továbbra is fenntartották. Az Alkotmánybíróság ezért a Ker. tv. 12. § (1) bekezdés *c*) pontjára, és a Korm. r. megjelölt szakaszai tekintetében folytatta az eljárást.

3. Az eljárás során a Ker. tv., valamint a Korm. r. is több alkalommal módosult. Az Alkotmánybíróság tájékoztatta az indítványozókat, hogy a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény módosításáról szóló 2008. évi CXI. törvény hatálybalépésével és a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelv átültetésével összefüggő törvény módosításokról szóló 2009. évi LVI. törvény 341–343. §-ai jelentősen megváltoztatták és kiegészítették a Ker. tv. korábbi szabályait. A módosítás érintette és kiegészítette a Ker. tv. – felhatalmazást tartalmazó – 12. § (1) bekezdés *c*) pontját, valamint beépítette a törvénybe a hiányolt rendelkezéseket. Ezzel jelentősen megváltoztatta a Korm. r. szabályozási környezetét. A Korm. r. kifogásolt rendelkezéseit a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény módosításáról szóló 2008. évi CXI. törvény hatálybalépésével, valamint a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelv átültetésével összefüggésben egyes kormányrendeletek módosításáról és hatályon kívül helyezéséről szóló 182/2009. (IX. 10.) Korm. rendelet módosította. Az indítványban hivatkozott, az utazási és utazást közvetítő szerződésről szóló 214/1996. (XII. 23.) Korm. rendelet sem hatályos 2008. december 28. napjától. A tárgykört az utazási szerződésről szóló 281/2008. (XI. 28.) Korm. rendelet szabályozza.

Az Alkotmánybíróság felhívta az indítványozókat: a megváltozott jogi helyzetre tekintettel nyilatkozzanak arról, hogy az indítványukat fenntartják-e. Az indítványozók a felhívásra nem válaszoltak.

4. Az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll keretében a hatályos jogszabályok alkotmányosságát vizsgálja, hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezések vizsgálatára csak az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-a szerinti bírói kezdeményezés, illetőleg a 48. §-ban foglalt alkotmányjogi panasz vizsgálata során van lehetőség. A hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés helyébe lépő új rendelkezés vonatkozásában az Alkotmánybíróság kizárólag akkor folytatja az eljárást, ha az indítványban megjelölt jogszabály helyébe lépő rendelkezés azonos rendelkezési környezetben, azonos módon szabályozza a tárgyául szolgáló életviszonyokat. (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 163/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 544, 545.; 1425/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 844, 845.)

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Ker. tv. 12. § (1) bekezdés *c*) pontját, valamint a Korm. r. kifogásolt rendelkezéseit a jogalkotó módosította, az új rendelkezések nem azonos módon, nem azonos rendelkezési környezetben szabályoznak. Az indítványozók az új rendelkezésekre indítványukat nem terjesztették ki, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.)

Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § a) pontja alapján – megszüntette.

Budapest, 2010. február 23.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

745/D/2004. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a földrendező és földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény 12/A. §-a és 12/D. §-a megsemmisítését kezdeményező alkotmányjogi panasz alapján indult eljárást megszünteti, egyebekben az indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Mezőtúr polgármestere 2004. júliusában az önkormányzat képviselőjében fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panasz keretében annak megállapítását kérte, hogy alkotmányellenes a földrendező és földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény (a továbbiakban: Fbtv.) azon része, amely az önkormányzatok tulajdonába adja a szövetkezetek használatában levő utakat, árkokat, csatornákat.

Az indítványozó előadta, hogy Mezőtúr Város Önkormányzata az Fbtv. alapján tulajdonba kapta a helyi szövetkezet használatában lévő egyes földrészleteket. A Szolnoki Körzeti Földhivatal Mezőtúri Kirendeltségének 31.302/2/2003. sz. bejegyző határozata ellen a polgármester fellebbezéssel élt, majd a Megyei Földhivatal

31.854/3/2003. sz. határozatát bíróságon támadta meg. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 2.P.22.323/2003/8. számú ítéletében elutasította a keresetben foglaltakat, megállapítva, hogy a földhivatal határozata jogszerű volt. Az indítványozó szerint az Fbtv. 12/A. és 12/D. §-ai sértik az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés c) pontját, mert figyelmen kívül hagyják az önkormányzatok teljesítőképességét, és ezzel lényegében megsértik az önkormányzatok autonómiáját. Az indítványozó szerint az Fbtv. anélkül ró újabb feladatot az önkormányzatokra, hogy annak végrehajtásához forrásokat biztosítana. Mindezek miatt a támadott rendelkezések „ex tunc hatályú hatályon kívül helyezését” kérte és annak megállapítását kezdeményezte, hogy az e rendelkezések be nem tartásával hozott másodfokú bírósági ítélet alkotmányosértő.

Az indítvány továbbá mulasztás megállapítását kezdeményezte, mert a jogalkotó nem biztosított normatív állami támogatást az ily módon tulajdonba kapott ingatlanok fenntartásához, és mert nem jelent meg az Fbtv. végrehajtási rendelete.

Az Alkotmánybíróság Főtitkára ezt követően arról tájékoztatta az indítványozót, hogy az Alkotmánybíróság a 41/B/1993. AB határozatban már vizsgálta az Fbtv. vonatkozó rendelkezéseinek alkotmányosságát.

Az indítványozó 2005. június 8-án kelt levelében ennek ellenére fenntartotta indítványát, mert úgy vélte, beadványában olyan, a korábbi ügytől érdemben eltérő indokolást terjesztett elő, amely alapján az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásának van helye. Indítványát azzal egészítette ki, hogy a támadott rendelkezések hátrányos megkülönböztetést valósítanak meg, mert nem viszik figyelembe az egyes önkormányzatok teljesítőképességét.

Az indítványozó 2007 júniusában arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 11.K.27.159/2005/4. sz. alatti végzésében a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földhivatal 31.458/2/2005. sz. közigazgatási határozata felülvizsgálata ellen indított pert az Alkotmánybíróság előtt folyó 745/D/2005. ügyszám alatti alkotmányjogi panasz elbírálásáig felfüggesztette.

II.

Az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben foglalt feltételeknek:

„(1) Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

(2) Az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.”

Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt törvényi feltételeket együttesen kell értelmezni, és figyelembe venni [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 361–362.; 41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306, 309.]. Ez azt jelenti, hogy a panasz benyújtására irányadó határidő számítására vonatkozó szabályt akkor lehet alkalmazni, ha bírósági határozat az ügyet jogerősen eldönti.

Az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 48. § (2) bekezdésének megfelelően, a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell megérkeznie az Alkotmánybíróságra.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság jogerős ítéletét az indítványozónak 2004. május 7-én kézbesítették. A kezdő napot a napokban megállapított határidőbe nem kell beleszámítani, tehát az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2004. július 6-ig terjeszthette elő határidőben. Az indítványozó 2004. július 6-án a beadványát postára adta, ezért az Alkotmánybíróság úgy tekintette, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát az előírt határidőn belül nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz.

2.1. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja alapján az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértést megállapítani („ítélt dolog”).

Az Alkotmánybíróság a 41/B/1993. AB határozatában már vizsgálta az Fbtv. több rendelkezését. Megállapította, hogy az Fbtv. 12/A. § (1) bekezdésében foglalt jogalkotói rendelkezés a tulajdoni rend átalakításának lezárására irányul. Az önkormányzatok tulajdonába adja azokat az árkokat, csatornákat, töltéseket, és azok műtárgyait, amelyek a földkiadás lezárását követően a szövetkezetek használatában maradtak, ugyanakkor nincsenek a szövetkezet vagy más üzemeltető tulajdonában. Az alkotmánybírósági gyakorlat alapján míg egy érintett vagyontárgyra nézve az átalakulás nem következett be, az új tulajdoni forma jövődó alanyának nincs joga arra, hogy a tulajdonszerzés feltételeit meghatározza [16/1991. (IV. 20.) AB határozat, ABH 1991, 58–59.]. A 41/B/1993. AB határozat ezért nem tartotta alkotmánysértőnek az Fbtv. kifogásolt rendelkezését (ABH 2004, 1019, 1039–1040.).

Ugyanez a döntés nem tartotta az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés c) pontjába ütközőnek, hogy az állam nem biztosított külön forrásokat az önkormányzat tulajdonába

került dolgok helyreállításához, karbantartásához. (ABH 2004, 1040–1042.)

Végül a 41/B/1993. AB határozat megvizsgálta azokat az indítványokat is, amelyeket a hátrányos megkülönböztetés tilalmával összefüggésben terjesztettek elő. (ABH 2004, 1042–1044.)

2.2. Jelen ügy indítványozója úgy véli, beadványa nem minősül res iudicatának, mert a 41/B/1993. AB határozatban elbírált indítványokhoz képest a következő új érveket tartalmazza:

– Az indítványozó elsőként a 47/2001. (XI. 22.) AB határozatra hivatkozott, amely szerint a finanszírozás elmaradása akkor alkotmánysértő, ha az önkormányzat kötelező feladatainak ellátását veszélyezteti. Az indítványozó indítványában előadta, hogy a kifogásolt szabály a mezőtúri önkormányzat működőképességét ellehetetleníti.

– Másodsorban az indítvány a hátrányos megkülönböztetésre hivatkozik. Azt hangsúlyozza, hogy az Ötv. szerint az önkormányzatok kötelezettségei eltérőek lehetnek ugyan, de a kötelezettség megállapításának mindig az önkormányzat teljesítőképességéhez kell igazodnia.

– Harmadrészt utal az indítvány az Fbtv. miniszteri indokolására, amely alapján az Országgyűlésnek 2000. január elsejétől a feladatok ellátásához normatívát kellett volna biztosítania.

2.3. Az Alkotmánybíróság, miután mérlegelte az indítványozó érveit, a következőket állapította meg. Az Alkotmánybíróság a 47/2001. (XI. 22.) AB határozatában foglaltakat a 41/B/1993. AB határozatában figyelembe vette, sőt kifejezetten utalt e korábbi döntésre (ABH 2004, 1041.). Ezért az új, tekintetbe nem vett, az ismételt eljárás megindítása melletti érvként nem vehető figyelembe.

Nem tartotta megfelelő indoknak az Alkotmánybíróság az Ötv.-vel való összhang hiányát sem. Az alkotmánybírósági gyakorlat alapján ugyanis az azonos szintű normaszövegek lehetséges értelmezési nehézsége, illetőleg az értelmezéstől függő ellentéte, összeütközése önmagában nem jelent alkotmányellenességet [35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 176–177.].

Végül nem vehető figyelembe el nem bírált szempontként az Fbtv. miniszteri indokolása sem. Egyfelől azért, mert a törvény indokolásából jogi kötelezettség nem következik. Másfelől azért, mert az indítványban foglaltaktól eltérően nem a törvény indokolása, hanem az Fbtv.-t módosító 1999. XLIX. törvény 14. § (5) bekezdése írta elő, hogy az Fbtv. „12/A. § (1) bekezdése és a 12/D. § (1) bekezdése alapján az önkormányzatok tulajdonába kerülő ingatlanok kezelésével kapcsolatban az önkormányzatoknál felmerülő költségek fedezésére 2000. január 1-jétől kezdődően az állami költségvetésben normatív támogatásként fedezetet kell biztosítani”. Ezt a rendelkezést azonban a Magyar Köztársaság 2000. évi költségvetéséről szóló 1999. évi CXXXV. törvény 94. § (1) bekezdés c) pontja 2000. január első napjával hatályon kívül helyezte.

Míndezek alapján az Alkotmánybíróság nem tartotta indokoltnak, hogy az indítványt érdemben megvizsgálja.

3. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz esetében is az alkalmazott jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja. Az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre jogalkalmazói döntések vizsgálatára, a bírói jogértelmezés és határozat nem lehet alkotmánybírósági eljárás tárgya. Az Ügyrend 29. § b) pontjának megfelelően az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre. Az indítványnak a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság jogerős ítélete alkotmányellenességének a megállapítására vonatkozó részét ezért az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § b) pontja alapján visszautasította.

4. Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta az alkotmányjogi panasz elbírálására és a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló hatáskörök egymáshoz való viszonyát. E határozataiban hangsúlyozta: az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltétele, hogy az Alkotmányban biztosított jogok sérelme „az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán” következzen be. Ezért mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány alkotmányjogi panaszként való előterjesztése az Abtv.-ből nem vezethető le. [27/2001. (VI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 252, 257.; 1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160, 1176.; 986/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 889, 900.; 1105/D/2004. AB határozat, ABH 2005, 1316, 1326.; 1124/D/2004. AB határozat, ABH 2006, 1702, 1719.; 188/D/2002. AB határozat, ABK 2008. január, 118, 120–121.]

Következésképpen az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a mulasztás megállapítását kezdeményező részében az Ügyrend 29. § e) pontjára tekintettel visszautasította.

Budapest, 2010. február 9.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

127/D/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz iránti kérelem tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

1. Az Alkotmánybíróság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 34. § (2) bekezdésének a) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény egészével összefüggésben előterjesztett mulasztás megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó 2004. november 25-én panasszal fordult az Országos Választási Bizottsághoz, mivel álláspontja szerint a Kormány 2004. november 17-én, illetve 2004. november 24-én az országos és megyei napilapokban fizetett hirdetésként megjelentetett „Felelősen a Nemzetért” című közlemény, valamint az MSZP által kiadott „A felelős döntés” című 2004. november 23-án Budapesten nagy számban terjesztett kampányfüzet kiadása sértette az Alkotmány 6. § (2) bekezdésében foglaltakat, a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 3. § a) és d) pontjaiban foglalt alapelveket, továbbá ellentétes az 52/1997. (X. 14.) AB határozatban foglaltakkal.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 143/2004. (XI. 26.) számú határozatával az indítványozó panaszát elutasította. Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a Ve. 77. § (1) bekezdése alapján a választási eljárás alapelve sérelmére való hivatkozás nem elegendő a panasz megalapozottságához, továbbá az 5/2002. (II. 7.) OVB állásfoglalásban foglaltak alapján a Kormány nem résztvevője a Ve. hatálya alá tartozó választási eljárásnak. Ennek megfelelően hatáskörének és feladat körének gyakorlása, működése nem sorolható a Ve. 149. § o) pontjában meghatározott és a 40–45. §-aiban szabályozott választási kampány körébe, kampánycselekménynek sem minősíthető.

Az indítványozó a Legfelsőbb Bíróság előtt az OVB határozata ellen kifogással élt, melyben kérte a Legfelsőbb Bíróságot, hogy a Ve. 79. § (1) bekezdésének a) pontja alapján változtassa meg az OVB határozatát és állapítsa meg, hogy a Kormány, illetve a megjelölt kormánytagok a Ve. 3. § a) pontjában, valamint a 3. § d) pontjába foglalt alapelveket megsértették. Részletesen kifejtett álláspontja szerint a panaszban írt cselekményeivel a Kormány nem kormányfeladatot látott el, hanem kampánytevékenységet fejtett ki, ezért abban az esetben a Ve. rendelkezései alkalmazhatók.

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága KvK.III.37.305/2004/2. számú végzésével a kifogást elutasította. Indokolásában kifejtette, hogy az OVB helyesen állapította meg határozatában, hogy a Ve. szervi hatálya alá nem tartozó szervek – köztük a Kormány – a Ve. 1. és 3. §-ai alapján nem résztvevői a Ve. tárgyi hatálya alá tartozó választási eljárásnak. A Ve. szervi hatálya alá nem tartozó állami szervek feladat- és hatáskör gyakorlása, tevékenysége nem tartozik a Ve. által szabályozott választási eljárás körébe. Ezért az állami szervek hatáskörének és feladatkörének gyakorlása, működése nem sorolható a Ve. 149. § *o)* pontjában meghatározott és 40–45. §-aiban szabályozott választási kampány körébe és kampánycselekménynek sem minősíthető. Megállapította továbbá, hogy a Ve. 34. § (2) bekezdésének *l)* pontja a választási eljárásban résztvevő, a Ve. szervi hatálya alá tartozó szervek, a választási szervek felé történő kezdeményezés jogát biztosítja az OVB részére, de nem jelent felhatalmazást, illetőleg nem alapít hatáskört az állami szervek tevékenysége feletti törvényességi felügyeletre. A kérelmező által hivatkozott 52/1997. (X. 14.) AB határozattal összefüggésben kifejtette, hogy az nem állapítja meg az Országos Választási Bizottság hatáskörét a Kormány népszavazás kapcsán kifejtett tevékenységének ellenőrzésére és intézkedések meghozatalára, az OVB határozata ellen benyújtott kifogás elbírálása során – választási eljárási jogorvoslat keretében –, ezért erre a bíróságnak sincs hatásköre. Miután a Ve. szervi hatálya a Kormányra nem terjed ki, a Legfelsőbb Bíróság érdemben nem vizsgálhatta a kifogásolt tevékenység kapcsán a választási szabályok sérelmét.

2. Ezt követően az indítványozó a Legfelsőbb Bíróság KvK.IV.37.305/2004/2. számú végzése ellen előterjesztett alkotmányjogi panasz keretében kéri az Alkotmánybíróságtól egyrészt a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 34. § (2) bekezdésének *a)* pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, továbbá a konkrét ügyben való alkalmazási tilalom megállapítását.

Az indítványozó nézete szerint a Ve. 34. § (2) bekezdésének *a)* pontja azzal, hogy az OVB állásfoglalást ad ki a választással kapcsolatos jogszabályok egységes értelmezése és az egységes joggyakorlat kialakítása érdekében, mely ellen jogorvoslatnak helye nincs, sérti az Alkotmány 2. § (2) bekezdését, valamint az Alkotmány 57. § (5) bekezdésébe foglalt jogorvoslatihoz való jogot. Érvelése szerint a Ve. 34. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján meghozott OVB állásfoglalás nem bírhat kötelező erővel, mivel a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 1. §-a nem sorolja fel jogalkotó szervként az OVB-t, továbbá az az állami irányítás egyéb jogi eszköze kiadására sem kapott felhatalmazást. Az OVB állásfoglalás ellen ugyanakkor a Ve. kifogásolt előírása folytán nem biztosított a jogorvoslat, amelynek következtében a konkrét ügyben a panasz sem az OVB, sem a Legfelsőbb Bíróság által nem kerülhetett érdemben elbírálásra.

Az indítványozó továbbá mulasztás megállapítását kéri arra nézve, hogy a jogalkotó nem alkotta meg a választási

szervek, így az OVB hatáskörét, a népszavazás során folytatható kampánytevékenység meghatározását és kampánysejtés esetén annak megfelelő szankcionálását, a választás és a népszavazás minden egyes (rész)-eljárási tevékenysége elleni jogorvoslatot és annak érvényesíthetőségét.

3. A határidőben benyújtott alkotmányjogi panasz nem felel meg az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott követelményeknek.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal az fordulhat egyéb feltételek megléte esetén az Alkotmánybírósághoz, akinek jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy a Ve. 34. § (2) bekezdés *a)* pontjának rendelkezését – amelynek alkotmányellenességét a panasz állította – a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróság KvK.III.37.305/2004/2. számú végzésében nem alkalmazta. A Legfelsőbb Bíróság jogerős döntését nem a Ve. 34. § (2) bekezdésének *a)* pontjára, hanem – többek között – a Ve. 34. § (2) bekezdés *e)* pontjára alapozta. Az alkotmányjogi panasz elbírálhatóságának az Abtv. 48. § (1) bekezdése értelmében feltétele, hogy a panasszal támadott jogerős határozatban az alkotmányellenesnek tartott jogszabályt alkalmazzák. Ennek a követelménynek azonban – a fentiek szerint – jelen indítvány nem felel meg. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Ve. 34. § (2) bekezdés *a)* pontjának alkotmányellenességére alapított alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § *e)* pontja alapján visszautasította.

4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Ve. egészével összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is kérte. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal az fordulhat az Alkotmánybírósághoz, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltételei közé tartozik, hogy az Alkotmányban biztosított jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következzen be. Ennél fogva az Abtv. alapján a szabályozás hiánya miatt, azaz mulasztásban megnyilvánuló alkotmánysejtés megállapítására irányuló indítvány alkotmányjogi panaszként való előterjesztése az Abtv.-ből nem vezethető le (1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160, 1176.; 986/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 889, 900.; 276/D/2002. AB határozat, ABH 2006, 1369, 1375., ugyanerre irányuló indítvány tárgyában: 671/D/2005. AB végzés, ABH 2008, 3525, 3527.). Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló

nuló alkotmányellenességre alapított alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 29. § e) pontja alapján – érdemi vizsgálat nélkül – visszautasította.

Budapest, 2010. február 23.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

153/D/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz iránti kérelem tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

1. Az Alkotmánybíróság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 34. § (2) bekezdésének a) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény egészével összefüggésben előterjesztett mulasztás megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó panasszal fordult a Fővárosi Választási Bizottsághoz, amelyben annak kivizsgálását kérte, hogy a 2004. november 23-án a postaládájába bedobott, „A felelős döntés MSZP- Nélkülözhetetlen gondolatok a december 5-i népszavazáshoz” című választási kiadvány sérti-e a Ve. 3. § a), c) és d) pontjait, valamint az Alkotmánybíróság 52/1997. (X. 14.) számú határozatát.

A Fővárosi Választási Bizottság 52/2004. (XI. 26.) határozatában a panaszra nézve megállapította hatáskörét,

továbbá megállapította, hogy a választási kiadvány első és második cikke sérti a Ve. 3. § d) pontjában előírt jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlást. A Fővárosi Választási Bizottság indokolásában kifejtette, hogy az OVB 5/2002. (II. 7.) számú állásfoglalására tekintettel állapította meg hatáskörét. A Fővárosi Választási Bizottság a konkrét panasz elbírálásánál az Alkotmánybíróság 52/1997. (X. 14.) AB határozatában foglaltakat a Ve. 3. § d) pontjában foglalt jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás alapelve tartalmi kifejtésének tekintette, mely alapján álláspontja szerint az állami szervek kötelesek tartózkodni a népszavazási eljárási folyamatba történő beavatkozástól.

A határozat ellen mind a Magyar Köztársaság Kormánya, mind az MSZP kifogást nyújtott be, melyben sérelmezték a Fővárosi Választási Bizottságnak a Ve. 3. § d) pontjával, valamint az Alkotmánybíróság 52/1997. (X. 14.) AB határozatával kapcsolatos jogértelmezést, továbbá – hivatkozva az OVB 5/2002. (II. 7.) számú állásfoglalására – vitatták a Fővárosi Választási Bizottság ügyre vonatkozó hatáskörét.

Az Országos Választási Bizottság a 147/2004. (XII. 1.) számú határozatával – a kifogásoknak helyt adva – a Fővárosi Választási Bizottság 52/2004. (XI. 26.) számú határozatát megváltoztatta és elutasította az indítványozó panaszát, amelyben arra hivatkozott, hogy a Kormány és tagjai tevékenysége sérti a Ve. 3. § a), c) és d) pontjaiba foglalt alapelveket, valamint az Alkotmánybíróság 52/1997. (X. 14.) AB határozatában foglaltakat. A határozat indokolásában megállapította, hogy a Ve. 77. § (1) bekezdése alapján a választási eljárás alapelvének sérelmére való hivatkozás nem elegendő a panasz megalapozottságához, továbbá, hogy a Kormány nem résztvevője a Ve. hatálya alá tartozó választási eljárásnak.

Az indítványozó mint kérelmező az Országos Választási Bizottság 147/2004. (II. 1.) számú határozata ellen kifogással élt, amelyet a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróság KvK.IV.37.311/2004/2. számú végzésével elutasított. A határozat kifejtette, hogy a Ve. szervei hatálya alá nem tartozó szervek – közöttük a Kormány – a Ve. 1. és 3. §-ai alapján nem résztvevői a Ve. tárgyi hatálya alá tartozó választási eljárásnak, ezért a Ve. szervei hatálya alá nem tartozó állami szervek tevékenysége nem tartozik a Ve. által szabályozott választási eljárás körébe, ezért az nem sorolható a Ve. 149. § o) pontjában meghatározott és 40–45. §-ban szabályozott választási kampány körébe és kampánycselekménynek sem minősíthető. Megállapította továbbá, hogy a Ve. 34. § (2) bekezdés e) pontja a választási eljárásban résztvevő, a Ve. szervei hatálya alá tartozó szervek felé történő kezdeményezés jogát biztosítja az Országos Választási Bizottság részére, de nem alapít hatáskört az állami szervek tevékenysége feletti törvényességi felügyeletre. Kifejtette továbbá, hogy az Alkotmánybíróság 52/1997. (X. 14.) AB határozat nem állapítja meg az Országos Választási Bizottság hatáskörét a Kormány nép-

szavazás kapcsán kifejtett tevékenységének ellenőrzésére és intézkedések meghozatalára, az OVB határozata ellen benyújtott kifogás elbírálása során – választási eljárási jogorvoslat keretében – ezért erre a bíróságnak sincs hatásköre.

2. Az indítványozó a Legfelsőbb Bíróság KvK.IV.37.311/2004/2. számú végzése ellen előterjesztett alkotmányjogi panasz keretében kéri egyrészt a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 34. § (2) bekezdésének *a*) pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, továbbá a konkrét ügyben való alkalmazási tilalom megállapítását.

Az indítványozó nézete szerint a Ve. 34. § (2) bekezdésének *a*) pontja azzal, hogy az Országos Választási Bizottság állásfoglalást ad ki a választással kapcsolatos jogszabályok egységes értelmezése és az egységes joggyakorlat kialakítása érdekében, mely ellen jogorvoslatnak helye nincs, sérti az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdését, valamint az Alkotmány 57. § (5) bekezdésébe foglalt jogorvoslati jogot. Érvelése szerint a Ve. 34. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján meghozott OVB állásfoglalás nem bírhat kötelező erővel, mivel a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 1. §-a nem sorolja fel jogalkotó szervként az OVB-t, továbbá az az állami irányítás egyéb jogi eszköze kiadására sem kapott felhatalmazást. Az OVB állásfoglalás ellen ugyanakkor a Ve. kifogásolt előírása folytán nem biztosított a jogorvoslat, amelynek következtében a konkrét ügyben a panasz sem az OVB, sem a Legfelsőbb Bíróság által nem kerülhetett érdemben elbírálásra.

Az indítványozó továbbá mulasztás megállapítását kéri arra nézve, hogy a jogalkotó nem alkotta meg a választási szervek, így az OVB hatáskörét, a népszavazás során folytatható kampánytevékenység meghatározását és kampánysértés esetén a megfelelő szankcionálását, a választás és a népszavazás minden egyes (rész-)eljárási tevékenysége elleni jogorvoslatot és annak érvényesíthetőségét.

3. A határidőben benyújtott alkotmányjogi panasz nem felel meg az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott követelményeknek.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal az fordulhat egyéb feltételek megléte esetén Alkotmánybírósághoz, akinek jogséremla az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy a Ve. 34. § (2) bekezdés *a*) pontjának rendelkezését – amelynek alkotmányellenességét a panasz állítja – a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróság KvK.IV.37.311/2004/2. számú végzésében nem alkalmazta. A Legfelsőbb Bíróság jogerős döntését nem a Ve. 34. § (2) bekezdésének *a*) pontjára, hanem – többek között – a Ve. 34. § (2) bekezdés *e*) pontjára alapozta. Az alkotmányjogi panasz elbíráhatóságának az Abtv. 48. § (1) bekezdé-

se értelmében feltétele, hogy a panasszal támadott jogerős határozatban az alkotmányellenesnek tartott jogszabályt alkalmazzák. Ennek a követelménynek azonban – a fentiek szerint – az indítvány nem felel meg. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Ve. 34. § (2) bekezdés *a*) pontjának alkotmányellenességére alapított alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § *e*) pontja alapján visszautasította.

4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Ve. egészével összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is kérte. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal az fordulhat az Alkotmánybírósághoz, akinek a jogséremla az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltételei közé tartozik, hogy az Alkotmányban biztosított jogséremla az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következzen be. Ennél fogva az Abtv. alapján a szabályozás hiánya miatt, azaz mulasztásban megnyilvánuló alkotmánysértés megállapítására irányuló indítvány alkotmányjogi panaszként való előterjesztése az Abtv.-ből nem vezethető le (1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160, 1176.; 986/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 889, 900.; 276/D/2002. AB határozat, ABH 2006, 1369, 1375., ugyanerre irányuló indítvány tárgyában: 671/D/2005. AB végzés, ABH 2008, 3525, 3527.). Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességre alapított alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 29. § *e*) pontja alapján – érdemi vizsgálat nélkül – visszautasította.

Budapest, 2010. február 23.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

959/B/2006. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány alapján meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozók közös kérelmükben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték. Álláspontjuk szerint a kifogásolt rendelkezés ellentétes az Alkotmány 50. § (1) bekezdésével, 57. § (5) bekezdésével, valamint a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 1. § (2) bekezdésével, mely a jogforrási hierarchia sérelmének tilalmáról rendelkezik.

Szerintük az Abtv. 38. § (1) bekezdése nem nyújt mérlegelési lehetőséget, hanem arra kötelezi a bírót, hogy a bírósági eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybírósághoz forduljon akkor, ha az előtte folyamatban levő ügyben olyan jogszabályt vagy állami irányítás egyéb jogi eszközét kellene alkalmazni, melynek alkotmányellenességét észleli. Az indítványozók szerint ha olyan jogszabályt kellene alkalmazni, amely esetében nincsen magasabb szintű jogszabály, akkor nincsen probléma, hiszen a félnek legfeljebb a felfüggesztésből adódó késedelem okozhat hátrányt. Abban az esetben viszont, amikor olyan jogszabályt (vagy állami irányítás egyéb jogi eszközét) kellene alkalmazni a bírónak, amelynél magasabb szintű is létezik, az Abtv. 38. § (1) bekezdés alkalmazása már alkotmányossági kérdéseket vet fel, hiszen a bírónak a jogszabályt (állami irányítás egyéb jogi eszközét) alkalmaznia kellene. Ilyen esetben a bíró észleli a normakollíziót, és a magasabb szintű alkalmazásától eltekintve az Alkotmánybírósághoz fordul. Ha az Alkotmánybíróság megsemmisíti a magasabb szintűvel ellentétes alacsonyabb rendű jogszabályt, az Abtv. 43. § (2) bekezdése miatt mégis sérelem éri a feleket, hiszen eszerint a megsemmisítés nem érinti az alkotmánybírósági határozat közzététele előtt létrejött jogviszonyokat, azaz a jogsértő jogszabály miatt hátrányt szenvedett feleknek nem áll rendelkezésére jogorvoslat.

Az indítványozók szerint a „jogbiztonságot garantáló” megoldást az jelentené, ha ebben az esetben a bíró – az alacsonyabb szintű jogszabályt figyelmen kívül hagyva – a magasabb szintű jogszabály alkalmazása mellett a perben döntést hozna, és ezt követően fordulna az Alkotmánybírósághoz, az alacsonyabb szintű mellőzött jogszabály alkotmányossági vizsgálatát kérve.

Az indítványozók szövegszerű javaslatot is tettek az Abtv. 38. § (1) bekezdés szerintük alkotmányos tartalmú szövegére.

II.

Az indítvány érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben meghatározta az érdemi elbírálásra alkalmas indítványok minimális tartalmi és formai kelleit. Eszerint az indítványnak meg kell felelnie az Abtv. 22. § (2) bekezdésében megfogalmazott követelményeknek: pontosan meg kell jelölni a támadott rendelkezést, az Alkotmány megfelelő rendelkezését, a kérelem alapjául szolgáló okot, vagyis azt, hogy az Alkotmány egyes rendelkezéseit a vitatott jogszabály miért és mennyiben sérti.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság eljárására irányuló indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, és meg kell jelölnie a kérelem alapjául szolgáló okot [Abtv. 22. § (2) bekezdés]. A (2) bekezdés szerint pedig az (1) bekezdésnek megfelelően az indítványnak tartalmaznia kell a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabály sért, valamint az Abtv.-nek és egyéb törvényeknek azokat a rendelkezéseit, amelyekből az indítványozó jogosultsága és az Alkotmánybíróság hatásköre megállapítható.

2. Az indítvány nem felel meg az Abtv.-ben és az Ügyrendben foglalt követelményeknek, mivel az indítványozók nem indokolták, hogy a kifogásolt jogszabály miért és mennyiben sérti az Alkotmány 50. § (1) bekezdését és 57. § (5) bekezdését, a kérelem az indítványozóknak az eljáró bíró lehetséges intézkedései felsorolásán kívül az Abtv. 38. § (1) bekezdése és az Alkotmány hivatkozott rendelkezései közötti kapcsolatra vonatkozó alkotmányossági szempontú érvelést nem tartalmaz.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja azokat az indítványokat, amelyek nem felelnek meg az Abtv. által támasztott köve-

telményeknek, így az indítványt az Ügyrend 29. § *d*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. február 23.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

534/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 18/A. § (6) bekezdése *m*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

Az indítványozó beadványában a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) 18/A. § (6) bekezdése *m*) pontja alkotmányellenességének megállapítását kezdeményezte, mert szerinte ezek a szabályok nem felelnek meg az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének.

Az indítvány benyújtását követően az Ebtv. 18/A. §-át – ideértve annak (6) bekezdése *m*) pontját is – 2008. július 1-jétől hatályon kívül helyezte a 2008. március 9-i országos ügydöntő népszavazásokon hozott döntések végrehajtásáról szóló 2008. évi IX. törvény 1. § (2) bekezdése.

Erre figyelemmel az indítványozó 2009. december 7-én kelt beadványában kérte az eljárás megszüntetését, vagyis indítványát visszavonta. Ezért az Alkotmánybíróság – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak köz-

zétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozatának (ABK 2009. január, 3.) 31. § *d*) pontja alapján – az eljárást megszüntette.

Budapest, 2010. február 9.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

1193/D/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

1. Az Alkotmánybíróság az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 143. § (1) bekezdésének „a fizetési könnyítés engedélyezése tárgyában hozott határozat kivételével” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Bíróság 11.Kpk. 45.438/2007/5. számú végzésének a hatályon kívül helyezésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó – jogi képviselője útján – a Fővárosi Bíróság 11.Kpk. 45.438/2007/5. számú jogerős végzésével szemben indítványt terjesztett elő, melyben az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 143. § (1) bekezdésének „a fizetési könnyítés engedélyezése tárgyában hozott határozat kivételével” szövegrésze visszamenőleges hatállyal történő hatályon kívül helyezését, és a Fővárosi Bíróság 11.Kpk. 45.438/2007/5.

számú végzése hatályon kívül helyezését kérte az Alkotmánybíróságtól.

Hiánypótlásra történt felhívást követően a kérelmező alkotmányjogi panasz keretében kérte az indítványa elbírálását.

A panaszos – törvényi határidőn belül előterjesztett panaszában – kifejtette, hogy az Art. támadott rendelkezése ellentétben áll az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való alkotmányos alapjoggal. Az alkotmánysértés véleménye szerint abban áll, hogy az Art. 143. § (1) bekezdésének vitatott szövegrésze kizárja a közigazgatási döntés elleni jogorvoslatot. Az indítványozó ezzel összefüggésben arra is hivatkozott, hogy a jogorvoslathoz való alkotmányos alapjog korlátozására „feltehetően” nem a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával került sor, ami véleménye szerint alkotmányellenes állapotot idézett elő.

Az indítványozó álláspontja szerint a támadott törvényi szabályozás sérti az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 6. (tisztességes tárgyaláshoz való jog) és 13. (hatékony jogorvoslathoz való jog) Cikkeit, és ezen keresztül az Alkotmány 7. § (1) bekezdését.

Az indítványozó utalt továbbá arra is, hogy az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 10. § (3) bekezdése értelmében (adó)fizetési kötelezettséget csak törvényben vagy törvény felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletben lehet előírni, a jogalanyok államháztartás irányába teljesített adófizetési kötelezettsége alapvető jogokat és kötelezettségeket érint. Véleménye szerint, noha a fizetési kedvezmény e kötelezettségek teljesítését általánosságban nem érinti, ugyanakkor alapvető joghoz tartozó kérdésben a bírói út kizárása „alkotmányjogi kérdést” vet fel.

A panaszos álláspontja szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság alkotmányi rendelkezéséből következik, hogy az adózó „megkülönböztetés nélkül fordulhasson a végrehajtó hatalmat megtestesítő szerv döntése ellen a bírósághoz”. Véleménye szerint ebből eredően „semmi sem indokolja (...) bizonyos közigazgatási határozatok bíróság általi felülvizsgálatának kizárását” különös tekintettel arra, hogy az adóügyekben a közigazgatási határozat bíróság általi felülvizsgálata a közigazgatási határozat végrehajtását nem akadályozza.

Az indítványozó az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt arányos közteherviselést előíró alkotmányi rendelkezés sérelmét abban látja, hogy a támadott szabályozás nézete szerint olyan, „törvényi szintű jogkorlátozás”, amely „fontos alapjogi kérdésben” az arányos közteherviselésnek, a vagyoni és pénzügyi viszonyoknak való megfelelést megállapító vagy annak megállapítását mellőző közigazgatási határozattal szemben kizárja a bírói út igénybevételét. Álláspontja szerint ez arra vezet, hogy a fizetési könnyítés jogintézményének az értelmezése és alkalmazása felülvizsgálhatatlanná és önkényessé válik, az e téren

kialakult jogalkalmazói joggyakorlat pedig ellenőrizhetetlen lesz.

A panaszos érvelése szerint az adókötelezettség meghatározása „alapvető jog körébe tartozik”, így „az adójogviszonyból adódó valamennyi állami döntés ellen a bírósági út kizárása az Alkotmány 70/K. § által biztosított jogérvényesítési lehetőség megvonását is jelenti”, ami véleménye szerint alkotmánysértő.

Az indítványozó a Fővárosi Bíróság 11.Kpk. 45.438/2007/5. számú jogerős végzésének a hatályon kívül helyezésére irányuló kérelmét azzal indokolta, hogy a konkrét adóügyében előterjesztett jogorvoslati kérelmei érdemi vizsgálat nélkül, hivatalból elutasításra kerültek, a Fővárosi Bíróság pedig úgy hozta meg a panasszal támadott jogerős végzést, hogy azzal szemben további jogorvoslat nem vehető igénybe.

A panaszos ezzel összefüggésben „jogos érdeksérelmét” abban jelölte meg, hogy az „államhatalmi szervek” jogszolgáltatási kötelezettségüket nem teljesítették, és a „jelentős összegű hibáktól hemzsegő” végrehajtási cselekmények ellehetlenítették a panaszost.

2. Az Alkotmánybíróság a vizsgált ügyben megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvényben (a továbbiakban: Abtv.) az alkotmányjogi panasszal szemben támasztott törvényi követelményeknek.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése értelmében, „[a]z Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.”

Az Abtv. 48. § (2) bekezdése alapján „[a]z alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.” Az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített álláspontja, hogy az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt feltételek konjunktív törvényi feltételek, azoknak együttesen kell fennállniuk [23/1991. (V. 18.) AB határozat, ABH 1991, 361, 362.; 23/1995. (IV. 5.) AB határozat, ABH 1995, 115, 118.; 41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306, 309.; 46/2003. (X. 16.) AB határozat, ABH 2003, 488, 510.].

A vizsgált esetben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panaszos nem olyan egyéni ügyéhez kapcsolódó, és az Art. 143. (1) bekezdése kifogásolt szövegrészenek az eljáró bíróság általi alkalmazásából eredő jogsérelemre alapította az alkotmányjogi panaszát, amely megfelel az Abtv. 48. § (1) bekezdésében foglalt törvényi feltételeknek. Az indítványozó kizárólag a Fővárosi Bíróság 11.Kpk. 45.438/2007/5. számú jogerős végzésének a hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett kérelmében hivatkozott „jogos érdeksérelemre”, amelyet az adóügyében eljáró adóhatóságok és a Fővárosi Bíróság jogalkalmazási tevékenységének az általa állított „hibáira” alapított.

Az alkotmányjogi panasz elbírálására irányuló kérelmében nem fejtette ki, hogy mi az a konkrét jogsérelem, amely az Art. kifogásolt rendelkezésének az eljáró bíróság általi alkalmazásából őt érte, s amely az indítványában megjelölt alkotmányi rendelkezések sérelmére vezetett.

Az Alkotmánybíróság továbbá azt is megállapította, hogy a Fővárosi Bíróság az alkotmányjogi panasszal támadott jogerős végzése meghozatala során nem alkalmazta az Art. kifogásolt rendelkezését. A jogerős bírósági végzés azért utasította el a panaszos (kérelmező) adóügyben hozott közigazgatási végzés bírósági felülvizsgálatára irányuló kérelmét, mivel a kérelmező kérelmében nem jelölte meg azt a tényállást, amellyel összefüggésben – álláspontja szerint – a kérelmezett közigazgatási szerv jogszabálysértést követett el. Ebből következően az Art. 143. § (1) bekezdésének az indítvánnyal támadott szövegrészét – a jogvítás ügy érdemi elbírálására kihatóan – a Fővárosi Bíróság a jogerős végzése meghozatala során nem alkalmazta.

Mindezekre figyelemmel a vizsgált ügyben az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend; ABK 2009. január, 3.) 29. § e) pontja alapján az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

3. Az Alkotmánybíróság sem az Abtv., sem más törvény alapján nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy egyedi adóügyben meghozott bírósági végzés hatályon kívül helyezéséről rendelkezzen.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Fővárosi Bíróság 11.Kpk. 45.438/2007/5. számú jogerős végzésének a hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett kérelmet az Ügyrend 29. § b) pontja alapján – hatáskörének hiányában – visszautasította.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

1485/H/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének a változtatási tilalom elrendeléséről szóló 5/2007. (II. 20.) rendelete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

A Közép-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője (a továbbiakban: hivatalvezető) törvényességi ellenőrzési jogkörében eljárva megvizsgálta a Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének a változtatási tilalom elrendeléséről szóló 5/2007. (II. 20.) rendeletét (a továbbiakban: Ör1.), a Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének a változtatási tilalom elrendeléséről szóló 9/2007. (III. 28.) rendeletét (a továbbiakban: Ör2.) és a Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének a változtatási tilalom elrendeléséről szóló 10/2007. (III. 28.) rendeletét (a továbbiakban: Ör3.). A hivatalvezető mind a három önkormányzati rendelet vonatkozásában megállapította, hogy a Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete (a továbbiakban: Képviselő-testület) állami és fővárosi önkormányzati tulajdonú egészségügyi intézmények területére kiterjedő változtatási tilalmat rendelt el, és ezért törvényességi észrevétellel élt a Képviselő-testülethez. A hivatalvezető – miután az Ör1., Ör2. és Ör3. szabályozása tárgyában tett törvényességi észrevétel a Képviselő-testület nem fogadta el – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 99. § (2) bekezdés a) pontja alapján fordult az Alkotmánybírósághoz.

Az Alkotmánybírósághoz az indítványban foglalt három önkormányzati rendeletre vonatkozó indítványi részeket – a beérkezést követően – elkülönítette, hogy azokat önkormányzati rendeletként külön-külön bírálja el. [Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 28. §.]

A Képviselő-testület az Ör1.-gyel változtatási tilalmat rendelt el a Budapest, II. ker. 11186/6. hrsz-ú – természetben a Magyar Állam tulajdonát képező Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet – és a Budapest, II. ker. 13006. hrsz-ú – természetben a Budapest Fővárosi Önkormányzat tulajdonát képező Budai Gyermekkorház – ingatlanokra az érvényben lévő kerületi városrendezési és építési szabályzatok felülvizsgálatának időszakára, de legkés-

sőbb 2010. január 18-ig. Az indítványozó álláspontja szerint a változtatási tilalom elrendelésének az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvényben (a továbbiakban: Étv.) megfogalmazott egyik törvényi előfeltétele sem állt fenn az Ör1. megalkotásakor, ugyanis az Ör1. a 2007. február 15-i képviselő-testületi ülésen került megalkotásra az Étv. 21. §-ban megkövetelt írásos megállapodás nélkül, a polgármester a tervezési szerződéseket 2007. február 26-án írta alá. A hivatalvezető álláspontja szerint az Ör1. az Alkotmány 13. § (1) bekezdése, a 44/A. § (1) bekezdés *a*) pontja és (2) bekezdése rendelkezéseit sérti, ezért kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál az Ör1. alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör1. 2007. február 27-én lépett hatályba, és az Ör1. 3. §-ának rendelkezése szerint 2010. január 18-án hatályát veszítette.

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 13. §-a szerint a jogszabály akkor veszti hatályát, ha más jogszabály hatályon kívül helyezi, vagy ha a jogszabályban meghatározott határidő lejárt. A Jat. nem határozza meg egyértelműen, hogy utóbbi határidőnek kifejezetten a jogszabály hatályának megszűnésére vagy alkalmazhatóságára kell-e vonatkoznia. Az Alkotmánybíróság több határozatában a Jat.-nak ezt a rendelkezését a jogszabály alkalmazhatóságára vonatkozó rendelkezésként értelmezte. Következésképpen érvényesített álláspontja szerint a szabály alkalmazására a jogszabályban előírt határidő leteltével, azzal, hogy a kifejezetten hatályon kívül nem helyezett jogszabályi rendelkezések teljesedésbe mentek, és így már nincs mód arra, hogy a jogalanyok a jogszabályi rendelkezés alapján jogot szerezzenek, a jogszabály hatályát veszítettnek tekintendő. [1239/B/1990. AB végzés, ABH 1991, 905, 906.; 298/B/1994. AB határozat, ABH 1994, 696, 700.; 670/B/1997. AB határozat, ABH 1999, 600, 603.; 385/B/2001. AB végzés, ABH 2001, 1670, 1672–1673.; 35/2004. (X. 6.) AB határozat, ABH 2004, 504, 505.]

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetőleg módosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróság hatásköre csak akkor terjed ki, ha annak alkalmazhatósága az eldöntendő kérdés. (335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.) A konkrét normakontroll két esetben, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és 48. §-a szerint előterjesztett alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét is vizsgálja. Az Ör1. alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványként terjesztették elő. Az Alkotmánybíróság ezért – az ismertetett gyakorlatának megfelelően az Ügyrend 31. § *a*) pontja alkalmazásával (az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont

jogszabály hatályát veszítette, és ezzel az indítvány tárgytalanná vált) – az Ör1. alkotmányellenességének vizsgálatára irányuló indítvány ügyében az eljárást megszüntette.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró
Dr. Lenkovich Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

140/D/2008. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 2. § (5) bekezdése, valamint az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. törvény 3. § (1) bekezdésének *a*) pontja – 2000. adóévben hatályban volt – rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó a Fővárosi Bíróság 11.K.30.402/2007/3. számú jogerős ítéletével szemben – a törvényes határidőn belül – alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Indítványában a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja tv.) 2. § (5) bekezdése, valamint az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Eht.) 3. § (5) bekezdése – 2000. adóévben hatályban volt – rendelkezései alkotmányellenességének megállapítását kérte az Alkotmánybíróságtól.

Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az indítványozó tévesen jelölte meg indítványában a jogerős ítélet megho-

zatala során a bíróság által alkalmazott Eht.-beli rendelkezést, mivel az Eht. 2000. adóévben hatályban volt 3. §-a nem tartalmazott (5) bekezdést, továbbá a bíróság az Eht. 3. § (1) bekezdés *a*) pontját alkalmazta. Ebből következően az Alkotmánybíróság az indítvány tartalma alapján az Eht. 3. § (1) bekezdésének *a*) pontját tekintette az indítványozó által ténylegesen kifogásolt törvényi rendelkezésnek, és erre nézve bírálta el az alkotmányjogi panaszt.

A panaszos alkotmányjogi panaszát arra alapította, hogy a Fővárosi Bíróság az alkotmányjogi panasszal támadott jogerős ítélete meghozatala során kizárólag a „belső jog” szabályai alapján járt el, figyelmen kívül hagyva a kettős adóztatást kizáró nemzetközi egyezményeket, ami nézete szerint sérti az Alkotmány 7. § (1) bekezdését.

Az indítványozó indítványa alátámasztásaként arra is hivatkozott, hogy az ügyében eljáró másodfokú adóhatóság kizárólag az ő esetében tett az adóellenőrzés során olyan megállapítást, amely a külföldön megszerzett jövedelem után egészségügyi hozzájárulás fizetését tette kötelezővé, ami véleménye szerint sérti az Alkotmány 70/A. §-át.

Az indítványozó szerint a külföldön végzett sporttevékenységből eredő, külföldön megszerzett jövedelem (versenydíj) után a sportolónak Magyarországon nem kell egészségügyi hozzájárulást fizetni.

A panaszos utalt arra, hogy az indítványában felhívott kettős adóztatás elkerüléséről rendelkező nemzetközi egyezmények értelmében, az említett jövedelem kizárólag a sporttevékenység helyszínén (a forrás országban) adózatható, s mivel véleménye szerint az egészségügyi hozzájárulás „jövedelemadóknak minősül”, ezért az az említett nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik, így a külföldön megszerzett versenydíj után ilyen fizetési kötelezettséget nem lehet megállapítani.

Az indítványozó utalt továbbá arra is, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott jogszabályok a 2000. adóévet követően úgy módosultak, hogy azok az indítvány előterjesztésének időpontjában már összhangban állnak a nemzetközi egyezményekkel, mely tény véleménye szerint azt támasztja alá, hogy az egyedi ügye elbírálásának időpontjában, hatályban volt támadott jogszabályi rendelkezések alkotmányellenesek voltak.

2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvényben (a továbbiakban: Abtv.) foglalt az alkotmányjogi panaszra irányadó törvényi feltételeknek.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése értelmében, „[a]z Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.”

Az Abtv. 48. § (2) bekezdése alapján „[a]z alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.”

Az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített álláspontja, hogy az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt feltételek konjunktív törvényi feltételek, azoknak együttesen kell fennállni. [23/1991. (V. 18.) AB határozat, ABH 1991, 361, 362.; 23/1995. (IV. 5.) AB határozat, ABH 1995, 115, 118.; 41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306, 309.; 46/2003. (X. 16.) AB határozat, ABH 2003, 488, 510.]

A vizsgált esetben a panaszos az alkotmányjogi panasszal támadott jogerős ítéletet meghozó Fővárosi Bíróság, illetve az ügyében másodfokon eljáró adóhatóság eljárását kifogásolta, ezt tekintette alkotmányellenesnek. Az indítvány tartalmából megállapíthatóan az indítványban felhívott törvényi rendelkezések egyedi ügyében történt alkotmányellenes alkalmazását állította, erre alapította az indítványában megjelölt alkotmányi rendelkezések sérelmét.

Ebből következően az indítványozó nem indokolta, hogy az Szja tv. és az Etv. kifogásolt rendelkezéseit miért és mennyiben tekinti ellentétben állónak az Alkotmány 7. § (1) bekezdésében, illetve 70/A. §-ában foglalt rendelkezésekkel, továbbá nem kérte a támadott jogszabályi rendelkezések tekintetében az alkalmazási tilalom elrendelését sem.

Az Alkotmánybíróság sem az Abtv., sem más törvény alapján nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy egyedi adóügyben eljáró jogalkalmazó szervek eljárásának és az abban meghozott határozatoknak az alkotmányosságát vizsgálja. Erre irányuló hatáskör hiányában abban sem foglalhat állást, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául fekvő jogerős ítéletben szereplő bírósági jogértelmezés megalapozott-e vagy sem.

A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § *e*) pontja alapján az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

137/D/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a Pest Megyei Bíróság 2.K.26.895/2008/6. számú jogerős ítéletében alkalmazott, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (3) bekezdésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

Az indítványozó alapítvány jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Pest Megyei Bíróság 2.K.26.895/2008/6. számú jogerős ítéletében alkalmazott jogszabályi rendelkezés, nevezetesen az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 5. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozó álláspontja szerint az Itv. 5. § (3) bekezdése ellentétes a törvény 5. § (1) bekezdésének *f)* pontjával, amely szerint az alapítvány teljes személyes illetékmentességben részesül. Nézete szerint ez a rendelkezés alanyi jogon biztosítja az alapítvány számára az illetékmentességet, és nincs szükség ennek igényléséhez egy olyan formai nyilatkozatra, amelyet az Itv. 5. § (3) bekezdése előír. A támadott rendelkezés értelmében az illetékmentesség feltételeinek meglétéről az alapítvány vagyonszerzése esetén annak illetékkiszabás céljából történő bejelentésekor, közigazgatási hatósági vagy bírósági eljárás megindításakor írásban köteles nyilatkozni. A nyilatkozatnak tartalmaznia kell, hogy az alapítvány – a vagyonszerzést, illetőleg az eljárás megindítását megelőző naptári évben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme után, vagy ilyen tevékenység hiányában – társasági adó fizetésére, illetve eredménye után költségvetési befizetésre nem volt kötelezett. Az indítványozó érvelése szerint a nyilatkozat kiállítására semmilyen formai követelmény nincs meghatározva, illetve nem a nyilatkozat megtétele keletkezteti a személyes illetékmentességhez való jogot. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés sérti a jogbiztonságot, mivel nem egyértelmű az sem, hogy az illetékmentességre jogosult utólag pótolhatja-e a nyilatkozatot. A támadott rendelkezés alkotmányellenességét illetően „az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság, s így a jogbiztonsághoz való jog sérelmére” hivatkozik.

A Pest Megyei Bíróság 2.K.26.895/2008/6. számú jogerős ítéletében az indítványozónak az alkotmányjogi pa-

naszban előterjesztett érvelésre alapított, közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló kereseti kérelmét elutasította.

Az indítvány érdemi elbírálásra alkalmatlan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése kimondja, hogy az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó a Pest Megyei Bíróság 2.K.26.895/2008/6. számú jogerős ítéletét 2008. december 3-án vette át, az alkotmányjogi panasz pedig 2009. február 2-án, tehát az Abtv. által előírt hatvan napon belül érkezett az Alkotmánybírósághoz. Ennek megfelelően az alkotmányjogi panasz benyújtására vonatkozó formai követelményeknek a beadvány megfelel.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapítja, hogy az alkotmányjogi panasz tartalmi követelményei jelen ügyben nem teljesülnek. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az alkotmányjogi panaszban alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán bekövetkező alapjogi sérelmet kell állítani, a jogbiztonság absztrakt sérelmére való hivatkozás nem alapozza meg a panasz érdemi vizsgálatát. Az 1140/D/2006. AB végzésében az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy „[a] jogállamiság részét képező jogbiztonság követelménye önmagában (...) nem minősül az állampolgár Alkotmányban biztosított jogának. Ugyanígy nem tekinthetők az Alkotmányban biztosított jogoknak (...) az egyes jogforrások kiadását rendező hatásköri szabályok, illetve a jogforrási hierarchiát szabályozó alkotmányos rendelkezések sem. Ezek alapján konkrét jogsérelem nem állapítható meg. (...) Mindemellett az Alkotmánybíróság érdemben vizsgálja meg azokat az alkotmányjogi panaszokat, amelyekben nem közvetlenül valamely Alkotmányban biztosított jogra hivatkoznak, de az indítványban foglaltak közvetlenül érintik valamely alkotmányos jogot, így például a visszaható hatály tilalmával vagy a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő hiányával összefüggő indítványokat.” (ABH 2008, 3578, 3580.).

Az indítványozó jelen ügyben nem hivatkozott az Alkotmányban foglalt valamely alapjogának megsértésére, az alkotmányjogi panaszban kizárólag a jogbiztonság absztrakt követelményének sérelmét jelölte meg. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009.

január, 3.) 29. § e) pontjában foglaltak alapján, a rendelkező rész szerint visszautasította.

Budapest, 2010. február 2.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

380/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 206. § (1) bekezdés c) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: ÁFAtv.) 206. § (1) bekezdés c) pontját abból az okból vélte alkotmányellenesnek, hogy az utazásszervezési szolgáltatás megrendelése során az árrés-adózás kizárólag természetes személy utasok esetében alkalmazható, más adóalanyok esetében azonban nem. Álláspontja szerint e rendelkezés sérti az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében foglalt vállalkozás szabadságát. Az ÁFAtv.-nek az indítványozó által megjelölt hiányosságát az európai közösségi jogharmonizációs kötelezettségek teljesítését célzó egyes adótörvények módosításáról szóló 2009. évi CX. törvény 32. § a orvosolta.

Az Alkotmánybíróság a jogszabályi változásra tekintettel felhívta az indítványozót, hogy nyilatkozzon, kéri-e az indítványa elbírálását. Az indítványozó válaszában a kérelmét visszavonta.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január 3.) 31. § d) pontja értelmében az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítványozó az indítványát visszavonta. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az eljárást megszüntette.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

485/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányosságának vizsgálatára irányuló indítvány alapján meghozta az alábbi

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a miniszterelnökkel szembeni bizalmatlanság kifejezéséről és az új miniszterelnök megválasztásáról szóló 27/2009. (IV. 14.) OGY határozat alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó kérelmet terjesztett elő az Országgyűlés által 2009. április 14-én elfogadott országgyűlési határozat megsemmisítésére. A miniszterelnökkel szembeni bizalmatlanság kifejezéséről és az új miniszterelnök megválasztásáról szóló 27/2009. (IV. 14.) OGY határozat (a továbbiakban: OGY hat.) az indítványozó szerint azért alkotmány sértő (sérti az Alkotmány 33/A. §-át, 39/A. §-át

és 39/C. §-át), mert a miniszterelnök szóban már 2009. április 14-e előtt lemondott, így már nem lehetett volna vele szemben konstruktív bizalmatlansági indítványt elfogadni. Véleménye, hogy az Országgyűlés előtti szóbeli lemondás azonos a köztársasági elnökhöz intézett írásbeli lemondással, lemondott miniszterelnökkel szemben pedig az Alkotmány 33/A. § b) pontja és az 55/2004. (XII. 13.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) alapján nem lehet konstruktív bizalmatlansági indítványt érvényesíteni. Az indítványozó utal arra, hogy az Abh. alkotmányellenesnek ítélte a miniszterelnök lemondásához kapcsolódó alkotmányon túl meghatározott törvényi feltételeket. A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2006. évi LVII. törvény 18. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a miniszterelnök a köztársasági elnökhöz intézett írásbeli nyilatkozattal mondhat le megbízatásáról. Az indítványozó kifejtette, hogy mivel a 18. § (3) bekezdés szerint az írásbeli lemondásról a köztársasági elnöknek haladéktalanul tájékoztatni kell az Országgyűlést, abban az esetben, ha a miniszterelnök az Országgyűlés előtt tesz lemondására irányuló nyilatkozatot, az közvetlenül a címzettnak szól. Ilyenkor – véleménye szerint – a szóbeli lemondás is érvényes. Mindezek alapján az indítványozó határozott kérelmet terjesztett elő az OGY hat. alkotmányossági vizsgálatára és megsemmisítésére.

2. Az indítványozó által vizsgálni kért OGY hat. a következőképpen rendelkezik: „Az Országgyűlés a miniszterelnökkel szemben bizalmatlanságát fejezi ki, egyben Bajnai György Gordont miniszterelnökké megválasztja.”

3. Az Alkotmánybíróság hatásköreit értelmezve az 52/1993. (X. 7.) AB végzésben (a továbbiakban: Abv.) megállapította, hogy az Alkotmány 32/A. §-ának és a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 46. §-ának megfelelően nem minden országgyűlési határozat tartozik az állami irányítás egyéb jogi eszközei körébe, csak azok, amelyek a 46. § (1) bekezdésében foglalt tartalommal bírnak. A 46. § (2) bekezdése kifejezetten kizárja az állami irányítás egyéb jogi eszközei köréből a parlament egyedi határozatait (ABH 1993, 407, 408.). Erre tekintettel az Abv. hatáskör hiányában visszautasította az egyedi döntést tartalmazó OGY határozat érdemi vizsgálatára irányuló kérelmet. Az Abv. alapján alakult ki az Alkotmánybíróság azon gyakorlata, hogy a jogszabály vagy az állami irányítás egyéb jogi eszköze megjelölése még nem szükségképpen alapozza meg az adott aktus felülvizsgálatára nézve az Alkotmánybíróság hatáskörét. A hatáskör vizsgálatánál nem az aktus elnevezése, hanem a benne foglalt rendelkezések jogi jellege az irányadó (lásd pl.: 703/B/2003. AB végzést ABH 2008, 3432, 3435.)

Jelen ügyben megállapítható, hogy az indítványozó által vizsgálni kért OGY hat. olyan egyedi döntést tartalmaz, amelynek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak sem az Alkotmány sem az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény, sem más törvény alapján nincs hatás-

köre. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (ABK 2009. január 3.) 29. § b) pontja alkalmazásával – mely szerint az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra nincs hatásköre – visszautasította.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

1168/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály alkotmányellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 7. § (1) bekezdés d) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság bírása az előtte 9.K.30.295/2009. számon folyó, közigazgatási határozat bírói felülvizsgálata iránt indított eljárás felfüggesztése mellett a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.) 7. § (1) bekezdés d) pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól, illetve annak kimondását, hogy a támadott rendelkezés a felfüggesztett ügyben nem alkalmazható.

Álláspontja szerint az, hogy valaki attól függően részüljön családi pótlékban a tizennyolcadik életéve betöltése

után, hogy azt megelőzően utána magasabb összegű ellátást folyósítottak, ellenkező esetben nem, sérti az Alkotmány 70/A. §-át. Az indítványozó bíró szerint a jogalkotó indokolatlanul tesz különbséget a tizennyolcadik életévét betöltött tartósan beteg, vagy súlyosan fogyatékos személyek között aszerint, hogy tizennyolcadik életévük betöltéséig részesültek magasabb összegű családi pótlékban, vagy nem, hiszen utóbbi esetben saját jogon családi pótlékra nem lesznek jogosultak.

2. Az Alkotmánybíróság a Cst. 7. § (1) bekezdés d) pontját az 1007/B/2006. AB határozatában (ABK 2009. október, 1204.) már vizsgálta, ezért abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy jelen kérelem nem minősül-e „ítélt dolognak”.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor tekinthető *res iudicata*-nak, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. Az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat ugyanis az Alkotmánybíróságot is köti (1620/B/1991. AB végzés, ABH 1991, 972.). Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja értelmében ítélt dolog, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a szakaszára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmányosértés megállapítását.

Az adott esetben az indítvány már érdemben elbírált jogszabályi rendelkezés alkotmányossági vizsgálatára irányul; továbbá az indítványozó bíró szintén az Alkotmány 70/A. §-ára, azon belül pedig azonos alkotmányossági problémára hivatkozva kéri az eljárás lefolytatását, így az indítvány ítélt dolognak minősül, ezért az Alkotmánybíró-

ság az eljárást az Ügyrend 31. § c) pontja alapján megszüntette.

Az Alkotmánybíróság ettől függetlenül megjegyzi: a tizennyolcadik életévük betöltése után tartósan beteggé vagy súlyosan fogyatékosná válók nem maradnak ellátás nélkül, de ezt a jogalkotó nem a családtámogatás rendszerében, hanem különféle szociális és társadalombiztosítási ellátások között biztosítja, így többek között a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény, a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (például: fogyatékosági támogatás, melynek előfeltétele többek között a tizennyolcadik életév betöltése, összege az öregségi minimumnyugdíj meghatározott százaléka), a rehabilitációs járadékról szóló 2007. évi LXXXIV. törvény alapján (a rehabilitációs járadék meghatározott fokú egészségkárosodás esetén, e törvény 3. §-ában meghatározott feltételek esetén jár). Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alkotmányból eredő feladatok és a szociális jogok megvalósításának eszközei és mértéke tekintetében a jogalkotó viszonylag nagy szabadságot élvez.

Budapest, 2010. február 23.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK VÉGZÉSEI

533/H/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság josszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság Budapest Főváros XI. kerület Újbuda Önkormányzatának a 3,5 tonna és a 12 tonna megengedett legnagyobb össztömeget meghaladó tehergépkocsik helyi közútra történő behajtásához szükséges közútkezelői hozzájárulásról és az útfenntartási hozzájárulási díjról szóló 1/2006. (I. 30.) XI. ÖK. sz. rendelete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. A Közép-Magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője indítványában kezdeményezte Budapest Főváros XI. kerület Újbuda Önkormányzatának a 3,5 tonna és a 12 tonna megengedett legnagyobb össztömeget meghaladó tehergépkocsik helyi közútra történő behajtásához szükséges közútkezelői hozzájárulásról és az útfenntartási hozzájárulási díjról szóló 1/2006. (I. 30.) XI. ÖK. sz. rendelete (a továbbiakban: Ör.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, mert törvényességi észrevételét, – amelyben jelezte, hogy a kifogásolt rendelet magasabb szintű jogszabályok rendelkezéseivel ellentétes – az önkormányzat képviselő-testülete nem fogadta el.

Az Ör. alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére másik indítvány is érkezett az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó véleménye szerint az önkormányzat képviselő-testületének rendelete magasabb jogszabállyal ellentétes, sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének rendelkezését, valamint a 44/A. § (2) bekezdésébe ütközik.

Az Alkotmánybíróság a két indítványt egyesítette, és az indítványokat egy eljárásban bírálta el.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy Budapest Főváros XI. kerület Újbuda Önkormányzata a 3,5 tonna és a 12 tonna megengedett legnagyobb össztömeget meghaladó tehergépkocsik helyi közútra történő behajtásához szükséges közútkezelői hozzájárulásról és az útfenntartási hozzájárulási díjról szóló 1/2006. (I. 30.) XI. ÖK. sz. rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 16/2008. (VII. 8.) XI. ÖK. sz. rendelete 1. §-ával az Ör.-t

– 2008. július 10. napjával – hatályon kívül helyezte, és e tárgykörben új rendelkezéseket nem alkotott.

3. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy utólagos normakontroll keretében a hatályos jogszabályok alkotmányosságát vizsgálja, hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatát az Alkotmánybíróság akkor végzi el, ha annak alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés. (335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261, 262.) Az új rendelkezés vonatkozásában az Alkotmánybíróság kizárólag akkor folytatja az eljárást, ha az indítványban megjelölt jogszabály helyébe lépő jogszabály azonos rendelkezési környezetben, azonos módon szabályozza a tárgyaúl szolgáló életviszonyokat. (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 163/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 544, 545.; 1425/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 844, 845.)

Mivel az Ör.-t a képviselő-testület hatályon kívül helyezte, az indítványokban sérelmezett helyzet nem áll fenn, az indítványok tárgyalanná váltak. Mindezek következtében az Alkotmánybíróság az eljárást – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § a) pontja alapján – megszüntette.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

7/H/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság Pusztaszentlaka Község Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 11/2007. (XII. 01.) Ök.

sz. rendeletével összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló eljárását megszünteti.

I n d o k o l á s

1. A Dél-alföldi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 99. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján kezdeményezte mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását Pusztaottlaka Község Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 11/2007. (XII. 01.) Ök. sz. rendeletével (a továbbiakban: Ör.) összefüggésben, miután törvényességi észrevételét a képviselő-testület nem fogadta el. Az indítványozó kifejtette, hogy a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 50. § (3) bekezdése értelmében a települési önkormányzatot szabályozási kötelezettség terheli, miszerint rendeletben kell szabályoznia a közgyógyellátás szociális rászorultsági feltételeit. Mivel Pusztaottlaka Község Önkormányzata Képviselő-testülete a vonatkozó rendeletében nem tett eleget ennek a kötelezettségének, az indítványozó az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, és a 44/A. (1) bekezdésének sérelmére hivatkozással kérte a mulasztás megállapítását.

2. Az Alkotmánybíróság az eljárása során megállapította, hogy Pusztaottlaka Község Önkormányzata a szociális ellátásokról szóló 12/2009. (XII. 23.) rendeletével 2010. január 1-jei hatállyal az Ör-t hatályon kívül helyezte. A hatályos rendelet 10. §-a pedig megállapította a méltányossági közgyógyellátásra való jogosultság feltételeit. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy a módosított vagy hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában foglalt bírói kezdeményezés és a 48. §-a szerinti alkotmányjogi panasz esetében [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.], valamint akkor vizsgálja, ha a hatályát veszítő jogszabály helyébe lépő jogszabály azonos rendelkezési környezetben szintén tartalmazza a sérelmezett rendelkezést (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.).

Tekintettel arra, hogy Pusztaottlaka Község Önkormányzata az indítványban kifogásolt szabályozást pótolta, ezért az Alkotmánybíróság a tárgyalanná vált indítvány tekintetében az eljárását – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü.

határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *e*) pontjára is figyelemmel – megszüntette.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

228/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálata iránt benyújtott indítvány alapján meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság Budapest Főváros XX. kerület Pesterzsébet Önkormányzatának az üzletek éjszakai nyitva tartási rendjéről szóló 43/2008. (XII. 16.) Ök. sz. rendelete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó Budapest Főváros XX. kerület Pesterzsébet Önkormányzatának az üzletek éjszakai nyitva tartási rendjéről szóló 43/2008. (XII. 16.) Ök. sz. rendelete (a továbbiakban: Ör.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

Álláspontja szerint a rendelet az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 70/A. § rendelkezését, valamint a 9. § (1) és (2) bekezdésének rendelkezését sérti. Véleménye szerint a korábban szerzett jogok, valamint az Alkotmányban biztosított vállalkozás joga és a gazdasági verseny szabadsága ellenére az Ör. nem teszi lehetővé az éjszakai nyitvatartást akkor sem, ha az üzemeltetők kötelezik magukat, hogy este 22 óra és másnap reggel 6 óra között alkoholt nem forgalmazzanak. Véleménye szerint ez a kategórikus tiltás értelmetlen és alkotmányértő.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az Ör.-t Budapest Főváros XX. kerület Pesterzsébet Önkormányzata az üzletek éjszakai nyitva tartási rendjéről szóló 43/2008. (XII. 16.) Ök. sz. rendelete hatályon kívül helyezéséről szóló 10/2009. (IV. 6.) Ök. sz. rendelete 1. §-ával hatályon kívül helyezte. Az indítványozó – a megváltozott jogi helyzetre tekintettel – indítványát az Alkotmánybírósághoz 2009. november 24-én érkezett beadványában visszavonta.

3. Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a alapján az arra jogosult indítványa alapján jár el. Tekintettel az indítvány vissza-

vonására, az Alkotmánybíróság az eljárást – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 22.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *d*) pontja alapján – megszüntette.

Budapest, 2010. február 16.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

KÖZLÖNY

§

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

Hack Péter

A BÜNTETŐHATALOM FÜGGETLENSÉGE ÉS SZÁMONKÉRHETŐSÉGE

című kiadványát

A könyv a büntetőhatalom gyakorlását abból a szempontból vizsgálja, hogy a bíróság és az ügyészség függetlensége és számonkérhetősége hogyan befolyásolja az igazságszolgáltatás tevékenységét. Az író három, egymással szorosan összefüggő témakört dolgoz fel. Az első a bírói függetlenség és számonkérhetőség kérdése, valamint ezek szervezeti biztosítékai. A második témakör az ügyészség szerepét és alkotmányos státuszát érinti. A harmadik a büntetőeljárás törvény elkészültének folyamatát rekonstruálja abból a szemszögből, hogy miként befolyásolta a bírói és ügyészi szervezet a kodifikációt.

Hack Péter ebben a kötetben azt szeretné bizonyítani, hogy a jogalkotó által megfogalmazott eljárási szabályok, illetve az igazságszolgáltatás szervezeteit szabályozó joganyag csak részben határozzák meg azt, hogy a büntető igazságszolgáltatás hogyan zajlik. Annak megértéséhez, hogy mi hogyan működik ezen a rendszeren belül, tisztában kell lennünk azokkal a szervezeti érdekekkel is, amelyek az eljárás egyes szereplőinek szerepfelfogását, döntéseinek háttérét meghatározzák. Ez a megközelítés indokolja, hogy a szerző művében azon tényezők elemzésére koncentráljon, amelyek akadályozzák, hogy ezek a szervezetek optimálisan teljesítsék feladatukat.

A kötet 382 oldal terjedelmű, ára **4830 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Könyvesházban (tel.: 321-2136, fax: 321-5275), valamint a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Hack Péter

A BÜNTETŐHATALOM FÜGGETLENSÉGE ÉS SZÁMONKÉRHETŐSÉGE

című, 382 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **4830 forint** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el az alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házsám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: .....

.....

cégszerű aláírás

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

A magyar jogtudomány klasszikusai sorozatában

Beöthy Zsigmond
ELEMI MAGYAR KÖZJOG

című kötetét

Az Elemi magyar közjog – amely az első magyar nyelvű közjogi összegzés – 1846-ban látott napvilágot. Két részre tagolódik: Magyarország polgári alkotmányára és közigazgatására, s ezen belül a 104 paragrafusra tagozódó intézményvilágos szerkezetben, kifejező fogalmakkal jelenítik meg az intézményrendszert. Azért is becses értékű e szintézis, mert a klasszikusan átmeneti, polgári átalakulás előtti monarchiát mutatja be a szerző, Beöthy Zsigmond (1819–1896), aki kezdetben közigazgatási pályán tevékenykedett, majd pályafutását 1883-ban, nyugállományba vonulásakor királyi táblai tanácselnökként fejezte be. Szakirodalmi munkásságáért számos kiténtetésben részesült. E közjogi kuriózumot a magyar jogtörténet, jogi kultúra iránt érdeklődők figyelmébe ajánljuk.

A kötet 142 oldal terjedelmű, ára **3150 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Könyvesházban (tel.: 321-2136, fax: 321-5275), valamint a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Beöthy Zsigmond
ELEMI MAGYAR KÖZJOG

című, 142 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **3150 Ft** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házzszám: .....

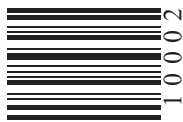
Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

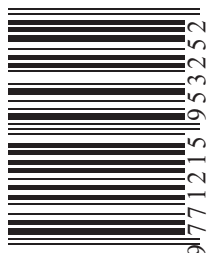
A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó szállítást követő számla kézhezvétele után, dónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

1 0 0 0 2

9 771215 195325 2

Szerkesztésért felel: dr. Pálffy Ilona főtítkár

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu.

Felelős kiadó: dr. Kodela László elnök-vezérigazgató.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó a Magyar Posta Zrt. közreműködésével.

Telefon: 235-4554, 266-9290/240, 241 mellék.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó ügyfélszolgálatán (1085 Budapest, Somogyi Béla utca 6., 1394 Budapest 62., Pf. 357, fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internet-címen.

Terjesztés: tel.: 317-9999, 266-9290/245 mellék.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), valamint a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és a Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Könyvesházban (tel.: 321-2136, fax: 321-5275).

2010. évi éves előfizetési díj: 32 004 Ft áfával, féléves előfizetési díj: 16 002 Ft áfával. Egy példány ára: 3020 Ft áfával.

HU ISSN 1215-9530

10.0727 – Nyomta a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája.

Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.